

Waterschap Aa en Maas

Jaarverslag 2022

status : Definitief
kenmerk : Jaarverslag 2022
datum : 18 april 2023
opgesteld door : Financiën

vastgesteld door : Dagelijks Bestuur, d.d. 09-05-2023
paraaf :

KERNGEGEVENS

GEBIED	Oppervlakte in hectare	161.000
	Aantal gemeenten	19
	Aantal bedrijven	16.488
	Aantal inwoners	788.739

TAKEN	Watersysteembeheer	110	km primaire waterkering
		198	km niet-primaire waterkering
		4.140	km watergangen/-lopen
		114	gemalen
	Zuiveringsbeheer	7	rioolwaterzuiveringsinstallaties
		102	rioolgemalen
		400	km transportleiding
		1.174.797	capaciteit zuiveringen i.e.

FINANCIEN		Begroting	Rekening
	Watersysteembeheer		
	Aantal ingezetenen	316.500	320.172
	Waarde gebouwd in miljarden	€ 130,2	€ 128,7
	Aantal herleide ha ongebouwd	101.275	100.621
	Aantal ha natuurterreinen	25.300	23.673
	Aantal directe lozingen t.b.v watersysteemheffing	4.500	3.907
	Netto kosten in miljoenen	€ 74,3	€ 72,1
	Opbrengst heffingen in miljoenen (inclusief beschikking reserves)	€ 73,9	€ 73,9
	Tarief ingezetenen	€ 65,42	€ 65,42
	Tarief gebouwd in % van de WOZ-waarde	0,03349%	0,03349%
	Tarief ongebouwd	€ 87,57	€ 87,57
	Tarief natuurterreinen	€ 5,72	€ 5,72
	Tarief verontreinigingsheffing	€ 51,00	€ 51,00
	Bruto investeringen in miljoenen	€ 71,0	€ 48,5
	Zuiveringsbeheer		
	Aantal ve's	1.190.100	1.174.797
	Netto kosten in miljoenen	€ 59,3	€ 55,9
	Opbrengst heffingen in miljoenen (inclusief beschikking reserves)	€ 61,0	€ 60,0
	Tarief zuiveringsheffing	€ 51,00	€ 51,00
Bruto investeringen in miljoenen	€ 37,6	€ 27,5	

ORGANISATIE	Bestuur	1 Dijkgraaf 30 Leden algemeen bestuur waarvan 3 leden dagelijks bestuur
	Totale organisatie	fte 495,23 504,68

INLEIDING	7
1 JAARVERSLAG 2022	11
Programmarealisatie 2022	11
1.1 Waterveiligheid	13
1.1.1 Doelstellingen	13
1.1.2 Prestaties en activiteiten	13
1.1.3 Financieel	17
1.2 Klimaatbestendig en gezond watersysteem	19
1.2.1 Voldoende water en omgaan met weersextremen	19
1.2.2 Gezond en natuurlijk water	24
1.2.3 Financieel	28
1.3 Schoon water	30
1.3.1 Doelstellingen	30
1.3.2 Prestaties en activiteiten	30
1.3.3 Financieel	34
1.4 Samen, duurzaam, slim en effectief	36
1.4.1 Prestaties en activiteiten	36
1.4.2 Financieel	39
1.5 De verplichte paragrafen volgens het Waterschapsbesluit	41
1.5.1 Ontwikkelingen in het vorig begrotingsjaar	41
1.5.2 Incidentele lasten en baten	45
1.5.3 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	47
1.5.4 Waterschapsbelastingen	48
1.5.5 Weerstandsvermogen	49
1.5.6 Financiering	56
1.5.7 Verbonden partijen	60
1.5.8 Openbaarheidsparagraaf	62
1.5.9 Bedrijfsvoering	64
1.5.10 EMU-saldo	64
1.5.11 Investerings	65
2 JAARREKENING 2022	69
2.1 Kostenverdeelstaat	71
2.2 Exploitatierkening naar kostendragers	72
2.2.1 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Watersysteembeheer	72
2.2.2 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Zuiveringsbeheer	78
2.3 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten	84
2.4 Balans voor resultaatbestemming	88
2.4.1 Grondslagen bij de balans en resultaatbepaling	90
2.4.2 Toelichting activa	92
2.4.3 Toelichting Passiva	98
2.4.4 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector	109
VOORSTEL EN BESLUIT	111

BIJLAGE SISA VERANTWOORDING	115
BIJLAGE DUURZAAMHEID	117
BIJLAGE UITGELICHTE PROJECTEN	123
BIJLAGE REALISATIE NAAR BELEIDSVELDEN	133
Waterveiligheid	133
Klimaatbestendig en gezond watersysteem	134
Schoon Water	135
BIJLAGE VERBONDEN PARTIJEN	137
VERKLARENDE WOORDENLIJST EN AFKORTINGEN	151

Inleiding

Voor u ligt het Jaarverslag 2022 van waterschap Aa en Maas. Deze bestaat uit het jaarverslag en de jaarrekening. Samen vormen zij de verantwoording van wat ons waterschap afgelopen jaar heeft gedaan en behaald, in woord én getal.

Wanneer we terugkijken op 2022, dan kunnen we niet om het woord 'inflatie' heen. Iedereen kreeg ermee te maken. De Nederlandse economie heeft zich na corona snel herpakt en de vraag is in verhouding tot het aanbod gestegen. Daarnaast hebben hoge energieprijzen de inflatie opgedreven. Door de veranderde economie en inflatie ontstonden er financiële nadelen voor het waterschap. Ook voor 2023 en de jaren erna worden na-ijlende effecten van inflatie en cao-stijgingen verwacht.

In zijn algemeenheid kan grotendeels tevreden worden teruggekeken op 2022 als het gaat om het realisatiepercentage van de exploitatie (96%) en investeringen (70%); van de doorberekende kapitaallasten van de investeringsprojecten in de begroting bedraagt het percentage 98%. In 2022 is € 5 miljoen meer geïnvesteerd dan in 2021. De begrote opgave in 2022 was € 108,6 miljoen en daarmee maar liefst € 32,3 miljoen hoger dan de opgave in 2021. De in gang gezette voorbereidingen van de afgelopen jaren zijn geëffectueerd.

Enkele prestaties blijven achter zoals de realisatie van projecten beekherstel, ecologische verbindingzones en natuurvriendelijke oevers. De opgetreden vertraging in de projecten heeft meerdere oorzaken; de beschikbaarheid van materialen, grondstoffen en personeel is een belangrijke reden. De verwerving van grondposities en de puzzel die gelegd moet worden met gronden voor de realisering van projecten speelt ook een rol in de vertraging.

Met alle mooie ambities en resultaten is het waterschap erin geslaagd om ook 2022 positief af te sluiten. Vooral door een aantal incidentele baten komt het positieve resultaat uit op € 4,59 miljoen.

Samenvatting jaarverslaggeving 2022

Met het jaarverslag legt het dagelijks bestuur verantwoording af aan het algemeen bestuur over de realisatie van de in de begroting opgenomen doelstellingen en maatregelen over het afgelopen jaar. Hieraan is de verantwoording van de kosten en opbrengsten en de financiële positie van het waterschap gekoppeld.

Van een aantal velden binnen het werk van het waterschap zijn interessante mijlpalen of onderwerpen te benoemen. Deze volgen hierna. Ten slotte volgt een beknopt overzicht van de totstandkoming van het financiële resultaat.

In 2022 hebben we veel van de geplande resultaten bereikt. Al blijven de gevolgen van de oorlog in Oekraïne en de prijsstijgingen van materialen onduidelijk in welke mate ze invloed op onze plannings gaan krijgen. Via de gebruikelijke wegen rapporteren we daarover.

Beoordeling, HWBP en HWBP-verkenning

In november 2022 hebben we het voorkeursalternatief voor het dijktraject Cuijk-Ravenstein vastgesteld, inclusief de bijbehorende ontwerp-planMER. In december hebben we ook de samenwerkingsovereenkomst voor de planuitwerkingsfase ondertekend.

Het team dat in 2023 de voorverkenning van het dijkversterkingsproject Lith-Bokhoven gaat uitvoeren, is sinds december 2022 op volle sterkte.

De dijktrajecten 36-1 (Boxmeer-Cuijk) en 58-1 (Groeningen) zijn onderzocht. Daaruit is gebleken dat de hoogte van de primaire waterkering en de aansluiting op de hoge gronden ten zuiden van Boxmeer fors onvoldoende is. Het hoogwater van juli 2021 bevestigde dit. Op basis daarvan hebben we het voorlopige dijktracé bepaald. Dit is de basis voor een normeringsberekening die het Rijk begin 2023 uitvoert. Daarna bepaalt het Rijk in overleg met het waterschap een voorgenomen norm. Na

2022 zetten we samen met andere overheden een planologische reservering in gang, als dat nodig is. Daarmee zijn de eerste stappen gezet op weg naar een HWBP-project om de nieuwe kering daadwerkelijk te gaan aanleggen.

Wegwerken baggerachterstand

Afgelopen jaar hebben we in totaal 212 kilometer waterloop gebaggerd in het kader van cyclisch groot onderhoud en het wegwerken van baggerachterstanden. Het wegwerken van de baggerachterstand verloopt volgens planning.

Droogte

De droge jaren 2018, 2019, 2020 en 2022 hebben laten zien hoe belangrijk het is om te anticiperen op klimaatverandering. (Strategisch) grondwaterbeheer en waterconservering staan inmiddels hoog op de bestuurlijke agenda. Eind 2021 hebben we met alle (grond)waterpartners in Brabant een bestuursconvenant ondertekend. In 2022 zijn we hiermee aan de slag gegaan. Waterschap Aa en Maas moderniseert het beregeningsbeleid. Daarnaast blijven we in de winter en het voorjaar zo veel mogelijk water aanvoeren en vasthouden.

Instandhouding watersysteem

In zes van de in totaal elf rayons is het slootonderhoud het afgelopen najaar opnieuw aanbesteed. In de nieuwe maaibestekken is het onderhoud van de sloten en de naastgelegen natuurlijk ingerichte gebieden geïntegreerd. Ook het verzamelen van 3D-gegevens tijdens het maaien is hierin opgenomen. De inzet van emissievrij of emissiearm materieel is een prestatiecriteria. Voor ruim 100 kilometer aan waterlopen hebben we afspraken gemaakt met de aangrenzende grondeigenaren over een toekomstbestendig slootonderhoud (wijzer onderhoud). We maaiden 4483 kilometer sloten.

Gezond en natuurlijk watersysteem

In 2022 is bij het werken aan een gezond en natuurlijk watersysteem 11 km beekherstel, 2,8 km ecologische verbindingzone, 3 km natuurvriendelijke oevers en 15 vispassages gerealiseerd. Daarmee hebben we weer een stapje gezet richting een watersysteem dat voldoet aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water.

Thema verbeteren effluentkwaliteit

We willen de kwaliteit van het effluent verder verbeteren en voldoen aan de KRW-reductieopgave (de mate waarin het effluent van de rwzi schoner moet worden om het aandeel van die rwzi in de KRW-normoverschrijding op te lossen) in 2027. Daarvoor hebben we per rwzi de normen voor stikstof en fosfor berekend. Om vanaf 2027 te voldoen aan deze nieuwe normen, hebben we jaarlijkse ambities vastgesteld.

Een belangrijke stap naar een betere waterkwaliteit is het terugdringen van emissies vanuit onze rwzi's. Via het meetnet voor opkomende stoffen bepalen we met chemische en biologische metingen de invloed van de rwzi's. Dit meetnet hebben we in 2022 uitgebreid. Daarnaast hebben we ons specifiek gericht op de emissie van ammonium in het effluent en het oppervlaktewater.

Ook hebben we een gebiedsbrede strategiestudie uitgevoerd naar de benutting van het effluent van alle rwzi's. Met onze regionale partners hebben we een schetsontwerp gemaakt om het effluent van de rwzi Oijen te kunnen gebruiken als industriewater voor de bedrijven in Oss. Verder loopt er op de rwzi Asten een onderzoek naar de toepassing van nanofiltratie voor de opwerking van het effluent.

Duurzaamheid en energieneutraliteit

De informatie over duurzaamheid maakt onderdeel van het jaarverslag en zal een beeld (kwalitatief en kwantitatief) van de stand van zaken op het gebied van: energieverbruik en -neutraliteit; klimaat en CO₂-voetafdruk; circulaire economie en duurzaamheidsprojecten. Voer meer informatie wordt dan ook verwezen naar de bijlage Duurzaamheid.

Financieel resultaat 2022

Het exploitatieresultaat voor bestemming in de jaarrekening 2022 betreft € 4,59 miljoen positief. Het voordelig exploitatiesaldo is vooral ontstaan door (incidentele) baten als de verkoop van biogas en detacheringsofbrengsten. De mutaties op de bestemmingsreserves vallen negatief uit. De belastingopbrengsten, vooral zuiveringsheffing bedrijven, vallen dit jaar wat lager uit dan begroot. Het jaarrekeningresultaat bedraagt € 4,59 miljoen positief en dit is afgerond 3,4% van de exploitatie (begrote netto lasten € 133,6 miljoen).

Hieronder geven we in het kort aan hoe dit positieve resultaat tot stand is gekomen.

Analyse resultaat Jaarrekening 2022 (x 1 mln.€)		
Begrotingssaldo	0,00	
Jaarrekening werkelijk	-4,59	
Saldo voordelig t.o.v. begroting voor resultaatbestemming	4,59	V
Lagere belastingopbrengsten	1,03	N
Lagere afschrijvingslasten	-0,80	V
Lagere personeelasten	-0,56	V
Lagere geactiveerde lasten (minder geactiveerde uren)	0,76	N
Hogere baten ivm detacheringen personeel en subsidies	-1,18	V
Lagere dividendopbrengsten	0,07	N
Hogere verkoop van overige goederen (vooral biogas)	-4,67	V
Lagere uitgaven lasten (goederen en diensten en bijdragen aan derden)	0,24	V
Lagere ontvangsten baten	0,18	N
Bestemmingsreserves mutaties	0,48	N
Onvoorzien is gedeeltelijk ingezet	-0,15	V
Positief jaarrekening saldo 2022 (voor resultaatbestemming)	-4,59	V
V= voordeel N= nadeel		

Analyse resultaat Jaarrekening 2022 (x 1 mln.€)		
<u>Belastingopbrengsten:</u>		
De belastingopbrengsten zijn lager	1,03	N
<u>Bestemmingsreserves mutaties:</u>		
Overige mutaties bestemmingsreserves	0,48	N
<u>Lasten:</u>		
Minder kapitaallasten	-0,82	V
Hogere interne rentelasten door hogere marktrente	1,03	N
Lagere personeelslasten	-0,56	V
Goederen en diensten en bijdragen aan derden (incl. onderhoud waterkering; uitgaven bever en das en SNB)	0,24	V
Kosten onvoorzien (luchtbehandelingsstelsel districtskantoor en noodmaatregelen aan 2 bruggen)	-0,15	V
Totaal hogere lasten	-0,26	V
<u>Baten:</u>		
Hogere interne rentebaten (door hogere marktrente)	-1,03	V
Lagere financiële baten; dividenduitkering	0,07	N
Hogere vergoeding detachering personeel en subsidies	-1,18	V
Hogere opbrengst verkoop biogas	-4,16	V
Hogere opbrengsten diverse goederen aan derden (grondverkoop etc.)	-0,48	V
Lagere bijdrage diensten voor derden (o.a. SDE subsidie)	0,18	N
Lagere opbrengsten geactiveerde uren	0,76	N
Totaal hogere baten	-5,84	V
Positief jaarrekening saldo 2022 (voor resultaatbestemming)	-4,59	V
V= voordeel N= nadeel		

Leeswijzer

Door het afronden van getallen komt de optelling daarvan soms niet overeen met het gepresenteerde totaal.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben en zijn in de jaarrekening verwerkt tot 9 maart 2023.

Daar waar sprake is van investeringen, zijn deze in te delen in drie categorieën:

A-investeringen: Kredieten zijn volledig geautoriseerd (via een investeringsbesluit) door het algemeen bestuur.

B1-investeringen: De vervangingsinvesteringen, inclusief bijbehorende afspraken en kaders. Voor een aantal B1-investeringen geldt dat via de programmabegroting het algemeen bestuur goedkeuring wordt gevraagd voor autorisatie door het dagelijks bestuur van deze investeringen voor Watersysteembeheer, Zuiveringsbeheer en de Algemene dienst. De hiervoor gehanteerde richtlijnen zijn:

- Watersysteembeheer: maximaal € 3 miljoen per jaar en € 350.000 per project.
- Zuiveringsbeheer: maximaal € 10 miljoen per jaar en € 1 miljoen per project.

Voor de overige B1-investeringen zal via een investeringsbesluit goedkeuring gevraagd worden aan het algemeen bestuur.

B2-investeringen: Het uitvoeringsdeel behorende bij een al toegekend A-krediet.

Er is een besluit genomen over de start van het project. Er is echter maar een deel van het krediet toegekend. Over het toekennen van het uitvoeringsdeel moet het algemeen bestuur nog een besluit nemen.

C-investeringen: Een door het algemeen bestuur toe te kennen krediet. Er is nog geen besluit genomen over de start van het project of toekenning van het krediet.

In de Functionele Commissies zal het jaarverslag integraal aan de orde gesteld worden. Daarbij geldt dat in de Commissie AFZ alle hoofdstukken behandeld worden en in de Commissies EB en WB enkele hoofdstukken, conform onderstaande tabel.

Tabel 1: Leeswijzer

Document	Hoofdstuk	Omschrijving	Pagina	Cie AFZ	Cie EB	Cie WB
Waterschapsblad / voorstel				X	X	X
Jaarverslag 2022	alle	Jaarverslag 2022		X		
	1.1	Waterveiligheid	13-18			X
	1.2.1	Voldoende water en omgaan met weersextremen	19-24			X
	1.2.2	Gezond en natuurlijk water	24-29		X	X
	1.3	Schoon water	30-35		X	
	1.4	Samen, duurzaam, slim en effectief	36-40		X	X
	1.5	De verplichte paragrafen	41-68		X	X
	2.1	Kostenverdeelstaat	71		X	X
	2.2.1	Exploitatierkening naar kostendrager WSB	72-77			X
	2.2.2	Exploitatierkening naar kostendragers ZB	78-82		X	
		Voorstel en besluit	111-112		X	X
Accountantsverslag				X	X	X
Reactie DB op accountantsverslag				X	X	X
Controllersparagraaf				X	X	X

1 Jaarverslag 2022

Het hoofdstuk Jaarverslag 2022 is opgebouwd conform het Waterschapsbesluit en begint met een overzicht van de programma's naar de kostendragers Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer. Vervolgens lichten we per programma de realisatie toe ten opzichte van de Programmabegroting 2022, voor zowel de output als de input. Het laatste deel van het hoofdstuk bevat de toelichting op de verplichte paragrafen.

Programmarealisatie 2022

Exploitatie

Per programma zijn de gemaakte kosten toe te delen aan de taken/kostendragers van het waterschap. Voor Watersysteembeheer betreft dit per programma onder andere:

- Waterveiligheid: de keringswerkzaamheden, het voorkomen van wateroverlast en oplossen van knelpunten in het stedelijk gebied.
- Voldoende water en omgaan met weersextremen: het aanleggen en onderhouden van de waterlopen, het onderhouden van de kunstwerken, cyclisch groot onderhoud en verdrogingsbestrijding.
- Gezond en natuurlijk water: de kwaliteitsmaatregelen voor het oppervlaktewater, het aanleggen en onderhouden van ecologische verbindingzones, natuurvriendelijke oevers, vispassages en beekmondingen, het uitvoeren van beekherstel, en recreatie.

Voor de taak/kostendrager Zuiveringsbeheer geldt: binnen het programma Schoon water worden alle zuiveringsactiviteiten van het transporteren en zuiveren van afvalwater en het verwerken van het zuiverings-slib verantwoord.

De gerealiseerde input voor het (sub)programma Samen, duurzaam, slim en effectief is verwerkt in de drie hoofdprogramma's. Onder de dekkingsmiddelen zijn de belastingopbrengsten van 2022 en het begrotingsresultaat verantwoord.

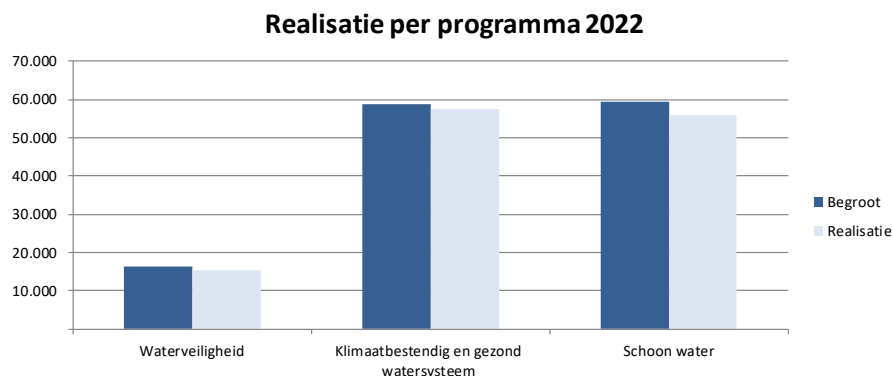
Voor 2022 ziet de totale realisatie per programma er als volgt uit:

Tabel 2: Programma's naar taken/kostendragers (bedrag * € 1.000)

Programma	Totaal Begroting 2022	Begrotingswijziging	Totaal Begroting 2022 incl. wijziging	Realisatie Water-systeem-beheer	Realisatie Zuiverings-beheer	Totaal Realisatie 2022	Vershil v=voordeel, n=nadeel
Waterveiligheid	16.304	-15	16.289	15.393		15.393	V 896
Klimaatbestendig en gezond watersysteem	58.736	15	58.751	57.362		57.362	V 1.389
Schoon water	59.380		59.380		55.967	55.967	V 3.413
Dividend (dekkingsmiddel)	-865		-865	-679	-113	-792	N -73
Netto lasten	133.555		133.555	72.076	55.854	127.930	V 5.625
Dekkingsmiddelen (belasting en beschikking reserves)	-133.555		-133.555	-74.362	-58.162	-132.523	N -1.031
Saldo				-2.286	-2.307	-4.594	V 4.594

De realisatie per programma verdeeld naar beleidsvelden wordt in de bijlagen weergegeven.

Grafiek 1: Programmarealisatie 2022 (bedrag * € 1.000)

Investeringsen

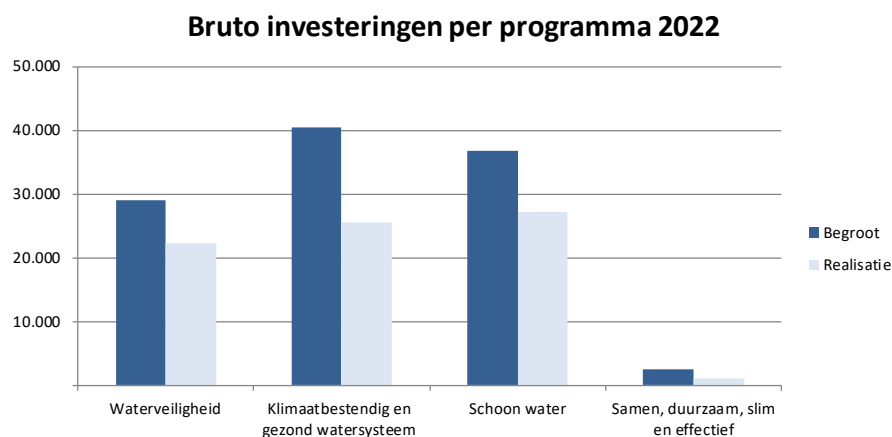
Onderstaande tabel toont de realisatie van de bruto-investeringen in 2022 ten opzichte van de begroting.

Tabel 3: Bruto investeringen naar programma (bedrag * € 1.000)

Totaal bruto investering programma's	Begroot	Realisatie	Verschil v=voordeel, n=nadeel	
Waterveiligheid	29.049	22.113	V	6.936
Klimaatbestendig en gezond watersysteem	40.400	25.622	V	14.777
Schoon water	36.705	27.150	V	9.555
Samen, duurzaam, slim en effectief	2.437	1.143	V	1.294
TOTAAL*	108.590	76.028	V	32.562

*Binnen de programma's zijn de investeringen/mutaties ten laste van de grondbank niet meegenomen. Per saldo resulteert dit in hogere uitgaven van € 5,6 miljoen. In de uitsplitsing van de uitgaven naar de taken en de staatjes van de balans (mva) wordt wel rekening gehouden met de boekingen ten laste van de grondbank.

Grafiek 2: Programmarealisatie 2022 (bedrag * € 1.000)

In § 1.1 tot en met § 1.4 lichten we de realisatie per programma toe.

1.1 Waterveiligheid

1.1.1 Doelstellingen

Dit zijn de doelstellingen van het programma *Waterveiligheid*:

- Bewoners en bedrijven zijn optimaal beschermd tegen overstromingen vanuit de Maas.
- De regionale waterkeringen dragen optimaal bij aan de bescherming van inwoners en bedrijven tegen overstromingen vanuit het regionale watersysteem.

1.1.2 Prestaties en activiteiten

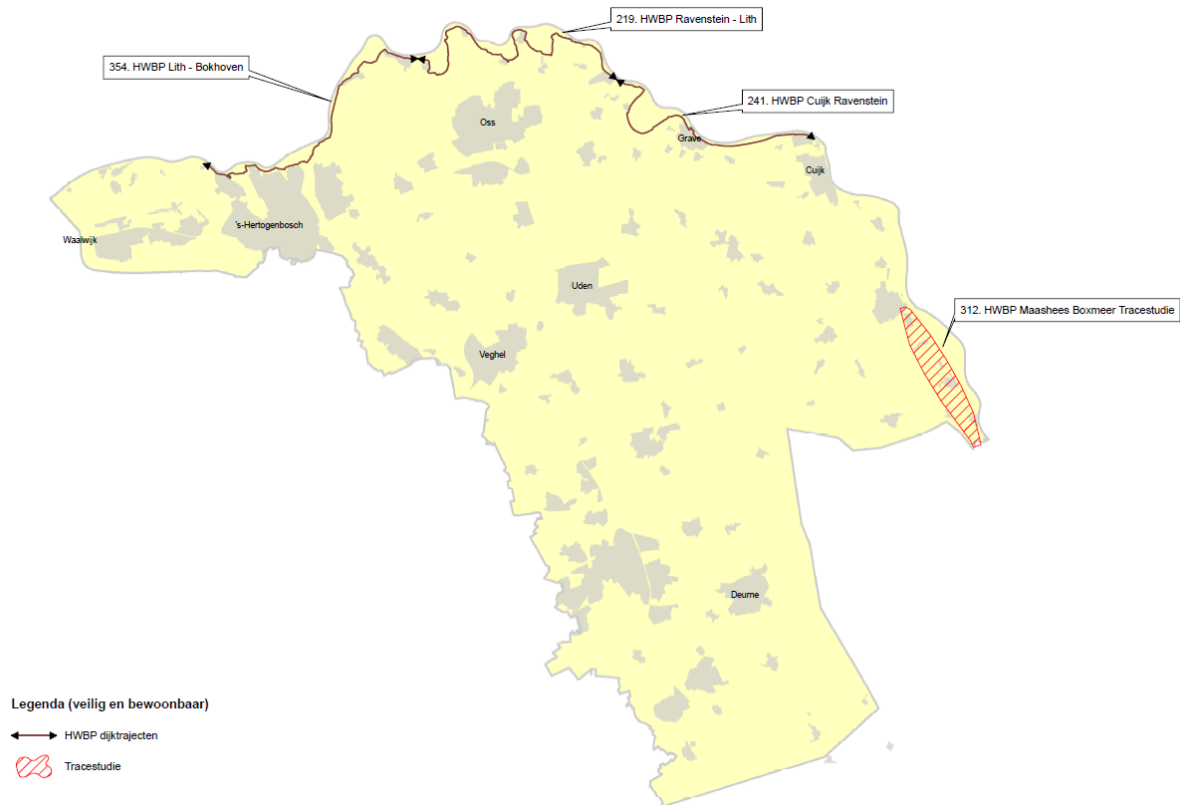
Voor het programma *Waterveiligheid* zijn meerdere prestaties opgenomen in de Programmabegroting 2022. In onderstaande tabel ziet u hoe het medio en eind 2022 gesteld was met de realisatie van deze prestaties

Tabel 4: Overzicht begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	Meerjaren-begroting	Begroting 2022	Prognose Burap 2022	Realisatie 2022	T.o.v. Burap 2022	T.o.v. Begroting 2022
Primaire keringen	km	26	0	0	0		
Regionale keringen/verbeteren kunstwerken	stuks	4	4	4	0		

Verkenningen en beleid voor 2022		
Planuitwerking Meanderende Maas: Definitief Ontwerp		Opstellen en vaststellen
Verkenning Cuijk-Ravenstein: Voorkeursalternatief		Opstellen en vaststellen
Voorverkenning Lith-Bokhoven: Plan van aanpak Verkenning		Opstellen
Aansluiting op hoge gronden: tracéstudie waterkering Maashees - Boxmeer		Uitvoeren
Pilot integraal riviermanagement Howabo: onderzoek		Uitvoeren

Kaart 1: Grafische weergave van de activiteiten binnen het programma *Waterveiligheid*

Activiteiten om de waterkeringen in stand te houden

Aandacht voor de zorgplicht voor de primaire waterkeringen

In februari 2022 vond een *peer review* plaats van de calamiteitszorg van waterschap Brabantse Delta. Hier heeft waterschap Aa en Maas aan deelgenomen, samen met waterschap Limburg en Rijkswaterstaat Zuid-Nederland. Hierbij hebben we nuttige kennis en ervaringen uitgewisseld. In de jaarlijkse rapportage over de instandhouding van de waterveiligheid is veel aandacht voor graverij door bevers en dassen. De impact hiervan is zo groot dat de kwaliteit van onze zorgplicht op het onderdeel onderhoud in 2022 is afgenomen. Deze rapportage wordt begin 2023 met het algemeen bestuur gedeeld en dient ook als verantwoording aan het Rijk en de provincie.

Vervolgstrategie voor de veiligheidsbeoordeling van de primaire waterkeringen

De veiligheid van onze primaire keringen is beoordeeld. Dat heeft een aantal aandachtspunten opgeleverd. Daarvoor hebben we in 2021 een plan van aanpak opgesteld. Na het hoogwater van juli 2021 hebben we besloten om een vervolgonderzoek uit te voeren naar de *piping* bij Doeveren. In het voorjaar van 2022 hebben we voorgesteld om in 2025 vier kilometer dijk bij Doeveren te versterken. Na een succesvolle ingangstoets is dit project eind 2022 opgenomen in het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Beheer en onderhoud kunstwerken

We willen het beheer en onderhoud (assetmanagement) van onze keringen risico-gestuurd gaan uitvoeren. Daar werken we stapsgewijs naartoe. In 2022 hebben we de basisinformatie voor de waterkerende kunstwerken op orde gebracht. Dit is een eerste stap op weg naar het strikter doorlopen van de PDCA-cyclus. Hierbij sluiten we aan op andere domeinen binnen het waterschap.

Graverij door dieren

Graverij door bevers en dassen vormt een steeds grotere bedreiging voor de waterveiligheid. De Zoogdiervereniging inventariseert tot en met begin 2023 de territoria van deze dieren in de buurt van onze waterkeringen. Zij stellen daarbij ook preventieve maatregelen voor. In 2021 is het traject van het project Meanderende Maas onderzocht. In de eerste helft van 2022 is het traject Cuijk-Ravenstein onderzocht, gevolgd door de regionale waterkeringen. Eind 2022 en begin 2023 wordt het resterende deel van de primaire waterkering in beeld gebracht. Parallel hieraan treffen we waar nodig al maatregelen. Op negen locaties zijn beverholen uitgegraven en is de dijk of beschermingszone hersteld. Bij buitendijkse wielen tegen de dijk bij Empel is over een lengte van 480 meter vier meter diep bevergaas aangebracht. Daarmee voorkomen we verdere graverij in de kering. Ook dassenburchten die bij hoogwater voor een instabiele dijk kunnen zorgen, worden ontmanteld. In totaal hebben we in 2022 tien burchten ontmanteld en diverse hopen verwijderd. We zorgen waar nodig voor alternatieve locaties voor burchten in de buurt. Zo willen we de druk op de waterkering verminderen. De gemeente 's-Hertogenbosch heeft in het Kanaalpark de eerste kunstmatig aangelegde burcht aangelegd, in samenwerking met het waterschap. Daarnaast hebben we een omgevingsvergunning gekregen om een alternatieve burcht te bouwen in Megen. De aanleg van alternatieve burchten verloopt moeizaam, onder meer door een gebrek aan grond in eigendom van het waterschap. De kosten voor de preventieve maatregelen en herstelmaatregelen waren in 2022 zo'n € 300.000 en 2,5 fte. Deze kosten zijn structureel en lopen jaarlijks verder op.

Biodiversiteit dijkvegetatie

De pilot met de Kleurkeur is uitgebreid met een traject bij Engelen. We monitoren de resultaten. In 2022 hebben we de biodiversiteit voor de hele Maasdijk in kaart gebracht en vergeleken met de resultaten uit 2016. De situatie is op de meeste locaties hetzelfde gebleven of verbeterd. Alleen percelen met stand- en drukkbe grazing blijven aandacht vragen. Hier wordt niet de volle ecologische potentie benut. Dit leidde tot een advies om het beheer te optimaliseren voor waterveiligheid én biodiversiteit. In het nieuwe maaibestek is veel aandacht voor biodiversiteit. We maaien in de ronde

in mei en juni eerst alleen het binnentalud en pas 6 weken later het buitentalud, zodat er voldoende voedsel en schuilplaatsen overblijven voor insecten.

Activiteiten voor het HWBP

Definitief ontwerp Meanderende Maas/Ravenstein-Lith

Waterschap Aa en Maas is sinds 2017 trekker van het integrale HWBP- en MIRT-project Meanderende Maas/Ravenstein-Lith. Daarin komen dijkversterking, rivierversmalling en gebiedsontwikkeling samen. De stuurgroep heeft het ontwerp medio 2022 vrijgegeven om de besturen van de partners en het publiek te informeren. Eind november heeft het dagelijks bestuur het ontwerp-projectplan Waterwet dijkversterking vastgesteld. Op dit moment discussiëren we nog met enkele bevoegde gezagen over de vergunningen. Daarom kunnen we de ontwerp-projectbesluiten nu nog niet ter inzage leggen.

Voorkeursalternatief Cuijk-Ravenstein

In november 2022 hebben we het voorkeursalternatief voor het dijktraject Cuijk-Ravenstein vastgesteld, inclusief de bijbehorende ontwerp-planMER. In december hebben we ook de samenwerkingsovereenkomst voor de planuitwerkingsfase ondertekend.

Start voorverkenning Lith-Bokhoven

Het team dat in 2023 de voorverkenning van het dijkversterkingsproject Lith-Bokhoven uit gaat voeren, is sinds december 2022 op volle sterkte.

Tracéstudie nieuwe waterkering Maashees-Boxmeer

De dijktrajecten 36-1 (Boxmeer-Cuijk) en 58-1 (Groeningen) zijn onderzocht. Daaruit is gebleken dat de hoogte van de primaire waterkering en de aansluiting op de hoge gronden ten zuiden van Boxmeer fors onvoldoende is. Het hoogwater van juli 2021 bevestigde dit. De waterkering moet richting Maashees verlengd worden. We hebben hiervoor verschillende tracés bekeken. Hiervoor hebben we berekeningen en kaarten gemaakt van overstromingen, getroffen en schade. Op basis daarvan hebben we het voorlopige dijktracé bepaald. Dit is de basis voor een normeringsberekening die het Rijk begin 2023 uitvoert. Daarna bepaalt het Rijk in overleg met het waterschap een voorgenomen norm. Na 2022 zetten we samen met andere overheden een planologische reservering in gang, als dat nodig is. Daarmee zijn de eerste stappen gezet op weg naar een HWBP-project om de nieuwe kering daadwerkelijk te gaan aanleggen.

Specifieke activiteiten voor de regionale waterkeringen

Opleveren verbeterde kunstwerken in de regionale waterkeringen

De vier kunstwerken die in 2022 aangepast zouden worden, hebben om diverse redenen vertraging opgelopen. Het gaat om:

- Bossche Sloot. De voorbereiding moet nog worden opgestart. De uitvoering staat gepland voor 2024/2025.
- Uitstroom Zandleij. Hier zijn we afhankelijk van een verzoek van waterschap De Dommel. Zij moeten aangeven wat de afmetingen voor deze voorziening moeten worden. Daarna kunnen we starten met de voorbereiding.
- Sifon bij de Bovenlandse Sluis. Hierover zijn we in overleg met Rijkswaterstaat als eigenaar en waterschap Brabantse Delta als belanghebbende.
- Gemaal De Brand. We moeten nog starten met de voorbereiding.

Herstel Aa-kades bij bedrijventerrein De Brand in 's-Hertogenbosch

In 2022 hebben we bepaald hoe we de bekleding van de kades afdoende kunnen herstellen. Dit plan wordt begin 2023 als voorkeursalternatief vastgesteld.

Realiseren nieuwe opgaven voor de regionale keringen

In 2022 hebben we de 'afgekeurde' bomen en leidingen uit de toetsing van 2019 nader geanalyseerd. De rapportage is in concept opgeleverd en de definitieve rapportage wordt begin 2023 met het bestuur gedeeld. Conclusie: we hoeven geen gezonde bomen te verwijderen en we kunnen met beheermaatregelen de waterveiligheid voldoende garanderen. Van de ruim 30 beoordeelde leidingen is een kwart goedgekeurd.

Activiteiten voor de waterveiligheid van de Maas en interactie met de regionale wateropgave (HoWaBo)

Beleidskader en programma Integraal Riviermanagement - Maas

Samen met het Rijk en partners van het Deltaprogramma Maas hebben we in 2022 gewerkt aan Integraal Riviermanagement (IRM). Het proces is complex en heeft vertraging opgelopen. We verwachten nu dat het beleidskader en de uitwerking van het programma in 2023 klaar zijn. Het beleidskader bevat een integrale visie op het riviereengebied met ambities voor de afvoercapaciteit en de bodemligging van de rivier. Daarnaast geven we hierin globaal aan in welke prioritaire gebieden bepaalde typen maatregelen kunnen worden uitgevoerd om de visie vorm te geven.

IRM-pilot HoWaBo

In 2021 zijn we gestart met een onderzoek naar de samenhang tussen hoogwater op de Maas en de afvoer van hoogwater uit het regionale systeem bij 's-Hertogenbosch. Dit doen we samen met het Rijk en onze regionale partners. Het onderzoek toont aan dat het effect van maatregelen op de Maas beperkt is: klimaatverandering maakt de opgave in 2050 en 2100 groter. De kennis uit deze IRM-pilot brengen we ook in 2023 in bij de verdere uitwerking van de wateroverlastopgave in de regio 's-Hertogenbosch (zie ook paragraaf 1.2).

Bijdragen aan rivierverruimingsprojecten langs de Maas

We blijven actief deelnemen aan rivierverruimingsprojecten van anderen die bijdragen aan lagere hoogwaterstanden op de Maas langs ons beheergebied. Daarbij gaat het vooral om de MIRT-planuitwerking rivierverruiming Oeffelt (trekker: provincie Noord-Brabant) en de MIRT-verkenning/Gebiedsontwikkeling Alem-Sint Andries (trekkers: gemeente Maasdriel en firma Dekker). Bij het project Oeffelt is in 2022 besloten om de kruising van de N264 met de primaire waterkering niet gelijktijdig te verbeteren. De besluitvorming over het definitieve voorkeursalternatief is vertraagd door de huidige prijsontwikkelingen. Begin 2023 wordt dit besluit alsnog genomen. Dat wordt uitgewerkt in de planfase.

Voor het project Alem is in het MIRT 2022 afgesproken dat er eind 2023 een definitief besluit wordt genomen over de planuitwerkingsfase. Voorwaarde daarbij is meer duidelijkheid over de integratie van de opgave vanuit de Programmatische Aanpak Grote Wateren. Medio 2023 verwachten we ook duidelijkheid over de bijdrage die rivierverruiming aan de Gelderse kant van de Maas kan leveren aan de hoogteopgave in het HWBP-dijkversterkingsproject Lith-Bokhoven.

Overige activiteiten

Doorontwikkelen van de calamiteitenbestrijding

Wat we hebben geleerd van het hoogwater op de Maas in juli 2021, nemen we op in onze calamiteitenplannen. We hebben trainingen gegeven aan de districten Raam en Hertogswetering, en onze technische adviseurs. Onze dijkwachten hebben de jaarlijkse herhalingstraining theorie en praktijk gevolgd. Ook zijn er weer nieuwe dijkwachten opgeleid, waardoor er nu zo'n 170 actief zijn.

Actualiseren overstromingsscenario's

We hebben ons voorbereid op een Europese aanbesteding om de overstromingsscenario's te actualiseren. Daarbij werken we samen met de provincie Noord-Brabant en waterschap Brabantse Delta. De provincie is de penvoerder. Eind 2022 hebben we een afsprakenregeling en de aanbestedingsstukken vastgesteld.

Informatiemanagement

De informatie-uitwisseling rondom de HWBP-projecten verloopt steeds beter. We pakken de informatiestructuur en -uitwisseling organisatiebreed aan. Als onderdeel hiervan hebben de afdelingen die projecten uitvoeren in 2022 een gezamenlijke projectomgeving voor eisenmanagement gemaakt.

We hebben assetmanagement ingericht voor onze waterkeringen en leren van deze aanpak voor de waterketen. Samen met de nieuwe afdeling WaDI en de districten gaan we beheerdata beter organiseren. Daarmee willen we onder meer beter en sneller inzicht krijgen in meldingen en de aanpak van ongewenste graverij (door bevers en dassen).

We willen komen tot een landelijk bruikbaar dashboard voor onze zorgplicht. Hiervoor waren we een van de initiatiefnemers. Het Waterschapshuis is verantwoordelijk voor de verdere uitwerking hiervan, maar wij blijven hierbij betrokken. Het landelijke pilotproject voor een digital twin (virtuele representatie) van de waterkeringen en de ondergrond is eind 2022 opgeleverd.

1.1.3 Financieel

Exploitatie

Tabel 5: Saldo lasten en baten

INPUT-VERANTWOORDING WATERVEILIGHEID (bedragen * € 1.000)						
Omschrijving	Primaire Begroting 2022	Begrotingswijziging	Begroting 2022 incl. wijziging	Realisatie 2022	Realisatie %	Verskil v=voordeel, n=nadeel
Totaal lasten	17.013	-15	16.998	16.408	97%	V 590
Totaal baten	626		626	981	157%	V 355
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	16.387	-15	16.372	15.427	94%	V 944
Totaal beschikking bestemmingsreserves	83		83	34	41%	N 48
Netto lasten	16.304	-15	16.289	15.393	95%	V 896

Belangrijkste onderwerpen binnen de lasten en baten

De hogere baten en de lagere lasten zorgen per saldo voor een voordelig nettoresultaat van € 896.000 (een realisatiegraad van 95%).

De lagere doorberekende lasten binnen dit programma, naast de lagere besteding binnen de goederen en diensten, zorgt voor een voordelig resultaat. Hierdoor is het mogelijk gebleken om de niet geraamde kosten voor de calamiteitenbestrijding op te vangen binnen het totale budget van dit programma. De kosten voor calamiteitenbestrijding betreft onder andere de herstelmaatregelen als gevolg van graafschade door dassen.

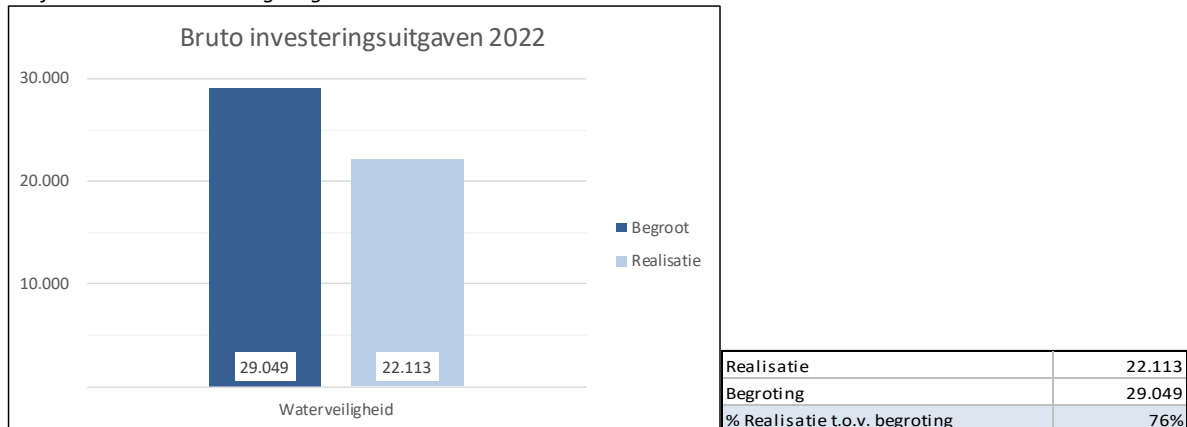
De inkomsten vanuit de regiodeal NOB voor Puzzelen met ruimte zorgt voor de hogere baten binnen dit programma. Bij de waardering van de gronden in de grondbank is er sprake van vrijval, deze boekwinst zorgt mede voor de hogere baten.

Zie voor een nadere toelichting op de lasten en baten paragraaf 2.2.1.

Investerings

Onderstaande grafiek vergelijkt de gerealiseerde bruto-investeringen met de Begroting 2022.

Grafiek 3: Bruto-investeringssuitgaven

De besteding bedraagt 76% van het begrote bruto investeringsvolume.

De jaarlijkse financiële bijdrage aan het HWBP Deltaprogramma, het gebiedsplan Raam en de twee dijkverbeteringsprojecten (Ravenstein-Lith en Cuijk-Ravenstein) zijn voor een substantieel deel hiervoor verantwoordelijk (69%).

Eerder is in het Bestuursverslag 2022 aangegeven dat een aantal investeringsprojecten vertraging oplopen, waardoor de besteding verschuift naar volgende jaren. Dit geldt onder andere voor:

- Het verbeteren van de kunstwerken in de regionale kering (realisatiegraad 9%). Acht identieke kunstwerken zijn eerder gerealiseerd. Het ontwerp van de overige kunstwerken vergt meer zorg en aandacht in de voorbereiding. Dit leidt tot vertraging in de voorbereidingen;
- De integrale aanpak Oeffeltse Raam (realisatiegraad 9%) ondervindt hinder van de stikstofontwikkelingen. De waterberging en maatregelen zijn inmiddels in uitvoering met een geplande oplevering in juli 2023. De aanbesteding op de inlaatgemalen is onderhanden met een verwachte startdatum in maart 2023;
- De Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) stagneert in de voortgang van dit samenwerkingsverband door een procedure bij de Raad van State. Als gevolg hiervan zijn meerdere verzoeken tot wijzigingen ingediend, welke effect hebben op de indexering van de eerdere ramingen binnen het project GOL;
- Regionale kering Aa Afleidingskanaal (realisatiegraad 5%). Na een kritische beschouwing wordt de projectscope bijgesteld, de kering is veilig. Hierdoor zijn niet alle beschikbare middelen nodig.
- Het vervangen van LM-stations door LMX-stations (realisatiegraad 6%). De aanbesteding en de daadwerkelijke vervanging is vertraagd door het faillissement van de leverancier.
- Vervangen greenboxbesturing geautomatiseerde stuwen (realisatiegraad 57%). De lagere aanbesteding zorgt ervoor dat een deel van de beschikbare middelen niet nodig zijn. Het project is nagenoeg opgeleverd.

1.2 Klimaatbestendig en gezond watersysteem

1.2.1 Voldoende water en omgaan met weersextremen

1.2.1.1 Doelstellingen

Dit zijn de doelstellingen van het deelprogramma *Voldoende water en omgaan met weersextremen*:

- Een klimaatbestendig, robuust en veerkrachtig, stuurbaar watersysteem;
- Transparantie en draagvlak voor de inrichting en het beheer;
- Een integrale uitwerking van de verschillende opgaven in gebiedsplannen.

1.2.1.2 Prestaties en activiteiten

Voor het deelprogramma *Voldoende water en omgaan met weersextremen* zijn meerdere prestaties opgenomen in de Programmabegroting 2022. In onderstaande tabel ziet u de voortgang hiervan.

Sommige inspanningen zijn wel geleverd, maar zijn niet terug te zien in de gerealiseerde prestaties.

Daarom hebben we ook een kolom 'inspanningsprestaties' toegevoegd.

Daarbij houden we rekening met de voortgang van een project:

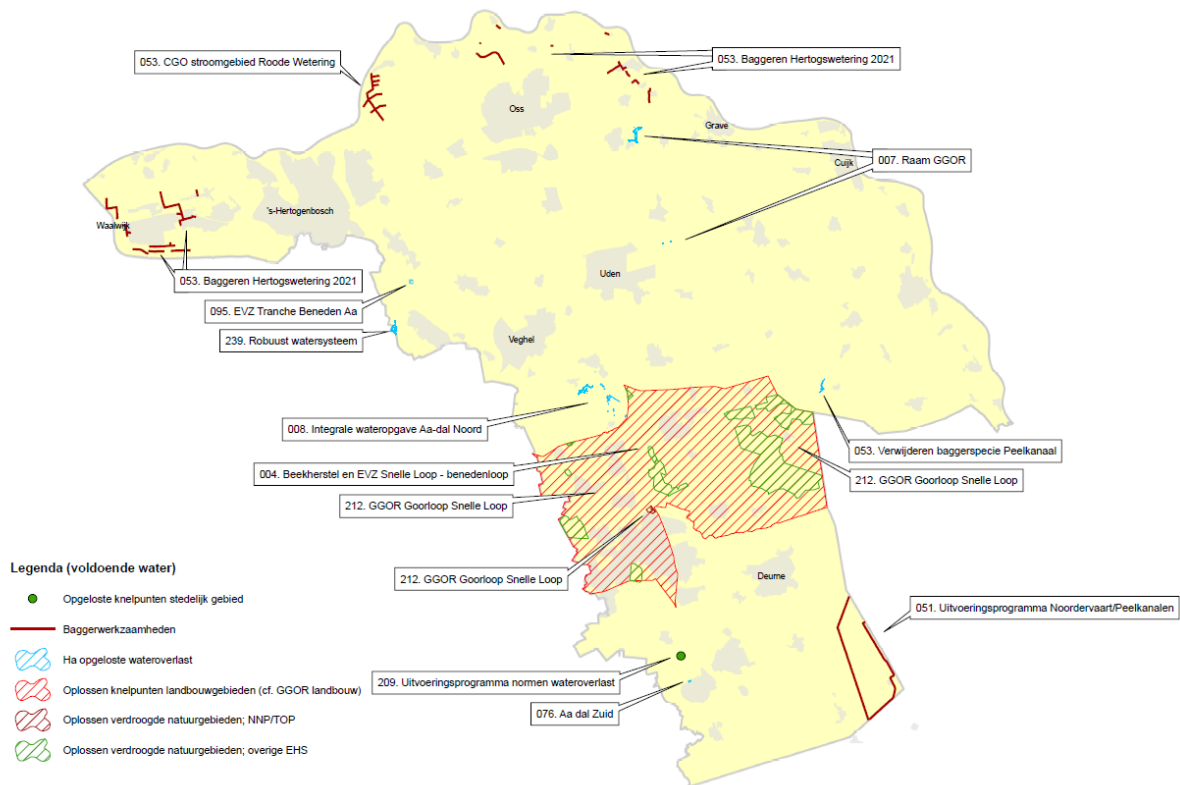
- 10% van de prestatie in een project telt mee als het plan van aanpak af is.
- 30% telt mee als er een vastgesteld voorkeursalternatief is.
- 60% telt mee als het projectplan Waterwet is vastgesteld.
- 100% telt mee na afronding van het project (daadwerkelijke realisatie).

Tabel 6: Overzicht van de begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	Meerjaren- begroting	Begroting 2022	Prognose Burap 2022	Realisatie 2022	Inspannings- prestaties 2022	T.o.v. Burap 2022	T.o.v. Begroting 2022
Investeringsprojecten								
Natura 2000	ha	2.300	1.275	1.260	0	756		
Natte Natuurparels	ha	1.000	0	0	19	19		
GGOR 2.0 (GGOR landbouw + overig EHS)	ha	66.000	13.379	9.508	7.289	20.751		
Wateroverlast: Voldoen aan de normen (uitv. Progr. 2 en 3)	ha	258	8	8	41	41		
Wateroverlast: Knelpunten bebouwd gebied	aantal	22	2	2	1	2		
Wegwerken baggerachterstand	km	250	43	76	51			
Exploitatie								
Maaien	km	2450	2.450	2.450	2.450			
Cyclisch groot onderhoud	km	750	160	160	160			
Wijzer onderhoud	km	200	150	100	100			

Verkenningen en beleid voor 2022		
Klimaatadaptatie (DHZ en DPRA)		Planvormen/Uitvoeren
Brabant Breed grondwaterbeleid (met o.a. beregeningsbeleid)		Planvormen/Uitvoeren
Kennisonwikkeling rondom droogte/robuust watersysteem		Uitvoeren
GGA - verkenningen		Uitvoeren
GGOR 2.0		Uitwerken concept

Kaart 2: Grafische weergave van de activiteiten binnen het deelprogramma Voldoende water en omgaan met weersextremen

Natuurnetwerk Brabant (NNB) en GGA

- In het gebied Leegveld (Natura2000) zijn de werkzaamheden in volle gang. Het project is in 2023 klaar.
- Voor de Natte Natuurparel Gulden Land is met provincie en terreinbeherende organisatie geconcludeerd dat er geen aanvullende maatregelen nodig zijn. Er is daarom 19 ha op 'gerealiseerd' gezet.
- Voor andere NNB-gebieden, zoals Hooge Raam, Wijboschbroek en de Maashorst, loopt de voorbereiding. De realisatie is pas later gepland.
- De extra werkzaamheden voor natuurherstel en ontwikkeling in de Peelvenen worden uitgewerkt in de gebiedsgerichte aanpak (GGA) Vitale Peel. De provincie is daarbij de trekker. In dit gebied komen veel opgaven samen en er is nog veel onduidelijk. Het waterschap wil daarom een lerende aanpak hanteren. Daarbij treffen we maatregelen met draagvlak die helpen om de doelen te realiseren. Van die maatregelen leren we voor het vervolg van het project. In het gebied ontstaan nu meerdere initiatieven met deze lerende aanpak.
- De verkenning GGA Strabrechtse Heide is afgerond. Daardoor zijn nu alle opgaven in beeld. Waterschap Aa en Maas gaat aan de slag met de projecten Meerven, de Kleine Aa en Sang en Goorkens.
- We hebben twee verkenningen afgerond: voor de GGA Vlijmens Ven/Moerputten/Bossche Broek en voor de GGA Aa-dal Noord. Voor de GGA Vlijmens Ven en omgeving stellen we in 2023 met onze partners een visie op om alle opgaven een plek te geven in het gebied. Wij zijn hier de trekker van. De GGA Aa-dal Noord heeft geleid tot een indeling in deelgebieden, waarvoor we een plan uitwerken. Ook in Aa-dal Noord zijn wij de trekker van de GGA.

Gewenst Grond- en Oppervlaktewaterregime (GGOR en GGOR 2.0)

- In GGOR Goorloop-Snelle Loop is twee derde van de werkzaamheden afgerond. In 2023 voeren we het laatste deel van het werk uit. De realisatie van circa 1500 hectare aan GGOR-maatregelen in het project Klimaatadaptatie Oeffeltse Raam is doorgeschoven naar 2023.

- We hebben verder gewerkt aan het GGOR 2.0 klimaatrobuust watersysteem. Binnen het pilotproject Maashorst hebben we in 2022 een geohydrologische studie afgerond. Ook hebben we maatregelen om de grondwaterstanden te verhogen besproken met belanghebbenden. Een aantal anti-verdrogingsmaatregelen is voorbereid in het projectplan waterwet. De verwachting is dat we deze op korte termijn kunnen uitvoeren.
- Binnen de pilot in de Peelvenen bereiden we een aantal kleinere projecten voor.

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)

- Voor 2024 hebben we nieuwe stresstesten gepland binnen onze werkregio's. Intussen gaat de uitvoering van ingediende en goedgekeurde projecten gewoon door. Voor de werkregio Peel zijn we betrokken bij een tweede aanvraag voor impuls gelden vanuit het Ministerie van IenW. Deze aanvraag is inmiddels goedgekeurd. Bij DPRA gaat het vooralsnog vooral om projecten in bebouwd gebied waarbij de gemeenten werkzaamheden uitvoeren die leiden tot minder wateroverlast in de stad en die de stad laten werken als een spons.
- We hebben een interne stresstest uitgevoerd voor de rwzi 's-Hertogenbosch. Daardoor hebben we nu een overzicht van de klimaatrisico's voor deze locatie. In 2023 bespreken we welke aanvullende maatregelen er nodig zijn om het risico op wateroverlast en overstromingen verder te verminderen. Daarbij kijken we naar deze en andere locaties die in het kader van DPRA als vitaal en kwetsbaar worden gezien.

Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ)

Het tweede Uitvoeringsprogramma (2022-2027) van het DHZ is van start gegaan. De voorbereidingen bij het Rijk en de provincie waren uitgelopen. Daardoor waren de bijdragen vanuit het Deltafonds en de provincie nog niet beschikbaar. Deze gaan wij in 2023 alsnog ontvangen. Waterschap Aa en Maas investeert in verschillende maatregelen (zoals GGOR, beekherstel en automatisering van onze kunstwerken) om de zoetwatervoorziening te verbeteren. Dit doen we in samenhang met ons beleid voor droogte en grondwater.

Wateroverlast

- In 2022 hebben we verder gewerkt aan de uitvoeringsprogramma's om wateroverlast te voorkomen. De maatregelen in lopende projecten hebben effect: in 2022 hebben we meer hectares met een te grote kans op wateroverlast opgelost dan gepland. Dit is gebeurd in projecten met meerdere doelstellingen zoals GGOR Raam en gekoppeld aan aanleg natuurvriendelijke oever en evz. Daarbij kijken we ook naar de effecten van droogte, in lijn met het grondwaterconvenant en de ambities in het WBP. Daarnaast voorkomen we de afwenteling van wateroverlast op benedenstroomse gebieden.
- Bij Someren, Slievense Loop, hebben we extra waterberging gerealiseerd als oplossing voor de wateroverlast in de bebouwde kern. Het andere knelpunt in bebouwd gebied dat we wilden aanpakken in 2022 (Drunen) is afhankelijk van het proces van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat dat de provincie trekt en waar vertraging optreedt door gerechtelijke procedures.
- Samen met onze partners zoeken we verder naar structurele oplossingen voor de wateroverlastopgave rond 's-Hertogenbosch. In de eerste helft van 2022 hebben we alle mogelijke maatregelen geïnventariseerd. Daarbij hebben we ook de kennis uit de pilot Integraal Riviermanagement (over interactie tussen de Maas en het regionale systeem van de Aa en de Dommel) betrokken en gekeken naar de andere maatschappelijke opgaven in de regio. Bijvoorbeeld in de GGA-verkenning Vlijmens Ven/Moerputten/Bossche Broek. In de tweede helft van 2022 hebben we alle opties beoordeeld op effectiviteit, kosten en meekoppelkansen. De maatregelen zijn nu opgenomen in een adaptieve strategie. Parallel hieraan zoeken we naar optimalisaties binnen het huidige watersysteem. Daarnaast bereiden we onze calamiteitenorganisatie voor op eventuele hoogwatersituaties.

Droogte

De droge jaren 2018, 2019, 2020 en 2022 hebben laten zien hoe belangrijk het is om te anticiperen op klimaatverandering. (Strategisch) grondwaterbeheer en waterconservering staan inmiddels hoog op de bestuurlijke agenda. Eind 2021 hebben we met alle (grond)waterpartners in Brabant een bestuursconvenant ondertekend. In 2022 zijn we hiermee aan de slag gegaan. Waterschap Aa en Maas moderniseert het beregeningsbeleid. Daarnaast blijven we in de winter en het voorjaar zo veel mogelijk water aanvoeren en vasthouden.

Beheer en onderhoud van de waterlopen

- In de winter en specifiek in de natte maand februari 2022 hebben we het waterpeil vooral op de hogere gronden hooggehouden. Verzoeken om peilverlagingen hebben we alleen onder specifieke omstandigheden gehonoreerd. Het hele jaar hebben we de conserveringsmarge ingezet volgens de aangescherpte nota Peilbeheer. 2022 was vooral het jaar van de lange droge perioden: in het voorjaar, in de zomer en zelfs tot diep in de herfst. Pas aan het einde van het jaar viel er neerslag van betekenis en begonnen de (grond)waterstanden zich te herstellen.
- We hebben het maaionderhoud in de periode tussen 1 juni en 15 juli en tussen 1 september en 15 november volgens de planning uitgevoerd. Waar mogelijk sparen we daarbij een deel van de begroeiing. Vóór en tussen deze periodes is de waterbodem waar nodig op afroep extra gemaaid.
- Graverij door bevers en dassen zorgt steeds vaker voor onveilige situaties bij het onderhoud van sloten.
- In zes van de in totaal elf rayons is het slootonderhoud het afgelopen najaar opnieuw aanbesteed. In de nieuwe maaibestekken is het onderhoud van de sloten en de naastgelegen natuurlijk ingerichte gebieden geïntegreerd. Ook het verzamelen van 3D-gegevens tijdens het maaien is hierin opgenomen. De inzet van emissievrij of emissiearm materieel is een prestatie criterium.
- Voor ruim 100 kilometer aan waterlopen hebben we afspraken gemaakt met de aangrenzende grondeigenaren over een toekomstbestendig slootonderhoud (wijzer onderhoud).
- We werken onze achterstanden op het gebied van baggeren voortvarend weg. In het voorjaar van 2022 hebben we onder andere het baggerwerk in het Kanaal van Deurne en de Helenavaart afgerond. Dankzij deze projecten is nu extra wateraanvoer mogelijk vanuit de Noordervaart. Het baggeren in de gemeente Helmond heeft vertraging opgelopen doordat de mogelijkheden om bagger te verwerken beperkt zijn. We zijn hierover in gesprek met de gemeente en hopen in 2023 alsnog te kunnen gaan baggeren.
- Ons onderhoudsbeheersysteem GISratio wordt vanaf 1 januari 2023 vervangen door Geovisia. De aannemer kan hierin de gedetailleerde maaiplanning opnemen, zodat we die in 2023 inzichtelijk kunnen maken in de Perceelwijzer-app. De onttrekkingsverboden in april en mei 2022 zijn via deze app duidelijk gecommuniceerd. Dat werd gewaardeerd. Inmiddels is deze informatie ook beschikbaar via het waterportaal.

Beheer en onderhoud van onze kunstwerken

- De Lange Termijn Asset Planning (LTAP) voor (automatische) stuwen is opgesteld. Daardoor kunnen we meerdere jaren vooruitkijken naar de benodigde renovaties en vervangingen. Het algemene beeld is dat onze stuwen er goed voor staan. Goede inspecties en periodiek onderhoud betalen zich dus: we kunnen renovatie-investeringen uitstellen en risico's tijdig aanpakken. We blijven onze gemalen en stuwen periodiek controleren, zodat de meerjarenplanning actueel blijft. Zo kunnen we onze financiële en personele middelen zo optimaal mogelijk inzetten.
- Het project 'Aanpak krappe duikers' is nagenoeg afgerond. Hierbij we de meest complexe krappe duikers vervangen voor een robuuster watersysteem.

Kennisontwikkeling

- We hebben de maximale conservering berekend die we via peilbeheer kunnen bereiken. Onze bevindingen hebben we in enkele werksessies besproken met het dagelijks bestuur.
- We passen tegelijkertijd de modellen in de GGOR's en GGA's toe. Daarbij hebben we bijvoorbeeld berekend wat het effect is van de infiltratie van water op de Maashorst. In KLIMAP hebben we in de casus voor waterschap Limburg in beeld gebracht wat maximale waterconservering zou betekenen voor het landgebruik. Deze werkwijze passen we ook toe voor waterschap Aa en Maas.
- Binnen het project Optimalisatie Meetnetten en Datamanagement in Systeem en Keten (OMDISK) hebben we in 2022 gewerkt aan de automatische validatie van de metingen en het ontsluiten van informatie voor de Waterkamer. Hiermee optimaliseren we het operationeel beheer van het watersysteem en de waterketen. Ook kunnen we (op termijn) beter voorspellen welke situaties zich gaan voordoen. Op die manier kunnen we tijdig de juiste besluiten nemen. Om (realtime) inzicht te krijgen in het integrale bodem- en watersysteem (gewasverdamping, bodemvocht, grondwater- en oppervlaktewatersysteem), hebben we neerslag- en bodemvochtsensoren geïnstalleerd. Verder hebben we de voorbereidende werkzaamheden afgerond om een verdampingsmeetnet te installeren. Daarnaast hebben we een voorzichtige start gemaakt met de DataHUB, een digitale omgeving om onze data te verzamelen, op te slaan en te ontsluiten. Dit is een cruciaal onderdeel dat in 2023 wordt afgerond door de afdeling WaDI.
- We zijn gestart met de uitvoering van OMDISK Grondwater. Wageningen Environmental is in het verlengde daarvan gestart met een pilot om de bodemkundige informatie en het Water Diepte Model te verbeteren. Dat gebeurt voor de BRO (Basis Registratie Ondergrond) in het stroomgebied van de Raam.
- We willen de effecten van regelbare drainage- en infiltratiesystemen verkennen, ook in de zones rondom natuurgebieden. Daarvoor hebben we in een TKI-project (Topconsortium voor Kennis en Innovatie) de functionaliteiten uitgebreid van de in Lumbricus ontwikkelde eerste versie. We hebben de nieuwe modelversie getest en gebruikt om onze RDI-pilots in model te brengen. Nadat de vergunning voor de RDI-pilots was verleend, stroomden de meetdata binnen. Het meetnet lijkt goed te functioneren en we hebben inmiddels enkele verkennende analyses uitgevoerd.
- In de Waterfabriek verkennen we de inzet van effluent voor droogtebestrijding.
- De noodzaak van ruimtelijke oplossingen, en de effectiviteit van inrichtingsmaatregelen en operationele maatregelen in het watersysteem hangt nauw samen met verkennende berekeningen naar de maximale conservering via peilbeheer en komt in de ontwikkelpaden van KLIMAP uitgebreid aan de orde. Om het waterbeheer klimaatadaptief te maken, denken we in scenario's en ontwikkelpaden. Dat doen we samen met andere partijen in regionale en landelijke kennisprogramma's als KLIMAP, CASTOR en Slim Water Management. In 2022 hebben we dit onder meer vertaald naar de GGA Vitale Peel. In een eerste workshop hebben we transities en toekomstbeelden verkend. In een tweede workshop hebben we het denken in ontwikkelpaden concreet gemaakt. Met waterschap Limburg hebben we een opzet gemaakt voor een gezamenlijk grondwatermodel voor de Peelvenen. We gaan hier in 2023 mee verder.
- Medio 2022 zijn we begonnen met de overstap naar een nieuw, eigentijds hydraulisch oppervlaktewatermodel. Daarbij verbeteren we ook onze data en methoden. Dit traject loopt door in 2023 en dient mede als voorbereiding op een volgende NBW-toets. Tegelijkertijd werken we met kunstmatige intelligentie (AI) een sterk vereenvoudigd, snel rekenend model uit voor het hoofdsysteem. Het idee is om dit in het BOS Hoogwater op te nemen. We gaan het ook inzetten om de overschrijdingskansen voor de NBW-toetsen nog beter te berekenen. Daarnaast gebruiken we het model om de overstromingsrisico's bij 's-Hertogenbosch beter te kunnen kwantificeren, in combinatie met de Maasgolven.
- We hebben verkend of de neerslagstatistiek voor ons beheergebied afwijkt van de landelijke statistiek en of er binnen ons gebied zones met andere statistieken voorkomen.

Bebouwd gebied

- In 2022 hebben de provincie, de vier stedelijke regio's, het Rijk en de drie Brabantse waterschappen de verstedelijkingsstrategie Brabant 2040 opgesteld. Tijdens het BO MIRT in november zijn de eerste samenwerkingsafspraken gedeeld met het Rijk, zodat die in juni 2023 bevestigd kunnen worden. Voor nieuwbouwlocaties hebben we een signaleringskaart ontwikkeld. Deze kaart geeft aan waar het veilig en duurzaam is om te bouwen. De kaart heeft vooral een signalerende functie: hij brengt de mogelijke geschiktheid van een gebied voor verstedelijking in beeld. Door hier vroegtijdig naar te kijken, kan vertraging in de planvorming voorkomen worden.
- We willen onderzoeken hoe de signaleringskaart (planologisch) verankerd kan worden in een instrumentarium. We gaan onder meer samen 'botsproeven' uitwerken voor locaties waar we vanuit het bodem- en watersysteem belemmeringen verwachten. In de botsproeven brengen we naast de klimaatrisico's ook de financiële consequenties in beeld.
- Naast het Brabantbrede verstedelijkingsakkoord zijn in 2022 het Verstedelijkingsakkoord Stedelijk Gebied Eindhoven, het Schets Ontwikkelpad Stedelijke Regio 's-Hertogenbosch en de Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant ontwikkeld en vastgesteld.
- Voor de subsidieregeling Klimaatbestendige maatregelen, die in 2022 is gestart, hebben zich 497 enthousiaste inwoners aangemeld. In totaal hebben we voor € 366.000 aan subsidie toegekend van een totaalbudget van € 440.000. 60% van de toegekende subsidie ging naar groene daken en 30% naar regentonnen. De regeling loopt door in 2023.
- Samen met de provincie en de andere waterschappen dragen we via het buurtnatuur- en buurtwaterfonds bij aan groene daken. Hier is zo veel belangstelling voor dat het budget voor de periode tot en met 2023 al in 2022 uitgeput was.

1.2.2 Gezond en natuurlijk water

1.2.2.1 Doelstellingen

Dit zijn de doelstellingen van het deelprogramma *Gezond en natuurlijk water*:

- We treffen (ons deel van) de maatregelen die nodig zijn voor een ecologisch goed functionerend watersysteem (inrichting, stoffen, en beheer en onderhoud).
- We dragen bij aan meer biodiversiteit.
- We vergroten de mogelijkheden voor recreatie in en om het water, zonder dat dit ten koste gaat van de waterdoelen.

1.2.2.2 Prestaties en activiteiten

Voor het deelprogramma *Gezond en natuurlijk water* zijn meerdere prestaties opgenomen in de programmabegroting 2022. In onderstaande tabel ziet u de voortgang hiervan. Sommige inspanningen zijn wel geleverd, maar zijn niet terug te zien in de gerealiseerde prestaties. Daarom hebben we ook een kolom 'inspanningsprestaties' toegevoegd. Daarbij houden we rekening met de voortgang van een project:

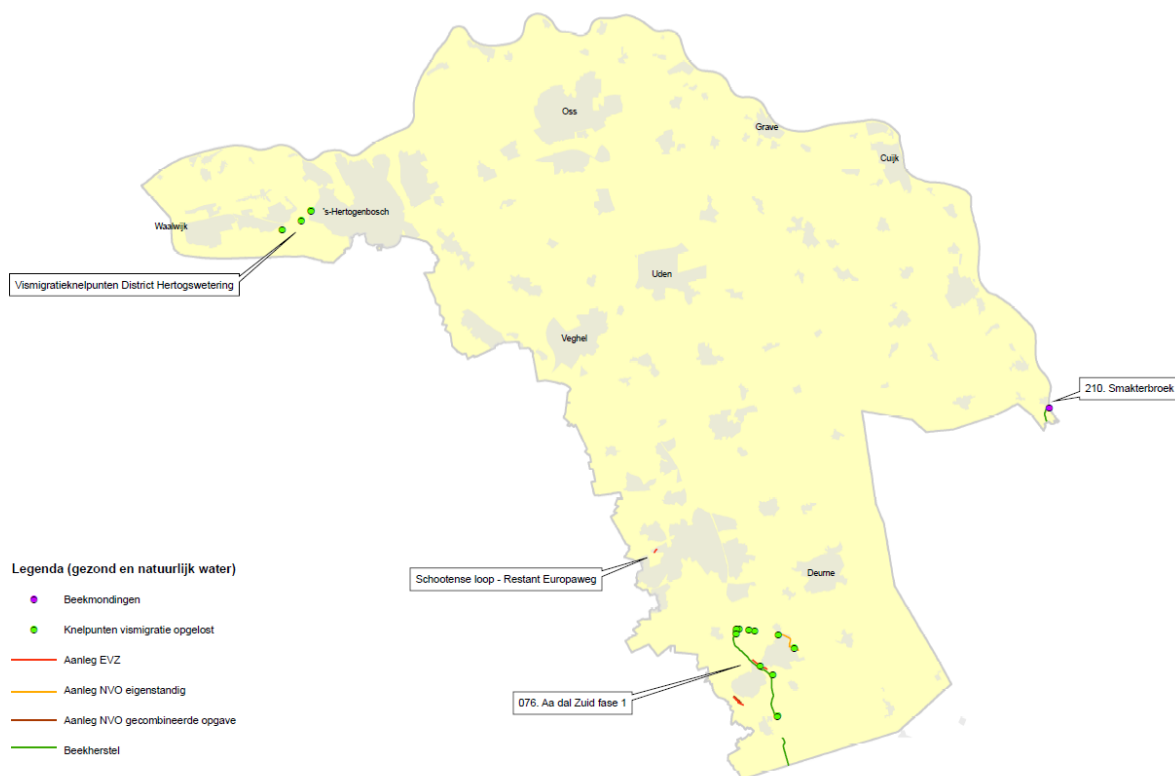
- 10% van de prestatie in een project telt mee als het plan van aanpak af is.
- 30% telt mee als er een vastgesteld voorkeursalternatief is.
- 60% telt mee als het projectplan Waterwet is vastgesteld.
- 100% telt mee na afronding van het project (daadwerkelijke realisatie).

Tabel 7: Overzicht van de begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	Meerjaren-begroting	Begroting 2022	Prognose Burap 2022	Realisatie 2022	Inspanningsprestaties 2022	T.o.v. Burap 2022	T.o.v. Begroting 2022
Beekherstel	km	116	12	9	11	15		
Natuurvriendelijke oevers eigenstandig	km	203	20	4	2	11		
Natuurvriendelijke oevers gecombineerd	km	43	10	1	1	4		
Ecologische verbindingzones	km	95	17	2	2,8	8		
Beekmondingen	stuks	2	0	1	1	1		
Vispassages	stuks	170	23	9	15	21		
Recreatie	stuks	18	18	23	21			

Verkenningen en beleid voor 2022		
Uitvoeringsprogramma vitaal platteland incl. bodem		Opstellen
Waterverdeling en waterkwaliteit		Opstellen
Kennisonwikkeling waterkwaliteit (o.a. opkomende stoffen)		Uitvoeren/Opstellen
Beïnvloeden en stimuleren aanpak diffuse bronnen		Uitvoeren

Kaart 3: Grafische weergave van de activiteiten binnen het deelprogramma Gezond en natuurlijk water

Inrichtingsopgaven

- We hebben 11 km beekherstel gerealiseerd: 10 kilometer binnen Aa-dal Zuid en 1 kilometer bij de Campagnebeek (eveneens beekmonding).
- We hebben 3 kilometer natuurvriendelijke oevers aangelegd. Dit betreft de Beekerloop en een deel van de Kleine Aa. Daarnaast is beter inzicht verschaft in de opgave voor natuurvriendelijke oevers en het ruimtebeslag dat er voor nodig is.
- In 2022 hebben we 2,8 kilometer ecologische verbindingzone aangelegd, vooral binnen het project Aa-dal Zuid.
- In 2022 hebben we 15 knelpunten opgelost op het gebied van vismigratie: 11 binnen vispassages in Aa-dal Zuid en 4 binnen het district Hertogswetering.

Beheer en onderhoud van natuurlijk ingerichte gebieden

Uit een kwaliteitstoets is gebleken dat er nog veel te winnen is bij de inrichting en het beheer van onze ecologische verbindingzones. De afgelopen periode hebben we bekeken hoe we het beheer beter kunnen uitvoeren. Die verbeteringen hebben we opgenomen in onze maaibestekken. De gewenste aanpassingen aan de inrichting werken we in 2023 verder uit.

Actieplan biodiversiteit

We voeren het Actieplan Biodiversiteit uit en leggen daarmee een extra accent boven op de reguliere activiteiten. In totaal was hiervoor vanaf 2022 jaarlijks € 100.000 beschikbaar. In juni 2022 hebben we daarmee een subsidieregeling biodiversiteit opengesteld voor inwoners van ons werkgebied. Tot eind 2022 zijn er 14 aanvragen binnengekomen voor in totaal € 20.000.

Bestrijding plaagsoorten, schade door bever en das

- We zien een sterke toename van het aantal plaagdieren en van graaf- en bouwactiviteiten door bevers en dassen.
- We hebben nieuwe hulpmiddelen getest om de verspreiding, de kosten en de aanpak beter te kunnen monitoren. Deze nemen we in 2023 in gebruik.

Recreatief medegebruik

- Via recreatief medegebruik willen we onze inwoners bewust maken van water en hen in aanraking brengen met ons werk. Met de subsidieregeling recreatie-educatie-participatie stimuleren en ondersteunen we externe initiatieven. In 2022 hebben we het volledige budget hiervoor toegekend aan 21 aanvragen. Het ging om uiteenlopende initiatieven: van natuur- en watereducatie op scholen tot cultuurhistorische wandelroutes en van evenementen rondom 200 jaar Zuid-Willemsvaart tot de aanleg van een centraal infopunt voor sup- en kanoroutes.
- De beleidsnota Recreatief medegebruik is niet herzien. De toenemende populariteit van onder meer kanoën en suppen maakt het wel wenselijk om onze kaders voor recreatie duidelijker te communiceren. We denken hierbij bijvoorbeeld aan extra bebording bij de in- en uitstapplaatsen. Hier gaan we in 2023 mee aan de slag.
- In oktober 2022 is de visstandbeheercommissie voor het eerst in drie jaar weer bij elkaar gekomen. Samen met de Sportvisfederatie Zuidwest-Nederland en Brabants Landschap zijn we gestart met het opstellen van een nieuw visplan.

Zwemmen

We hebben in 2022 onze (reguliere) metingen uitgevoerd naar de waterkwaliteit van de zwemplassen. Ook hebben we geadviseerd over twee potentiële nieuwe zwemplassen. Door de komst van de Omgevingswet zijn we bezig om nadere Brabantbrede afspraken te maken met de provincie, de omgevingsdiensten en de waterschappen.

Waterkwaliteit

- We voeren de KRW-maatregelen uit en houden ons daarnaast bezig met veranderingen in wet- en regelgeving. We blijven bouwen aan onze dossierkennis en blijven deelnemen binnen onze kennisnetwerken. We hebben de toestand en trends in de waterkwaliteit voor 2021 vastgelegd. Momenteel zijn we bezig met een onderzoek naar de mogelijkheden om de waterkwaliteit te verbeteren na de inwerkingtreding van de Omgevingswet, met beleidsrijke aanpassingen van onze regels.
- In het Nationaal Programma Landelijk Gebied is ruimschoots aandacht voor de normen waaraan de waterkwaliteit moet voldoen. Waar we voorheen vooral keken naar de regels vanuit het Rijk, werken we de komende jaren met een duidelijke gebiedsgerichte aanpak. Daarin krijgen maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren een belangrijke plaats. De gebiedsgerichte aanpak wordt ondersteund vanuit het Brabantbrede programma BodemUP 2.0, waaraan de provincie, de Brabantse waterschappen en Brabant Water sinds 2022 deelnemen. Dit programma loopt tot en met 2027 en helpt agrariërs om maatregelen te nemen die goed zijn voor de bodem, de waterkwaliteit en waterconserving.
- Het Project Grondig Boeren met Maïs is in 2022 afgerond. De deelnemende boeren hebben laten zien hoe maïs meer duurzaam kan worden geteeld. Bijvoorbeeld door vanggewassen mechanisch onder te werken in plaats van met glyfosaat te bespuiten en door een efficiënt gebruik van

mineralen met lage overschotten van stikstof in de bodem. Deze voorbeelden zijn actief aan collega-maïstelaars gedemonstreerd.

- Op het gebied van microplastics volgen we de landelijke ontwikkelingen. Zo blijven we op de hoogte van de effecten op het aquatisch milieu en de ontwikkeling van eenduidige meetmethodes.
- Met de provincie en enkele agrarische collectieven hebben we in 2022 de beheerstrategie groenblauwe diensten uitgewerkt (agrarisch natuur- en landschapsbeheer). Hierin staat wat boeren vanaf 2023 kunnen doen om een bijdrage te leveren aan agrarisch waterbeheer. De agrarische collectieven zijn in het laatste kwartaal van 2022 gestart om geïnteresseerde boeren te vinden en zij gaan hier in het eerste kwartaal van 2023 mee door. Dit leidt uiteindelijk tot een definitieve gebiedsaanvraag bij de provincie.
- In 2022 hebben particuliere grondbezitters in het buitengebied voor ruim € 100.000 aan STILA-projecten aangevraagd. Deze dragen bij aan de waterkwaliteit en de biodiversiteit. STILA loopt in 2023 door met een resterend budget van € 200.000.
- Binnen het project Sensorgestuurd Boeren onderzoeken we per gebied welke invloed de landbouw heeft op de waterkwaliteit. De resultaten en gereedschappen geven de boeren handvatten om het verlies van nutriënten en ammonium naar het oppervlaktewater te verminderen. 2022 was het laatste meetjaar van het POP3-project Sensorgestuurd Boeren, dat begin 2023 officieel wordt afgerond. In juli is ook de samenwerking met de landelijke Kennisimpuls Waterkwaliteit (KIWK) afgerond met een serie webinars, een website met producten en een groot landelijk symposium. In samenwerking met de ministeries van LNV en IenW, de STOWA en enkele andere partners hebben we een gezamenlijk vervolgonderzoek opgezet om de metingen voort te kunnen zetten in de projectgebieden van waterschap Aa en Maas en waterschap Zuiderzeeland. We richten ons daarin ook op de effecten van de maatregelen die uitgevoerd worden. We ontwikkelen nu een praktische lightvariant van Sensorgestuurd Boeren om het programma waar nodig met kennis en metingen te ondersteunen.
- Een belangrijke stap naar een betere waterkwaliteit is het terugdringen van emissies vanuit onze rwzi's. Via het meetnet voor opkomende stoffen bepalen we met chemische en biologische metingen de invloed van de rwzi's. Dit meetnet hebben we in 2022 uitgebreid. Daarnaast hebben we ons specifiek gericht op de emissie van ammonium in het effluent en het oppervlaktewater. Om meer inzicht te krijgen in mogelijke maatregelen, onderzoeken we nu of en hoe we de normen voor ammonium in het oppervlaktewater kunnen vertalen naar gewenste hoeveelheden ammonium in het effluent. Hierbij houden we rekening met de verschillende bronnen van ammonium en de invloed van regen op het zuiveringsproces. Begin 2023 verwachten we de eerste resultaten van dit onderzoek.
- Om de emissies van medicijnresten naar het oppervlaktewater terug te dringen, treffen we end-of-pipe-maatregelen (zie het programma Schoon water) en richten we ons op een aanpak bij de bron. In 's-Hertogenbosch hebben we in het voorjaar een actie georganiseerd voor inzameling en bewustwording. Op 6 juli vond het provinciale symposium 'Medicijnresten uit water' plaats. Daarbij hebben water- en zorgpartijen hun kennis gedeeld en inspiratie opgedaan voor nieuwe projecten. We waren daarnaast meerdere keren te gast bij een farmacotherapeutisch overleg (FTO) met huisartsen en apothekers.

Natuurlijk en gezond water in bebouwd gebied

- Ons oppervlaktewater is de afgelopen decennia gemiddeld 1 graad warmer geworden. De verwachting is dat die opwarming doorzet en dat we daardoor meer last krijgen van blauwalgen en zuurstoftekort in het water. Door realtime te meten met sensoren, kunnen we deze problemen beter in kaart brengen en doelgericht maatregelen treffen. De pilot met dit type sensoren in 's-Hertogenbosch is afgerond.

- Het was in 2022 een uitdaging om materialen en reserveonderdelen op tijd geleverd te krijgen. Daardoor hebben meerdere projecten vertraging opgelopen. We blijven bouwen aan onze meetnetten en zijn continu bezig om leveringsproblemen te beperken. Waar nodig geven we de installatie van apparatuur die wél beschikbaar is voorrang boven andere projecten.

1.2.3 Financieel

Exploitatie

Tabel 8: Exploitatie

INPUT-VERANTWOORDING KLIMAATBESTENDIG EN GEZOND WATERSYSTEEM (bedragen * € 1.000)						
Omschrijving	Primaire Begroting 2022	Begrotingswijziging	Begroting 2022 incl. wijziging	Realisatie 2022	Realisatie %	Vershil v=voordeel, n=nadeel
Totaal lasten	59.479	15	59.494	59.572	100%	N 78
Totaal baten	495		495	2.086	421%	V 1.591
waterschapsbelasting	58.984	15	58.999	57.486	97%	V 1.513
Totaal beschikking bestemmings reserves	248		248	124	50%	N 124
Netto lasten	58.736	15	58.751	57.362	98%	V 1.389

Belangrijkste onderwerpen binnen de lasten en baten

Dit programmabudget is opgebouwd uit twee deelprogramma's. Met name de hogere baten zorgen voor een voordelig nettoresultaat van € 1.389.000 (een realisatiegraad van 98%).

De lagere doorberekende lasten compenseren de hogere besteding binnen de goederen en diensten. Het onderhouden van met name de peilregulerende kunstwerken (stuwen en gemalen) binnen watersysteembeheer zorgt voor die hogere lasten. Dit in combinatie met de lasten voor het plaatsen van nieuwe stuwen in het kader van waterconservering. Deze hogere lasten worden grotendeels gecompenseerd door de lagere besteding op verschillende andere producten, zoals op de voorziening verwante belangen watersysteembeheer, het cyclisch groot onderhoud en monitoring waterkwantiteit/-kwaliteit.

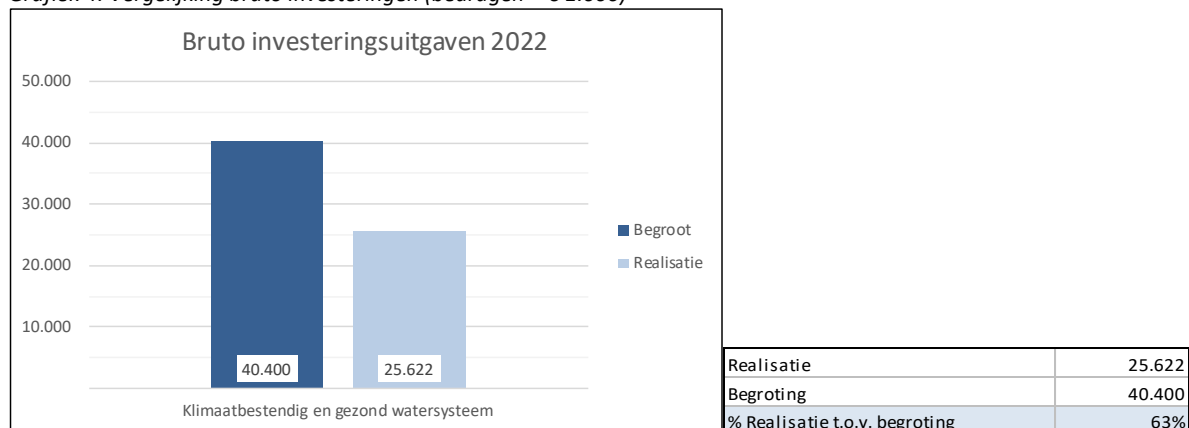
De hogere baten zijn voornamelijk het gevolg van incidentele posten, zoals de inkomsten vanuit de regiodeal NOB, de afrekening met de buitenlandprojecten (Ghana), boekwinst op grondzaken (grondverkoop/-ruiling) en een financiële bijdrage in het kader van de subsidieregeling klimaat As50+. Daarnaast zijn hogere bijdragen van derden ontvangen voor het onderhoud aan de waterlopen en de natuurlijk ingerichte gebieden. De opbrengsten vanuit het pachtkohier (pacht, erfpacht) zijn ook hoger dan voorzien.

Zie voor een nadere toelichting op de lasten en baten paragraaf 2.2.1.

Investerings

Onderstaande grafiek vergelijkt de gerealiseerde bruto-investeringen met de Begroting 2022.

Grafiek 4: Vergelijking bruto investeringen (bedragen * € 1.000)

Van het begrote investeringsvolume voor 2022 is 63% gerealiseerd. Dit komt nagenoeg overeen met de prognose van 66%, die eerder als verwachting is gegeven in het eerste bestuursverslag van 2022. Enkele projecten hebben een substantieel aandeel (47%) in het behaalde resultaat binnen dit programma. Dit betreft de investeringsprojecten gebiedsplan Raam, EVZ-tranche Beneden Aa, Uitvoeringsprogramma Noordervaart en Aa dal Zuid.

Het Uitvoeringsprogramma Noordervaart heeft grote stappen gezet in de realisatie. De afronding van het project en de overdracht naar beheer wordt verwacht in 2023. De wateraanvoer kan pas op het gewenste niveau worden gebracht als ook het Rijk klaar is met haar werkzaamheden.

De uitvoeringsmaatregelen van het project GGOR St. Anthonis Boxmeer liggen op schema volgens de planning. Door een gunstige aanbesteding eerder in de tijd wordt het project goedkoper gerealiseerd.

Project NNP Wijboschbroek verloopt voorspoedig om te komen tot een definitief ontwerp en een projectplan waterwet. In 2022 zijn de conditionerende onderzoeken gereedgekomen. De uiteindelijke uitvoering start naar verwachting eind 2023 of begin 2024

Van enkele noemenswaardige projecten, die een lagere besteding hebben dan geraamd voor dit begrotingsjaar, volgt hieronder een korte toelichting:

- Het project EVZ-tranche Beneden Aa (realisatiegraad 54%). Het wel of niet realiseren van het traject Leijgraaf hangt samen met de uitspraak van de rechter over een beroepszaak. Daarnaast speelt de stikstofproblematiek een rol, waardoor vertraging is ontstaan;
- EVZ Groote Wetering (realisatiegraad 5%). Dit project kent dezelfde problematiek als EVZ-tranche Beneden Aa, waardoor de realisatie later plaatsvindt;
- De EVZ Baardwijkse Overlaat en EVZ Voordijk kennen vertraging in de uitvoering. Beide EVZ's maken onderdeel uit van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL). De voortgang van dit samenwerkingsverband stagneert door een procedure bij de Raad van State. De uitvoering is mogelijk deels in 2023 en deels in 2024. Hier dient rekening te worden gehouden met een mogelijke indexering op de eerdere ramingen;
- Aanpak hoogwaterafvoer sluis 0 (realisatiegraad 3%). Het bouwteam is afgesloten zonder akkoord op de uitvoering. Begin 2023 wordt een nieuwe opzet bepaald;
- Uitvoeringsprogramma 't Gulden Land (realisatiegraad 4%). De aangepaste planning, mede als gevolg van het alsnog moeten opstellen van een projectplan waterwet en de beschikbaarheid van de gronden, zorgt ervoor dat pas in 2023 tot uitvoering wordt overgegaan;
- De vijf waterbeheersingsgemalen, die als B1-investeringen vanuit de lange termijn asset planning (LTAP) zijn opgepakt, kennen een vertraging in tijd als gevolg van capaciteitsgebrek. De benodigde middelen zijn toegekend in december 2022 en de uitvoering is in 2023.

1.3 Schoon water

1.3.1 Doelstellingen

De doelstelling van het programma Schoon water is een duurzame en doelmatige afvalwaterketen. We gaan uit van de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit van ons effluent qua stikstof en fosfor (in het kader van de KRW in 2027). Daarnaast werken we aan de opgave om in 2030 energieneutraal, in 2035 klimaatneutraal en in 2050 circulair te zijn.

1.3.2 Prestaties en activiteiten

Voor het programma Schoon water zijn meerdere prestaties en activiteiten begroot en uitgevoerd. U vindt deze in de tabel en op de kaart hieronder.

Tabel 9: Overzicht van de begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	Wettelijke Norm RWZI *1	Begroting 2022	Doel Reductieopgave KRW 2027	KRW-norm oppervlakte water	Realisatie 2022	T.o.v. begroting 2022
Uitvoering wettelijke taak: zuiveren van afvalwater							
Voldoen aan afnameafpraak, operationele beschikbaarheid	%		> 98	> 98		99,3	
Voldoen aan lozingseisen vergunningen	j/n		j	j		n	*2
Verbetering effluentkwaliteit							
<i>Zomerhalvjaargemiddelde concentratie fosfor</i>							
rwzi Dinther	mg/l	1,0	0,60	0,39	0,22	0,55	
rwzi Vinkel	mg/l	2,0	1,10	0,14	0,15	1,35	
rwzi Aarle-Rixtel	mg/l	1,0	0,60	0,14	0,11	0,73	
rwzi Asten	mg/l	2,0	0,40	0,30	0,11	0,54	
rwzi Oijen	mg/l	1,0	0,50	0,69	0,15	0,91	
rwzi Land van Cuijk	mg/l	1,6	0,80	1,00	0,14	1,12	
rwzi 's-Hertogenbosch	mg/l	1,0	1,00	0,80	0,11	0,96	*3
<i>Zomerhalvjaargemiddelde concentratie stikstof</i>							
rwzi Dinther	mg/l	10	4,0	2,8	2,4	4,0	
rwzi Vinkel	mg/l	10	4,5	3,7	2,8	3,1	
rwzi Aarle-Rixtel	mg/l	10	3,5	3,0	2,3	3,9	
rwzi Asten	mg/l	10	2,0	2,5	2,3	2,4	
rwzi Oijen	mg/l	10	3,0	4,2	2,8	2,8	
rwzi Land van Cuijk	mg/l	10	7,0	4,9	2,5	4,4	
rwzi 's-Hertogenbosch	mg/l	12	12,0	7,0	2,3	10,7	
Doelmatige en duurzame bedrijfsvoering							
Slibafvoer naar extern	ton		74.400			73.700	
Electriciteitsopwekking	MWh		13.600			13.800	
Electriciteitsverbruik	MWh		42.700			42.000	
Ergieneutraliteit	%		>60	> 80		74	
Productie biogas	m ³		6.700.000	> 6.700.000		7.365.000	
Bijproducten i.v.m. doelmatige bedrijfsvoering							
Winning struviet	ton		350			89	
Winning zeefgoed	ton		1.800			513	

*1 Actuele wettelijke norm betreft de waarden uit het activiteitenbesluit. Dit zijn voortschrijdend jaargemiddelden voor de nutriënten fosfor en stikstof.

*2 Overschrijding van lozingseisen maatwerkvoorschrift zomerhalvjaargemiddelde fosfor 's-Hertogenbosch.

*3 Fosfor rwzi 's-Hertogenbosch voor de zomer voldeed aan begroting (1,0 mg P/l). Normering voor fosfor in de zomer is op basis van maatwerkvoorschrift sinds 1 januari 2022 0,8 mg P/l, daar is niet aan voldaan.

Verkenningen en beleid voor 2022		
Herziening beleidslijn doelmatigheid zuivering (in relatie tot indirecte lozingen)	Opstellen	

De kwaliteit van het effluent: wettelijke eisen en ambities voor 2027

Het beheer en onderhoud van de rwzi's is vooral gericht op de zuiveringsprestaties. Onze zuiveringen voldoen ruimschoots aan alle wettelijke normen van het Activiteitenbesluit. De enige uitzondering daarop is de rwzi 's-Hertogenbosch. Die overschreed het zomerhalvjaargemiddelde voor fosfor (0,8 milligram per liter). Dat komt doordat de zuivering na de renovatie te krap is gedimensioneerd. Daardoor kon het scherpe maatwerkvoorschrift niet worden gehaald. We zijn volop bezig om de rwzi alsnog aan deze eis te laten voldoen. Daarnaast lopen er nog juridische procedures om ervoor te zorgen dat de aannemer de rwzi alsnog volgens specificatie oplevert.

We willen de kwaliteit van het effluent verder verbeteren en voldoen aan de KRW-reductieopgave in 2027. Daarvoor hebben we per rwzi de normen voor stikstof en fosfor berekend. Dit zijn veel strengere normen dan in het Activiteitenbesluit van de Wet milieubeheer. Om vanaf 2027 te voldoen aan deze nieuwe normen, hebben we jaarlijkse ambities vastgesteld. Deze ambities (vertaald in begrotingswaarden per rwzi) zijn vastgesteld op basis van de maatregelen, optimalisaties en projecten die we nu voorzien.

De zuiveringen presteren goed bij het verwijderen van stikstof. Dit komt grotendeels door de optimalisaties die we hebben uitgevoerd. De droge en warme zomerperiode had ook een gunstig effect. Kijken we naar de begrotingswaarden voor 2022 voor stikstof, dan voldoen alle rwzi's behalve Aarle-Rixtel en Asten. (Die laatste is per abuis strakker begroot dan de KRW-reductieopgave).

De verwijdering van fosfor is een ander verhaal. Hier hebben vijf van de zeven rwzi's de begrotingswaarde nog niet gehaald. De bijzonder lange en droge zomer is hiervoor de belangrijkste reden. Het biologische proces waarmee we fosfaat verwijderen, is erg gevoelig. Kleine (technische) procesafwijkingen hebben een grote invloed gehad op de efficiëntie van de verwijdering. We hebben diverse maatregelen uitgevoerd en voorbereid die een positief effect zullen hebben. De snelheid waarmee we dit effect bereiken, verschilt per rwzi doordat elke configuratie verschillend is. Deze is bovendien afhankelijk van de uitrol van de afvalwaterstrategie. De begrotingswaarde voor de rwzi 's-Hertogenbosch is voor 2023 bijgesteld naar de norm uit het maatwerkvoorschrift.

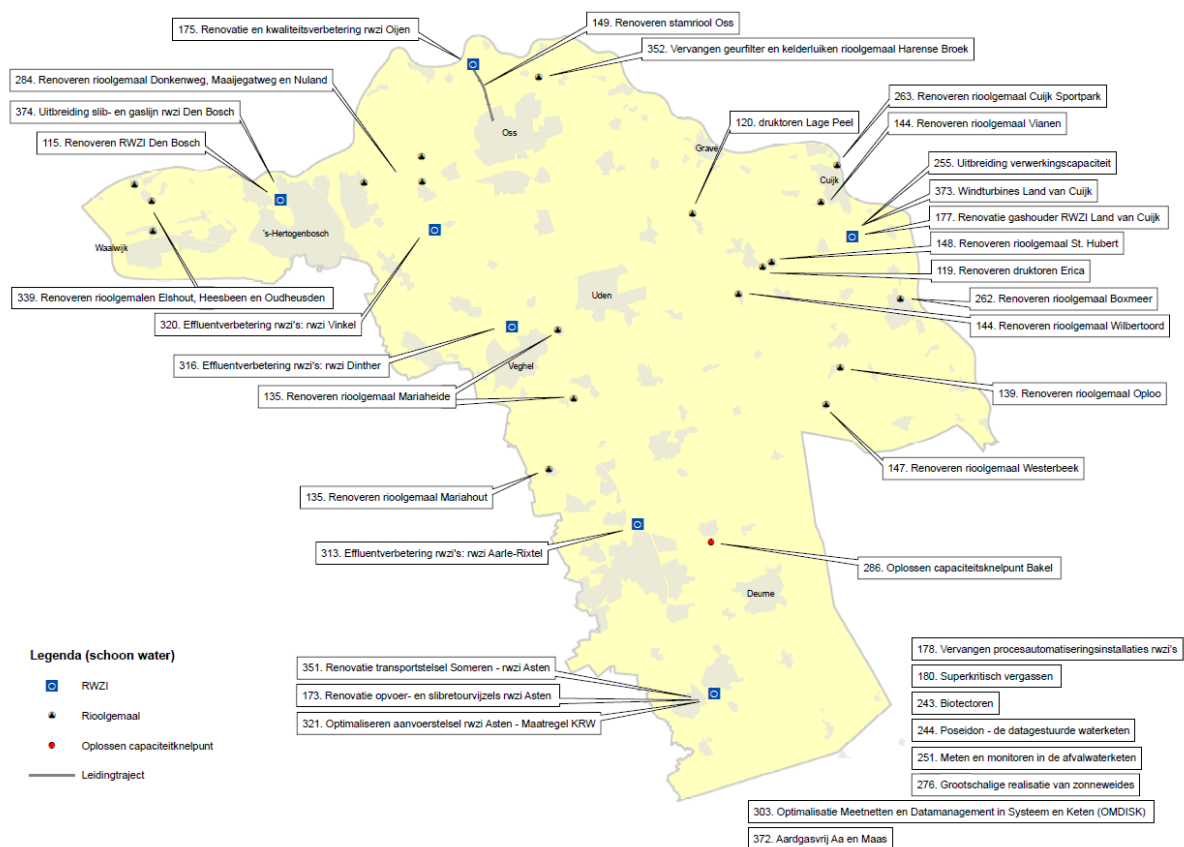
Bij het verbeteren van het zuiveringsrendement is de samenstelling van het afvalwater van belang. Daarom gaan we de beleidslijn Doelmatige werking zuiveren herzien. We leggen de relatie met de invloed van indirecte lozingen, waarvoor de vergunningverlening verandert bij de komst van de Omgevingswet. Daarnaast kijken we naar de nieuwe richtlijn Stedelijk afvalwater, waarvan het concept in oktober is gepubliceerd. De aanpassing van onze beleidslijn loopt daarom door in 2023 en wordt dan aan het algemeen bestuur aangeboden.

Energie en kengetallen

Mede door de ontwikkelingen op de energiemarkt hebben we extra aandacht besteed aan de productie van biogas. Daardoor hebben we 10% meer biogas geproduceerd dan begroot en minder slib afgevoerd. Het biogas is vooral afgenomen door Heineken en de afvalstoffendienst, wat bijdraagt aan onze doelstellingen op het gebied van duurzaamheid en een zo maximaal mogelijke nuttige inzet van het biogas. De verkoop van biogas was een flinke inkomstenbron, mede door de sterk schommelende prijzen. Tot slot hebben we in 2022 meer elektriciteit opgewekt. Dit was vooral te danken aan onze zonneweides.

Het werkgebied van waterschap Aa en Maas heeft zo'n 784.000 inwoners. In 2022 hebben we per inwoner 5,9 m³ methaan opgewekt door middel van biogas. Daarnaast hebben we per inwoner 700 gram roostergoed verwerkt en 129 m³ water gezuiverd.

Kaart 4: Grafische weergave van de activiteiten vallen binnen het programma Schoon water

Toelichting op de kaart:

De belangrijkste behaalde mijlpalen op het gebied van investeringsprojecten en activiteiten over 2022 zijn:

- Aanpassing transportleiding Grave - Wachthuis : opgeleverd
- Renovatie opvoer- en slibretourvijsels rwzi Asten : opgeleverd
- Optimalisatie PE-installatie rwzi Land van Cuijk : opgeleverd
- Renovatie rioolgemaal Holthees : opgeleverd
- Renovatie rioolgemaal Boxmeer : opgeleverd
- Renovatie rioolgemaal Fortunaweg : opgeleverd
- Renovatie rioolgemalen Donkenweg, Maaijegatweg en Nuland : opgeleverd
- Zonneweide rwzi Aarle-Rixtel : opgeleverd
- Renovatie en kwaliteitsverbetering rwzi Oijen : PACAS in bedrijf genomen en slibverlading aangepast. Vervanging puntbeluchters is voorbereid. Het hoofdproject is gegund en gestart.
- Renovatie stamriool Oss : fase 4/5 nagenoeg gereed
- Zonneweide rwzi Oijen : nagenoeg gereed
- Zonneweide Land van Cuijk : nagenoeg gereed
- Renovatie rwzi Den Bosch : de definitieve doseerinstallatie voor de afbraak van legionella is operationeel
- Superkritisch vergassen : de pilot is beëindigd

In 2022 zijn de volgende activiteiten uitgevoerd op de rwzi's:

- Verbetering van het effluent, rwzi Dinther: de combinatie van PACAS (full-scale) en Ozon (in deelstroom) is als ontwerp uitgewerkt. We hebben het bouwteam geformeerd en willen dit project in 2023 afronden. Dat is nodig om te voldoen aan de eisen van het ministerie van IenW voor een financiële bijdrage.
- Verbetering van het effluent, rwzi Vinkel: de voorbereidingsfase voor de full-scale installatie is gestart.
- Verbetering van het effluent, rwzi Aarle-Rixtel: we leggen een leiding aan naar de Zuid-Willemsvaart om effluent bij piekbuien af te voeren. Dit project is in voorbereiding.
- Uitbreiding van de verwerkingscapaciteit/renovatie rwzi Land van Cuijk: we hebben bekeken welke aanpassingen er nodig zijn aan de rwzi Land van Cuijk. Het algemeen bestuur heeft een investeringskrediet toegekend om een voorlopig ontwerp uit te werken.

Monitoring

Op de rwzi's Aarle-Rixtel, Oijen en Land van Cuijk zijn UV-VIS-sensoren geïnstalleerd om binnenkomende stoffen te monitoren. We volgen de resultaten op de voet, zodat we deze techniek op alle rwzi's kunnen inzetten. Daarnaast hebben we in 2022 deze monitoringprogramma's uitgevoerd:

- Meetnet opkomende stoffen (meetnet in de keten én het watersysteem, jaarlijks);
- Vastleggen 0-situatie PACAS Oijen en PACAS Dinther;
- Brede screening 2022 (trekker is de provincie Noord-Brabant, 1 keer per 6 jaar).

In 2022 zijn we binnen de Schone Maaswaterketen (SMWK, samenwerking tussen waterschappen, drinkwaterbedrijven en het Rijk) aan de slag gegaan met het actieprogramma 2022-2027:

- We hebben een gezamenlijk monitoringsprogramma opgesteld voor de waterkwaliteit. Zo kunnen we de hoeveelheid medicijnresten en industriële stoffen in beeld brengen en in de toekomst toetsen aan onze ambities. De eerste metingen vinden plaats in 2023.
- De vergunningen die waterschap Aa en Maas heeft verstrekt aan directe lozers, hebben we opgenomen in de SMWK-atlas. Waar nodig krijgen deze een update volgens de landelijke afspraken over Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Momenteel worden de vergunningen van de andere waterschappen in de atlas opgenomen, zodat er een totaalbeeld ontstaat.

We zijn betrokken bij de provinciale bronaanpak voor medicijnresten (zie het deelprogramma *Gezond en natuurlijk water*).

Het project Datagestuurde waterketen (Poseidon) is gestart. Daarin willen we samen met gemeenten in ons gebied het aanbod van afvalwater beter in kaart brengen. Bij droog weer wordt afvalwater in het aanvoerstelsel gebufferd om met behulp van kunstmatige intelligentie (AI) pieken in het aanbod af te vlakken. Dit zorgt voor een effectiever zuiveringsproces. Ook op de zuivering zelf wordt AI ingezet voor de procesregeling. Met de gemeente 's-Hertogenbosch hebben we dit systeem uitgerold. Naar verwachting is dit medio 2023 operationeel.

Daarnaast werken we aan maatregelen om ons waterschap energieneutraal (in 2030), klimaatneutraal (in 2035) en circulair (in 2050) te maken. Daarvoor gebruiken we de routekaart uit 2021. In 2022 hebben we op de rwzi Aarle-Rixtel de zonneweide in gebruik genomen. Ook zijn we gestart met de aanleg van zonneweides bij de rwzi's Oijen en Land van Cuijk. Daarnaast onderzoeken we de haalbaarheid van windturbines bij de rwzi Land van Cuijk, met extra aandacht voor de opslag van energie. Om de uitstoot van broeikasgassen (lachgas, methaan en CO₂) uit onze rwzi's terug te dringen, doen we onderzoek. De metingen van lachgas op de rwzi Land van Cuijk zijn uitgebreid naar andere rwzi's. Tot slot zijn we een onderzoek gestart naar de extra opwekking van biogas/groen gas op de rwzi 's-Hertogenbosch om onze doelen voor energieneutraliteit te halen.

1.3.3 Financieel

Exploitatie

Tabel 10: Exploitatie

INPUT-VERANTWOORDING SCHOON WATER (bedragen * € 1.000)						
Omschrijving	Primaire Begroting 2022	Begrotingswijziging	Begroting 2022 incl. wijziging	Realisatie 2022	Realisatie %	Versil v=voordeel, n=nadeel
Totaal lasten	65.671		65.671	65.496	100%	V 174
Totaal baten	4.982		4.982	8.399	169%	V 3.417
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	60.689		60.689	57.098	94%	V 3.591
Totaal beschikking bestemmingsreserves	1.308		1.308	1.131	86%	N 178
Netto lasten	59.380		59.380	55.967	94%	V 3.413

Belangrijkste onderwerpen binnen de lasten en baten

De investeringen in duurzame energie van de afgelopen jaren zorgen ervoor dat het saldo van de lasten en baten van het programma positiever is dan begroot, ondanks alle economische uitdagingen in 2022. De opbrengsten uit de afzet van biogas komen € 4,2 miljoen hoger uit. Het zonnige jaar in combinatie met lagere inkooprijzen voor elektriciteit, zorgen bij de inkoop van elektriciteit voor een voordeel van € 0,9 miljoen.

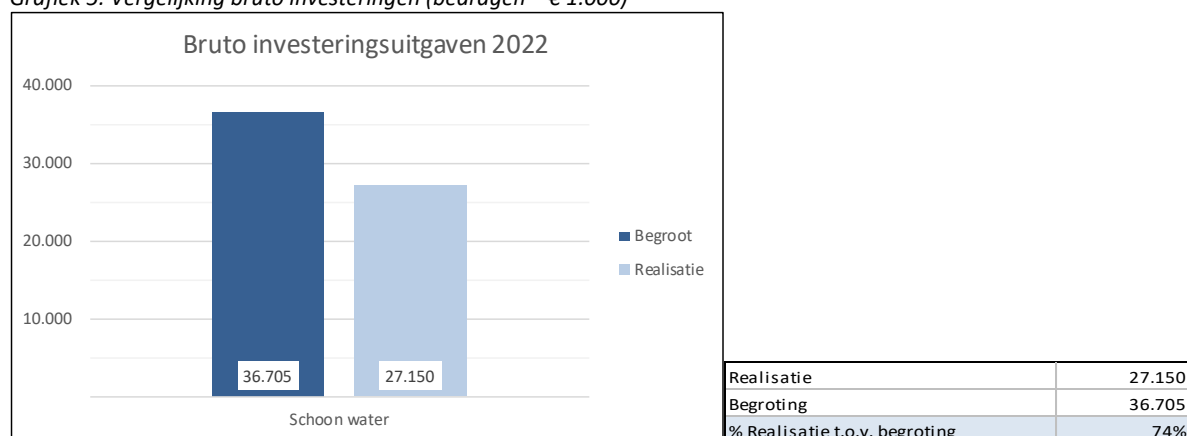
De hogere energie- en grondstoffenprijzen op de markt zorgen er wel voor dat de kosten voor de afzet van slibkoek (€ 1,6 miljoen) en de inkoop van hulpstoffen (€ 0,4 miljoen) zijn toegenomen. Ook zijn de begrote inkomsten van de SDE-subsidie (€ 0,6 miljoen) weggevallen vanwege de hoge energieprijzen. Wel is de afrekening van de SDE-subsidie over 2021 hoger uitgevallen dan verwacht, waardoor in 2022 een voordeel van € 0,1 miljoen ontstaat. De kosten voor de inkoop van restwarmte zijn € 0,3 miljoen hoger uitgevallen.

Een gunstigere afrekening over 2021 van de SNB zorgt voor een voordeel van € 0,3 miljoen in 2022. Het bij het bestuursverslag gemelde voordeel op de verkoop van HBE-certificaten is kleiner geworden (€ 34.000), doordat in de tweede helft van het jaar de prijzen flink zijn gedaald. De kosten voor het onderhoud van de installaties zijn toegenomen als gevolg van de stijgende prijzen van materialen, arbeid en hulpstoffen. Doordat niet alle geplande werkzaamheden uitgevoerd konden worden, is het nadeel beperkt gebleven tot € 176.000, op een begroot bedrag van € 7,7 miljoen. De PACAS-installatie op de rwzi Oijen is in 2022 net te kort in bedrijf geweest om in 2022 recht te hebben op de begrote subsidie van € 1,3 miljoen. Dit zal nu in 2023 ontvangen worden.

Investerings

Onderstaande grafiek vergelijkt de gerealiseerde bruto-investeringen met de Begroting 2022.

Grafiek 5: Vergelijking bruto investeringen (bedragen * € 1.000)

De volgende investeringsprojecten hebben de belangrijkste bijdrage geleverd aan de realisatiegraad:

- Renovatie rwzi 's-Hertogenbosch;
- Renovatie en kwaliteitsverbetering rwzi Oijen;
- Renovatie gashouder rwzi Land van Cuijk;
- Renovatie Stamriool Oss;
- Renovatie RG Donkenweg, Maaijegatweg en Nuland;
- Zonneweides rwzi Aarle-Rixtel, Oijen en Land van Cuijk;
- Voorbereiding medicijnrestenverwijdering rwzi Dinther.

In 2022 is 74% van het in het projectenboek 2022 opgenomen bruto investeringsvolume gerealiseerd. Door versnelling is aan de realisatie van de zonneweides € 5,6 miljoen (+ € 2,2 miljoen) besteed. Ook aan de renovatie rwzi 's-Hertogenbosch is door versnelling meer besteed (+ € 1 miljoen), maar als gevolg van een tussenvonnis van de rechter hebben enkele correcties plaatsgevonden waardoor de boekwaarde per saldo € 1,5 miljoen is verlaagd.

Daarnaast hebben enkele projecten vertraging opgelopen. De grootste zijn: Renovatie en kwaliteitsverbetering rwzi Oijen (-/- € 5,1 miljoen) als gevolg van de aanbesteding en opstart, oplossen capaciteitsknelpunt Bakel (-/- € 2,4 miljoen door leverantieproblemen van materialen), Renovatie rioolgemaal Cuijk-Sportpark (-/- € 0,6 miljoen) en Stamriool Oss (-/- € 0,5 miljoen), allen door verschuiving van kosten naar 2023.

1.4 Samen, duurzaam, slim en effectief

Diverse ontwikkelingen en activiteiten van het waterschap zijn programma-overstijgend. Daardoor passen ze niet binnen de programma's die we in de vorige hoofdstukken hebben beschreven. Ze gaan over hoe wij willen werken en wat daarvoor nodig is: samen, duurzaam, slim en effectief.

1.4.1 Prestaties en activiteiten

Samen

- Waterschap Aa en Maas staat voor veel opgaven, onder meer op het gebied van waterveiligheid, het klimaat, de KRW en de natuur. Daarnaast hebben we grote maatschappelijke opgaven. Denk aan: stikstof/Natura2000, de waterkwaliteit, de landbouw, de energietransitie en de woningbouwopgave. Veel van deze onderwerpen komen samen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Dit programma kan veel invloed hebben op het werk van het waterschap. De provincie krijgt een regierol en ziet de GGA als een oplossing voor de realisatie van deze opgaven.
- In ons werkgebied liggen 4 van de 17 Brabantse GGA-gebieden: De Vitale Peel, Strabrechtse Heide, Aa-dal Noord en Vlijmens Ven/Moerputten. In de GGA werken we in samenhang aan doelstellingen voor de natuur, het water, stikstof, de landbouw en meekoppelkansen voor bijvoorbeeld recreatie, woningbouw en energie.
 - In De Vitale Peel is de provincie de trekker. Wij zijn gestart met de uitwerking van het herstelplan sponswerking, dat inzicht moet geven in de waterpeilen die nodig zijn om de Natura2000-doelen te halen. Parallel daaraan spelen we in op (*no regret*) kansen en leren we van wat we uitvoeren.
 - Op de Strabrechtse Heide is onder leiding van Staatsbosbeheer een verkenning uitgevoerd en een overzicht gecreëerd van alle opgaven. Wij gaan aan de slag met enkele deelprojecten (zoals Meerven en beekontwikkeling Kleine Aa). Inmiddels is de provincie de trekker van dit gebied.
 - Wij zijn zelf de trekker voor de GGA's Aa-dal Noord en Vlijmens Ven en omgeving. In beide gebieden hebben we in het najaar van 2022 de verkenningen afgerond. Die hebben laten zien welke opgaven er liggen en hoe we die gaan realiseren. Voor Vlijmens Ven en omgeving gaan we een visie voor het gebied opstellen. Voor Aa-dal Noord gaan we direct plannen uitwerken voor de diverse deelgebieden.
- In 2022 zijn we ons bestuurlijk en ambtelijk blijven inzetten binnen diverse regionale netwerken, zoals de Regio Noordoost-Brabant (RNOB), de Metropoolregio Eindhoven en Brabantstad. Binnen de RNOB hebben we voor een aantal dossiers (waaronder de transitie van het landelijk gebied en de woningbouwopgave) een beïnvloedingsagenda opgesteld. Hiermee willen we het regionale belang gezamenlijk behartigen bij de provincie en het Rijk. Daarnaast is er een omgevingsagenda Zuidoost-Brabant vastgesteld. Daarin staan de gezamenlijke opgaven en afspraken voor de komende jaren. Tijdens het BO MIRT in november hebben we de eerste samenwerkingsafspraken gemaakt voor de Brabantbrede verstedelijkingsopgave (NOVEX Stedelijk Brabant). Het water- en bodemsysteem is daarbij een sturend ontwerpprincipe voor de ruimtelijke keuze en inrichting. Dit ontwerpprincipe wordt nu vertaald naar de stedelijke regio 's-Hertogenbosch en de regio Zuidoost-Brabant.
- De Peel is begin 2021 definitief aangemerkt als NOVI-gebied: een aandachts- en voorbeeldgebied binnen de Nationale Omgevingsvisie. Hierin werken het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen aan hun gezamenlijke opgaven. De term 'NOVI' is intussen veranderd in 'NOVEX': Nationale Omgevingsvisie Extra. Onze dijkgraaf is de bestuurlijke trekker van NOVEX De Peel.
- In januari 2022 hebben we een projectteam samengesteld om de waterschapsverkiezingen voor te bereiden. Zij overleggen met de Unie van Waterschappen, collega-waterschappen en andere belanghebbenden. Samen met de waterschappen om ons heen hebben we onze gebiedsgrenzen geactualiseerd. Deze wijzigingen zijn door de provincie vastgesteld. Daarnaast zijn informatiebijeenkomsten georganiseerd voor aspirant-bestuursleden, heeft een klankbordgroep

vanuit het AB meegedacht over de invulling van de communicatie rondom de verkiezingen en is geholpen om tot een goede invulling van de ‘stemwijzer’ te komen.

Duurzaam

- We onderzoeken de mogelijkheden om de uitstoot van broeikasgassen uit onze rwzi's, het watersysteem en de bodem terug te dringen. Daarnaast bekijken we de mogelijkheden om broeikasgas op te slaan in bijvoorbeeld bomen, (bouw)materialen en de bodem.
- We hebben innovaties uitgewerkt op het gebied van baggeren, de verwerking van slib en maaisel, emissieloos bouwen (CO₂ en stikstof) en bewust materiaalgebruik (biobased of circulair).
- Klimaatverandering leidt tot forse weersextremen. Bij maatregelen voor klimaatadaptatie zoeken we naar meekoppelkansen. Bijvoorbeeld bij klimaatrobuuste beekdalen en de KRW, een verhoging van de grondwaterpeilen, bodemverbetering, vergroening en biodiversiteit, en de verduurzaming van de landbouw.
- Waterschap Aa en Maas wil dat wateroverlast- en overstromingsrisico's beter te verzekeren zijn. We hebben hierover bestuurlijke gesprekken gevoerd met een verzekeringsmaatschappij en de Unie van Waterschappen (UvW). Daarbij is onder de aandacht gebracht dat we door klimaatverandering steeds vaker te maken hebben met extreme situaties waarop het watersysteem niet is berekend. De schade die hierdoor ontstaat is slecht verzekeraar en niet te verhalen op het waterschap.
- In 2021 zijn de definitieve Regionale Energiestrategieën 1.0 vastgesteld (RES). Daarin zijn de mogelijkheden en afspraken vastgelegd over de grootschalige opwekking van energie, energiebesparing en per regio een Regionale Structuur Warmte. In 2022 en 2023 zorgen gemeenten voor de borging daarvan in een RES 2.0 of in een voortgangsrapportage. Onze activiteiten voor een energieneutraal waterschap in 2030 dragen bij aan de RES-doelstellingen. Als waterschap zorgen we voor input en denken we mee. Door onze deelname blijven we op de hoogte en kunnen we mogelijk aanhaken bij ontwikkelprojecten.
- In 2022 zijn we aan de slag gegaan met de routekaart 2022-2027 'Naar een energieneutraal, klimaatneutraal en circulair waterschap in 2050'. We hebben de planning en de acties uitgewerkt en hebben afdelingen, taakvelden en teams opgezocht om ze bij te praten over de doelen en interactief op zoek te gaan naar maatwerkoplossingen.
- In 2022 zijn we opnieuw gecertificeerd voor trede 3 van de CO₂-prestatieladder. Dat is een kwaliteitsmanagementsysteem dat eisen stelt aan de CO₂-boekhouding en communicatie. Het systeem schrijft voor dat we ambitieuze doelen stellen om onze certificering te behouden. De audit leverde een positief resultaat op.
- We hebben onderzocht of het haalbaar is om warmte uit het effluent van de rwzi Aarle-Rixtel te gebruiken. Daarnaast zijn we verdergegaan met onze verkenning naar het winnen van thermische energie uit de Dieze (TEO). Waterschap Aa en Maas stimuleert en faciliteert de toepassing van aquathermie. Dit doen we door kennis beschikbaar te stellen, heldere kaders te scheppen en Brabantbreed een interactieve potentiekaart beschikbaar te stellen.
- De routekaart Energie, klimaat en circulair komt terug in alle programma's. Informatie over de acties en projecten op onze rwzi's staat in paragraaf 1.3.2.

Slim: innovatief, digitaal, datagedreven waterbeheer

In ons nieuwe Waterbeheerplan 2022-2027 is ons motto 'Slim: innovatief, digitaal, datagedreven waterbeheer'. Daarmee bedoelen we dat we onze doelen willen bereiken door kennisontwikkeling, door digitaal te transformeren en door te innoveren. In januari 2022 is de afdeling Waterdata en Informatie (WaDI) gestart. Zij leveren concrete producten en ondersteuning om data en informatie onderdeel te maken van al onze processen. Zo kunnen we het datagedreven waterbeheer versnellen.

In 2022 heeft de afdeling WaDI vooral een goed fundament neergelegd om digitaal en datagedreven werken beter aan te kunnen jagen. Een datahub is in de cloud opgezet die het straks mogelijk maakt

om data beter te valideren en te combineren. Ook is in 2022 een stuurgroep digitaal (SGD) opgezet. Die is opgezet vanuit alle geledingen van onze organisatie om de digitale transitie te volgen, te programmeren en te prioriteren.

Kennis is een schaars goed. Mensen met kennis van data en agile werken zijn veelgevraagd. Daarom werken we samen, huren we kennis in en spannen we ons in om een interessante werkgever te blijven. Dan kunnen we onze ambities op korte termijn waarmaken en ervoor zorgen dat we op de lange termijn voldoende expertise in huis hebben om dit te kunnen doen. Daarnaast blijven we natuurlijk voldoen aan alle nieuwe wet- en regelgeving, zoals het gebruik van basisregistraties, de Wet open overheid (Woo), de aansluiting op MijnOverheid.nl en Single Digital Gateway.

Op het gebied van innovatie speelden in 2022 onder andere de volgende zaken:

- *Effluentbenutting*
We hebben een gebiedsbrede strategiestudie uitgevoerd naar de benutting van het effluent van alle rwzi's. Met onze regionale partners hebben we een schetsontwerp gemaakt om het effluent van de rwzi Oijen te kunnen gebruiken als industriewater voor de bedrijven in Oss. Verder loopt er op de rwzi Asten een onderzoek naar de toepassing van nanofiltratie voor de opwerking van het effluent.
- *Circulair en grondstoffen*
Op de rwzi Land van Cuijk zijn de voorbereidingen voor de pilot slibverwerking Torwash in volle gang. Ook zijn we een onderzoek gestart met Wageningen University & Research naar de inzet van maaisel voor de insectenteelt (project ComySect met TKI-subsidie).
- *Data science*
De eerste conceptversie van de 'perceelwijzer voor burgers' (de WaterWegWijs-app) is ontwikkeld en getest. Verder hebben we met de zes Peelgemeenten een eerste pilot uitgevoerd naar een volledig datagestuurde afvalwaterketen. Tot slot hebben we bij de zuiveringsregio's een pilot uitgevoerd naar de toepassing van augmented en virtual reality.
- *Energie*
De uitgewerkte casus voor waterstof bij de rwzi Oijen (en de levering daarvan aan Oss) is helaas negatief uitgevallen. Het project is te duur en de benodigde windenergie is onzeker. Verder hebben we gekeken naar de potentie van de opslag van elektrische energie in batterijen.

Effectief

- Om de ambities uit het WBP 2022-2027 waar te kunnen maken, zorgen we voor voldoende personeel. In 2022 zijn hiervoor nieuwe medewerkers gestart: bij de HWBP-projecten, bij de districten, een hydroloog, een ecooloog en een projectleider. Tegelijkertijd zien we veel verloop. Het is dus belangrijk om een aantrekkelijke werkgever te blijven.
- We ontwikkelen onze digitale tools verder door. De combinatie van iBabs, Djuma en My-lex draait inmiddels goed. De upgrade van het projectinformatiesysteem (Programma in Beeld) is afgerond. Vanuit het Rijk (het Nationaal Programma Landelijk Gebied) en vanuit de provincie verwachten we nieuwe instrumenten om projecten te realiseren. Binnen het waterschap hebben we een nieuwe grondstrategie vastgesteld.
- In 2022 hebben we geïnventariseerd welke vacatures moeilijk in te vullen zijn door de krappe arbeidsmarkt. Het gaat onder meer om technische functies, data-gerelateerde functies, inkoopadviseurs, toezichthouders en handhavers. Om de continuïteit en de kwaliteit van onze dienstverlening te borgen, werken we waar mogelijk samen met ketenpartners en andere waterschappen. Ook huren we kennis in en werken we aan opleidings- en traineeprogramma's voor schoolverlaters, potentiële kandidaten en eigen medewerkers (omscholing).
- Digitale instrumenten kunnen ons toezicht en onze handhaving efficiënter maken. Denk aan veranderdetectie op basis van satellietbeelden. Door data te analyseren en te verrijken, kunnen we het toezicht gericht uitvoeren en het naleefgedrag effectief beïnvloeden. Veranderdetectie

op basis van satellietbeelden pakken we met alle waterschappen samen op. In 2023 ronden we de aanbesteding af en gaan we testen uitvoeren. Informatiemanagement levert hier een belangrijke bijdrage aan.

- Om de hoeveelheid arbeidsintensief werk te verminderen en effectiever te werken, bieden drones een mogelijkheid. Denk aan de inspectie van moeilijk toegankelijke locaties of de schouw, waarbij grote afstanden moeten worden afgelegd. Vliegen met een drone is binnen ons beheergebied gebonden aan veel restricties. In 2022 hebben we dit proces geprofessionaliseerd. We hebben een handboek opgesteld en een vergunning gekregen om te vliegen binnen *no-fly zones*.
- De samenwerking binnen de keten blijft een uitdaging, bijvoorbeeld als het gaat om de versnippering in mandaat en bevoegdheden. Dit speelt onder meer bij indirecte lozingen, de mestregelgeving en activiteiten met (potentiële) waterlozingen én bodemlozingen, zoals bij noodtrayvelden. Dit vraagt ook in 2023 om intensieve afstemming met collega-waterschappen, omgevingsdiensten en de NVWA. Die afstemming verloopt steeds beter.
- Met preventie willen we bijdragen aan de bescherming van de fysieke leefomgeving en minder handhavend optreden. Door vroegtijdig in gesprek te gaan, willen we schade en overtredingen voorkomen (coachend handhaven).
- In 2022 hebben we veel stappen gezet om ons voor te bereiden op de implementatie van de Omgevingswet. Het veelvuldige uitstel en de voortdurende onzekerheid maakten het echter een lastig dossier. Waar nodig blijven we op de achtergrond bezig om producten door te ontwikkelen. Zodra de datum van inwerkingtreding definitief is vastgesteld, kijken we of en waar we moeten versnellen. De verwachting blijft dat de hoeveelheid werk toeneemt. Daarnaast worden de termijnen om vergunningen te verlenen en te adviseren op ruimtelijke plannen naar verwachting korter. Ook dat blijft onze aandacht vragen.

1.4.2 Financieel

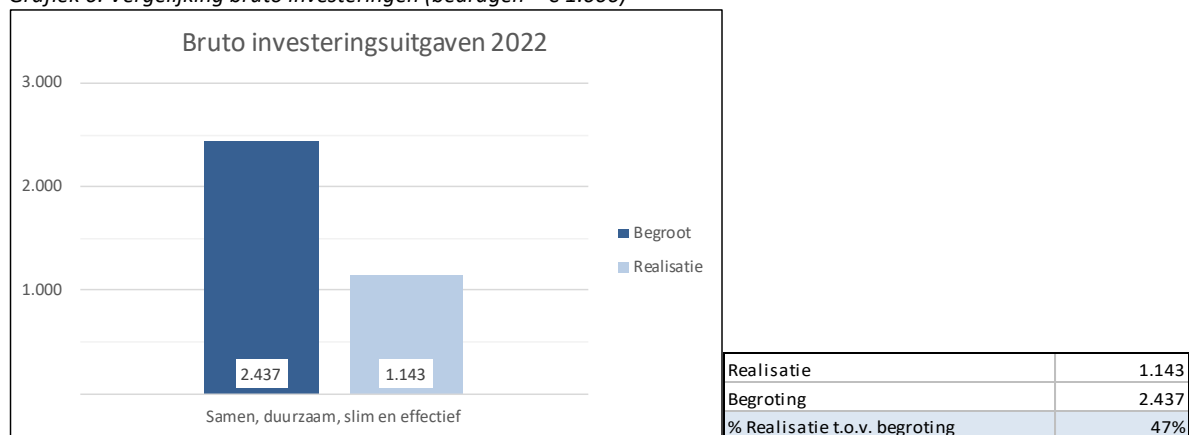
Exploitatie

We hebben rekening gehouden met diverse mutaties die samenhangen met de activiteiten in dit hoofdstuk. Het gaat onder meer om toegenomen licentiekosten, de doorwerking van de bijgestelde begroting van Het Waterschapshuis en van de BSOB, de implementatie (en kosten) van diverse wet- en regelgeving (zoals bijvoorbeeld de Omgevingswet) en de subsidieregeling Bebouwd gebied As50. We hebben daarnaast rekening gehouden met extra capaciteit voor waterkwaliteit, communicatie, en data en informatie (Wadi).

Investerings

Onderstaande grafiek vergelijkt de gerealiseerde bruto-investeringen met de Begroting 2022.

Grafiek 6: Vergelijking bruto investeringen (bedragen * € 1.000)

De realisatiegraad over de eerste helft van het jaar bedroeg 15% van het bruto begrote investeringsvolume. De prognose is in het Bestuursverslag naar beneden bijgesteld tot 55% van het bruto investeringsvolume (€ 2,437 miljoen) en dat is € 1,343 miljoen. De werkelijke realisatie is met 47% wat lager uitgevallen.

De uitgaven voor het project Zaakgericht werken blijven achter op de prognose; de uitgaven worden verwacht in 2023. Daarnaast kennen de uitgaven voor de kredieten vervangen vervoermiddelen en gereedschappen 2021 en 2022 vertraging in de uitlevering van materialen en vooral auto's door onder andere mondiale chiptekorten.

In ons nieuwe ontwerp-WBP 2022-2027 is *Slim: innovatief, digitaal, datagedreven waterbeheer* een thema dat gaat over hoe wij onze doelen realiseren. Digitaal transformeren en innoveren maakt ook deel uit van investeringsprojecten als OMDISK. De overige investeringen voor dit programma hebben min of meer hetzelfde niveau als in de vorige periode.

1.5 De verplichte paragrafen volgens het Waterschapsbesluit

Hieronder gaan we in op de verplichte paragrafen volgens het Waterschapsbesluit. In deze paragrafen staat de verantwoording voor hetgeen in de overeenkomstige paragrafen in de begroting is opgenomen.

1. Ontwikkelingen in het vorig begrotingsjaar
2. Incidentele baten en lasten
3. Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen
4. Waterschapsbelastingen
5. Weerstandsvermogen
6. Financiering
7. Verbonden partijen
8. Openbaarheidsparagraaf
9. Bedrijfsvoering
10. EMU-saldo
11. Investeringen

1.5.1 Ontwikkelingen in het vorig begrotingsjaar

De uitbraak van de oorlog in Oekraïne heeft wereldwijd grote gevolgen, en heeft ook invloed op de activiteiten van het waterschap. De inflatie is in 2022 tot recordhoogtes gestegen. Dit komt door de combinatie van een sterke stijging van de vraag naar goederen en diensten na de coronapandemie en achterblijvend aanbod door de verstoring in productieketens. Nederland kent op dit moment een krappe arbeidsmarkt met meer vacatures dan werkzoekenden. In veel sectoren wordt naarstig gezocht naar mensen en ook Aa en Maas kent een aantal functies die steeds moeilijker ingevuld kunnen worden. Vandaar dat zowel voor de lange termijn, waar we inzetten op groei en ontwikkelorganisatie met eigen ambassadeurs en aansprekende middelen, ook wordt ingezet op welke mogelijkheden er zijn op de korte termijn zoals het aflossen van de studieschuld en een beloning voor het aandragen van een nieuwe collega.

Via de 'Robuustheidsanalyses' is inzicht gegeven in de financiële gevolgen van de actuele ontwikkelingen rondom prijsstijgingen, schaarste, etc.

Onderhoud en beheer van dijken en sloten

Wij beheren, controleren, versterken en onderhouden dijken in Noord-Brabant. Als sloten en beken dichtgroeien, belemmert dat de aanvoer en afvoer van water.

Een veilige Maasdijk; sterk en hoog genoeg om het water te kunnen keren, dat is wat we willen. Wat deden we in 2022?

- We maaiden 110 km dijk langs de Maas en 70 km dijk langs de regionale rivieren en kanalen.
- We ontmantelden dassen- en beverburchten om de sterkte van de dijk te herstellen. Dat deden we bijvoorbeeld in Rosmalen. Er waren veel bevers actief in ons werkgebied. We merkten veel beveractiviteit in ons werkgebied waardoor we op meerdere plekken schades moesten herstellen. In Empel brachten we graaf werend gaas aan tegen bevergraverij.
- Onze dijkwachten, waaronder burgers, kregen een theorie- en praktijktraining.
- We stimuleerden biodiversiteit op onze dijken door meer fasering aan te brengen in de maaibestekken en 2 pilots waarbij ecologisch beheer wordt toegepast in lijn met de Kleurkeur.
- We herstelden 3 waterkerende kunstwerken (denk aan gemalen, sluizen en stuwen) in de dijk langs het Drongelens Kanaal.
- We maaiden 4.483 kilometer sloten.
- We baggerden 212 kilometer sloten.
- En de 50 duikers die te krap waren en daardoor verstopt konden raken hebben we vergroot.
- In de Peelregio hebben we gezorgd dat de wateraanvoer voor nu en in de toekomst goed is geregeld. Het gaat om een traject van 10 kilometer per kanaal. We baggerden het Kanaal van

Deurne en de Helenavaart. We herstelden de kanaalkades van het Kanaal van Deurne en we verbeterden de inspectie- en onderhoudspaden.

Zuivering van rioolwater

Onze rioolwaterzuiveringen draaiden weer op volle toeren om het vuile rioolwater van inwoners en bedrijven in Oost-Brabant weer schoon terug te geven aan de natuur. Uit rioolwater halen we ook waardevolle grondstoffen. Wat deden we in 2022?

- We zuiverden 288.000 liter water per dag.
- We produceerden 7,2 miljoen kubieke meter biogas, omgerekend het gasverbruik van ongeveer 3.000 huishoudens.
- We wekten ruim 11,5 miljoen kilowattuur (kWh) elektriciteit op met zonne-energie en ruim 2 miljoen kWh door verbranding van biogas in onze eigen generatoren. Dit komt overeen met het elektriciteitsverbruik van ongeveer 4.500 huishoudens.
- Van het aangevoerde rioolwater op onze zuiveringen verwijderden we 94% van de vervuiling. We doen onderzoek om de overige 6% er ook uit te krijgen.
- De eerste tonnen actief poederkool zijn gedoseerd, voor aanvullende verwijdering van medicijnresten op de zuivering in Oijen. Op de zuiveringen in Dinther en in Vinkel zijn vergelijkbare installaties in voorbereiding.
- Op de zuivering in Dinther gaan we medicijnresten verwijderen met onder andere ozon. Als er te veel van de stof bromide in het afvalwater zit, kan bromaat ontstaan, een soort bleekmiddel. Dit is niet wenselijk. Het bedrijf dat het meeste bromide loost hebben we daarom opgespoord. Nu onderzoeken we samen hoe de bromidelozing beperkt kan worden.
- We breidden onze zuiveringen daar waar nodig uit met aanvullende reinigingstrappen om te voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW)-doelen in 2027.

Innoveren

Innoveren, vernieuwen, verbeteren, grote en kleine stappen. Onze innovatoren zijn er maar druk mee. Continu zoeken zij naar manieren om slimmer en duurzamer te werken. In 2022 ging de aandacht uit naar vele verkenningen, pilots, demonstraties en samenwerkingen. Dat doen we onder andere met:

- Pilot Torwash op de zuivering in land van Cuijk: onderzoek naar een nieuwe manier van slibverwerking.
- Pilot op de zuivering in Asten: toepassing van nieuwe membranen voor de verwijdering van medicijnresten.
- We deden een proef met warm water voor het bestrijden van de invasieve exoot Japanse duizendknoop.
- We ontwikkelden een zelflerend en zelfsturend platform 'Poseidon' voor een centrale aansturing van de afvalwaterketen.
- Het 3D inmeten tijdens het maaien van watergangen is in 2022 als standaard eis opgenomen in de bestekken. Zo wordt tijdens het maaien meteen de diepte en breedte van de waterlopen gemeten.

Projecten

We zijn volop bezig met projecten die bijdragen aan schoon, veilig en voldoende water. Wat deden we in 2022?

- We startten met de werkzaamheden voor een klimaatbestendig en natuurvriendelijk beekdal in Asten en Someren. We laten onder meer de Aa en Kleine Aa weer slingeren, leggen vispassages aan en automatiseren of vervangen stuwen in het gebied.
- We pakten de monding van de Campagnebeek bij Maashees aan. Hier verwijderden we onder meer stortsteen zodat vissen de beek in kunnen trekken. En we creëerden meer ruimte voor water, bij hevige buien.

- We rondten het groot onderhoud aan de Peelkanalen af. Ongeveer 100.000 kuub slib is daar verwijderd, wat neerkomt op zo'n 4.000 vrachtwagens.
- We pasten onder meer stuwen en duikers aan in de Beekerloop in Asten en maakten de beek op sommige plekken breder. Het water kan nu sneller wegstromen en zorgt bij piekbuien voor minder overlast in nabij liggende wijken. En nieuwe natuurvriendelijke oevers en vispassages verbeteren de biodiversiteit in de beek.
- We startten met de grondverwerving voor project Meanderende Maas.
- De grondverwerving voor project Wijboschbroek werd in 2022 hervat en bevindt zich nu in de afrondingsfase.

Energie- en klimaatneutraal én circulair waterschap

In 2030 willen we alle energie, voor eigen gebruik, zelf opwekken. En in 2050 willen we klimaatneutraal zijn en bijdragen aan een circulair Nederland. Ook in 2022 zetten we belangrijke stappen.

- We leverden zonnepanelen op in Aarle-Rixtel, met ruim 9000 panelen in totaal en een verwachte elektriciteitsproductie van 3,9 GWh per jaar en een bijdrage van 7,5% in onze energieneutraal ambitie.
- We gaan door met het plaatsen van zonnepanelen op onze zuiveringen. Op dit moment zijn Oijen en Land van Cuijk aan de beurt. Deze projecten zijn bijna afgerond.
- We schatten dat we eind 2022 voor ongeveer 80% energieneutraal waren.
- In 2022 wisten we het certificaat van de CO₂-prestatieladder te behouden.
- We willen meer biogas op de zuivering in 's-Hertogenbosch produceren. We zijn al gestart met de voorbereidingen om dit voor elkaar te krijgen.
- We deden onderzoek naar de haalbaarheid van windenergie. En in 2022 besloten we om in 2023 te verkennen of we kunnen participeren in windprojecten van derden.

Educatie en verleende klimaatsubsidies

Wat deden we aan educatie en hoeveel klimaatsubsidies zijn er verleend in 2022:

- Samen met de waterschappen Brabantse Delta, De Dommel en Rivierenland ontwikkelden we het escapespel Kraak de Klas.
- We namen deel aan Waterdiertjes.nl en zetten dit voort in 2023. Door waterdiertjes te vangen en in te voeren op www.waterdiertjes.nl krijgen we een beter beeld van het waterleven in Nederland, kunnen we maatregelen nemen om de waterkwaliteit te verbeteren én maken we inwoners en scholen waterbewuster.
- We lieten leerlingen van diverse basisscholen in de gemeenten Helmond en Laarbeek tijdens klimaatlessen ontdekken aan de hand van de watertafel. Centraal tijdens de lessen stond het veranderende klimaat en hoe we ons daartegen kunnen beschermen.
- We verzorgden gastlessen op scholen over ons waterschapswerk.
- Met 497 aanvragen hebben we in 2022 nog meer klimaatsubsidies verleend dan de jaren hiervoor: in 2020 160 aanvragen en in 2021 274 aanvragen. De meeste aanvragen hebben geleid tot een groenere omgeving door meer groene daken te realiseren en tuinen te vergroenen. Daarnaast is er in totaal meer dan 17.000 m² afgekoppeld van de riolering.
- In 2022 hebben we aan 21 aanvragen voor de subsidie recreatie-educatie-participatie toegekend, voor een totaalbedrag van € 249.100. We zien aanvragen binnenkomen voor zeer uiteenlopende projecten: van natuur-/watereducatie voor scholen tot cultuurhistorische wandelroutes en van evenementen rondom 200 jaar Zuid-Willemsvaart tot realisatie van een centraal infopunt voor SUP- en kanoroutes.
- In 2022 is 14 keer de subsidie biodiversiteit aangevraagd, voor bijvoorbeeld het planten van fruitbomen, het plaatsen van nestkastjes of bijenhôtels.
- Voor boeren en inwoners van het buitengebied is er nog de STILA-regeling, voor bijvoorbeeld de realisatie van een natuurvriendelijke oever of poel.

Verbeteren van de dienstverlening

Wij blijven onze dienstverlening aan inwoners, boeren, ondernemers en samenwerkingspartners verbeteren. Dat doen we persoonlijk én digitaal. Wat deden we in 2022?

- Op onze website kun je steeds meer digitaal regelen met DigiD en eHerkenning. Denk bijvoorbeeld aan: een melding doen, subsidie aanvragen of een klacht indienen.
- Met behulp van de Vergunningenchecker kun je digitaal eenvoudig checken of je een vergunning nodig hebt.

Bestuurlijk

2022 is het eerste uitvoeringsjaar van het nieuwe WBP en het laatste volledige jaar van deze bestuursperiode.

Overzicht realisatie uitgangspunten ten opzichte van vastgestelde norm bij de Programmabegroting 2022

Tabel 11: Verschil norm en werkelijk

Variabelen / uitgangspunten / normen	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Inflatiecorrectie	1,50%	10,00%
Formatie omvang	495,23	504,68
Loonontwikkeling	1,50%	3,75% + € 1.000 (eenmalig)
Rente toerekening reserves	0,10%	1,92%

1.5.2 Incidentele lasten en baten

In onderstaande tabellen worden de incidentele lasten en baten weergegeven (geselecteerd op bedragen > € 25.000) welke gerealiseerd of deels gerealiseerd zijn in 2022. Alleen de incidentele lasten of baten die begroot zijn maken onderdeel uit van onderstaande tabellen.

Tabel 12: Incidentele lasten

Omschrijving	Begrote incidentele last	Realisatie incidentele last	Uitgevoerd ja / nee / deels
PMO Preventief medisch onderzoek, uitgesteld van 2021	€ 50.000	€ 30.190	Ja
Evaluatie MVV (Natura2000)	€ 90.000	€ 62.284	Ja
GGA Vitale Peel	€ 80.000	€ 29.537	Deels
LIFE IP NAS (t/m 2026)	€ 75.000	€ 32.446	Deels
Peelvenen/extra inzet communicatie	€ 60.000	€ 2.816	Ja
Astense Aa van schietbaan tot A67	€ 268.200	€ 250.504	Ja
Leegveld, kleine aanpassingen in deelgebied 1	€ 36.300	€ -	Nee
Aanpassen kantelstuwen Gemert Bakel	€ 60.000	€ 105.646	Ja
BBL'er/werkvervangingsformatie	€ 50.000	€ 40.250	Ja
Aanvullend onderhoud agv bestrijden invasieve exoten	€ 40.000	€ 40.000	Ja
Vervangingschema stuwen	€ 75.000	€ 177.761	Ja
Financiële solidariteitsbijdrage GOL provincie	€ 80.000	€ -	Nee
Groot onderhoud/vervangen vistrap Hertogswetering	€ 95.000	€ 150.932	Ja
Bijdrage herstel buitengracht fort Isabella Vught	€ 112.500	€ -	Nee
Aquathermie Aarle-Rixtel	€ 45.000	€ 51.420	Ja
Torwash	€ 70.000	€ 100.000	Ja
Circulair/klimaatneutraal	€ 40.000	€ 19.547	Ja
Divers onderzoek	€ 25.000	€ 15.573	Ja
Kraanbaan RG Haarsteeg	€ 25.000	€ 5.495	Ja
Overdracht RG Huisseling incl persleiding	€ 250.000	€ 205.459	Ja
Opslag gevaarlijke stoffen PGS15	€ 40.000	€ -	Nee
Meethuisje effluent	€ 70.000	€ 41.319	Ja
Revisie borstelbeluchters	€ 60.000	€ 65.006	Ja
Smartpiggen zuiveringsregio Vinkel	€ 85.000	€ -	Nee
Veiligheid ontvangskelders	€ 80.000	€ 163.519	Ja
Inspectie lekdichtheid	€ 50.000	€ -	Nee
Gefaseerd vervangen ontluichers (N279) / afsluiters	€ 25.000	€ 14.772	Ja
Werkzaamheden daken vanuit de RI&E 2020	€ 30.000	€ -	Nee
Aanleg chemicaliën doseerleidingen verdeeltoren	€ 75.000	€ -	Nee
Werk vanuit SGA fijnzeef	€ 25.375	€ 33.892	Ja
Vermogenschakelaats vervangen 3x	€ 45.000	€ -	Nee
Amoveren slibgisting	€ 250.000	€ 6.250	Deels
Smartpiggen Vlierden - rwzi Asten	€ 40.000	€ -	Nee
Bijdrage aan provincie/actualisatie overstromingsscenario's	€ 100.000	€ 75.625	Ja
Advisering/ecologische begeleiding bevers en dassen	€ 30.000	€ 37.615	Ja
Bijdrage provincie dijk kruising Oeffelt	€ 70.000	€ 16.638	Ja
Pilot IRM Crevecoeur	€ 437.500	€ 237.742	Ja
Technisch adviseur geo-techniek waterveiligheid	€ 90.000	€ 74.866	Ja
Totaal	€ 3.229.875	€ 2.087.103	

Tabel 13: Incidentele lasten naar taak

Kostendrager	Begrote incidentele last	Realisatie incidentele last
Ondersteuning	50.000	30.190
Watersysteembeheer	1.849.500	1.334.663
Waterzuiveringsbeheer	1.330.375	722.251
Totaal	3.229.875	2.087.103

Het totaal van de gerealiseerde incidentele lasten is lager dan begroot. Voor een belangrijk deel komt dat doordat begrote werkzaamheden binnen budget zijn uitgevoerd of zijn uitgesteld. Dit zorgt voor voldoende financiële ruimte om de enkele tegenvallers bij de gerealiseerde incidentele lasten op te vangen.

Van het beschikbare budget is 63% besteed aan de volledig gerealiseerde werkzaamheden. De werkzaamheden die deels zijn uitgevoerd kennen een besteding van 2% van het beschikbare budget.

Daarmee is 35% van het begrote bedrag niet ingezet. Deze werkzaamheden zijn uitgesteld of komen te vervallen. Voorbeelden van uitstel zijn solidariteitsbijdrage aan het GOL door de procedure bij de Raad van State, de bijdrage aan het herstel van de buitengracht bij fort Isabella te Vught, de opslag gevaarlijke stoffen (rwzi Dinther) en de smartpiggen zuiveringsregio Vinkel en Vlierden (rwzi Asten) als gevolg van de herziening van de smartpig-strategie.

Tabel 14: Incidentele baten

Omschrijving	Begrote incidentele baat	Realisatie incidentele baat	Uitgevoerd ja / nee / deels
Subsidie/bijdrage provincie hydrologen	€ 42.500	€ 108.868	Ja
Evaluatie MVV (Natura2000)	€ 45.000	€ -	Nee
LIFE IP NAS	€ 44.000	€ 42.034	Ja
Subs/provincie aanst beleidswijzen	€ 42.500	€ -	Nee
Subs/provincie extra project voorber	€ 42.500	€ 115.903	Ja
subs/provincie proj nvo	€ 42.500	€ 53.695	Ja
NNB/Subs Prov/capaciteitsinvulling	€ 75.000	€ 31.600	Ja
Subs/provincie extra project	€ 42.500	€ 75.504	Ja
Subs/provincie	€ -	€ 38.030	Ja
Pilot IRM Crevecoeur (bijdrage Rijk)	€ 250.000	€ 142.028	Ja
Pilot IRM Crevecoeur (bijdrage Provincie)	€ 125.000	€ 71.014	Ja
Totaal	€ 751.500	€ 678.676	

Tabel 15: Incidentele baten naar taak

Kostendrager	Begrote incidentele baat	Realisatie incidentele baat
Ondersteuning		
Watersysteembeheer	751.500	678.676
Waterzuiveringsbeheer		
Totaal	751.500	678.676

De incidentele baten zijn bijna volledig gerealiseerd volgens begroting.

Daarnaast is bij de waardering van de gronden in de grondbank gebleken dat een gedeelte van de waarde vrijvalt (€ 352.000). Dit resulteert in een incidenteel voordeel ten gunste van de exploitatie. Van deze boekwinst is een deel niet eerder verantwoord (€ 205.000) en is een deel (€ 147.000) als positief resultaat op grondverkoop/-ruilingen geboekt.

1.5.3 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Tabel 16: Bestemmingsreserves (* € 1.000)

Omschrijving	Stand aan het begin van het dienstjaar	Mutaties in dienstjaar				Stand aan het einde van het dienstjaar	Bespaarde rente welke niet is toegevoegd Bedrag
		Vermeerderingen		Verminderingen			
		Rente	Mutaties	Rente	Mutaties		
Bestemmingsreserves							
Natschadeloket Peilopzet Maas	1.427	27		27	21	1.406	27
Bestemmingsreserve PBB	551	11		11	275	276	11
Bestemmingsreserve IBP2016-2021	250	5		5		250	5
Bestemmingsreserve t.b.v. instandhouding rwzi	479	9		9	111	368	9
Bestemmingsreserve afschrijving Oijen	1.400	27		27	882	518	27
Bestemmingsreserve Waterveiligheid	2.464	47		47		2.464	47
Totaal bestemmingsreserves	6.571	126		126	1.289	5.282	126

Tabel 17: Voorzieningen (* € 1.000)

Omschrijving	Stand aan het begin van het dienstjaar	Mutaties in dienstjaar				Stand aan het einde van het dienstjaar	Bespaarde rente welke niet is toegevoegd Bedrag
		Vermeerderingen		Verminderingen			
		Rente	Overige	Interne	Externe		
Voorzieningen							
Vz arbeidsgerelateerde vpl wachtgelden	118	2		2	55	63	2
Vz arbeidsgerelateerde vpl pensioenen	297	6		6	37	260	6
Vz APPAplan			2.028			2.028	
Totaal voorzieningen	415	8	2.028	8	92	2.352	8

Bestemmingsreserves

Onder bestemmingsreserves wordt verstaan: een reserve waaraan het algemeen bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven. In het algemeen houdt het instellen en opbouwen van een bestemmingsreserve verband met een gewenste ontwikkeling waarvoor het waterschap gedurende een aantal jaren middelen wil reserveren.

In 2022 zijn met betrekking tot de vermeerderingen/verminderingen van de overige bestemmingsreserves en voorzieningen de volgende boekingen gedaan:

- De hoogte van de bestemmingsreserve Natschadeloket Peilopzet Maas is in 2022 gewijzigd omdat er € 21.000 kosten zijn gemaakt voor uitbetaling van schadeclaims;
- De kosten die zijn gemaakt voor het Persoonsgebonden basisbudget (PBB) worden gedekt uit de bestemmingsreserve. In 2022 bedraagt dit € 275.000;
- De bestemmingsreserve Informatiebeleidsplan is in 2022 niet aangewend omdat de exploitatie hiervoor geen aanleiding gaf. De omvang van de reserve bedraagt conform het door het AB vastgestelde maximum van € 250.000;
- Instandhouding rwzi Oijen is in 2022 voor € 111.000 aangewend.
- In 2021 is besloten om een bestemmingsreserve afschrijving Oijen van € 1.400.000 te vormen ter dekking van de verwachte versnelde afschrijving van activa als gevolg van de renovatie van rwzi Oijen. In 2022 is deze bestemmingsreserve voor € 882.000 aangewend voor de dekking van vervroegde afschrijvingslasten.
- Conform het besluit bij jaarverslag 2020 is de bestemmingsreserve waterveiligheid gevormd. Aanleiding voor het vormen van deze bestemmingsreserve was dat het project Ravenstein Lith (Meanderende Maas) overgegaan was van de verkenningsfase naar de planuitwerkingsfase. Deze fase van het project kent voor het waterschap een gunstiger nettoresultaat dan werd voorzien en het onbenutte deel aan inkomsten (€ 2.464.000) vormt de basis van de bestemmingsreserve Waterveiligheid en blijft daarmee ter beschikking voor de resterende twee fasen van het project Meanderende Maas. In 2022 zijn er geen mutaties geweest.

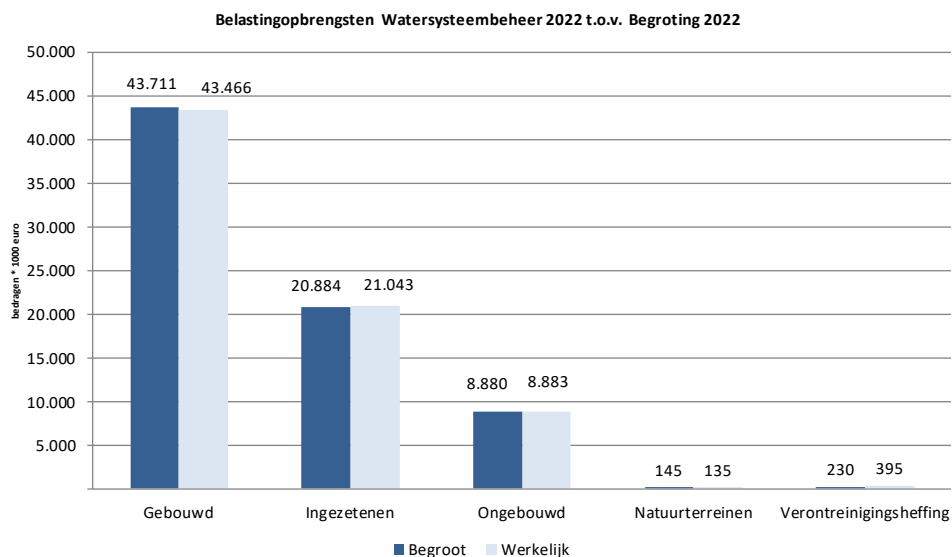
Vorzieningen

- De mutatie op de voorziening arbeidsgerelateerde verplichting wachtgeld betreft enerzijds de rechtstreekse uitkeringen in 2022 van € 5.592 en anderzijds een onttrekking van € 49.538 om de voorziening op het gewenste peil te brengen conform de laatst bekende informatie;
- De mutatie op de voorziening arbeidsgerelateerde verplichting pensioen bestaat uit rechtstreekse uitkeringen in 2022 van € 37.115. Het saldo van de voorziening voldoet aan de toekomstige verwachting van uitgaven.
- Per 1 januari 2022 is de overeenkomst van het APPAplan met ASR-levensverzekering N.V. beëindigd en is het opgebouwde kapitaal uitgekeerd. Op basis van wettelijke afspraken is deze arbeidsgerelateerde voorziening gevormd. Het ontvangen bedrag en de boeking om de voorziening op het gewenste peil te brengen ad. € 2.028.467 betreft de doorgevoerde mutatie.

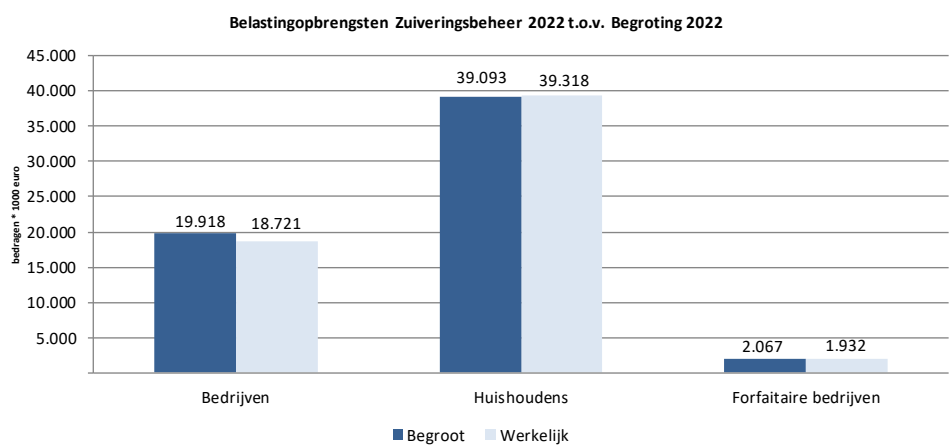
1.5.4 Waterschapsbelastingen

In onderstaande tabellen worden de belastingopbrengsten van de taken weergegeven.

Grafiek 7: Netto belastingopbrengsten Watersysteembeheer 2022
(inclusief invorderingsopbrengsten, kwijtschelding en oninbaar)

Grafiek 8: Netto belastingopbrengsten Zuiveringsbeheer 2022
(inclusief invorderingsopbrengsten, kwijtschelding en oninbaar)

In hoofdstuk 2 Jaarrekening 2022 wordt bij de toelichting van de realisatie per taak de belastingopbrengst per categorie nader toegelicht.

1.5.5 Weerstandvermogen

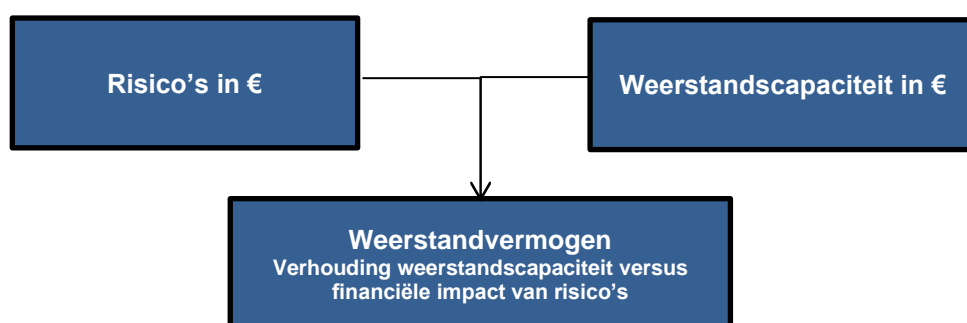
1.5.5.1 Weerstandvermogen

In 2022 zijn de risico's geactualiseerd, wat niet heeft geleid tot aanpassing van de gevormde reserves.

Om het weerstandvermogen te bepalen, wordt de risico-inventarisatie periodiek herijkt. Hierbij hanteren we een methode waarbij de geïnventariseerde risico's vertaald zijn naar financiële omvang op basis van kans en financiële impact.

Voor de bepaling van het weerstandvermogen wordt de weerstandscapaciteit vergeleken met de financiële omvang van de geïnventariseerde risico's.

Schematisch:

Uitgaande van de kans dat risico's optreden, zijn drie scenario's doorgerekend: optimistisch, gematigd en pessimistisch. Afhankelijk van het gekozen rekenscenario is de totale financiële impact van de geïnventariseerde risico's na het nemen van preventieve, repressieve en correctieve maatregelen als volgt:

Financiële impact van de risico's

Scenario	Financiële omvang van alle risico's
Optimistisch	€ 1.700.500
Gematigd	€ 2.563.000
Pessimistisch	€ 3.425.500

1.5.5.2 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van Aa en Maas in 2022 bestaat uit de volgende componenten:

- Een reserve van € 3.350.000 als specifiek aangemerkte weerstandsreserve;
- Overige algemene reserves.
- Het vermogen om extra inkomsten te genereren door verhoging van de belastingen.
- Het vermogen om uitgaven te verminderen door middel van bezuinigingen/temporiseren (creëren van extra begrotingsruimte).

Dit levert het volgende beeld op, waarbij voor het gemak de weerstandscapaciteit beperkt is tot de specifiek gehanteerde weerstandsreserves. De weerstandscapaciteit is afgezet tegen de geldwaarde van de risico's. Een weerstandsvermogen kleiner dan 1 is dan als onvoldoende te kwantificeren. Een weerstandsvermogen groter dan 1 is dan als voldoende aan te merken.

Scenario	Financiële weerstandsvermogen
Optimistisch	1,97
Gematigd	1,31
Pessimistisch	0,98

Conclusie

De specifieke gevormde weerstandsreserve van € 3.350.000 is alleen in het pessimistische scenario net niet toereikend (het tekort bedraagt dan € 75.500) voor de geïnventariseerde risico's. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de risico's samenhangend met de renovatie van de rwzi 's- Hertogenbosch, de coronacrisis en de gestegen grondstofkosten. De ontwikkeling van de algemene reserve en bestemmingsreserve's laten zien dat de omvang van de reserve's de risico's kunnen opvangen.

1.5.5.3 Risico's

Van onderstaande risico's is waar mogelijk een indicatieve schatting gegeven van de hoogte van het risicobedrag.

De van belang zijnde risico's in 2022, worden verdeeld in drie categorieën:

1. Risico's die doorlopen in het nieuwe jaar.
2. Lopende het jaar nieuw ontstane risico's.
3. Gedurende het boekjaar afgeronde risico's.

Deze categorieën worden hieronder nader toegelicht.

Risico's die doorlopen in het nieuwe jaar

Risico's SNB

SNB is door haar maatschappelijke functie en met haar ondernemende bedrijfsvoering blootgesteld aan strategische, operationele, financiële en compliance risico's. Risicomanagement is daarom een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering. Het nemen van risico's is inherent aan ondernemen. Door een bewuste afweging te maken tussen doelstellingen en de risico's die SNB bereid is te nemen, streeft SNB naar een bestendige en maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering. Dit betekent dat SNB maximaal een laag tot gematigd risico accepteert. Het risicomanagementsysteem van SNB heeft tot doel significante risico's te identificeren, de realisatie van doelstellingen te bewaken en het naleven van relevante wet- en regelgeving te waarborgen. Het risicomanagement is geïntegreerd in de gehele bedrijfsvoering en de planning- en controlecyclus. In de keten zullen partijen afstemming moeten gaan zoeken om sub-optimalisaties in de keten te vermijden. Waterschap Aa en Maas tracht deze afstemming met SNB en de overige aandeelhouders te vinden.

Verandering in fiscale wetgeving en/of afspraken met de Belastingdienst

De rijksoverheid zet fiscale maatregelen, zoals CO₂-heffing, kilometerheffing en afvalstoffenbelasting, steeds meer in om de (afval)sector(en) te verduurzamen. Vooralsnog is SNB vrijgesteld van bovengenoemde heffingen en belasting. SNB is voor de activiteiten ten behoeve van haar aandeelhouders tevens vrijgesteld van BTW en VPB. Afspraken hierover met de Belastingdienst, wetgeving en jurisprudentie kunnen wijzigen, waardoor deze vrijstellingen in de toekomst mogelijk kunnen vervallen. SNB lobbyt via belangenorganisaties voor passende fiscale maatregelen. Daarnaast

is SNB proactief in het verder verduurzamen van de bedrijfsvoering om mogelijke heffingen/belastingen op dit gebied te vermijden. SNB bewaakt de naleving van de afspraken omtrent de VPB-vrijstellingen en voorwaarden om gebruik te kunnen maken van de BTW-koepelvrijstelling intensief.

Ten aanzien van de BTW-koepelvrijstelling heeft de Belastingdienst de eerder afgesloten vaststellingsovereenkomst tussen SNB en de Belastingdienst opgezegd per 1 januari 2021. Met de Belastingdienst is overleg gevoerd over de voorzetting van de BTW-koepelvrijstelling na 1 januari 2021. Vanaf 2021 hanteert SNB een nieuwe systematiek. De Belastingdienst kiest er voor om op basis van nieuw beleid een en ander niet meer vast te leggen in een vaststellingsovereenkomst. Inmiddels is 2021 afgewikkeld met de Belastingdienst. Hieruit maakt SNB op dat de Belastingdienst de nieuwe systematiek van SNB volgt al blijft er een mate van onzekerheid dat de Belastingdienst op een later tijdstip een andere zienswijze heeft op welke wijze de BTW verwerkt zou moeten worden. Ook in de Jaarrekening 2022 gaat SNB uit van het kunnen toepassen van de BTW-koepelvrijstelling.

Bedrijfsvoering

Niet kunnen voldoen aan (nieuwe) wet- en regelgeving op gebied van milieu en Arbo
De toenemende maatschappelijke aandacht voor de gevolgen van onder andere klimaatverandering en stikstofdepositie zorgt ervoor dat SNB te maken krijgt met veranderende en complexere (milieu-) wet- en regelgeving. Belangrijke aandachtspunten zijn de stikstofreductiedoelstellingen voor de industrie, de nieuwe luchtemissie-normen voor afvalverbranding en de vertaling van de discussie rondom ZZS en PFAS in wet- en regelgeving. SNB volgt de ontwikkelingen in wet- en regelgeving nauwgezet en is aangesloten bij belangenorganisaties om een bijdrage te kunnen leveren aan goede wet- en regelgeving. Daarnaast gaat veel aandacht uit naar het up-to-date houden van benodigde vergunningen en het toezien op de naleving van de vergunningseisen. Tot slot zet SNB intrinsiek in op het continu verlagen van de milieubelasting die haar activiteiten met zich meebrengen. De specifieke focus ligt hierbij op het reduceren van CO₂ en stikstof. Aanpassingen aan de SVI zijn hiervoor nodig.

Risico's rond renovatie rwzi 's-Hertogenbosch

Technologie

De beoogde innovatieve technologie waarmee de aannemer heeft ingeschreven, functioneert niet op de rwzi 's-Hertogenbosch. Dit is onderdeel van het juridische traject met de aannemer.

Contract

Doordat de beoogde technologie niet functioneert op rwzi 's-Hertogenbosch kan de aannemer het werk niet opleveren. Op 14 september 2020 heeft een kort geding plaatsgevonden waarin het waterschap eiste dat de aannemer een ontwerp indient waarmee de rwzi aan de eisen gaat voldoen. Dit kort geding heeft het waterschap gewonnen. De aannemer heeft hoger beroep aangetekend, dat op 4 april 2021 heeft plaatsgevonden. De eisen van de aannemer in het hoger beroep zijn afgewezen waarmee deze procedure definitief is afgerond.

Parallel loopt de bodemprocedure, die voornamelijk gaat over de contractuele schades en boetes. In augustus 2022 heeft de rechtbank een tussenvonnis uitgesproken waarop beide partijen in oktober en december op hebben gereageerd middels een akte van uitlatingen. In juni 2023 vindt de volgende zitting plaats en de verwachting is dat de rechter een definitief uitspraak geeft in Q4 van 2023. Daarna volgt een procedure voor het vaststellen van de schade en daar kan weer hoger beroep op worden aangetekend.

Eind 2021 heeft Besix zijn organisatiestructuur gewijzigd waardoor het waterschap het risico loopt dat als de vordering wordt toegewezen deze in een "lege" BV terecht is gekomen. Daarom heeft het waterschap in Nederland conservatoir beslag gelegd op projecten van Besix. Besix heeft op zijn beurt een bankgarantie verstrekt die dekking verleent voor een deel van onze vordering. Daarmee is het

conservatoir beslag opgeheven. Op 30 mei is de zitting geweest in Brussel waarbij het waterschap aanvullende zekerheid eist van Besix om dekking voor de gehele vordering (minus de verkregen bankgarantie) te creëren. In april is een formele verschijning voor het hof en na de zomervakantie is de verwachting dat de tweede verschijning zal plaatsvinden. De uitspraak door het hof volgt naar verwachting dan eind 2023.

Naast het juridische traject vinden gesprekken plaats in het kader van een mogelijke minnelijke schikking. Die onderhandelingen zijn in 2021 afgebroken en sindsdien heeft Besix geen initiatief ondernomen om te komen tot een schikking. Gezien de huidige opstelling van Besix is het niet te verwachten dat binnen afzienbare tijd we tot een rechtmatige en acceptabele schikking komen.

Onze sterke juridische positie op basis van het contract biedt vertrouwen in de uitkomsten van het totale traject.

Geur

Medio 2022 zijn nog een paar kleinere restgeurbronnen aangepakt, waaronder de afzuiging en behandeling van het ontvangwerk. De kosten voor deze installatie worden in de bodemprocedure ten laste van de aannemer ingebracht. Na het uitvoeren van een onafhankelijke meting blijkt dat we nog niet aan de vereiste geuremissie voldoen zoals die door de provincie is vastgesteld. Met het uitbreiden van de geurbehandelingsinstallatie van de voorbezinktanks wordt de laatste mitigerende maatregel genomen om de geuremissie binnen de vergunde eisen te brengen.

Afwerkpunten

Waterschap Aa en Maas heeft in 2022 de zaken afgewerkt die uit het Validatie en Verificatie proces zijn gekomen. De laatste werkzaamheden zijn in januari 2023 afgehandeld. De kosten worden in het juridische traject ten laste van de aannemer opgevoerd.

Wateroverlast

Als gevolg van de extreem hevige neerslag in de periode mei-juni 2016 is met name in het zuidoosten van het beheergebied van Aa en Maas veel schade ontstaan door wateroverlast. Naar aanleiding hiervan heeft het waterschap 270 schadeclaims ontvangen van of namens gedupeerden. De laatste ingediende claims (twee) dateren van begin mei 2021.

Een grove inschatting van de totaal geclaimde schade (vooral gewasschade) komt uit op ongeveer € 8 miljoen, met een bandbreedte van € 2 miljoen. Het merendeel van de schadeclaims is door het waterschap en/of de verzekeraar beoordeeld. Momenteel staan nog vier claims open. Voor deze claims is op verzoek van de wederpartijen een deskundig onderzoek gelast voor de rechtbank. De deskundige die in eerste instantie is benoemd, is op verzoek van wederpartijen van zijn taken ontheven. Daarop heeft de rechtbank een nieuwe deskundige benoemd. Wederpartijen moeten naar aanleiding van het hydrologisch rapport besluiten de procedure voort te zetten of te staken.

Van de beoordeelde schadeclaims heeft het waterschap in het merendeel van de gevallen de aansprakelijkheid afgewezen. In elf gevallen is aansprakelijkheid erkend. Acht van deze claims zijn aangemerkt als één gebeurtenis en vallen onder de dekking van onze aansprakelijkheidsverzekering. Hiervoor geldt een eigen risico van € 50.000. Daarnaast is in vier gevallen besloten om tot vergoeding van nadeelcompensatie over te gaan. In totaal is bij benadering € 108.000 uitgekeerd, hieronder begrepen het eigen risico dat aan onze aansprakelijkheidsverzekeraar moet worden betaald.

Naar aanleiding van de afwijzingen heeft het waterschap elf dagvaardingen ontvangen (de laatste dateert van 21 december 2020) en vijftien verzoeken om nadeelcompensatie op grond van artikel 7.14 Waterwet. De laatst ingediende nadeelcompensatieverzoeken zijn in augustus 2021 ingediend en houden verband met een beekherstelproject. Deze liggen voor advisering voor aan Stichting Adviesbureau Onroerende Zaken (SAOZ). In de andere gevallen is de afwijzing van het verzoek om nadeelcompensatie inmiddels onherroepelijk. Met betrekking tot de dagvaardingsprocedures lopen nog twee hoger beroepszaken, waarvan in één geval het hoger beroep door het waterschap is ingesteld. Aanleiding hiervoor is onder meer dat in eerste aanleg de vordering van ruim € 460.000 is

toegewezen, terwijl in een vergelijkbare procedure, waar het gaat om dezelfde gebeurtenis, de vordering is afgewezen. De uitspraken in eerste aanleg zijn gedaan door dezelfde rechtbank maar door verschillende rechters.

Exoten

De uitvoering van de bestrijding van invasieve exoten (plaagsoorten) loopt gelijk op met de maaiactiviteiten in het groeiseizoen. Met name grote waternavel en watercrassula vragen in het voorjaar al de nodige tijd en geld. Beheermaatregelen met betrekking tot overige soorten komen later op gang. De laatste jaren wordt ongeveer € 300.000 per jaar aan de bestrijding van plaagsoorten uitgegeven. Dit is sterk afhankelijk van de groeiomstandigheden per jaar, met name bij de beheerkosten van grote waternavel. Alhoewel naar verwachting structureel van aard, kunnen de kosten jaarlijks dus sterk variëren. Kosten voor de bestrijding van invasieve exoten zijn in de organisatie op verschillende manieren geboekt. Voor de toekomst is een eenduidige registratiemethode afgesproken om de kosten scherper in beeld te krijgen.

Aanleg ecologische verbindingzone

In 2019 heeft de provincie Noord-Brabant vanuit het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) de subsidie verleend voor de aanleg van EVZ's. Vergoeding voor de waterschappen betreft 50% en voor gemeenten 75%. Nu het merendeel van de in de beschikking verleende EVZ-trajecten in uitvoer zijn genomen, is er meer duidelijk over de uitvoeringskosten voor verwerving alsmede voor inrichting. Duidelijk is dat de maximale vergoedingsnorm voor inrichtingskosten, zijnde € 50.000 p/ha, niet toereikend is. Het waterschap is met de provincie Noord-Brabant in gesprek om hiervoor oplossingen te bedenken. Mogelijk dat een deel van de inrichtingskosten onder de nieuwe maatwerkovereenkomst (MOK) met de provincie Noord-Brabant kunnen worden ondergebracht. Door de hogere uitvoeringskosten op inrichting en verwerving bestaat een risico dat gemeenten alsnog afzien van deelname in de opgave tot realisatie van EVZ's in hun gebied. Mocht realisatie achterblijven, dan is een verlenging van de projectperiode van drie jaar tot 2027 mogelijk.

Calamiteiten/handhavingszaken

Het waterschap loopt het risico op onvoorziene kosten die handhavingszaken met zich meebrengen. Denk aan het opruimen van afvalstoffen (onder andere drugsafval) en herstelkosten bij calamiteiten waarbij de kosten niet op derden verhaald kunnen worden. In 2022 is er een aantal lozingen en calamiteiten geweest waarvan de dader niet kon worden achterhaald om de kosten te verhalen.

Subsidierisico's

Diverse projecten van het waterschap ontvangen subsidies op basis van Europese, nationale of provinciale regelingen. In een aantal gevallen in gezamenlijkheid met andere partners. Risico hierbij is dat deze partners niet leveren wat initieel de afspraak is. Daarbij moet worden voldaan aan de (soms aanvullende) voorwaarden die de subsidiegever stelt. In veel gevallen zijn separate accountantsverklaringen nodig. De definitieve uitbetaling van de subsidiegelden is gekoppeld aan tijdige uitvoering, voldoen aan inhoudelijke randvoorwaarden en een accurate financiële verantwoording. Daarnaast is er een bewaarplicht van de stukken behorende bij een verstrekte subsidie en instandhoudingplicht. Tot slot kunnen activiteiten staatssteun gevoelig zijn. Als we op één of meer punten afwijken, kan dit leiden tot financiële korting/boetes.

Schadevergoeding waterberging

Voor schade bij de inzet van waterbergingsgebieden (zoals Diesdonk, Bakelse Beemden, Groene Peelvallei, Ham-Havel, Dynamisch Beekdal, HoWaBo) heeft het dagelijks bestuur in de vergadering van 14 februari 2012 een schadevergoedingsregeling in het leven geroepen (Vergoeding schade bij waterberging (inundatieschade)). Vooraf is niet in te schatten of in een bepaald jaar de inzet van waterbergingsgebieden en daarmee uitkering van schadevergoedingen nodig is.

Kosten voorzieningen rijksoverheid

De Unie van Waterschappen (UVW) heeft gemeld dat de rijksoverheid steeds meer voorzieningen direct gaat factureren bij de waterschappen en belastingkantoren. Dit betreft onder andere kosten voor: Mijn overheid, Digid, (Digi-)koppelingen en Basis Registratie Personen (BRP).

Anti-afhaak/aanhaakproblematiek

Waterschap Aa en Maas is zich ervan bewust dat het wegvallen van inkomsten, wanneer grote bedrijven besluiten om hun afvalwater zelf te gaan zuiveren, een negatieve invloed kan hebben op de zuiveringsheffing van de overige belastingbetalers. Om dit risico te reduceren, is gekozen voor het actief onderhouden van de relatie met industriële lozers. Samen met de bedrijven worden kansen tot samenwerking verkend, problemen geïnventariseerd en wordt indien nodig advies gegeven. Hierbij streven we naar win-win situaties. Daarnaast volgt waterschap Aa en Maas actief de ontwikkelingen rond het vervolg van de anti-afhaakregeling die nu nog een eindtermijn heeft van 15 oktober 2023.

PFAS in waterbodems

PFAS heeft in 2022 niet tot onverwachte extra uitgaven geleid. Het aantal te baggeren trajecten waarbij de PFAS-toepassingsnorm werd overschreden was ditmaal erg gering. Hierdoor konden deze binnen de exploitatiebegroting worden uitgevoerd.

Wel heeft PFAS ertoe geleid dat een aantal geplande trajecten in Helmond nog niet tot uitvoer is gekomen. De aanwezigheid van PFAS in combinatie met gemeentelijk beleid geeft beperkingen in de verwerkingsmogelijkheden. We zijn hierover in gesprek met de gemeente en hopen in 2023 alsnog tot baggeren te kunnen over gaan.

PFAS blijft een ongrijpbare stofgroep. Het is moeilijk te voorspellen waar we PFAS in de waterbodem aantreffen. Dit maakt dat de afvoerkosten per jaar enorm kunnen verschillen, al naar gelang er wel of geen hoge PFAS-waarden in de waterbodem worden aangetroffen.

Coronacrisis

De uitbraak van het coronavirus eind december 2019/begin 2020 heeft grote impact gehad op de bedrijfsvoering van het waterschap. Het waterschap heeft de risico's als gevolg van de coronacrisis uitgebreid geïnventariseerd en beheersmaatregelen getroffen om uitvoering te kunnen blijven geven aan de primaire wettelijke taken rekening houdende met de beperkende maatregelen en omstandigheden. Inmiddels zijn in de loop van 2022 alle beperkende maatregelen opgeheven.

Geconstateerd kan worden dat het waterschap over 2020 en 2021 minder belastinginkomsten heeft ontvangen als gevolg van de toen geldende beperkende maatregelen die verband hielden met de coronacrisis. Het betreft met name minder opbrengsten zuiveringsheffing van bedrijven (en in mindere mate ook meer aanvragen voor kwijtschelding, meer oninbaar-verklaringen en minder opbrengsten van invordering). De Unie heeft samen met de andere koepels van de decentrale overheden gesproken over een mogelijke compensatie van het Rijk voor de nadelige financiële effecten van de coronacrisis. De grondslag voor een eventuele compensatie is gelegen in de actieve invulling die de waterschappen hebben gegeven aan de oproep van het kabinet om inwoners en bedrijven zoveel mogelijk financieel te ontzien. Daarmee hebben de waterschappen bijgedragen aan een breder maatschappelijk belang. Het kabinet heeft de toezegging gedaan dat de waterschappen compensatie kunnen krijgen voor de inkomstenderving als gevolg van de coronacrisis over de jaren 2020 en 2021. Inmiddels heeft de Unie namens negen waterschappen over het jaar 2020 voor een totaalbedrag van € 11,2 mln. een verzoek tot coronacompensatie ingediend bij de ministeries Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Financiën. Waterschap Aa en Maas komt over het jaar 2020 niet in aanmerking voor coronacompensatie. Indien dezelfde methode voor het aanvragen van coronacompensatie wordt gehanteerd over het jaar 2021 dan komt waterschap Aa en Maas wel in aanmerking voor coronacompensatie. De aanvraag voor coronacompensatie over 2021 kan echter pas voor de zomer van 2023 worden opgesteld (peildatum 1 juni 2023). Omdat de

toekenning derhalve pas in 2023 wordt verwacht is een eventuele coronacompensatie over 2021 voorzichtigheidshalve nog niet in de jaarrekening 2022 verantwoord.

Graverij door dieren

Met de sterke toename van het aantal bevers en dassen neemt ook de bedreiging toe voor de waterveiligheid (bijvoorbeeld graverij) en het watersysteem (bijvoorbeeld het bouwen van dammen). Samenhangend daarmee nemen de kosten toe voor preventieve- en herstelmaatregelen aan de keringen evenals de kosten voor beheer en onderhoud aan het watersysteem. Alhoewel naar verwachting structureel van aard kunnen de kosten jaarlijks sterk variëren. De geschatte kosten op jaarbasis bedragen structureel € 300.000 (exploitatie). De verwachting is dat de komende jaren de kosten toenemen.

Stijging projectkosten door prijsstijgingen op de grondstoffenmarkt

Door een tekort aan grondstoffen (door COVID-19), tekort aan personeel en de hoge prijs van ruwe olie is de productie en levering van bepaalde producten vertraagd en soms tijdelijk tot stilstand gekomen. Hoewel de markt zich ten opzichte van 2021 wel in enige mate heeft hersteld zijn de negatieve effecten nog steeds merkbaar. Daardoor hebben projecten vertraging opgelopen en konden aannemers niet altijd de prijzen garanderen. Omdat het hier overmacht betreft, mogen de aannemers hun prijzen in veel gevallen ook verhogen. Projecten waarbij veel materialen en automatiseringen worden gebruikt lopen het grootste risico. Temporiseren om minder financieel risico te lopen zou betekenen dat de doelstellingen vanuit de begroting en het WBP direct in het gedrang komen. Temporiseren leidt hierbij ook tot verliezen in efficiëntie en kan leiden tot beperking van de kapitalisering van de personele inzet en daarmee toename van de exploitatiekosten en effect hebben op andere contracten (zoals ingenieursdiensten). Daarom is besloten om niet te temporiseren. We investeren continu in onze assets en realiseren projecten in zowel hoogconjunctuur als laagconjunctuur. Met de doorlooptijd van de meeste projecten is hier niet direct op in te spelen en met de spreiding ervaren wij zowel voordelen als soms ook nadelen. Om de vaart in de realisatie van projecten te houden is in door het algemeen bestuur op 10 juni 2022 besloten om de bevoegdheid van het dagelijks bestuur op het vlak van kredietoverschrijdingen tijdelijk, voor de boekjaren 2022 en 2023, te verruimen: Een overschrijding van een krediet met maximaal 35% tot een maximum van € 1.000.000 is zonder voorafgaande toestemming van het algemeen bestuur toegestaan (mits deze overschrijding wordt veroorzaakt door prijsstijgingen als gevolg van marktontwikkelingen én deze overschrijding achteraf aan het algemeen bestuur wordt gerapporteerd).

Fluctuaties energieprijzen

Na een sterke stijging eind 2021 en een hele bewegelijke energiemarkt in 2022, lijken de gasprijzen (TTF) begin 2023 een iets dalende trend te hebben aangenomen. Het risico bestaat daardoor dat de opbrengsten uit de verkoop van biogas lager worden.

Lopende het jaar nieuw ontstane risico's

Risico's rond renovatie rwzi Oijen

Voortgang

Vooruitlopend op de grote renovatie zijn drie deelprojecten, de realisatie van de PACAS-installatie, het vervangen van de puntbeluchters en de aanpassing van de slibverlading, apart aanbesteed. De aanpassing van de slibverlading (eind 2022) en de PACAS-installatie (begin 2023) zijn gereed. 2023 Wordt benut voor het goed inregelen van de PACAS-installatie. De vervanging van de puntbeluchters zijn naar verwachting in de eerste helft van 2023 afgerond. De grote renovatie is gestart met eerste fase van de uitvoering.

Vergunningen

Met betrekking tot de renovatie heeft het waterschap in april 2022 bij de ODBN een omgevingsvergunning milieu/bouwen en een Wnb-vergunning aangevraagd. Door een lange doorlooptijd bij de ODBN en gewijzigde wet- en regelgeving in het kader van stikstof (PHORTOS-uitspraak, mededeling provincie inzake afhandelingstop vanwege stikstofdossier) zijn begin maart 2023 de vergunningen nog niet binnen. De eerste fase van het werk is inmiddels in uitvoering. Voor de vervolgfases worden de gevolgen inzichtelijk gemaakt als de vergunningen niet op tijd worden gekregen. Dit gebeurt gezamenlijk met de aannemer en met behulp van specialistische/juridische ondersteuning. Dit alles om een vertraging en/of een bouwstop te voorkomen. De exacte verdragingskosten zijn nog niet in beeld, maar zouden kunnen oplopen tot enkele honderdduizenden euro's per maand.

Vertraging door stikstofcrisis

Door een uitspraak van de Raad van State op 2 november 2022 is de bouwvrijstelling uit de stikstofwet niet langer houdbaar. Ook projecten met een tijdelijke stikstofuitstoot moeten nu een stikstofvergunning krijgen. Bij Aa en Maas werkt dit door in alle inrichtingsprojecten, HWBP-projecten en bouwprojecten in het zuiveringsproces. En is er kans op vertraging en daaruit voortvloeiende kostenstijgingen. Beheer en onderhoud en renovatie vallen overigens buiten deze vergunningplicht.

Op 1 maart 2023 heeft de provincie Noord-Brabant bekend gemaakt per direct geen vergunningen meer te verlenen voor projecten met stikstofeffecten op Natura2000 gebieden. Het gaat hier om een tijdelijke maatregel, waarvan nog niet bekend is wanneer deze maatregel eindigt. Voor Aa en Maas kwam dit als een verrassing.

Concreet betekent dit dat het veel lastiger wordt om werkzaamheden uit te voeren waarbij tijdelijk sprake is van stikstofuitstoot. Als uit de voortoets (Aerius-calculator) een significant negatief effect niet kan worden uitgesloten, is een passende beoordeling noodzakelijk waarbij op dit moment alleen een vergunningaanvraag in behandeling wordt genomen op basis van een expertbeoordeling of een zgn. ADC toets. Een vergunningaanvraag op basis van externe saldering (mitigerende maatregelen zoals leasen of inzet rechten door aankoop) wordt op dit moment niet in behandeling genomen. De verwachting is dat meerdere projecten hierdoor zullen vertragen. De concrete gevolgen zijn echter nog moeilijk te voorspellen omdat die zeer project-specifiek zijn en de ontwikkelingen op het stikstofdossier op dit moment erg snel gaan en onderhevig zijn aan politieke besluiten.

Afgeronde risico's

Geen

1.5.6 Financiering

Deze paragraaf is in samenhang met het treasurystatuut op basis van artikel 108 van de Waterschapswet een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee sturen, beheersen en controleren van de treasuryfunctie.

Om de financiële (rente)risico's te beheersen, zijn de volgende twee instrumenten gehanteerd:

- kasgeldlimiet (renterisico vlottende schuld)
- renterisiconorm (renterisico vaste schuld)

Kasgeldlimiet

Volgens de Wet Fido mag maximaal 23% van de begroting kortlopend worden gefinancierd. De kasgeldlimiet beperkt het renterisico op de korte financiering. De voor 2022 vastgestelde kasgeldlimiet bedroeg € 32,6 miljoen.

In 2022 is gebruikgemaakt van de extra financieringsbehoefte. Conform de begroting is er in februari 2022 een bedrag van € 25 miljoen geleend en in april 2022 een bedrag van 30 miljoen, daarnaast is ook middels kortgeld (rekening courant krediet) gebruikt gemaakt van een extra financieringsmiddel. Aa en Maas beschikte over een rekening-courantlimiet van € 36 miljoen.

De kasgeldlimiet is in 2022 eenmalig kort overschreden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm geeft de beperking weer voor de lange schuldpositie en heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De norm voor de waterschappen is 30% van het begrotingstotaal, oftewel voor 2022 een renterisiconorm van € 45,3 miljoen. De aflossing op bestaande vaste geldleningen bedroeg € 28,2 miljoen. In 2022 hebben geen renteherzieningen op bestaande leningen plaatsgevonden.

Tabel 18: Berekening en toetsing renterisiconorm

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld in jaar 2022 (bedragen x € 1.000)			
		Begroot	Werkelijk
1.	Renteherzieningen	€ 0	€ 0
2.	Aflossingen	€ 28.466	€ 28.246
3.	Renterisico (1+2)	€ 28.466	€ 28.246
4.	Renterisiconorm (4a*4b)	€ 45.255	€ 45.237
5a = (4>3)	ruimte onder renterisiconorm	€ 16.789	€ 16.991
5b = (3>4)	Overschrijding renterisiconorm		
RENTERISICONORM			
Berekening			
4a	Begrotingstotaal	€ 150.851	€ 150.789
4b	Bij ministerie vast gesteld %	30%	30%

Ontwikkeling van de rente

De tarieven op de geld- en kapitaalmarkt bevonden zich aanvankelijk in 2022 nog op een historisch laag niveau. In de loop van 2022 is de inflatie, als gevolg van de oorlog in Oekraïne, (enorm) gestegen. De ECB heeft in 2022 vier renteverhogingen doorgevoerd met in totaal 2,5%. De marktrentes lagen in het begin van het jaar nog zo rond de 1%; deze stegen naar een percentage van ongeveer 4% richting het einde van het jaar. Een stijging van 3% in een jaar.

In de Begroting 2022 is rekening gehouden met 0,1% rente op het verwachte financieringstekort. Terwijl de tarieven op de geld- en kapitaalmarkt zijn in 2022 in een enorm tempo zijn gestegen.

Geldmarkt

Op de geldmarkt vinden transacties plaats met een korte looptijd (korter dan één jaar). Bij de Begroting 2022 is uitgegaan van een rentepercentage van gemiddeld -0,52%.

Op de geldmarkt vinden transacties plaats met een korte looptijd (korter dan één jaar). De tarieven voor deze kortlopende transacties in 2022 waren -0,499% in januari 2022 en 3,316% in december 2022 (op basis van 12 maanden Euribor).

Kapitaalmarkt

Op de kapitaalmarkt worden financieringsmiddelen met een lange looptijd (langer dan één jaar) verhandeld. Het gedrag op de kapitaalmarkt (op de langere termijn) wordt voornamelijk beïnvloed door institutionele beleggers. Medio december lag het percentage rond de 4,0% (10 jaar fix).

Liquiditeit en schuldenpositie

Liquiditeitsprognose

De liquiditeitsprognose 2022 is gebaseerd op de Programmabegroting 2022 en het geactualiseerde projectenboek aangevuld met recente ontwikkelingen op het gebied van investeringen. Gezien de ervaringen met de realisatie van investeringen van de afgelopen jaren is rond de 80% hiervan opgenomen in de liquiditeitsprognose.

Financieringsbehoefte

Voor 2022 was een financieringstekort voorzien dat moest worden opgelost met het aantrekken van een nieuwe lening. In januari is een nieuwe lening afgesloten van € 25 miljoen (25 jaar aflossing rente 0,705%) en in april een nieuwe lening van € 30 miljoen (25 jaar rente 1,690%).

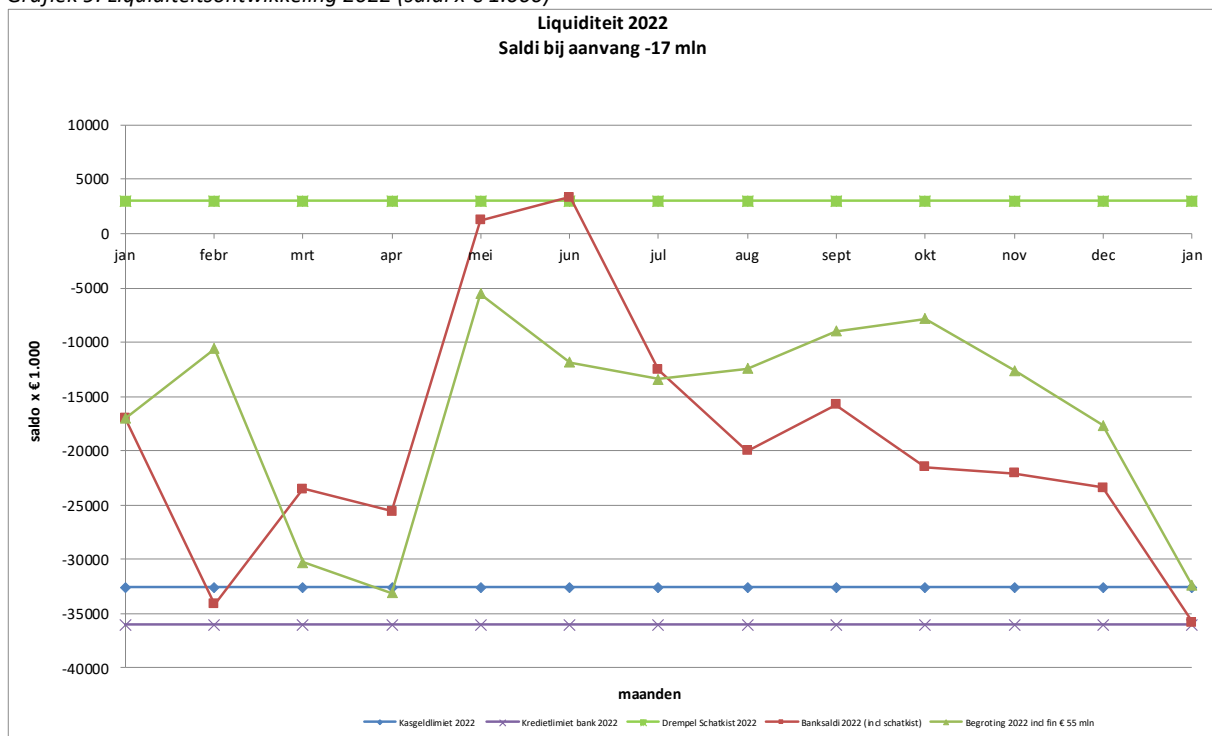
Schatkistbankieren

Decentrale overheden moeten overtollige middelen boven de vastgestelde drempel afromen naar de schatkist. Het percentage van de drempel voor het verplicht schatkistbankieren is 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1.000.000. De drempel voor waterschap Aa en Maas komt uit op een bedrag van € 3.017.000.

Per kwartaal vindt toetsing plaats op juiste hantering van de regelgeving. In 2022 is de drempel niet overschreden.

In onderstaande grafiek wordt per maand het eindsaldo van de liquide middelen weergegeven ten opzichte van de toegestane kasgeldlimiet.

Grafiek 9: Liquiditeitsontwikkeling 2022 (saldi x € 1.000)

Schuldenpositie

Een robuuste financiële huishouding maakt het voor het waterschap mogelijk om ook op de lange termijn de wettelijke taken uit te voeren tegen maatschappelijk aanvaardbare lasten.

Waterschappen investeren en activeren veelal de uitgaven die een meerjarig nut hebben volgens het geldende financieel beleid. Investeringen worden over langere perioden afgeschreven, omdat investeringen langjarig nut afwerpen. Het activeren in combinatie met langjarig afschrijven betekent

lagere kosten per jaar waardoor de effecten op de tarieven zoveel mogelijk worden beperkt. De investeringsuitgaven worden gefinancierd door leningen aan te trekken die zoveel mogelijk aansluiten bij de gemiddelde afschrijvingstermijn van de activa. De gemiddelde looptijd van de huidige leningen bedraagt 20 jaar.

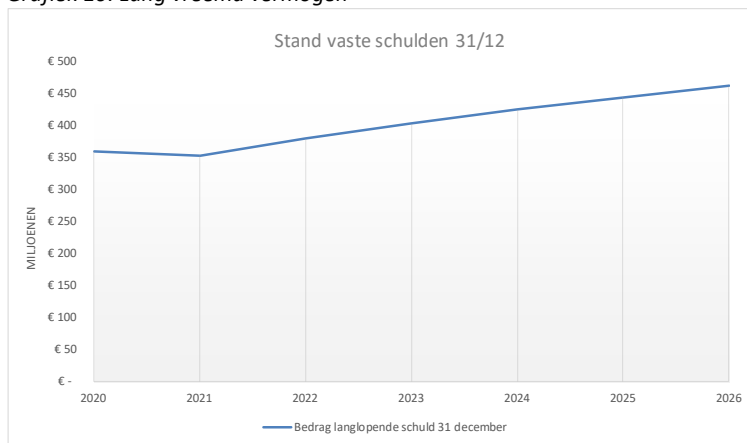
Toezicht

De Waterschapswet schrijft voor dat de provincies toezicht houden op de waterschappen (interbestuurlijk toezicht). Gedeputeerde Staten moeten onder meer vaststellen of de begroting en jaarrekening aan een aantal formele eisen voldoen. De schuldpositie of de hoogte van de kapitaallasten waren daarbij nooit een punt van discussie, omdat er geen wettelijke normen bestaan voor een maximale schuld en andere financiële parameters.

Schuldpositie waterschap Aa en Maas

De herfinanciering van een aantal geldleningen heeft vanaf 2015 geleid tot een daling van het rentedeel. De in 2022 afgesloten geldleningen dragen hier eveneens aan bij. Het effect op het aflossingsdeel is dat dit nu langer verspreid wordt over de nieuwe looptijd van de lening. Het verloop van de vaste schulden wordt in onderstaande grafiek weergegeven.

Grafiek 10: Lang vreemd vermogen

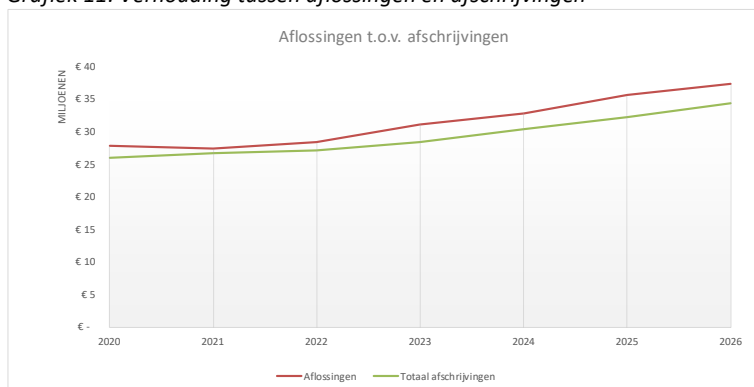

In 2022 is een beroep gedaan op de kapitaalmarkt doordat de realisatie van de investeringen, in vergelijking met voorgaande jaren, relatief hoog zijn uitgevallen. Daarnaast zijn de belastingopbrengsten wat lager uitgevallen dan was begroot.

De schuldpositie bedraagt per 31-12-2022 € 381,4 miljoen. In 2022 is er voor € 28,2 miljoen afgelost op de leningen.

Voor het meerjarig kader is vanaf 2022 rekening gehouden met een gemiddeld benodigde lening van circa € 55 miljoen per jaar oplopend naar € 60 miljoen vanaf 2023 waarna de benodigde leningen elk jaar met € 5 miljoen toenemen. De verhouding tussen de aflossingen en de afschrijvingen wordt in onderstaande grafiek gepresenteerd.

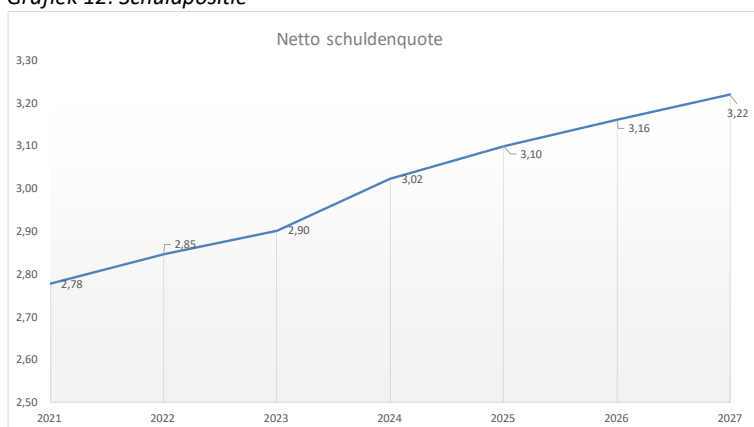
Grafiek 11: Verhouding tussen aflossingen en afschrijvingen

De aflossingen en afschrijvingen zijn voor 2022 nagenoeg gelijk. Vanaf 2022 ontstaat een constant verschil tussen de aflossingen en afschrijvingen. De reden hiervoor is dat de volledige investeringsuitgaven gedekt worden door de voor de investeringen afgesloten geldlening. Daarnaast leidt de inzet van de reserve waterzuiveringsbeheer tot een groter verschil tussen de aflossingen en afschrijvingen.

De verhouding tussen langlopend vreemd vermogen en de belastinginkomsten is in onderstaande grafiek tot uitdrukking gebracht. Een veelgebruikt kengetal dat inzicht geeft in de omvang van het vreemd vermogen van een organisatie, is de netto schuldquote. Dit is de verhouding tussen de omvang van het vreemd vermogen en de inkomsten. Voor waterschappen geeft de verhouding tussen de nettoschuld en de belastingopbrengsten een goed beeld, omdat de belastingopbrengsten verreweg de grootste inkomstenbron zijn. Er is geen (wettelijke) norm voor de netto schuldquote.

Grafiek 12: Schuldpositie

1.5.7 Verbonden partijen

Waterschap Aa en Maas neemt deel in verschillende verbonden partijen. Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee het waterschap een bestuurlijke en financiële band heeft.

Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor het waterschap. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer het waterschap middelen ter beschikking heeft gesteld en die kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

Ons beleid ten aanzien van verbonden partijen is vastgelegd in de beleidsnota Verbonden partijen/Good Governance, vastgesteld door het algemeen bestuur op 16 december 2011.

Om inzicht te geven in de bijdragen aan de verbonden partijen zijn in onderstaand overzicht de voor 2022 betaalde en verantwoorde bedragen gepresenteerd. In de bijlage Verbonden partijen worden daar waar bekend de definitieve bedragen opgenomen.

De eventueel aanwezige financiële risico's met betrekking tot de verbonden partijen zijn verder uitgewerkt in § 1.5.5 weerstandsvermogen.

Tabel 19: Verbonden partijen

Verbonden partijen (bedragen *€1.000)	Deelname / belang*	Begroot 2022	Begrotings- wijziging 2022	Begroting 2022 inclusief wijziging	Realisatie 2022	Vershil
Gemeenschappelijke Regeling Afvalwater Vught met waterschap De Dommel	n.v.t.	€ -1.728	€ -	€ -1.728	€ -1.675	€ 53
Aquaminerals	546 aandelen (€ 40)	€ 0	n.v.t.	n.v.t.	16	n.v.t.
AQUON	10,3%	€ 3.401	€ -	€ 3.401	€ 3.233	€ -168
BHIC (Brabants Historisch Informatiecentrum)	2%	€ 119	€ -	€ 119	€ 119	€ -
BSOB (Belastingsamenwerking Oost-Brabant)	37%	€ 3.264	€ -123	€ 3.141	€ 3.142	€ 1
HWH (Het Waterschapshuis)	5%	€ 1.188	€ -84	€ 1.104	€ 1.245	€ 141
Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant	33%	€ 891	€ -	€ 891	€ 891	€ -
NBWB (Noord-Brabantse Waterschapsbond)	31%	€ 38	€ -	€ 38	€ 19	€ -19
NWB (De Nederlandse Waterschapsbank N.V.)	627 aandelen (€ 211)	€ -865	€ -	€ -865	€ -865	€ -
SNB (NV Slibverwerking Noord-Brabant)	29,42%	€ 5.283	€ 909	€ 6.192	€ 6.979	€ 787
STOWA (Stichting toegepast onderzoek water)	5%	€ 513	€ -55	€ 458	€ 458	€ -
UVW (Unie van Waterschappen)	4,5%	€ 465	€ 25	€ 490	€ 490	€ -
Totalen		€ 12.569	€ 672	€ 13.241	€ 14.052	€ 795

*aandeel Aa en Maas in het begrotingstotaal van de verbonden partij

Enkele belangrijke (beleids)ontwikkelingen bij de verbonden partijen in het afgelopen jaar zijn:

- **BHIC (Brabants Historisch Informatiecentrum):** Het Rijk heeft besloten bestuurlijk terug te treden uit alle 11 RHC's (Regionale Historische Centra), waaronder het BHIC. Na uittreding blijft het BHIC de overgebrachte analoge (papieren) rijksarchieven beheren en zal de bijdrage hiervoor blijven bestaan. De verwachte uittredingdatum was aanvankelijk 1 januari 2024 maar is inmiddels verschoven naar 1 januari 2025. Ten gevolge van het uitreden van het Rijk zal de gemeenschappelijke regeling BHIC aangepast moeten worden en zal de bestuursamenstelling van het BHIC wijzigen. Hiervoor zal t.z.t. conform de Wet gemeenschappelijke regelingen een zienswijzprocedure doorlopen worden.
- **Het Waterschapshuis (hWh):** Eind 2022 liep het huidige koersplan af. Eind 2021 is een procesvoorstel aan de Opdrachtgeverstafel (OGT) en het Algemeen bestuur (AB) voorgelegd hoe hier mee om te gaan. In maart zijn er vijf digitale bijeenkomsten gehouden waarin AB-leden hWh (zijnde DB-leden waterschappen), OGT-leden, andere bestuurders, directieleden of adviseurs van waterschappen met elkaar in gesprek zijn gegaan om te ontdekken hoe de waterschappen nog meer profijt van hWh kunnen hebben. Vooruitlopend op de herijking van het huidige koersplan, is vervolgens in de zomer van 2022 in een strategische sessie de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave besproken met leden van de OGT en het AB. De maatschappij verandert snel, de waterschappen veranderen en dus ook hWh zal permanent aan veranderingen onderhevig blijven. De transformatie van de producten en dienstenportfolio van hWh is een continu proces. Gelet op de opgaven op het gebied van digitale transformatie is er in de strategische sessie een aantal thema's benoemd waar meerwaarde voor samenwerking ligt. Dit zal mogelijk ook gevolgen hebben voor de inrichting van de hWh organisatie. De strategische sessies van de doorontwikkeling van de samenwerkingsopgave hebben geleid tot vier oplossingsrichtingen, waar hWh in 2023 aan gaat werken. Deze richtingen passen binnen de huidige governance van hWh en zijn vooral een aanscherping en verbetering van de huidige manier van samenwerking. Dit betreft:
 - Verduidelijken van de taakverdeling binnen de bestaande governance.
 - Vereenvoudigen van de begroting en het begrotingsproces.
 - Anders samenwerken op het gebied van digitale transformatie.
 - Herindeling producten- en dienstenportfolio.

- **NV Slibverwerking Noord-Brabant (SNB);** in 2021 heeft SNB in overleg met de aandeelhouders een toetredingsstrategie voor nieuwe aandeelhouders opgesteld, welke is vastgesteld in de AvA van 3 juni 2021 (behandeld in AB-vergadering Aa en Maas 9 april 2021). Op basis van deze toetredingsstrategie is SNB in 2022 in overleg getreden met een tweetal waterschappen die concrete interesse toonden voor aandeelhouderschap. Het betreft Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en waterschap Limburg. In het vierde kwartaal van 2022 heeft bij alle huidige aandeelhouders positieve bestuurlijk besluitvorming plaatsgevonden over de voorgenoemde toetreding als aandeelhouder van beide waterschappen. Uiteindelijk heeft dit geleid tot de toetreding per 1 januari 2023 van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en waterschap Limburg als aandeelhouder in SNB. De financiële gevolgen van de verkoop van een deel van de aandelen wordt verantwoord in de jaarrekening 2023.
- **AQUON;** het AB van Aquon heeft in maart 2020 op basis van een opgestelde business case unaniem besloten tot centralisatie van Aquon's laboratoria door middel van nieuwbouw van een eenlaags-gebouw op een centrale locatie. In 2021 heeft Aquon besloten de nieuwbouw in Houten te gaan realiseren en is een grondreserveringsovereenkomst met de gemeente Houten getekend, waarna in 2022 de grond voor de nieuwe locatie is gekocht. In 2022 heeft de aanbesteding plaatsgevonden voor de bouwkundige en installatietechnische werkzaamheden. Door de sterk gestegen inflatie en stijgende grondstofprijzen viel de aanbesteding buiten de financiële kaders. Het resultaat van een ingelaste onderhandelingsfase is dat met behoud van de doelstellingen zodanige aanpassingen zijn gedefinieerd dat het project terug is gebracht binnen de financiële kaders. Begin 2023 heeft dan ook definitieve gunning plaats kunnen vinden aan de aannemers. Naar verwachting zal de eerste paal in het tweede kwartaal van 2023 de grond in gaan. Oplevering is vooralsnog voorzien voor eind 2024.
- **Belastingssamenwerking Oost-Brabant (BSOB);** Vanwege een gemeentelijke herindeling in Land van Cuijk is de gemeente Sint Anthonis per 2022 uitgetreden uit de GR BSOB. Verder zijn per 2022 de deelnemende gemeenten Uden en Landerd gefuseerd tot de nieuwe gemeente Maashorst. De gemeente Maashorst is als rechtsopvolger nu deelnemer in de GR BSOB.

Voor nadere toelichting op de afzonderlijke verbonden partijen, zie Bijlage Verbonden partijen.

1.5.8 Openbaarheidsparagraaf

De Wet open overheid (Woo) is 1 mei 2022 in werking getreden ter vervanging van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Met deze op grond van de Woo verplichte openbaarheidsparagraaf wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van de Woo in het verslagjaar 2022. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar zeven thema's.

1. De actieve openbaarmakingsplicht voor de elf verplichte categorieën documenten

De Woo verplicht overheden om - gefaseerd in een periode van vijf jaar - actief documenten uit elf informatiecategorieën te publiceren. In onderstaande tabel wordt weergegeven welke documenten het waterschap reeds publiceerde in 2022, tot welke informatiecategorie deze behoren en op welk platform ze zijn gepubliceerd. De inwerkingtreding van de publicatie van de informatiecategorieën volgt per Koninklijk Besluit. Wanneer dit besluit genomen wordt, is vooralsnog onbekend.

Tabel 20: Verplichte categorieën documenten

Nr.	Art. Woo	Naar verwachting verplicht per	Omschrijving	Aantal documenten	Platform
1	3.3, 1a, 1b en 1c	2023 en verder nog niet bekend	Wet- en regelgeving, overige besluiten algemene strekking en ontwerpen waarover extern advies is gevraagd. Beleidsregels en projectplannen.	66	Overheid.nl
2	3.3, 1d en 1e	2023	Inzicht in de organisatie/werkwijze, de bereikbaarheid, en de wijze waarop een informatieverzoek kan worden ingediend	Zijn webpagina's	Website Aa en Maas Overheid.nl Website Aa en Maas
3	3.3, 2a en 2c	2023	Vergaderstukken en verslagen van het algemeen bestuur en zijn commissies en de bij het algemeen bestuur ingekomen stukken	1208	Website Aa en Maas
4	3.3, 2d	Nog niet bekend	Agenda's en besluitenlijsten van het dagelijks bestuur	16	Website Aa en Maas bestuurlijke informatie
5	3.3, 2e	Nog niet bekend	Adviezen met betrekking tot de ontwerpen uit categorie 1 en adviezen van adviescommissies die niet zien op individuele zaken	0	Niet van toepassing
6	3.3, 2f	2023	Convenanten	4	Overheid.nl
7	3.3, 2g	Nog niet bekend	Jaarplannen en jaarverslagen	4	Waterbeheerplan, bestuursakkoord, begroting en jaarverslag - Waterschap Aa en Maas
8	3.3, 2i	2023	Woo-verzoeken (incl. beslissing en verstrekte informatie)	5	Website Aa en Maas
9	3.3, 2j	Nog niet bekend	Onderzoeksrapporten	0	
10	3.3, 2k 3.3a	Nog niet bekend	Beschikkingen	294	Overheid.nl
11	3.3, 2l	Nog niet bekend	Klachtoordelen	0	

2. De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de elf onder punt 1 vermelde categorieën

In 2022 zijn enkele documenten gepubliceerd op basis van de inspanningsverplichting. Dit betreffen documenten rondom dijkversterkingen en andere projecten.

3. De passieve openbaarmaking

In 2022 zijn twee Woo verzoeken binnengekomen. Naar aanleiding hiervan zijn vijf documenten openbaar gemaakt via de website.

4. De informatiehuishouding

De Woo verplicht overheidsorganisaties om bepaalde informatiecategorieën actief openbaar te maken. Dit kan alleen wanneer de informatiehuishouding op orde is en we weten welke documenten in welk proces te vinden zijn. Om te komen tot een transparante

informatiehuishouding, zijn wij een paar jaar geleden gestart met het project Invoeren Zaakgericht Werken. Dit project is in 2022 afgerond.

5. **De aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon**

Het waterschap beschikt per 1 mei 2022 over een Woo-contactpersoon.

6. **Eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren**

Ten behoeve van de implementatie van de Woo is actief kennis gedeeld met andere waterschappen en collega-overheden. Daarnaast is stapsgewijs de interne organisatie geïnformeerd.

7. **Besteding incidentele subsidie**

De rijksoverheid stelt incidentele middelen beschikbaar om de Woo te implementeren en structurele middelen om de extra uitvoeringskosten als gevolg van de Woo te dekken. In 2022 heeft het waterschap € 48.045 aan incidentele middelen ontvangen.

De incidentele middelen zijn in 2022 als volgt ingezet:

Aanschaf applicatie Woo: € 23.000

Inzet projectcoördinator: € 18.000

Implementatie van de Woo in interne uren: 208 uur

1.5.9 **Bedrijfsvoering**

De stand van zaken ten aanzien van de bedrijfsvoering is opgenomen in het subprogramma Samen, duurzaam, slim en effectief § 1.4.

1.5.10 **EMU-saldo**

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie en het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de EMU (Economische en Monetaire Unie), zijn in het Verdrag van Maastricht een aantal afspraken gemaakt. Een belangrijke afspraak is dat het EMU-tekort (lees overheidstekort; het totaal van de inkomsten minus de uitgaven) van een lidstaat niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Het EMU-saldo is opgebouwd uit het totaal van het Rijk, de sociale fondsen, gemeenschappelijke regelingen en de decentrale overheden.

In onderstaand overzicht wordt het EMU-saldo van de Rekening 2022 en de Begroting 2022 weergegeven. De werkelijke referentiewaarde 2022 is voor het waterschap vastgesteld op € 17.500.000 (afgerond). Onder- of overschrijding van de referentiewaarde geeft aan dat het waterschap een positieve, dan wel negatieve bijdrage heeft geleverd in EMU-saldo.

Tabel 21: EMU-saldo

	Begroot 2022	Rekening 2022
OPBOUW EMU-SALDO (bedragen x € 1.000)		
1 EMU-exploitatiesaldo:	€ 1.372	€ 4.594
2 Invloed investeringen:		
bruto-investeringsuitgaven	-/- € 64.586	€ 75.004
investeringsubsidies	+ € 12.686	€ 15.698
verkoop materiële en immateriële activa	+ € 28.276	€ 27.462
afschrijvingen	+ € 28.276	€ 27.462
3 Invloed voorzieningen:		
toevoegingen aan voorzieningen t.i.v. exploitatie	+ € 49	€ 49
onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	-/- € 43	€ 43
onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	-/- € 43	€ 43
4 Deelnemingen en aandelen:		
boekwinst	-/- € 43	€ 43
boekverlies	+ € 43	€ 43
EMU-SALDO	-€ 22.252	-€ 27.342
Toegestaan EMU-Saldo volgens referentiewaarde Unie	-€ 17.500	-€ 17.500
Vershil	-€ 4.752	-€ 9.842

Met het negatieve verschil van de Rekening 2022 (lager EMU-saldo dan referentiewaarde) levert het waterschap een negatieve bijdrage aan het EMU-saldo; als individueel waterschap worden wij hierop niet afgerekend en betreft het een landelijke norm. De realisatie van de investeringen, de

afschrijvingskosten en het EMU-exploitatiesaldo (inclusief de verwerking van de mutaties uit de reserves conform vastgestelde begroting) bepalen met name het resultaat.

1.5.11 Investeringsprojecten

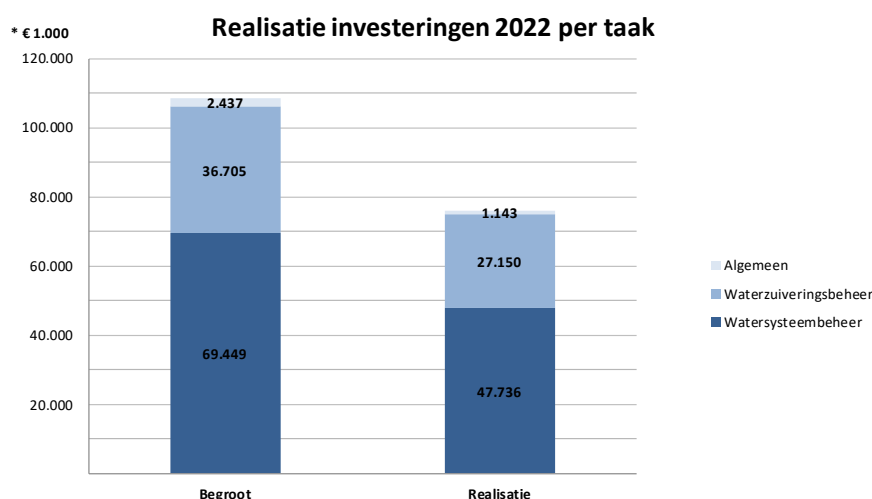
In 2022 zijn diverse investeringsprojecten uitgevoerd en voltooid. Bij de toelichting op de programma's wordt inhoudelijk ingegaan op de gerealiseerde output van de investeringen. In onderstaande tabel wordt algemene informatie weergegeven van de investeringen 2022.

Tabel 22: Algemene informatie investeringen 2022 (* € 1.000)

omschrijving	aantal	bruto bedrag
Gevoteerde kredieten door AB in 2022	25	77.951
Gevoteerde kredieten door AB in 2022 via bestuursverslag	4	385
Gestarte B1 kredieten gevoteerd door DB	11	4.245
Vorbereidingskredieten algemeen	5	298
Totaal geblokkeerd aanbestedingsvoordeel per 31-12-2022	3	512
Onderhanden werken per 31-12-2022	116	242.927
Afgewikkelde projecten 2022	16	29.984
Investeringsprojecten met kredietoverschrijding (overschreden bedrag)	11	-1.184

Onderstaand overzicht geeft de vergelijking van de bruto investeringen per taak tussen de begroting 2022 en de realisatie 2022 weer.

Grafiek 13: Totale Realisatiecijfers 2022

De realisatie per taak 2022 ziet er ten opzichte van het vastgestelde Projectenboek 2022-2027 als volgt uit:

Tabel 23: Realisatie per taak (* € 1.000)

Taak	Uitgaven			Inkomsten		
	Begroot	Realisatie	%	Begroot	Realisatie	%
Watersysteembeheer	69.449	47.736	69%	16.752	14.731	88%
Waterzuiveringsbeheer	36.705	27.150	74%	85	146	172%
Algemeen	2.437	1.143	47%			-
Totaal	108.590	76.028	70%	16.837	14.877	88%

Investeringsprojecten met (verwachte) kredietoverschrijdingen

Bij het opmaken van het jaarverslag blijkt dat een aantal investeringskredieten een overschrijding kennen. Voor zeven investeringskredieten zijn aanvullende middelen gewenst.

In onderstaand overzicht zijn deze investeringsprojecten weergegeven en worden nader toegelicht. Via het Voorstel en Besluit punt 3 en 4 wordt goedkeuring gevraagd aan het algemeen bestuur voor de afhandeling van de ontstane en verwachte overschrijdingen.

Tabel 24: Investerings met (verwachte) kredietoverschrijding (* € 1.000)

Investeringskrediet/-project	Krediet cfm. investeringsbesluit	Totaal uitgaven (incl. uren/rente)	Openstaande verplichtingen	Totaal gerealiseerd	Restant beschikbaar krediet	Benodigd aanvullend krediet
10228 - Ren RG St Hub Wilber Fortuna	882	886		886	-4	
10239 - RG Vianen	132	134		134	-2	
10246 - Renovatie gashouder LvC	375	377		377	-2	
10250 - HWBP bijdrage 2021	7.070	7.474		7.474	-404	
Afgeronde projecten	8.459	8.871		8.871	-412	
10033 - Verdrogingsbestrijding Aa Heeswijk Dinther	1.300	1.298	13	1.311	-11	15
10042 - Wegwerken achterstand groot onderhoud	9.450	9.319	174	9.493	-43	125
10045 - BHS EVZ Esperloop IGP BM	2.350	2.352		2.352	-2	25
10050 - BHS Snelle Loop dtj Benedenloop	1.460	1.478		1.478	-18	24
10227 - Spuiwerken sluis 8 en 9	1.920	1.957		1.957	-37	38
10260 - Herstel damwand Crevecoeur	50	75		75	-25	
10262 - Vervoermiddelen 2022	1.175	688	525	1.213	-38	130
10293 - HWBP bijdrage 2022	7.070	7.508		7.508	-438	438
Niet afgeronde projecten	24.775	24.674	712	25.386	-611	794
Totaal investeringsprojecten	33.234	33.545	712	34.257	-1.023	794

Toelichting afgeronde investeringsprojecten met kredietoverschrijding

Bij vier projecten is bij de afronding van het project een overschrijding ontstaan. Hieronder een korte toelichting.

HWBP-bijdrage 2021

Het Deltafonds HWBP hanteert de systematiek van voorschot in het betreffende begrotingsjaar en de afrekening in een volgend begrotingsjaar. Dit in tegenstelling tot de systematiek van een enkel jaar terug, waarin het voorschot en de afrekening in hetzelfde begrotingsjaar plaatsvonden. De afrekening over het begrotingsjaar 2021 is hoger dan de toegekende middelen bij de vaststelling van de Programmabegroting 2021. Voor het bedrag van overschrijding (€ 404.000) wordt goedkeuring gevraagd, waarmee de financiële afronding wordt gerealiseerd.

Toelichting doorlopende investeringsprojecten met (verwachte) kredietoverschrijding

Verdrogingsbestrijding Aa Heeswijk Dinther

De enkele nog uit te voeren werkzaamheden in de nazorgfase zorgen ervoor dat de toegekende investeringsmiddelen ontoereikend zijn. De verwachte overschrijding ontstaat in 2023 door een nog te plaatsen krooshek en het realiseren van nutsvoorzieningen.

Wegwerken achterstand groot onderhoud

Eerder is toestemming verkregen om tijdelijk te mogen overschrijden tot een bedrag van maximaal € 150.000. Bij het vaststellen van het Jaarverslag 2021 is ditzelfde bedrag als aanvullend middel toegekend door het bestuur. De verwachting van destijds was om het project per ultimo 2022 af te sluiten. Echter is met de gemeente Helmond nog geen algehele overeenstemming bereikt als het gaat over de (verdeling van de) meerkosten van afvoeren van bagger die naar verwachting € 80.000 bedragen. Daarnaast zijn de kosten hoger uitgevallen bij het wegwerken van achterstand in een ander baggertraject, waardoor de eerder vernoemde aanvullende middelen alsnog ontoereikend zijn gebleken. In totaal wordt via dit jaarverslag gevraagd om een aanvullend bedrag van € 125.000 (dit is inclusief interne rente).

BHS EVZ Esperloop IGP Bakel Milheeze

Ten behoeve van het verder uitwerken van projectplan waterwet voor het EVZ 't Ven in combinatie met Middenloop zijn in 2022 nog extra uren geactiveerd, die zorgen voor de ontstane overschrijding. Ter afronding van het proces worden in 2023 en mogelijk 2024 nog kosten gemaakt, waardoor een aanvullend investeringskrediet van € 25.000 wordt gevraagd via dit jaarverslag.

BHS Snelleloop deeltraject Benedenloop

Bij de vaststelling van het Jaarverslag 2021 zijn eerder aanvullende middelen (€ 35.000) toegekend voor enkele activiteiten in de nazorgfase. Dat betrof onder andere het verleggen van kabels, lab-analyses archeologie en het vervangen van twee kunstwerken. Ondanks deze aanvullende middelen is alsnog een overschrijding ontstaan als gevolg van de hogere kosten voor het leveren en plaatsen van de kantelstuwen, de kosten voor de nutsvoorzieningen en enkele niet voorziene kosten. De nu gevraagde middelen van € 24.000 moet toereikend zijn om het project definitief af te ronden. In dit aanvullend bedrag is rekening gehouden met het kansrijk kunnen verwerven van een onderhouds-/toegangspad ten behoeve van het beheer en onderhoud.

Spuiwerken sluis 8 en 9

In het vorige jaarverslag is aangegeven dat de overschrijding op het toegekende investeringskrediet van tijdelijke aard zou zijn, doordat een deel van de overeengekomen en betaalde lumpsum bijdrage in 2022 gerestitueerd zou worden als gevolg van aanpassingen in het ontwerp die voor het waterschap financieel voordelig uitpakken. Echter hebben diverse ontwikkelingen daarna ervoor gezorgd dat de voortgang in het project is vastgelopen. Eind 2022 heeft de gemeente Helmond alsnog aangegeven de werken aan de sluis uit te willen voeren, waarbij de spuiwerken voor het waterschap worden meegenomen. Het tijdsplan is nog onduidelijk als het gaat om het uitzetten van het bestek op de markt. Daarbij moet rekening worden gehouden met een indexering op de eerdere ramingen. De onzekerheid over de hoogte van de kosten is de grondslag om via dit jaarverslag alleen aanvullend investeringskrediet te vragen om de huidige overschrijding te dekken. Te zijner tijd wordt aan het algemeen bestuur een separate kredietaanvraag voorgelegd op basis van een geactualiseerde raming.

Herstel damwand Crèvecoeur

Met gebruikmaking van het algemeen voorbereidingskrediet is in september 2021 het project geïnitieerd om de middelste damwanden in de uitstroom van de spuisluis te herstellen om een veilige en constructieve primaire waterkering te behouden. Vanuit dat algemeen voorbereidingskrediet is € 50.000 toegekend. Dit bedrag is inmiddels overschreden als gevolg van aanvullende constructieberekeningen en extra conditionerende onderzoeken. Dit is te wijten aan de wijzigingen in de uitgangspunten van het ontwerp. Daarbij is overwogen om dit project integraal onderdeel te laten uitmaken van HoWaBo (in relatie tot de nieuwbouw van het gemaal Crèvecoeur). In 2023 wordt aan het algemeen bestuur een separate adviesnota voorgelegd, waarbij wordt verzocht om een investeringskrediet voor de gehele voorbereiding toe te kennen.

Vervanging van vervoermiddelen 2022

In verband met wereldwijde chiptekorten en de verstoring van de distributieketens zijn de levertijden en prijzen van de bestelde vervoermiddelen fors opgelopen. Voor de overschrijding van € 130.000 is gebruik gemaakt van de tijdelijke verruiming bevoegdheden dagelijks bestuur overschrijding investeringskredieten.

HWBP-bijdrage 2022

Het Deltafonds HWBP hanteert de systematiek van voorschot en afrekening (op basis van indexatie). Het voorschotbedrag en een voorlopige indexatie hierop zorgen voor een overschrijding van € 428.000 (inclusief interne rente) per ultimo 2022. Naar verwachting en op basis van de voortgangsrapportage van het programmabestuur HWBP wordt de hoogte van de definitieve afrekening ingeschat op € 9.991.

Vorbereidingskrediet

De opgestelde voorwaarden van het oude voorbereidingskrediet waren zodanig knellend geworden dat het aanwenden van het vorige algemeen voorbereidingskrediet in onbruik is geraakt. Vandaar dat aan het AB een geactualiseerde versie van het voorbereidingskrediet is voorgelegd die als

doelstelling heeft het vereenvoudigen van de procedure voor de voorbereiding van investeringsprojecten met oog op een meer flexibele en voortvarende voorbereiding van investeringsprojecten.

De belangrijkste wijzigingen waarmee is ingestemd zijn de volgende:

- Het algemeen voorbereidingskrediet te verhogen tot € 1.000.000;
- Het investeringsproject waarvoor het algemeen voorbereidingskrediet wordt aangewend moet opgenomen zijn in Projectenboek;
- Een voorbereidingskrediet mag niet hoger zijn dan € 100.000; Het uiteindelijke uitvoeringskrediet (inclusief de voorbereidingskosten) voor een investeringsproject mag niet hoger zijn dan € 1.000.000;
- Het voorbereidingskrediet mag maximaal een doorlooptijd hebben van 24 maanden.

De evaluatie van het nieuwe voorbereidingskrediet laat de volgende resultaten zien. De aanvragen voor een voorbereidingskrediet kunnen als volgt worden weergegeven over de jaren: 2018:1 2019:1 2020:1 2021:9 2022:5 (Bestuursverslag 2022:1).

Tijdelijke verruiming bevoegdheden DB voor overschrijding van investeringskredieten

Op 10 juni heeft het algemeen bestuur ingestemd met een verruiming van de overschrijding van de investeringskredieten met 35% tot een maximum van € 1.000.000, zonder toestemming vooraf door het algemeen bestuur, wanneer deze overschrijding wordt veroorzaakt door prijsstijgingen als gevolg van marktontwikkelingen.

Rapportage hierover vindt achteraf plaats aan het algemeen bestuur. In de periode vanaf 10 juni tot en met 31 december is één keer een beroep gedaan op deze verruimingsmogelijkheid. Het betreft het krediet voor vervanging vervoersmiddelen en gereedschappen (uitvoeringsjaar 2022). De extra middelen bedragen € 130.000.

2 Jaarrekening 2022

In de navolgende hoofdstukken wordt de toelichting van de jaarrekening 2022 gepresenteerd.

Toelichting realisatie exploitatie naar programma's:

Programma overstijgend:

De consequenties van de lagere bijdragen aan de BSOB; de WOZ kosten aan de Unie van Waterschappen en lagere kosten op ondersteunende producten hebben effect op alle programma's. Door het achterblijven van de realisatie op enkele investeringen zijn er minder uren geactiveerd.

Binnen de baten hebben de verwerking van boekwinst uit verleden op gronden en de ontvangen dividenduitkering van de NWB (beperkt) effect op alle programma's.

Rechtmatigheid

Het dagelijks bestuur is bevoegd de netto-kosten van een programma met 10%, tot een maximum van € 1 miljoen, van de netto-kosten te overschrijden zonder toestemming vooraf van het algemeen bestuur indien de middeleninzet past binnen het vastgestelde beleid en indien de hiervoor benodigde financiële ruimte elders binnen de begroting, binnen de totale budgetten van watersysteembeheer respectievelijk zuiveringsbeheer kan worden gevonden.

Per programma:

Waterveiligheid

Tabel 25: Realisatie exploitatie (* € 1.000)

Omschrijving	Primaire Begroting 2022	Begrotings-wijziging	Begroting 2022 incl. wijziging	Realisatie 2022	Realisatie %
Totaal lasten	17.013	-15	16.998	16.408	97%
Totaal baten	626		626	981	157%
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	16.387	-15	16.372	15.427	94%
Totaal beschikking bestemmingsreserves	83		83	34	41%
Netto lasten	16.304	-15	16.289	15.393	95%

Het programma kent in 2022 een realisatiegraad van 95%.

De hogere baten en de lagere lasten zorgen per saldo voor een voordelig nettoresultaat van € 896.000.

De lagere doorberekende lasten voor het onderhoud aan de primaire waterkering en de bestuursrechtelijke handhaving, naast de lagere besteding binnen de IRM-pilot hoogwaterbescherming Den Bosch, zorgen voor een voordelig resultaat binnen de totale lasten. Hierdoor is het mogelijk gebleken om de niet geraamde kosten voor de calamiteitenbestrijding op te vangen binnen het totale budget van dit programma. De kosten voor calamiteitenbestrijding betreft onder andere de herstelmaatregelen als gevolg van graafschade door dassen.

De inkomsten vanuit de regiodeal NOB voor Puzzelen met ruimte zorgt voor de hogere baten binnen dit programma. Bij de waardering van de gronden in de grondbank is er sprake van vrijval, deze boekwinst zorgt mede voor de hogere baten.

Klimaatbestendig en gezond watersysteem

Tabel 26: Realisatie exploitatie (* € 1.000)

Omschrijving	Primaire Begroting 2022	Begrotingswijziging	Begroting 2022 incl. wijziging	Realisatie 2022	Realisatie %
Totaal lasten	59.479	15	59.494	59.572	100%
Totaal baten	495		495	2.086	421%
waterschapsbelasting	58.984	15	58.999	57.486	97%
Totaal beschikking bestemmingsreserves	248		248	124	50%
Netto lasten	58.736	15	58.751	57.362	98%

Het totaal aan lasten toont een voordelig saldo en een realisatiegraad van 98%.

Dit programmabudget is opgebouwd uit twee deelprogramma's. Per saldo zorgen de hogere baten, ondanks de hogere lasten, voor een voordelig nettoresultaat van € 1.389.000 (een realisatiegraad van 98%).

Het onderhouden van met name de peilregulerende kunstwerken (stuwen en gemalen) binnen watersysteembeheer zorgt voor de hogere lasten. Dit in combinatie met de lasten voor het plaatsen van nieuwe stuwen in het kader van waterconservering. Deze hogere lasten worden grotendeels gecompenseerd door de lagere besteding op verschillende andere producten, zoals op de voorziening verwante belangen watersysteembeheer, het cyclisch groot onderhoud en monitoring waterkwantiteit/-kwaliteit.

De hogere baten zijn voornamelijk het gevolg van incidentele posten, zoals de inkomsten vanuit de regiodeal NOB, de afrekening met de buitenlandprojecten (Ghana), boekwinst op grondzaken (grondverkoop/-ruiling) en een financiële bijdrage in het kader van de subsidieregeling klimaat As50+. Daarnaast zijn hogere bijdragen van derden ontvangen voor het onderhoud aan de waterlopen en de natuurlijk ingerichte gebieden. De opbrengsten vanuit het pachtkohier (pacht, erfpacht) zijn ook hoger dan voorzien.

Schoon water

Tabel 27: Realisatie exploitatie (* € 1.000)

Omschrijving	Primaire Begroting 2022	Begrotingswijziging	Begroting 2022 incl. wijziging	Realisatie 2022	Realisatie %
Totaal lasten	65.671		65.671	65.496	100%
Totaal baten	4.982		4.982	8.399	169%
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	60.689		60.689	57.098	94%
Totaal beschikking bestemmingsreserves	1.308		1.308	1.131	86%
Netto lasten	59.380		59.380	55.967	94%

Het totaal van de lasten en baten laat een voordelig netto saldo zien van € 3.413.000 en een realisatiegraad van 94%.

De investeringen in duurzame energie van de afgelopen jaren zorgen ervoor dat het saldo van de lasten en baten van het programma positiever is dan begroot, ondanks alle economische uitdagingen in 2022. De opbrengsten uit de afzet van biogas zijn hoger uitgevallen. Het zonnige jaar in combinatie met lagere inkooprijzen voor elektriciteit, zorgen bij de inkoop van elektriciteit op een voordeel.

De hogere energie- en grondstoffenprijzen op de markt zorgen er wel voor dat de kosten voor de afzet van slibkoek, de inkoop van hulpstoffen en inkoop restwarmte zijn toegenomen. Ook zijn de begrote inkomsten van de SDE-subsidie weggevallen vanwege de hoge energieprijzen. De afrekeningen 2021 van de SDE-subsidies en de SNB hebben een positief effect op het resultaat 2022. Het bij het bestuursverslag gemelde voordeel op de verkoop van HBE-certificaten is kleiner geworden, doordat in de tweede helft van het jaar de prijzen flink zijn gedaald. De PACAS-installatie op de rwzi Oijen is in 2022 net te kort in bedrijf geweest om in 2022 recht te hebben op de begrote subsidie. Dit zal nu in 2023 ontvangen worden.

De kostenverdeelstaat van de programma's naar de kostendragers wordt in onderstaande staat gepresenteerd.

Tabel 28: Realisatie Programma's naar kostendragers (* € 1.000)

Programma	Totaal Begroting 2022	Begrotingswijziging	Totaal Begroting 2022 incl. wijziging	Realisatie Watersysteem-beheer	Realisatie Zuiverings-beheer	Totaal Realisatie 2022	Vershil v=voordeel, n=nadeel
Waterveiligheid	16.304	-15	16.289	15.393		15.393	V 896
Klimaatbestendig en gezond watersysteem	58.736	15	58.751	57.362		57.362	V 1.389
Schoon water	59.380		59.380		55.967	55.967	V 3.413
Dividend (dekkingsmiddel)	-865		-865	-679	-113	-792	N -73
Netto lasten	133.555		133.555	72.076	55.854	127.930	V 5.625
Dekkingsmiddelen (belasting en beschikking reserves)	-133.555		-133.555	-74.362	-58.162	-132.523	N -1.031
Saldo				-2.286	-2.307	-4.594	V 4.594

2.1 Kostenverdeelstaat

Deze paragraaf presenteert de financiële effecten naar kostendragers. Vanuit de totale kostenverdeelstaat wordt per kostendrager een nadere toelichting gegeven.

Tabel 29: Kostenverdeelstaat

(Bedrag x € 1.000)	Totaal	Afdelingskosten-plaats	Ondersteuning	Watersysteem-beheer	Zuiverings-beheer	Geactiveerde kosten
<i>Totaal lasten</i>	150.789	2.234	431	75.980	65.496	6.647
<i>Totaal baten</i>	21.570	2.234	431	3.746	8.512	6.647
Saldo voor beschikking bestemmingsreserves	129.219			72.234	56.985	
<i>Totaal beschikking bestemmingsreserves</i>	1.289			158	1.131	
Netto lasten	127.930			72.076	55.854	
<i>Totaal belastingopbrengsten</i>	133.895			73.924	59.972	
Saldo resultaat voor bestemming	5.966			1.848	4.118	
<i>Totaal resultaatbestemming</i>	-1.372			438	-1.810	
Nog te bestemmen resultaat	4.594			2.286	2.307	

Ten opzichte van de vastgestelde begrote nettolasten (€ 133.554.783) komt de realisatie van € 127.929.767 uit op 95,8%.

2.2 Exploitatierekening naar kostendragers

2.2.1 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Watersysteembeheer

Tabel 30: Kostenverdeelstaat Watersysteembeheer

(Bedrag x € 1.000)	Watersysteembeheer				
	Primaire Begroting 2022	Begrotingswijziging	Begroting 2022 incl. wijziging	R2022	Vershil tov B2022 incl. wijziging)
Lasten					
Kapitaallasten	14.389		14.389	14.481	-92
Personeelslasten (direct)	273		273	474	-201
Personeelslasten (uren verantwoording)	28.925		28.925	28.258	667
Goederen en diensten van derden	20.796	150	20.946	22.820	-1.873
Bijdragen aan derden	4.386		4.386	3.014	1.372
Reserveringen	9		9	189	-180
Voorzieningen					
Onvoorzien	150	-150			
Doorberekende kosten ondersteuning	7.562		7.562	6.743	820
Totaal lasten	76.492		76.492	75.980	512
Baten					
Financiële baten	774		774	1.179	-405
Personeelsbaten	78		78	39	39
Goederen en diensten aan derden	501		501	1.134	-633
Bijdragen van derden	520		520	1.369	-849
Onttrekkingen aan voorzieningen				25	-25
Totaal baten	1.873		1.873	3.746	-1.873
Saldo voor beschikking bestemmingsreserves	74.619		74.619	72.234	2.384
Beschikking bestemmingsreserves					
Beschikking bestemmingsreserves Natschade peilopzet				21	-21
PBB	331		331	137	194
Totaal beschikking bestemmingsreserves	331		331	158	173
Netto lasten	74.287		74.287	72.076	2.212
Belastingsopbrengsten					
Gederfde baten agv kwijtscheldingen	-837		-837	-860	23
Gederfde baten agv oninbaarverklaringen				-52	52
Opbrengst invorderingskosten ingezetenen	179		179	176	3
Opbrengst invorderingskosten gebouwd	98		98	129	-31
Opbrengst invorderingskosten ongebouwd	12		12	22	-10
Opbrengst invorderingskosten verontreiniging bedr				1	-1
Opbrengst ingezetenenomslag	21.543		21.543	21.775	-232
Opbrengst omslag gebouwd	43.612		43.612	43.344	269
Opbrengst omslag ongebouwd	8.869		8.869	8.860	8
Opbrengst natuurterreinen	145		145	135	9
Opbrengst verontreinigingsheffing t.b.v. WB	230		230	395	-165
Totaal belastingopbrengsten	73.849		73.849	73.924	-75
Dekkingsmiddelen					
Beschikking categoriereserve ingezetenen	297		297	297	
Beschikking categoriereserve gebouwd	-911		-911	-911	
Beschikking categoriereserve ongebouwd	30		30	30	
Beschikking categoriereserve natuurterreinen	1		1	1	
Beschikking egalisereserve watersysteembeheer	1.020		1.020	1.020	
Totaal resultaatbestemming	438		438	438	
Nog te bestemmen resultaat				-2.286	2.286

De totaal te dekken lasten vermindert met de totale dekkingsmiddelen resulteert voor de taak Watersysteembeheer in een positief exploitatieresultaat van € 2.286.267. De afwijkingen ten opzichte van de Begroting 2022 worden in onderstaande toelichting nader verklaard.

2.2.1.1 Lasten

Kapitaallasten (€ 92.000 hoger)

De kapitaallasten bestaan uit rente- en afschrijvingslasten. De rentecomponent valt hoger uit als gevolg van een hoger te hanteren renteomslagpercentage (0,22%).

Personeelslasten (direct) (€ 201.000 hoger)

Het berekende bedrag van het saldo aan verlofuren en de plus- en min-uren per balansdatum zorgt voor een bijstelling naar boven in het te reserveren bedrag. In het kader van de werkkostenregeling (WKR) is een naheffing voldaan aan de belastingdienst. Dergelijke posten worden niet begroot. Daarnaast kennen de opleiding- en studiekosten een hogere besteding dan voorzien.

Personeelslasten (urenverantwoording) (€ 667.000 lager)

Via de uren en uurtarieven zijn minder lasten doorberekend aan de primaire taken binnen watersysteembeheer. Dit komt met name door lagere overheadkosten. Daarnaast zijn vacatures niet of vertraagd ingevuld als gevolg van de krappe arbeidsmarkt. Hier staat tegenover dat de in mei en december 2022 overeengekomen cao's zorgen voor een stijging van de personeelslasten (stijging van salarissen en schaalbedragen per 1 januari met 2,0%, per 1 juli met 1,75% en € 1.000 eenmalig). Per saldo resulteert dit in een voordeel van € 667.000.

Goederen en diensten en bijdragen aan derden (€ 502.000 hoger)

De besteding is per saldo 2% hoger dan het beschikbare budget. De onderbouwing hiervan kent de volgende toelichting.

- Het beheer van de hoeveelheid water ondervindt hogere lasten (€ 1.269.000) voor het onderhouden, vervangen en het aanpassen van stuwen en gemalen (de peilregulerende kunstwerken). Dit naast de lasten voor het plaatsen van nieuwe stuwen in het kader van waterconservering;
- Daarbij opgeteld komen de niet geraamde lasten voor de calamiteitenbestrijding binnen watersysteembeheer (€ 252.000) en waterkeringen (€ 147.000). Deze lasten betreft de herstelmaatregelen als gevolg van (graaf)schade door dassen en bevers naast de kosten voor het ruimen van afval, stormhout en omgevallen bomen. Daarnaast zijn kosten gemaakt voor de inzet van mobiele pompen bij de Sambeekse Uitwatering;
- Daarentegen zijn de lasten voor monitoring waterkwantiteit/-kwaliteit lager (€ 397.000). Lagere licentiekosten en een lagere besteding aan advies- en onderzoekskosten ligt hieraan ten grondslag;
- De besteding aan het houden van toezicht en handhaven zijn lager dan voorzien (€ 112.000);
- De lasten voor het cyclisch groot onderhoud aan de waterlopen zijn dit jaar lager (€ 465.000);
- De kosten aan het BSOB voor de aanslagen, kwijtschelding en de invorderingsmaatregelen vallen lager uit (€ 340.000);
- Als laatste zorgen diverse posten met een geringe onder- of overschrijding per saldo voor een nadeel (€ 148.000).

Reserveringen, voorzieningen en onvoorzien (€ 180.000 hoger)

Het waterschap kent een voorziening voor arbeidsgerelateerde verplichtingen wachtgeld en pensioenen. De reservering voor de toegerekende rente aan de categoriereserves is hoger (€ 180.000).

De post onvoorzien is volledig aangewend (€ 150.000) met instemming van het dagelijks bestuur (besluit van 13 september 2022). Deze middelen zijn ingezet voor aanpassingen aan het luchtbehandelingssysteem van districtskantoor Boven Aa (€ 90.000) om te voldoen aan de eisen. Daarnaast zijn middelen ingezet voor het op korte termijn treffen van noodmaatregelen door het aanbrengen van een tijdelijke dam met duiker bij twee bruggen van het landgoed Eyckenlust te Laarbeek (€ 60.000).

Doorberekende kosten ondersteuning (€ 820.000 lager)

De doorberekende kosten voor watersysteembeheer (kosten in het kader van informatiebeleid en automatisering, Geografisch Informatie Systeem (GIS), huisvesting, overhead en de uitgaven op de ondersteunende producten) zijn lager uitgevallen.

2.2.1.2 Baten

Baten (€ 1.873.000 hoger)

De financiële baten zijn per saldo hoger (€ 405.000). Enerzijds door de hogere bespaarde rente over de eigen financieringsmiddelen (€ 478.000) en anderzijds is de dividenduitkering van NWB lager (€ 73.000).

Bij de waardering van de gronden in de grondbank blijkt dat een gedeelte van de waarde vrijvalt (€ 352.000). Dit resulteert in een voordeel ten gunste van de exploitatie. Van deze boekwinst is een deel niet eerder verantwoord (€ 205.000) en is een deel incidenteel (€ 147.000) als positief resultaat op grondverkoop/-ruilingen.

De verkoop van (overtollig) materiaal en boekwinst op verkoop duurzame goederen zorgt voor extra baten (€ 24.000), evenals de hogere opbrengsten (€ 50.000) vanuit het pachtkohier (pacht, erfpacht). De opbrengsten voor de uitgevoerde diensten en werken voor derden zijn hoger (€ 206.000). Dit betreft het onderhoud aan regionale waterkeringen, waterlopen en evz's en in het kader van beheer niet reglementaire taken.

Vanuit de regiodeal NOB is voor het Puzzelen met ruimte een subsidie ingeboekt (€ 367.000). Ter compensatie van de kosten als gevolg van het uitstel van de invoering van de Omgevingswet voor bevoegde gezagen is een vergoeding toegekend (€ 100.000). Niet begrote bijdragen van andere overheden (gemeenten, provincie en/of rijk) of derden (€ 395.000) zijn ontvangen, die de hogere kosten voor de thema- en gebiedsgerichte plannen grotendeels compenseren.

De detachingsopbrengsten zijn gerealiseerd, maar niet zichtbaar in de verdeelstaat door een andere wijze van verantwoorden en er zijn diverse kleinere posten, zoals bijvoorbeeld de uitkeringen van verzekeringsmaatschappijen, niet begrote opbrengsten in het kader van beheer niet reglementaire taken of bijdragen van gemeente, die zorgen voor de hogere baten.

Beschikking bestemmingsreserves (€ 173.000 lager)

Vanuit de bestemmingsreserve Persoonsgebonden basisbudget (PBB) is in 2022 € 194.000 minder onttrokken dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. Dit als gevolg van een lagere besteding binnen deze regeling.

Vanuit de bestemmingsreserve Natschadeloket Peilopzet Maas is een bedrag van € 21.000 onttrokken ter dekking van eerder gemaakte kosten voor natschade.

2.2.1.3 Belastingopbrengsten Watersysteembeheer

Belastingopbrengsten (€ 75.000 hoger)

Momenteel is er een achterstand in de opbrengst Watersysteemheffing Gebouwd; dit is gelegen in het feit dat BSOB nog een groot aantal WOZ-waarden moet ontvangen van de inliggende gemeenten (met name de nieuwe gemeente Land van Cuijk). De verwachting is dat na ontvangst van deze waarden, de opbrengst nagenoeg de begroting zal halen.

Er is een kleine meeropbrengst in de watersysteemheffing ingezetenen ten opzichte van begroot. De oninbaar verklaringen laten geen grote verschillen zien met voorgaande jaren.

In de overzichten die volgen wordt een nadere toelichting gegeven over de diverse belastingcategorieën. Hierbij wordt de netto belastingopbrengst 2022 gepresenteerd alsmede de netto-opbrengst over voorgaande jaren.

De bruto/netto berekening ziet er als volgt uit:

Tabel 31: Belastingopbrengsten Watersysteembeheer

Watersysteembeheer Bedragen * € 1000	Totaal		
	Begroting	Rekening	Vershil
Belastingopbrengst 2022	74.398	74.011	-387
Invordering	288	327	39
Oninbaar		-4	-4
Dubieus		-40	-40
Kwijtschelding	-837	-831	7
Netto belastingopbrengst 2022	73.849	73.463	-386
Belastingopbrengst vgj		449	449
Oninbaar vgj		-48	-48
Dubieus		89	89
Kwijtschelding vgj		-30	-30
Netto belastingopbrengst vgj		460	460
Totaal netto belastingopbrengst	73.849	73.924	75

Watersysteemheffing Ingezetenen

Tabel 32: Belastingopbrengsten Ingezetenen

Watersysteembeheer Bedragen * € 1000	Ingezetenen		
	Begroting	Rekening	Vershil
Belastingopbrengst 2022	21.543	21.776	234
Invordering	179	176	-3
Oninbaar		-4	-4
Dubieus		-25	-25
Kwijtschelding	-837	-831	7
Netto belastingopbrengst 2022	20.884	21.092	208
Belastingopbrengst vgj		5	5
Oninbaar vgj		-43	-43
Dubieus		19	19
Kwijtschelding vgj		-30	-30
Netto belastingopbrengst vgj		-49	-49
Totaal netto belastingopbrengst	20.884	21.043	159

In de begroting is uitgegaan van een bruto aantal eenheden, vóór kwijtschelding, van 329.300. Het aantal kwijtscheldingsverzoeken is geraamd op 12.800, waarmee het netto geraamde aantal ingezetenen uitkomt op 316.500.

Op basis van vervaardigde aanslagen is het bruto aantal ingezetenen (opgelegd/-vernietiging, vermindering en overig biljet) voor kwijtschelding 332.870. In 2022 is aan 12.698 eenheden kwijtschelding verleend. In totaal zijn er netto 320.172 eenheden opgelegd, wat 1,2% hoger is dan de prognose. Er is nog op te leggen aanslagen van in totaal € 298.400.

Watersysteemheffing Gebouwd

Tabel 33: Belastingopbrengsten Gebouwd

Watersysteembeheer Bedragen * € 1000	Gebouwd		
	Begroting	Rekening	Vershil
Belastingopbrengst 2022	43.612	43.089	-523
Invordering	98	129	31
Oninbaar			
Dubieus		-10	-10
Kwijtschelding			
Netto belastingopbrengst 2022	43.711	43.207	-503
Belastingopbrengst vgj		246	246
Oninbaar vgj		-6	-6
Dubieus		19	19
Kwijtschelding vgj			
Netto belastingopbrengst vgj		259	259
Totaal netto belastingopbrengst	43.711	43.466	-244

Voor Watersysteemheffing gebouwd is bij de Begroting 2022 de totale waarde in het economisch verkeer van alle onroerende zaken (WOZ-waarde) in het gebied geraamd op ruim € 130 miljard. De werkelijke WOZ-waarde, binnen de Watersysteemheffing gebouwd in 2022 bedroeg afgerond € 129 miljard. De afwijking is 1,1% negatief ten opzichte van de begroting die gebaseerd is op de gegevens van de BSOB.

De hoge nog op te leggen aanslagen van € 1.816.800 zijn in de belastingopbrengsten verantwoord. Deze zijn veroorzaakt doordat de BSOB pas erg laat een groot aantal WOZ-waarden heeft ontvangen van de inliggende gemeenten (met name de nieuwe gemeente Land van Cuijk).

Watersysteemheffing Ongebouwd

Tabel 34: Belastingopbrengsten Ongebouwd Incl. wegen

Watersysteembeheer Bedragen * € 1000	Ongebouwd		
	Begroting	Rekening	Vershil
Belastingopbrengst 2022	8.869	8.811	-57
Invordering	12	22	10
Oninbaar			
Dubieus		-5	-5
Kwijtschelding			
Netto belastingopbrengst 2022	8.880	8.829	-52
Belastingopbrengst vgj		3	3
Oninbaar vgj		1	1
Dubieus		51	51
Kwijtschelding vgj			
Netto belastingopbrengst vgj		55	55
Totaal netto belastingopbrengst	8.880	8.883	3

Bij de begroting is uitgegaan van 101.275 herleide ha voor de berekening van de Watersysteemheffing ongebouwd. Het aantal toe te rekenen kadastrale ha naar herleide ha wordt berekend door toepassing van de wegendifferentiatie met 100%. Het is een opslag van het tarief per ha voor de wegen van 100%. Daarbij worden de buitendijs gelegen kadastrale ha slechts voor 25% in de heffing betrokken.

Het aantal herleide ha dat in de aanslagen 2022 betrokken is, bedraagt 100.621 ha.

Naar verwachting zal nog € 583.200 aan ongebouwd worden opgelegd. Dit relatief hoge bedrag wordt veroorzaakt doordat de BSOB erg laat een aantal objecten heeft ontvangen van de gemeente Land van Cuijk, dit doordat er technische problemen zijn geweest bij de omzetting van ongebouwde objecten naar WOZ-objecten.

Watersysteemheffing Ongebouwd Natuurterreinen

Tabel 35: Belastingopbrengsten Natuurterreinen

Watersysteembeheer Bedragen * € 1000	Natuurterreinen		
	Begroting	Rekening	Vershil
Belastingopbrengst 2022	145	135	-9
Invordering			
Oninbaar			
Dubieus			
Kwijtschelding			
Netto belastingopbrengst 2022	145	135	-9
Belastingopbrengst vgj			
Oninbaar vgj			
Dubieus			
Kwijtschelding vgj			
Netto belastingopbrengst vgj			
Totaal netto belastingopbrengst	145	135	-9

Het werkelijk aantal ha dat in de aanslag betrokken is, bedraagt 23.673.

Deze opbrengst blijft licht achter bij de Begroting 2022.

Verontreinigingsheffing ten behoeve van Watersysteembeheer

Tabel 36: Belastingopbrengsten verontreinigingsheffing t.b.v. Watersysteembeheer

Watersysteembeheer Bedragen * € 1000	Verontreinigingsheffing		
	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2022	230	199	-30
Invordering		1	1
Oninbaar			
Dubieus			
Kwijtschelding			
Netto belastingopbrengst 2022	230	200	-30
Belastingopbrengst vgj		195	195
Oninbaar vgj			
Dubieus			
Kwijtschelding vgj			
Netto belastingopbrengst vgj		195	195
Totaal netto belastingopbrengst	230	395	166

Bij de begroting is uitgegaan van 4.500 ve voor de berekening van de opbrengst verontreinigingsheffing. De door de BSOB opgelegde verontreinigingsheffing 2022, op basis van de aangeleverde gegevens (3.907 ve), heeft betrekking op belastingjaar 2022. Dit aantal ligt 593 ve lager dan de begroting.

De positieve opbrengst voorgaande jaren wordt veroorzaakt door het feit dat er werkelijk nog op te leggen aanslagen 2021 zijn geweest die niet begroot waren.

2.2.1.4 Resultaatbestemming

Beschikking categorie- en egalisatiereserves (nihil)

De beschikking van de categorie- en egalisatiereserves heeft geheel conform begroting plaatsgevonden, waarbij het volgende is verantwoord.

- € 296.624 onttrekking categorie Ingezetenen;
- € 910.561 toevoeging categoriereserve Gebouwd;
- € 30.383 onttrekking categoriereserve Ongebouwd;
- € 1.359 onttrekking Natuurterreinen.
- € 1.020.468 onttrekking egalisatiereserve watersysteembeheer.

2.2.1.5 Nog te bestemmen resultaat

Na verwerking van alle gegevens ten behoeve van Watersysteembeheer blijft een voordelig saldo van € 2.286.267 over.

De resultaatbestemming is binnen Voorstel en Besluit pagina 111 opgenomen in dit Jaarverslag.

2.2.2 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Zuiveringsbeheer

Tabel 37: Kostenverdeelstaat Zuiveringsbeheer

(Bedrag x € 1.000)	Zuiveringsbeheer				
	Primaire Begroting 2022	Begrotingswijziging	Begroting 2022 incl. wijziging	R2022	Vershil tov B2022 incl. wijziging)
Lasten					
Kapitaallasten	18.866		18.866	18.881	-16
Personeelkosten (direct)	83		83	93	-9
Personeelkosten (uren verantwoording)	13.351		13.351	13.019	332
Goederen en diensten van derden	25.541		25.541	27.978	-2.437
Bijdragen aan derden	3.675		3.675	1.899	1.776
Reserveringen					
Voorzieningen					
Onvoorzien	150		150		150
Doorberekende kosten ondersteuning	4.005		4.005	3.627	378
Totaal lasten	65.671		65.671	65.496	174
Baten					
Financiële baten	145		145	679	-533
Personeelsbaten	23		23	12	12
Goederen en diensten aan derden	897		897	5.463	-4.566
Bijdragen van derden	4.030		4.030	2.334	1.696
Onttrekkingen aan voorzieningen				25	-25
Totaal baten	5.095		5.095	8.512	-3.417
Saldo voor beschikking bestemmingsreserves	60.576		60.576	56.985	3.591
Beschikking bestemmingsreserves					
Bestemmingsreserve afschrijving Oijen	882		882	882	
Bestemmingsreserve PBB	331		331	137	194
Instandhouding rwzi Oijen	95		95	111	-16
Totaal beschikking bestemmingsreserves	1.308		1.308	1.131	178
Netto lasten	59.267		59.267	55.854	3.413
Belastingopbrengsten					
Gederfde baten agv kwijtscheldingen	-1.199		-1.199	-1.268	69
Gederfde baten agv oninbaarverklaringen				-110	110
Opbrengst invorderingskosten bedrijven	54		54	63	-10
Opbrengst invorderingskosten huishoudens	302		302	323	-21
Opbrengst invorderingskosten ff bedrijven	27		27	26	1
Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	19.865		19.865	18.684	1.180
Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	39.989		39.989	40.339	-350
Opbrengst zuiveringsheffing ff bedrijven	2.040		2.040	1.914	126
Totaal belastingopbrengsten	61.077		61.077	59.972	1.106
Dekkingsmiddelen					
Beschikking egaliseringsreserve zuiveringsbeheer	-1.810		-1.810	-1.810	
Totaal resultaatbestemming	-1.810		-1.810	-1.810	
Nog te bestemmen resultaat				-2.307	2.307

De totaal te dekken lasten, vermindert met de totale dekkingsmiddelen, geeft voor de taak Zuiveringsbeheer een positief exploitatieresultaat van € 2.307.456. De verklaring van de verschillen ten opzichte van de Begroting 2022 worden in onderstaande toelichting verklaard.

2.2.2.1 Lasten

Kapitaallasten (€ 16.000 hoger)

Door de gestegen rente zijn in 2022 de rentelasten hoger dan begroot. Dit wordt grotendeels gecompenseerd doordat in 2021 minder uitgaven zijn gerealiseerd dan waar in de begroting 2022 rekening mee is gehouden en door lagere kapitaallasten op ondersteunende producten gerelateerd aan zuiveren.

Directe Personeelslasten (€ 9.000 hoger)

Het berekende bedrag van het saldo aan verlofuren en de plus- en min-uren per balansdatum zorgt voor een bijstelling naar boven in het te reserveren bedrag. In het kader van de werkkostenregeling (WKR) is een naheffing voldaan aan de belastingdienst. Dergelijke posten worden niet begroot.

Personeelslasten (urenverantwoording) (€ 332.000 lager)

Via de uren en uurtarieven zijn minder lasten doorberekend aan de primaire taken binnen zuiveringsbeheer. Dit komt met name door lagere overheadkosten. Daarnaast zijn vacatures niet of vertraagd ingevuld als gevolg van de krappe arbeidsmarkt. Hier staat tegenover dat de in mei en december 2022 overeengekomen cao's zorgen voor een stijging van de personeelslasten (stijging van salarissen en schaalbedragen per 1 januari met 2,0%, per 1 juli met 1,75% en € 1.000 eenmalig). Per saldo geeft dit een voordeel van € 332.000.

Per saldo geeft dit een voordeel van € 332.000.

Goederen en diensten van derden (€ 2.437.000 hoger)**SNB**

De reguliere bijdrage aan de SNB komt uit op € 6.979.000. Daar staat positief effect van de afrekening van 2021 tegenover (€ 330.000 voordeel). Dit levert per saldo een nadeel op van € 1.266.000.

Onderhoud

Bij het onderhoud van zuiveringen en het transportstelsel is € 176.000 meer uitgegeven.

Overig

Gunstige inkooprijzen in combinatie met een zonnig jaar hebben gezorgd voor een voordeel op de inkoop van elektriciteit van € 864.000. De inkoop van chemicaliën heeft last ondervonden van de gestegen prijzen op de energie- en grondstoffenmarkt. Daardoor is € 4.095.000 uitgegeven (€ 394.000 nadeel). De inkoop van restwarmte heeft € 301.000 meer gekost. Voor COVID-bemonsteringen is € 186.000 uitgegeven. Hier staan ook voor eenzelfde bedrag aan inkomsten van het Rijk tegenover.

Kosten voor heffing en invordering belasting

Voor de heffing en invordering van de belasting zijn € 1.281.000 aan kosten gemaakt. Deze waren echter bij Bijdragen aan derden begroot.

Bijdragen aan derden (€ 1.776.000 lager)**Kosten voor heffing en invordering belasting**

Voor de heffing en invordering van de belasting is € 1.476.000 begroot. Deze kosten zijn bij Goederen en diensten van derden gerealiseerd.

Subsidies (overig)

Aan subsidies ter bevordering van het verminderen van de hoeveelheid te zuiveren rioolwater is € 109.000 minder besteed.

Beschikking Reserves/voorzieningen en onvoorzien (€ 150.000 lager)

De bij de begroting vastgestelde post onvoorzien van € 150.000 voor de taak Zuiveringsbeheer is in 2022 niet ingezet.

Doorberekende kosten ondersteuning (€ 378.000 lager)

De doorberekende kosten (kosten in het kader van informatiebeleid en automatisering, Geografisch Informatie Systeem (GIS), huisvesting, overhead en de uitgaven op de ondersteunende producten) toe te rekenen aan zuiveringsbeheer vallen lager uit.

2.2.2.2 Baten

Baten (€ 3.417.000 hoger)

Uit de verkoop van biogas zijn € 4.168.000 meer baten zijn ontvangen. Dit is vooral te danken aan de hoge energieprijzen van 2022, maar ook de hoger dan begrote productie draagt hieraan bij. De aan de verkoop van biogas gerelateerde HBE-certificaten hebben € 34.000 meer opgeleverd.

De bespaarde rente over de eigen middelen is € 533.000 hoger uitgevallen. De begrote personele baten zijn gedeeltelijk gerealiseerd (€ 11.000 nadeel).

In 2022 heeft een correctie plaatsgevonden over eerdere jaren van de aangeboden hoeveelheid ve's aan afvalwater van de gemeente Vught. Dit resulteert in een lagere bijdrage van waterschap De Dommel voor de behandeling ervan (€ 53.000 nadeel). De eerste bijdrage van € 1.337.500 van het ministerie van IenW voor de demo-installatie medicijnresten op de rwzi Oijen is in 2022 nog niet ontvangen. Deze zal begin 2023 worden ontvangen. Voor de productie van groengas en zonne-energie zijn enkele afrekeningen van de SDE-subsidie over 2021 ontvangen (€ 78.000 voordeel). De SDE-subsidie over 2022 is echter geheel vervallen door de hoge energieprijzen op de markt (€ 640.000 nadeel). Per saldo zorgt dit voor een nadeel van € 562.000.

Aan eerder te veel betaalde btw is € 311.000 terugontvangen.

Alle overige voor- en nadelen binnen de goederen en diensten aan derden en de bijdragen van derden zorgen per saldo voor € 310.000 voordeel.

Tot slot is er voor € 25.000 onttrokken uit een aan personeel gerelateerde voorziening.

Beschikking bestemmingsreserves/voorzieningen

- Van de bestemmingsreserve PBB is € 194.000 minder gebruikt dan begroot;
- In 2022 is € 111.000 onttrokken aan de bestemmingsreserve instandhouding rwzi Oijen.

2.2.2.3 Belastingopbrengsten Waterzuiveringsbeheer

Belastingopbrengsten, incl. kwijtscheldingen en oninbaar verklaringen (€ 1.106.000 lager)

De lagere belastingopbrengsten zuiveringsheffing hebben voor een groot deel te maken met de minderopbrengst bedrijven. Hoofdzakelijk het gevolg van de Corona-maatregelen en de sterk verhoogde energieprijzen als gevolg van de oorlog Rusland en Oekraïne, waardoor de productie bij veel bedrijven in werkelijkheid fors achtergebleven is bij de begroting. Opgemerkt hierbij moet worden dat het effect van de forfaitaire bedrijven relatief gezien minder achterblijven dan de meetbedrijven. De oninbaar verklaringen vallen daarom ook hoger uit in vergelijking met voorgaande jaren.

In de overzichten hierna wordt duidelijk welke opbrengsten betrekking hebben op het huidige belastingjaar en welke opbrengsten betrekking hebben op aanslagoplegging van voorgaande jaren.

De bruto/netto berekening ziet er als volgt uit:

Tabel 38: Belastingopbrengsten Zuiveringsbeheer

Zuiveringsbeheer Bedragen * € 1000	Totaal		
	Begroting	Rekening	Vershil
Belastingopbrengst 2022	61.894	61.129	-765
Invordering	382	412	30
Oninbaar		-8	-8
Dubieus		-39	-39
Kwijtschelding	-1.199	-1.214	-15
Netto belastingopbrengst 2022	61.077	60.281	-797
Belastingopbrengst vgj		-217	-217
Oninbaar vgj		-102	-102
Dubieus		64	64
Kwijtschelding vgj		-54	-54
Netto belastingopbrengst vgj		-309	-309
Totaal netto belastingopbrengst	61.077	59.972	-1.106

Zuiveringsheffing Woningen en forfaitaire bedrijven

Tabel 39: Belastingopbrengsten Woningen en forfaitaire bedrijven

Zuiveringsbeheer Bedragen * € 1000	Woningen / ff bedrijven		
	Begroting	Rekening	Vershil
Belastingopbrengst 2022	42.029	42.190	161
Invordering	329	349	20
Oninbaar		-6	-6
Dubieus		-39	-39
Kwijtschelding	-1.199	-1.214	-15
Netto belastingopbrengst 2022	41.159	41.281	121
Belastingopbrengst vgj		78	78
Oninbaar vgj		-78	-78
Dubieus		23	23
Kwijtschelding vgj		-54	-54
Netto belastingopbrengst vgj		-30	-30.156
Totaal netto belastingopbrengst	41.159	41.251	91

Voor de woningen geldt dat de grondslag voor de heffing is gerelateerd aan het aantal bewoners volgens de inschrijving in de GBA.

Bij de begroting is uitgegaan van 684.100 ve van meerpersoonshuishoudens en 100.000 ve van eenpersoonshuishoudens. Na aanslagoplegging is gebleken dat het aantal ve bij meerpersoonshuishoudens ruim 675.000 bedraagt en het aantal ve bij eenpersoonshuishoudens bijna 101.600. Er is nagenoeg evenveel kwijtschelding aangevraagd (23.800 ve) en verleend voor huishoudens dan begroot (23.500 ve). De verwachting met betrekking tot de nog op te leggen aanslagen voor 2022 bedraagt € 623.400.

Voor wat betreft de vervuilingseenheden forfaitaire bedrijven werd bij de begroting uitgegaan van 40.000 ve. Werkelijk is 35.155 ve aan aanslagen opgelegd.

De nog op te leggen aanslagen van € 146.500 (2.873 ve) zijn in de belastingopbrengsten verantwoord.

Zuiveringsheffing bedrijven

Tabel 40: Belastingopbrengsten bedrijven

Zuiveringsbeheer Bedragen * € 1000	Bedrijven		
	Begroting	Rekening	Vershil
Belastingopbrengst 2022	19.865	18.938	-926
Invordering	54	63	10
Oninbaar		-2	-2
Dubieus			
Kwijtschelding			
Netto belastingopbrengst 2022	19.918	19.000	-918
Belastingopbrengst vgj		-295	-295
Oninbaar vgj		-24	-24
Dubieus		41	41
Kwijtschelding vgj			
Netto belastingopbrengst vgj		-279	-279
Totaal netto belastingopbrengst	19.918	18.721	-1.197

Tegenover het begrote aantal heffingseenheden voor bedrijven (389.500 ve) zijn werkelijk in 2022 minder aan aanslagen opgelegd (366.079 ve).

Daarnaast zijn de nog op te leggen aanslagen over de jaren 2020 tot en met 2022 voor een bedrag van € 546.400 in de belastingopbrengsten verantwoord.

De negatieve opbrengst voorgaande jaren is het gevolg van minder opgelegde aanslagen 2020 en 2021 ten opzichte van de begrotingen. Dit is veroorzaakt door hoofdzakelijk minder productie als gevolg van de Corona-maatregelen. Er wordt nog gezien of er Corona steun wordt aangevraagd.

2.2.2.4 Resultaatbestemming

Beschikking egalisatiereserve (nihil)

De beschikking van de egalisatiereserve betreft de toevoeging aan de egalisatiereserve Zuiveringsbeheer van € 1.810.052 conform de begroting.

2.2.2.5 Nog te bestemmen resultaat

Verwerking van alle gegevens ten behoeve van Zuiveringsbeheer heeft een voordelig saldo van € 2.307.456 als resultaat.

De resultaatbestemming is binnen het Voorstel en Besluit pagina 111 opgenomen in dit Jaarverslag.

2.3 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten

Lasten (x € 1.000)					
Omschrijving	Primaire Begroting 2022	Begrotings wijzigingen	Begroting 2022 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2021
Kapitaallasten	36.463		36.463	36.670	35.794
Personeelslasten	47.383		47.383	46.826	44.814
Duurzame gebruiksgoederen	1.803	60	1.863	2.614	2.358
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	4.544		4.544	4.896	3.815
Energie	5.413		5.413	4.998	5.293
Huren en rechten	2.519		2.519	2.695	2.271
Leasebetalingen					
Pachten en erfpachten	4		4	4	4
Verzekeringen	364		364	405	377
Belastingen	69		69	107	64
Onderhoud door derden	20.185	90	20.275	20.711	19.464
Overige diensten door derden	22.210		22.210	24.070	23.295
Bijdragen aan bedrijven	1.191		1.191	941	1.236
Bijdragen aan overheden	7.776		7.776	4.637	4.199
Bijdragen aan overigen	619		619	1.005	830
Onvoorzien	300	-150	150		
Voorzieningen					144
Reserveringen	9		9	189	34
Totaal	150.851		150.851	150.768	143.993
Toevoeging categoriereserve ingezetenen					56
Toevoeging categoriereserve gebouwd	911		911	911	1.061
Toevoeging categoriereserve ongebouwd					124
Toevoeging categoriereserve natuurterreinen					1
Toevoeging egalisatiereserve watersysteembeheer					2.578
Toevoeging egalisatiereserve zuiveringsbeheer	1.810		1.810	1.810	2.882
Toevoeging bestemmingsreserves					1.400
Totaal toevoeging reserves	2.721		2.721	2.721	8.103
Totaal inclusief toevoeging reserves	153.572		153.572	153.488	152.096

Baten (x € 1.000)

Omschrijving	Primaire Begroting 2022	Begrotings wijzigingen	Begroting 2022 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2021
Externe rentebaten					
Interne rentebaten	54		54	1.065	209
Dividenden en bonusuitkeringen	865		865	792	1.584
Baten ivm salarissen en sociale lasten	1.007		1.007	2.189	1.399
Verkoop van grond				352	451
Verkoop van duurzame goederen				39	13
Verkoop van overige goederen	855		855	5.078	1.641
Opbrengst uit grond en water	345		345	395	387
Huuropbrengst uit overige eigendommen	13		13	13	13
Diensten voor derden	186		186	747	721
Bijdragen van overheden	4.924		4.924	3.884	4.050
Bijdragen van overigen				297	150
Belastingopbrengsten	134.927		134.927	133.895	127.668
Onttrekking aan voorzieningen				50	
Geactiveerde lasten	7.409		7.409	6.647	5.643
Totaal	150.584		150.584	155.444	143.929
Onttrekking categoriereserve ingezetenen	297		297	297	56
Onttrekking categoriereserve gebouwd					373
Onttrekking categoriereserve ongebouwd	30		30	30	68
Onttrekking categoriereserve natuurterreinen	1		1	1	
Onttrekking egalisatiereserve watersysteembeheer	1.020		1.020	1.020	3.139
Onttrekking egalisatiereserve zuiveringsbeheer					3.733
Onttrekking bestemmingsreserves	1.639		1.639	1.289	798
Totaal onttrekking reserves	2.988		2.988	2.638	8.167
Totaal inclusief onttrekking reserves	153.572		153.572	158.082	152.096

Totaal baten	155.444
Totaal lasten	150.768
Saldo baten en lasten	4.676
Mutaties reserves	-83
Voordelig saldo	4.594

Met betrekking tot de toelichting op de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten wordt verwezen naar § 2.2.1 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Watersysteembeheer en § 2.2.2 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Zuiveringsbeheer. In deze paragrafen wordt per kosten- en opbrengstengroep een toelichting per taak gegeven op de realisatie ten opzichte van de begroting.

In onderstaand overzicht is voor de kostensoorten met een afwijking > € 100.000 ten opzichte van de Programmabegroting 2022, een korte toelichting gegeven.

Tabel 41: Toelichting afwijking kostensoorten (* € 1.000)

Kostensoort	Vershil	Verklaring
Kapitaallasten	€ 208	De realisatie van de kapitaallasten valt € 208.000 hoger uit dan was begroot. Dit wordt dit verklaard doordat de interne rentelasten, als gevolg van de hogere geldmarkrente, € 1.024.000 hoger uitvallen. Door lagere realisatie op projecten in voorgaande jaren en uitgestelde opleveringsdatums vallen de afschrijvingslasten € 800.000 lager uit.
Personeelslasten	-€ 558	De personeelslasten laat een voordeel van € 558.000 zien. Het voordeel is vooral ontstaan doordat vacatures, als gevolg van de krappe arbeidsmarkt, vertraagd ingevuld (kunnen) worden.
Duurzame gebruiksgoederen	€ 751	De hogere lasten voor het onderhoud aan zuiveringen zorgen voor een nadeel.
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	€ 352	Het verbruik van chemicalien op de zuiveringen valt, ook door prijsstijgingen, hoger uit.
Energie	-€ 415	In 2022 zijn de energiekosten, vooral bij de zuiveringen, lager uitgevallen.
Huren en rechten	€ 176	De hogere kosten zijn vooral ontstaan doordat de licentiekosten hoger uitvallen.
Onderhoud door derden	€ 436	De hogere lasten voor inrichting en onderhoud waterkeringen en watersysteem, inclusief de uitgaven voor het herstellen van de schade door bever en das, zorgen voor een nadeel.
Overige diensten door derden	€ 1.860	De kosten voor (bijdrage aan) de SNB valt hoger uit en aan het onderhoud van zuiveringen en het verbruik van chemicalien is meer uitgegeven dan begroot. De lasten voor de BSOB zijn verwerkt op een kostensoort die toebehoort aan de 'Goederen en diensten' maar begroot op 'Bijdragen aan derden'; dit verklaart het grootste verschil.
Bijdragen aan bedrijven	-€ 251	De afhaaksubsidies vallen lager uit.
Bijdragen aan overheden	-€ 3.138	De lasten voor de BSOB zijn verwerkt op een kostensoort die toebehoort aan de 'Goederen en diensten' maar begroot op 'Bijdragen aan derden'; dit verklaart het grootste verschil.
Bijdragen aan overigen	€ 386	Diverse (niet begrote) schadeuitkeringen zorgen ervoor dat er meer wordt uitgegeven. Daarnaast is er een hogere besteding bij monitoring watersystemen (bijdrage RNOB) .
Onvoorzien	-€ 150	De post onvoorzien is ingezet voor de extra kosten van een luchtbehandelingsysteem van een districtskantoor en de noodmaatregel aan twee bruggen.
Toevoeging aan reserves/bestemming resultaat	€ 180	Diverse toevoegingen aan (bestemmings) reserves vallen wat hoger uit.

Tabel 42: Toelichting afwijking opbrengstsoorten (* € 1.000)

Opbrengstsoort	Vershil	Verklaring
Interne rentebaten	€ 1.011	De bespaarde rente over de reserves vallen hoger uit door een hogere interne rente.
Baten ivm salarissen en sociale lasten	€ 1.182	De hogere baten worden veroorzaakt door de hogere detacheringsofbrengsten en subsidies van de provincie.
Verkoop van grond	€ 352	Incidentele opbrengst als gevolg van grondverkoop
Verkoop van overige goederen	€ 4.224	Het grootste positieve verschil is ontstaan doordat de gasopbrengsten veel hoger zijn uitgevallen door de gestegen gasprijs in 2022.
Diensten voor derden	€ 561	De opbrengsten voor het Drongelens kanaal waren niet begroot en ook de BTW suppletie 2021 is ontvangen.
Bijdragen van overheden	-€ 1.040	Diverse bijdragen van overheden (o.a. subsidies) vallen lager uit (SDE subsidie en subsidie demo poederkool).
Bijdragen van overigen	€ 297	Diverse niet begrote bijdragen van derden aan projecten zijn ontvangen.
Belastingopbrengsten	-€ 1.031	De belastingopbrengsten zuiveringsheffing bedrijven vallen lager uit.
Geactiveerde lasten	-€ 762	De geactiveerde lasten (uren) vallen lager uit door vertragingen bij (inrichtings)projecten.

Tabel 43: Specificatie aanslagen (bedragen * € 1.000)

	Begroting 2022	Opgelegd 2022	Opgelegd vgj	Totaal opgelegd	Vershil
<u>Watersysteemheffing</u>					
Ingezetenen	20.884	21.092	-49	21.043	159
Gebouwd	43.711	43.207	259	43.466	-244
Ongebouwd	8.880	8.829	55	8.883	3
Natuur	145	135		135	-9
Verontreinigingsheffing indirecte lozingen	230	200	195	395	166
Totaal Watersysteemheffing	73.849	73.463	460	73.924	75
<u>Zuiveringsheffing</u>					
Huishoudens en forfaitbedrijven	41.159	41.281	-30	41.251	91
Bedrijven (meet en tabel)	19.918	19.000	-279	18.721	-1.197
Totaal Zuiveringsheffing	61.077	60.281	-309	59.972	-1.106
Totaal netto	134.927	133.744	151	133.895	-1.031

2.4 Balans voor resultaatbestemming

ACTIVA bedragen x € 1.000	31-12-2022	31-12-2021
<u>Vaste activa</u>		
Materiële vaste activa	398.762	364.636
Immateriële vaste activa	75.291	70.816
Financiële vaste activa	<u>5.171</u>	<u>5.811</u>
Totaal vaste activa	479.224	441.263
<u>Vlottende activa</u>		
Vorderingen en overlopende activa		
Belastingdebiteuren	17.181	13.314
Debiteuren algemeen	2.695	5.123
Overlopende activa	17.448	14.862
Liquide middelen		23
Totaal vlottende activa	<u>37.324</u>	<u>33.322</u>
TOTAAL ACTIVA	<u>516.548</u>	<u>474.585</u>

PASSIVA	31-12-2022	31-12-2021
bedragen x € 1.000		
<u>Eigen Vermogen</u>		
Totaal reserves	55.504	54.028
Saldo van baten en lasten	<u>4.594</u>	<u>1.205</u>
Totaal eigen vermogen	60.098	55.233
<u>Voorzieningen</u>		
Voorzieningen	2.352	415
<u>Vreemd vermogen</u>		
<u>Langlopende Schulden</u>		
Langlopende schulden	381.489	354.719
<u>Kortlopende schulden</u>		
Crediteuren	13.198	7.719
Schuld in rekening-courant	35.808	16.955
Overlopende passiva	<u>23.603</u>	<u>39.544</u>
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	72.609	64.218
TOTAAL PASSIVA	<u>516.548</u>	<u>474.585</u>

2.4.1 Grondslagen bij de balans en resultaatbepaling

Algemeen

De waardering van de activa, reserves en voorzieningen heeft plaatsgevonden volgens de door het algemeen bestuur goedgekeurde verordening op de uitgangspunten voor het beleid, voor het beheer en voor de inrichting van de beleids- en verantwoordingsfunctie van waterschap Aa en Maas. Deze verordening is opgesteld met inachtneming van artikel 108 van de Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Op 16 juli 2021 heeft het AB ingestemd met de nota Financieel Beleid 2022 die vanaf 2022 van toepassing is verklaard.

In het algemeen bestuur van oktober 2020 is besloten om het voorwaarden van het voorbereidingskrediet te wijzigen. Door het vereenvoudigen van de procedure voor de voorbereiding van investeringsprojecten en het aanpassen van de omvang en de voorwaarden van het algemeen voorbereidingskrediet aan de huidige omstandigheden met oog op een meer flexibele en voortvarende voorbereiding van investeringsprojecten. Op 16 juli 2021 heeft het AB ingestemd met de nota Financieel Beleid 2022 die vanaf 2022 van toepassing is verklaard.

In 2022 heeft AB op 10 juni 2022 ingestemd met voorstel om Een overschrijding van een krediet met maximaal 35% tot een maximum van 1.000.000 euro, zonder toestemming van het AB vooraf, toe te staan mits deze overschrijding wordt veroorzaakt door prijsstijgingen als gevolg van marktontwikkelingen én deze overschrijding achteraf aan het algemeen bestuur wordt gerapporteerd. Hiermee is slagkracht behouden in de uitvoering van investeringsprojecten met inachtneming van transparante verslaglegging en verantwoording.

Waarderingsgrondslagen

Het primaire uitgangspunt van het financiële beleid is het voorzichtigheidsprincipe. Bij de toepassing van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling wordt voorzichtigheid betracht. Activa mag niet te hoog en passiva niet te laag worden gewaardeerd.

De vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs van de investeringen, verminderd met eventuele afboekingen wegens directe bijdragen van derden en met afschrijvingen. Vorderingen en schulden worden gewaardeerd op nominale waarde. Ten behoeve van de vorderingen van belastingen is een voorziening dubieuze debiteuren gecreëerd. Voorzieningen wegens oninbaarheid van vorderingen worden in mindering gebracht op de desbetreffende vorderingen.

De in de balans opgenomen reserves zijn nodig voor een gelijkmatige ontwikkeling van de belastingtarieven. De jaarlijkse dotaties of eventuele verminderingen van de reserves worden bepaald aan de hand van de werkelijke uitgaven ten opzichte van de vastgestelde normen.

Resultaatbepaling

Bij de bepaling van het resultaat wordt het stelsel van baten en lasten gehanteerd. Dit houdt in dat rekening wordt gehouden met de aan het eind van het jaar nog te ontvangen en te betalen bedragen over het dienstjaar.

Ten aanzien van de belastingopbrengsten zijn de mutaties (hoeveelheidsverschillen) met betrekking tot de eenheden in het resultaat meegenomen. De afwijkingen per belastingcategorie van het watersysteembeheer zijn gecompenseerd door onttrekkingen/toevoegingen aan de categoriereserves.

Voor wat betreft de zuiveringsheffing zal het positieve/negatieve resultaat volledig ten laste/ten gunste van de bestemmingsreserve tariefegalisatie zuiveringsbeheer geboekt worden.

Afschrijvingen

Afschrijvingen vinden plaats op basis van economische levensduur via de lineaire afschrijvingsmethode uitgaande van de werkelijke aanschafprijs. De afschrijvingen van de investeringen worden voor het eerst in de exploitatierekening opgenomen in het jaar volgend op het gereedkomen van de investering. Uitzondering hierop zijn de investeringen voor watersysteembeheer, betreffende de aanleg van waterlopen. Voor deze investeringen geldt, dat indien de looptijd langer is dan twee jaar, gestart wordt met afschrijven in het eerste jaar na aanvang van het project.

Vaste activa

In de nota Financieel Beleid 2022 zijn de afschrijvingstermijnen van de vaste activa als volgt vastgelegd:

Tabel 44: Afschrijvingstermijnen

	Onderwerp	Termijn verordening Aa en Maas
a.	Vervoermiddelen, machines, apparaten, automatisering *) en werktuigen	5
b.	Bedrijfsgebouwen en woonruimten	40
c.	Technische installaties in bedrijfsgebouwen en woonruimten	15
d.	Veiligheidsvoorzieningen, telefooninstallaties, kantoormeubilair in bedrijfsgebouwen en woonruimten	10
e.	Primaire waterkeringen	40
f.	Overige waterkeringen	40
g.	Waterlopen en eenvoudige watersysteemkunstwerken	40
h.	Bouwkundig deel watersysteemgemalen	40
i.	Mechanisch deel watersysteemgemalen	15
j.	Transportleidingen en bouwkundig deel transportgemalen	30
k.	Mechanisch deel transportgemalen	15
l.	Bouwkundig deel zuiveringsinstallaties en slibverwerkingsinstallaties	30
m.	Mechanisch deel zuiveringsinstallaties en slibverwerkingsinstallaties	15
n.	Telemetrie t.b.v. de aansturing van gemalen, zuiveringsinstallaties en eventueel andere voorzieningen	15
o.	Wegen	25
p.	Vaarwegen en havens	35
q.	Peilbesluiten en waterakkoorden	10
r.	Legger en beheerregister	5
s.	Beschoeiing	15
t.	Depot berging saneringsspecie	10
u.	Meerjarige strategische beleidsplannen	5
v.	Overige materiële vaste activa	verwachte gebruiksduur
w.	Hoogwaterbeschermingsprogramma	30
x.	Baggeren	20
w.	Onderzoek en ontwikkeling	5

*) Automatisering met een economische levensduur < vijf jaar wordt via de exploitatie verantwoord (bijvoorbeeld vervanging van pc's om de drie jaar)

Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven tenzij de gronden een onverbreekbaar onderdeel vormen van een object. Dergelijke gronden worden conform het object afgeschreven.

Flottende activa

De flottende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

In het kader van oninbaarheid van belastingdebiteuren is hiervoor een voorziening dubieuze debiteuren gevormd. Deze voorziening is op de belastingdebiteuren in mindering gebracht.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het nog te bestemmen resultaat. De reserves zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Rentetoerekening aan reserves

Bij de bepaling van het resultaat wordt rekening gehouden met bijschrijving van rente op de stand van reserves aan het begin van het jaar. Aan de reserves wordt niet het geraamde rentepercentage (1,00%) toegerekend, maar de gemiddelde marktrente van een lening met een looptijd van 20 jaar (1,92%).

Langlopende schulden

Hier zijn de schulden opgenomen met een rente-typische looptijd van een jaar of langer. De schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Kortlopende schulden

De schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

2.4.2 Toelichting activa

Voor een nadere specificatie van de totale staat van vaste activa per project wordt verwezen naar de Uitvoeringsinformatie Jaarverslag 2022.

De gebouwde eigendommen zijn voor zover deze daarvoor in aanmerking komen, tezamen met de inboedels op uitgebreide voorwaarden verzekerd. Per balansdatum beliep de verzekerde waarde € 322,4 miljoen (brandopstal € 322,3 miljoen, € 100.000 kunst).

2.4.2.1 Materiële vaste activa

Tabel 45: Staat van Materiële vaste activa (* € 1.000)

Materiële vaste activa	31-dec-21	Investering	Subsidie	Afschrijving	Desinvestering / Verkoop	31-dec-22
Gronden	23.975	5.623	822	16		28.761
Vervoermiddelen	1.140	408		395		1.152
Machines, apparaten en werktuigen	7.979	1.849	523	1.030		8.275
Bedrijfsgebouwen	11.808			544		11.264
Waterkering	10.681	12.504	9.685	656		12.844
Watersysteembeheer						
* Kunstwerken	44.301	10.515	1.189	2.956		50.671
* Watergangen	81.454	16.039	3.450	3.618		90.426
Zuiveringsbeheer						
* Transportriolen en gemalen*	59.434	12.249	17	4.821		66.928
* Zuiveringsinstallaties*	109.947	14.694		8.524		116.033
* Slibverwerkingsinstallaties	12.259	-164		1.292		10.803
Overige materiële vaste activa	1.658	157	13	197		1.605
Totaal	364.636	73.873	15.698	24.048		398.762

*In de balansstand per 01-01-2022 heeft een verschuiving van € 83 tussen de rubrieken plaatsgevonden van Zuiveringsinstallaties naar Transportriolen en gemalen.

In onderstaand overzicht wordt de verdeling van de geactiveerde boekwaarde en boekwaarde onderhanden werk weergegeven.

Tabel 46: Boekwaarde materiële vast activa (* € 1.000)

Materiële vaste activa	Totale Boekwaarde 31-12-2021	Geactiveerde boekwaarde per 31-12-2022	Boekwaarde onderhanden-werk 31-12-2022	Totale boekwaarde per 31-12-2022
Gronden	23.975	559	28.202	28.761
Vervoermiddelen	1.140	509	644	1.152
Machines, apparaten en werktuigen	7.979	4.900	3.375	8.275
Bedrijfsgebouwen	11.808	10.929	335	11.264
Waterkering	10.681	7.279	5.565	12.844
Watersysteembeheer				
* Kunstwerken	44.301	32.875	17.795	50.671
* Watergangen	81.454	44.762	45.663	90.426
Zuiveringsbeheer				
* Transportriolen en gemalen*	59.434	38.818	28.110	66.928
* Zuiveringsinstallaties*	109.947	48.302	67.731	116.033
* Slibverwerkingsinstallaties	12.259	2.958	7.844	10.803
Overige materiële vaste activa	1.658	860	745	1.605
Totaal	364.636	192.753	206.010	398.762

*In de balansstand per 01-01-2022 heeft een verschuiving van € 83 tussen de rubrieken plaatsgevonden van Zuiveringsinstallaties naar Transportriolen en gemalen.

Per categorie worden de diverse mutaties 2022 op hoofdlijnen toegelicht.

Gronden

De mutaties op de Grondbank betreffen overboekingen van aangekochte gronden naar gestarte investeringsprojecten en de correctie van verkochte gronden inclusief gerealiseerde boekwinsten naar de exploitatierekening. In het algemeen bestuur van 18 november 2022 is een nieuwe grondwaterstrategie 2022-2027 vastgesteld. Hiermee is het krediet verhoogd naar € 70.000.000. De mutatie op de grondbank worden veroorzaakt door overheveling van budgetten naar projecten en het uitvoeren van een actualisatie van de grondbank.

Op gronden die onderdeel zijn van investeringsprojecten wordt wel afgeschreven. Deze gronden maken dus geen onderdeel meer uit van de grondbank. Het afschrijven van gronden vindt voornamelijk plaats op gronden die onderdeel uitmaken van rwzi's.

Vervoermiddelen

De investering betreft zeven dienstvoertuigen; een elektrische heftruck en een shovel.

Machines apparaten en werktuigen

De investeringen zijn onder andere gedaan voor de aanschaf van het zaaksysteem en investeringen het meetnet. Ook is een gedeelte van het serverpark vervangen (incl. back-up mogelijkheid) en bijbehorende routers. Tenslotte is er geïnvesteerd in de vervanging van het inbraak- en brandalarm.

Waterkering

De voornaamste uitgaven hebben betrekking op de HWBP-projecten; te weten de voorverkenning van Cuijk-Ravenstein en de planuitwerking van Ravenstein-Lith.

Daarnaast zijn er uitgaven geweest m.b.t. maatregelen bevers in Empel en HWBP kosten voor Doeveren.

De totale kosten voor de dijkverbetering inclusief urenbesteding worden voor 90% door het HWBP betaald.

Watersysteembeheer kunstwerken

De uitgaven zijn onder andere gedaan voor het robuust maken van het watersysteem. Zo is er geïnvesteerd in extra maatregelen tegen wateroverlast, extra wateraanvoer gebiedsregeling Noordervaart, vervangen van krappe duikers, het automatiseren van de stuwen, het herstel van de damwanden van Crèvecoeur en is een Greenbox bij een inlaat van het Peelkanaal vervangen.

Watersysteembeheer watergangen

Onder deze activa vallen de projecten die uitgevoerd worden in het kader van de aanleg van ecologische verbindingzones, verdrogingsbestrijding, beekherstel, waterlopen en waterberging. Investeringsprojecten kunnen betrekking hebben op meerdere maatregelen.

De voornaamste uitgevoerde projecten per maatregel zijn:

- Aanleg evz's: Beneden Aa, Roode Wetering, Soeloop, Oeffeltse Raam, Astense Aa, Gulden Land en Gebiedsplan Raam (Peelkanaalzone);
- Verdrogingsbestrijding: Heeswijk en Wijboschbroek;
- Wateroverlast: 2^e uitvoeringsprogramma normen wateroverlast;
- Beekherstel: Snelle loop Benedenloop, IPG Maasheggen, Smakterbroek (Campagnebeek) en Aa dal Zuid;
- Waterberging: Gebiedsplan Raam; Blauwe Poort fase 2; GGOR Sint Anthonis Boxmeer; 2e uitvoeringsprogramma knelpunten wateroverlast.
- Waterlopen: Wegwerken achterstanden cyclisch groot onderhoud en baggeren Hertogswetering.

De inkomsten betreffen diverse subsidies zoals de subsidie DHZ-verdrogingsbestrijding en STUW. Daarnaast zijn ontvangen bijdragen van gemeenten en waterschappen verantwoord naar de projecten.

Zuiveringsbeheer transport en gemalen

De voornaamste uitgaven in 2022 hebben plaatsgevonden voor de renovatie van de volgende rioolgemalen: Stamriool Oss, Elshout- Heesbeen-Oudheusden Den Bosch, Harense Broek, rwzi Asten, Wilbertoord, Sint-Hubert, Cuijk (sportpark), druktoren Lage Peel, Donken- en Maaijegatweg Nuland en knelpunt Bakel.

Zuiveringsbeheer zuiveringsinstallaties

De grootste investeringsuitgaven hebben plaatsgevonden op de projecten: uitbreiding verwerkingscapaciteit, vervanging gashouder en vervangen automatisering Cuijk, de renovatie en uitbreiding van rwzi Oijen, effluentverbetering en verwijdering medicijnresten Dinther en Vinkel, biotectoren op alle zuiveringen en de (voorbereiding van de) aanleg van zonneweides op alle rwzi's.

Zuiveringsbeheer Slibverwerkingsinstallaties

De mutaties hebben betrekking op de financiële verwerking van het project Renovatie rwzi 's-Hertogenbosch.

Overige materiële vaste activa

Binnen deze categorie zijn de uitgaven geweest voor het project uitbreiden en verdichten van de bestaande meetnetten.

2.4.2.2 Immateriële vaste activa

Tabel 47: Immateriële vaste activa (* € 1.000)

Immateriële vaste activa	31-dec-21	Investering	Subsidie	Afschrijving	Desinvestering / Verkoop	31-dec-22
Onderzoek en ontwikkeling	1.173	238		148	0	1.262
Bijdragen aan activa eigendom derden	582			37	0	544
Geactiveerde bijdragen aan het Rijk	62.531	7.507		2.435	0	67.604
Overige immateriële activa	6.531	33		683	0	5.881
Totaal	70.816	7.778		3.303	0	75.291

De geactiveerde bijdragen aan het Rijk betreffen HWBP bijdragen.

De verdeling van de geactiveerde boekwaarde en de boekwaarde onderhanden werk is als volgt:

Tabel 48: Boekwaarde immateriële vaste activa (* € 1.000)

Immateriële vaste activa	Totale Boekwaarde 31-12-2021	Geactiveerde boekwaarde per 31-12-2022	Boekwaarde onderhanden werk 31-12-2022	Totale boekwaarde per 31-12-2022
Onderzoek en ontwikkeling	1.173	269	994	1.262
Bijdragen aan activa eigendom derden	582	544		544
Geactiveerde bijdragen aan het Rijk	62.531	52.872	14.732	67.604
Overige immateriële activa	6.531	5.848	33	5.881
Totaal	70.816	59.532	15.759	75.291

Onderzoek en ontwikkeling

De lopende projecten zijn het Superkritisch vergassen fase 2 en de veiligheidstoets primaire waterkering. Van het project Superkritisch vergassen fase 2 zijn we in afwachting van de bijdrage van derden waarna het investeringsproject wordt afgesloten.

Geactiveerde bijdragen aan het Rijk

Dit betreft de jaarlijkse verantwoording van de bijdrage aan het HWBP.

Overige immateriële activa

In 2022 zijn er uitgaven geweest (ter voorbereiding) op de waterschapsverkiezingen in maart 2023.

2.4.2.3 Financiële vaste activa

Tabel 49: Financiële vaste activa (* € 1.000)

Financiële vaste activa	31-dec-21	Investering	Agio storting	Afschrijving	Desinvestering / Verkoop	31-dec-22
Kapitaalverstrekkingen	5.660		530	111	0	5.020
Overige uitzettingen	151				0	151
Totaal	5.811		530	111	0	5.171

De verdeling van de geactiveerde boekwaarde en de boekwaarde onderhanden werk is als volgt:

Tabel 50: Boekwaarde financiële vaste activa (* € 1.000)

Financiële vaste activa	Totale Boekwaarde 31-12-2021	Geactiveerde boekwaarde per 31-12-2022	Boekwaarde onderhanden werk 31-12-2022	Totale boekwaarde per 31-12-2022
Kapitaalverstrekkingen	5.660	5.020		5.020
Overige uitzettingen	151	151		151
Totaal	5.811	5.171		5.171

Kapitaalverstrekkingen

In 2022 is agio van de SNB ontvangen die verwerkt is als vaste activa en gerubriceerd moet worden onder kapitaalverstrekkingen.

Overige uitzettingen

In 2022 is niet geïnvesteerd in vaste activa die gerubriceerd moet worden onder Overige uitzettingen.

Effecten

De effecten bestaan grotendeels uit aandelen Nederlandse Waterschapsbank NV en zijn gefinancierd door gebruik te maken van de toenmalige egaliseringsreserve kering, kwantiteit en kwaliteit.

Tabel 51: De effectenportefeuille

Type	MK/AA	Aantal	Storting	Nominaal bedrag	Totaal bedrag
A	MK	188	100%	€ 113	€ 21.328
A	MK	16	200%	€ 113	€ 3.630
B	MK	81	25%	€ 454	€ 9.189
					€ 34.147
B	AA	220	25%	€ 454	€ 24.958
A	AA	423	100%	€ 113	€ 47.987
					€ 72.945
Totaal aandelen		928			€ 107.092

Tabel 52: Verdeling dividend naar taken

Verdeling dividend naar kostendrager in %			
MK/AA	Watersysteembeheer	Zuiveringbeheer	
MK	60%	40%	
AA	100%		
Verdeling dividend naar kostendrager in €			
MK/AA	Watersysteembeheer	Zuiveringbeheer	Totaal
MK	€ 20.488	€ 13.659	€ 34.147
AA	€ 72.945	€ -	€ 72.945
Totaal	€ 93.433	€ 13.659	€ 107.092
% aandeel in totaal	87%	13%	

2.4.2.4 Vlottende activa

Tabel 53: Belastingdebiteuren (* € 1.000)

Belastingdebiteuren	31-dec-21	31-dec-22
Leges/pachten/schouwvoering	2	66
Watersysteembeheer	5.838	8.972
Zuiveringsbeheer	7.474	8.143
Totaal	13.314	17.181

Tabel 54: Specificatie belastingdebiteuren (* € 1.000)

Belastingdebiteuren	2021	2022
Watersysteembeheer		
Debiteuren over huidig dienstjaar	5.679	8.806
Debiteuren over vorige dienstjaren	403	363
Totaal	6.083	9.168
Reservering dubieuze debiteuren	-245	-196
Boekwaarde	5.838	8.972
Zuiveringsbeheer		
Debiteuren over huidig dienstjaar	6.783	7.457
Debiteuren over vorige dienstjaren	950	918
Totaal	7.732	8.376
Reservering dubieuze debiteuren	-258	-233
Boekwaarde	7.474	8.143
Leges/pachten/schouwvoering	2	66
Totaal	13.314	17.181

Het saldo bij belastingdebiteuren betreft de openstaande posten van de werkelijk door de BSOB opgelegde aanslagen en is ten opzichte van het beginsaldo met € 3,9 miljoen toegenomen. De verlate aanslagoplegging van de heringedeelde gemeente Land van Cuijk is hiervan vooral de oorzaak. Het saldo van de reservering dubieuze debiteuren is gedaald met € 74.000.

Tabel 55: Verloop debiteuren algemeen (* € 1.000)

Debiteuren algemeen	31-dec-21	31-dec-22
Debiteuren algemeen	5.123	2.695
Voorziening dubieuze debiteuren		
Totaal	5.123	2.695

Het saldo van debiteuren algemeen betreft vorderingen die per 31 december 2022 nog niet zijn ontvangen. Het debiteurensaldo is ten opzichte van 2021 met € 2.428.000 gedaald.

De (grootste) te vorderen bedragen hebben betrekking op de gemeente Deurne € 180.000 betreffende de NGE Peelkanalen subsidie, waterschap Limburg € 680.000 voor de bijdrage baggeren Peelkanalen; DP maas en detachering, Rijkswaterstaat € 110.000 voor de bijdrage DP Maas, waterschap de Dommel € 232.000 (verdeling kosten Drongelens kanaal en detachering), Heineken Nederland € 718.000 en Afvalstoffendienst € 56.000 voor levering biogas en verhalen van gemaakte kosten als gevolg van brand € 132.000.

Op de debiteuren is een bedrag van € 16.189 aan vorderingen door het dagelijks bestuur oninbaar verklaard. Het betreft een vordering uit 2017 (gemeente Heusden) en 2021 (schadeverhaal particulier inzake haag Eikenheuvelweg informatienota hiervan behandelt in dagelijks bestuur d.d. 20 november).

Tabel 56: Overlopende activa (* € 1.000)

Overlopende activa	31-dec-21	31-dec-22
Nog te ontvangen inkomsten het Rijk	300	250
Nog te ontvangen inkomsten provincies	145	
Nog te ontvangen inkomsten overige openbare lichamen	1.520	1.857
Nog te ontvangen inkomsten	3.950	2.937
Nog te ontvangen belastingopbrengsten BSOB	7.195	11.170
Vooruitbetaalde kosten	1.014	114
Waarborgsommen	8	342
Overige transitoria	731	779
Totaal	14.862	17.448

Tabel 57: Nog te ontvangen inkomsten (* € 1.000)

Nog te ontvangen inkomsten	Stand per 31-12-2021	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Stand per 31-12-2022
Het Rijk	300	150	200	250
Provincie	145		145	
Overige openbare lichamen	1.520	2.000	1.663	1.857
Overig	3.950	1.345	2.358	2.937
Totaal	5.914	3.495	4.365	5.044

De nog te ontvangen inkomsten van het Rijk betreft de verwachte suppletieaangifte omzetbelasting 2021 en 2022.

Het saldo van de nog te ontvangen inkomsten van overige openbare lichamen is samengesteld uit de grondwateronttrekking Brabant Water; de dividuutkering van de Nederlandse Waterschapsbank; de Unie van Waterschappen voor de buitenlandactiviteiten en de bijdragen voor Gulden Energie van de gemeente Helmond en Laarbeek.

Het saldo van de overige nog te ontvangen inkomsten bestaat uit de nog te ontvangen opbrengsten HBE-certificaten en SDE-subsidie.

Nog te ontvangen belasting voorgaande jaren

Het saldo op deze rekening betreft de van de BSOB nog te ontvangen belastingenopbrengsten 2022, opgelegd in 2022, die in 2023 per bank worden ontvangen. En de in 2023 nog op te leggen aanslagen 2020, 2021 en 2022.

Vooruitbetaalde kosten

De vooruitbetaalde kosten hebben betrekking op de jaarlijks vooruit te betalen kosten voor de premies van diverse verzekeringen.

Overige transitoria

Het saldo bestaat voornamelijk uit de bijdrage voor de waterschapsverkiezingen 2023.

Liquide middelen

De post liquide middelen is samengesteld uit de saldi van de diverse lopende betaalrekeningen bij de banken.

Tabel 58: Liquide middelen (* € 1.000)

Liquide middelen	31-dec-21	31-dec-22
Rekening-courant 's Rijks schatkist	0	0
Rabobank	23	0
Totaal	23	0

Schatkistbankieren

Het verplicht schatkistbankieren is met ingang van 1 januari 2014 opgenomen in de Wet Fido. Voor decentrale overheden betekent schatkistbankieren dat zij al hun overtollige middelen aanhouden in de schatkist (rekening-courant) bij het ministerie van Financiën. De hoogte van deze drempel is afhankelijk van de financiële omvang van het waterschap. De drempel is vastgesteld op 0,75% van het jaarlijkse begrotingstotaal, met een minimum van € 250.000. In 2021 is het percentage van de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd van 0,75% naar 2% van het begrotingstotaal. Voor 2022 geldt voor waterschap Aa en Maas een drempel van € 3.017.000.

2.4.3 Toelichting Passiva

2.4.3.1 Eigen vermogen

Tabel 59: Verloop bestemmingsreserves (* € 1.000)

Totaal reserves	31-dec-21	Resultaat bestemming	31-12-2021 incl. resultaat bestem.	Interne vermeerderingen	Interne verminderingen	31-dec-22
Totaal	54.028	1.205	55.233	2.911	2.639	55.504

- **Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie**

Tabel 60: Verloop bestemmingsreserve tariefegalisatie (* € 1.000)

Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie	31-dec-21	Resultaat bestemming	31-12-2021 incl. resultaat	Interne vermeerderingen	Interne verminderingen	31-dec-22
Totaal bestemmingsreserve voor tariefegalisatie Watersysteembeheer	16.418	3.627	20.046	1.101	1.350	19.797
Totaal bestemmingsreserve voor tariefegalisatie Zuiveringsbeheer	27.599	-2.333	25.266	1.810		27.076
Totaal	44.017	1.294	45.312	2.911	1.350	46.873

De bestemmingsreserves voor tariefegalisatie bestaan uit egalisereserves en categoriereserves. De egalisereserve heeft tot doel om de tariefontwikkelingen in relatie tot de kostenontwikkeling af te vlakken. Als gevolg van het vastgestelde Financieel Beleid per 2022 is de minimumgrens van deze reserve bepaald op 8% van de nettolasten voor Watersysteembeheer en 7% voor Waterzuiveringsbeheer.

De categoriereserves van de verschillende categorieën worden aangewend om de hoeveelheid verschillen tussen de begrote belastingopbrengsten en de gerealiseerde belastingopbrengsten te dekken.

De mutaties binnen de tariefegalisatiereserves betreffen de bestemming van het resultaat volgens de vastgestelde Programmabegroting 2022.

- **Algemene reserve**

Vanuit de Waterschapswet is de verplichting ontstaan voor het vormen van een weerstandsreserve voor Watersysteem- en Zuiveringsbeheer. Deze reserve is nodig om risico's bij calamiteiten op te kunnen vangen.

Tabel 61: Verloop weerstandsreserve (* € 1.000)

Weerstandsreserve	31-dec-21	Interne vermeerderingen	Interne verminderingen	Resultaat bestemming	31-dec-22
Weerstandsreserve Watersysteembeheer	1.600				1.600
Weerstandsreserve Zuiveringsbeheer	1.750				1.750
Totaal	3.350				3.350

Voor 2022 zijn de risico's in beeld gebracht maar hebben niet geleid tot het aanpassen van de gevormde reserves. De toelichting van de financiële risico's zijn verwoord in de risicoparagraaf binnen het jaarverslag.

- **Overige Bestemmingsreserves**

Tabel 62: Verloop bestemmingsreserves (* € 1.000)

Overige Bestemmingsreserves	31-dec-21	Resultaat bestemming	31-12-2021 incl. resultaat	Interne vermeerderingen	Interne verminderingen	31-dec-22
Natschadeloket Peilopzet Maas	1.427		1.427		21	1.406
Bestemmingsreserve PBB	551		551		275	276
Bestemmingsreserve IBP2016-2021	339	-89	250			250
Instandhouding Oijen	479		479		111	368
Afschrijving Oijen	1.400		1.400		882	518
Waterveiligheid	2.464		2.464			2.464
Totaal	6.660	-89	6.571		1.289	5.282

Natschadeloket Peilopzet Maas

Doordat Rijkswaterstaat de Maaswerken maatregelen uitvoert ter verbetering van de waterhuishouding van de Maas, zijn de stuwpeilen in Grave en Sambeek in 2011 en 2012 verhoogd. Deze peilverhoging zal leiden tot vernattingschade bij agrariërs. Daarnaast bestaat ook de mogelijkheid dat waterschapactiviteiten lokaal tot vernatting kunnen leiden. Deze reserve is bedoeld om bovengenoemde schades te kunnen uitkeren. Onzeker is hoeveel natschadeclaims zullen worden ingediend en wat dit vergt aan capaciteit en middelen. In de overeenkomst met Rijkswaterstaat is hiervoor op basis van aannamen een vergoeding vastgesteld. Deze vergoeding betreft naast uit te keren schadebedragen, procedurekosten inclusief organisatorische en personele kosten. Er zijn kosten gemaakt zodat een onttrekking heeft plaatsgevonden op basis van deze regeling. Op grond van het uitgebrachte advies loopt de overeenkomst tot 2038 en kan een verzoek worden ingediend tot 2035, en mogelijk nog 5 jaar langer.

Bestemmingsreserve PBB

Via de resultaatbestemming bij de jaarrekening 2015 is een bestemmingsreserve PBB (Persoonsgebonden basisbudget) ad € 1.800.000 gevormd. Deze bestemmingsreserve is nog altijd actueel doordat deze voorziening nog altijd onderdeel uitmaakt van de cao. In 2022 zijn de kosten ad. € 275.000 voor het persoonsgebonden basisbudget onttrokken aan de reserve.

Bestemmingsreserve IBP

Bij de besluitvorming van het 2^e Bestuursverslag 2016 is besloten het project binnen de exploitatie uit te voeren en worden de niet uitgegeven middelen gestort in een bestemmingsreserve. Formeel was 2021 het laatste jaar van deze bestemmingsreserve. Bij de vaststelling van het jaarverslag 2021 heeft het AB besloten om de bestemmingsreserve InformatieBeleidsPlan (IBP) te continueren en de hoogte van de bestemmingsreserve vast te stellen op maximaal € 250.000. De stand van de reserve bedroeg per 31-12-2022 het maximale bedrag van € 250.000 zodat er uit de overgebleven exploitatiemiddelen geen toevoeging meer hoeft plaats te vinden.

Instandhouding Oijen

Deze bestemmingsreserve is bij de vaststelling van het Jaarverslag 2018 gevormd voor het in stand houden van rwzi Oijen voor en tijdens de renovatie. In 2022 is een bedrag van € 111.000 onttrokken aan deze bestemmingsreserve.

Afschrijving Oijen

Het Algemeen Bestuur heeft op 26 februari 2021 besloten om een bestemmingsreserve afschrijving Oijen van € 1.400.000 te vormen ter dekking van de verwachte versnelde afschrijving van activa als gevolg van de renovatie van rwzi Oijen. In 2022 is deze bestemmingsreserve voor € 882.000 aangewend voor de dekking van vervroegde afschrijvingslasten.

Waterveiligheid

Conform het besluit bij jaarverslag 2020 is de bestemmingsreserve waterveiligheid gevormd. Aanleiding voor het vormen van deze bestemmingsreserve was dat het project Ravenstein Lith (Meanderende Maas) overgegaan was van de verkenningsfase naar de planuitwerkingsfase. Deze fase van het project kent voor het waterschap een gunstiger nettoresultaat dan werd voorzien en het onbenutte deel aan inkomsten (€ 2.464.000) vormt de basis van de bestemmingsreserve Waterveiligheid en blijft daarmee ter beschikking voor de resterende twee fasen van het project Meanderende Maas. In 2021 en 2022 is deze bestemmingsreserve niet aangewend voor de dekking van exploitatielasten.

Tabel 63: Exploitatiesaldo (* € 1.000)

Saldo van baten en lasten	31-dec-22
Exploitatiesaldo voor besluitvorming	4.594

Over het nog te bestemmen saldo van de rekening van baten en lasten over 2022 moet door het algemeen bestuur nog een besluit worden genomen. De resultaatbestemming is binnen Voorstel en Besluit pagina 111 opgenomen in dit jaarverslag.

2.4.3.2 Voorzieningen

Tabel 64: Verloop voorzieningen (* € 1.000)

Voorzieningen	31-dec-21	Interne vermeerderingen	Interne verminderingen	31-dec-22
Arbeidsgerelateerde vpl wachtgelden	118		55	63
Arbeidsgerelateerde vpl pensioenen	297		37	260
Arbeidsgerelateerde voorziening APPAplan		2.028		2.028
Totaal	415	2.028	92	2.352

Toelichting voorzieningen:

Arbeidsgerelateerde verplichtingen

Deze voorziening is als gevolg van de Waterschapswet 2009 verplicht gevormd. De voorziening is te verdelen in drie componenten, te weten:

Wachtgeld verplichtingen

Gekeken is naar de uitkeringsgerechtigden en de resterende duur van de uitkeringen. Op het moment dat nieuwe bestuurders recht hebben of krijgen op een wachtgelduitkering wordt de voorziening geactualiseerd. Dit geldt ook bij het stoppen van wachtgelduitkeringen wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd of bij overlijden. Bij het actualiseren is onder meer rekening gehouden met de duur van de verplichtingen, waarbij gegevens en cijfers ultimo 2022 als basis hebben gediend. In onderstaande tabel worden de mutaties over 2022 weergegeven.

Tabel 65: Mutaties arbeidsgerelateerde verplichtingen wachtgeld (* € 1.000)

Arbeidsgerelateerde verplichting wachtgeld	Bedrag
Vermindering als gevolg van de rechtstreekse betalingen via de voorziening	-6
Onttrekking in verband met te hoog ingeschat bedrag voorziening	-50
Totaal	-55

Pensioenverplichtingen

Bij het actualiseren van de voorziening is rekening gehouden met de verwachte pensioenverplichtingen ten behoeve van de oud-bestuurders of hun partners gebaseerd op een levensverwachting van de man/vrouw in Nederland (bron: CBS). Het betreft hier oud-bestuurders (tot 2008) waarvoor destijds geen pensioenverzekering is afgesloten. In onderstaande tabel worden de mutaties over 2022 weergegeven.

Tabel 66: Mutaties arbeidsgerelateerde verplichtingen pensioenen (* € 1.000)

Arbeitsgerelateerde verplichting pensioenen	Bedrag
Vermindering als gevolg van de rechtstreekse betalingen via de voorziening	-37
Totaal	-37

Voorziening APPAplan

De uitkering na het vervullen van een politiek ambt is voor politieke ambtsdragers geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (APPA).

Dagelijks bestuursleden van de waterschappen bouwen op grond van de APPA-pensioenaanspraken op tijdens de functieervulling, maar ook tijdens de uitkeringsperiode na het aftreden. Deze pensioenaanspraken komen ten laste van de begroting.

De pensioenopbouw voor de (oud-) DB-leden verliep tot 1 januari 2022 via een verzekeraar. De verzekeraar heeft per 1 januari 2022 aangegeven de overeenkomst per 1 januari 2022 te beëindigen. Per 1 januari 2022 kan waterschap Aa en Maas geen kapitaal meer opbouwen voor het pensioen van de DB-leden bij de verzekeraar. Het bij de verzekeraar opgebouwde kapitaal, dat is vrijgefallen in januari 2022, is gestort in een voorziening APPAplan. Alle toekomstige pensioenverplichtingen voor (oud-) DB-leden worden vervolgens in de voorziening APPAplan afgedekt en volledig in eigen beheer opgebouwd.

Tabel 67: Mutaties voorziening APPAplan (* € 1.000)

Voorziening arbeid APPAplan	Bedrag
Toevoeging in verband met te vormen voorziening	2.028
Totaal	2.028

2.4.3.3 Vreemd vermogen

Tabel 68: Langlopende schulden (* € 1.000)

Langlopende schulden	31-dec-21	31-dec-22
Totaal	354.719	381.489

Tabel 69: Geldleningen (* € 1.000)

Geldleningen	31-dec-22
Hoofdsom Geldleningen per 1-1-2022	637.027
Aflossingen tot en met 1-1-2022	-282.428
Saldo geldleningen per 1-1-2022	354.599
Opgenomen geldleningen 2022	55.000
Aflossingen 2022	-28.246
Totaal	381.352

Tabel 70: Verloop geldleningen (* € 1.000)

Hoofdsom	Stand per 1-1-2022	Vermeerderingen	Gewone aflossing	Stand per 31-12-2022	Rentelast boekjaar
637.027	354.599	55.000	28.246	381.352	8.050

In 2022 zijn, zoals in de begroting werd voorzien, een tweetal leningen afgesloten voor in totaal € 55 miljoen. De schuldenlast is met € 28,2 miljoen gedaald door de aflossingen.

De rentelast van de totale vaste geldleningen over 2022 bedroeg € 8.050.000. In de Uitvoeringsinformatie Jaarrekening 2022 is een uitgebreide staat van vaste schulden opgenomen.

Tabel 71: Waarborgsommen (* € 1.000)

Waarborgsommen	31-dec-21	31-dec-22
Totaal	120	137

De waarborgsommen hebben betrekking op: gemeente Helmond (plaatsen peilbuizen), PostNL (twee postbussen), een waarborgsom van € 51.000 voor Agrosaar America BV en waarborgsommen van € 86.000 voor een mestvergistingsinstallatie.

Tabel 72: Kortlopende schulden (* € 1.000)

Kortlopende schulden	31-dec-21	31-dec-22
Rekening-courant met openbare lichamen	16.955	35.808
Crediteuren	5.231	9.646
Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale en pensioenpremies	2.488	3.552
Overlopende passiva	39.544	23.603
Totaal	64.218	72.609

Rekening-courantverhouding met openbare lichamen

Dit betreft het saldo van de rekening bij de Nederlandse Waterschapsbank.

Crediteuren

Het saldo op de crediteuren (inclusief betalingen onderweg) is € 9.646.000.

Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale- en pensioenpremies

In 2022 bestaan de kortlopende schulden uit ingeboekte belastingen afdrachten (€ 3.552.000).

Overlopende passiva

Tabel 73: Overlopende passiva (* € 1.000)

Overlopende passiva	31-dec-21	31-dec-22
Nog te betalen kosten	10.676	13.935
Vooruitontvangen inkomsten	4	4
Vooruitontvangen van de EU	0	0
Vooruitontvangen van het Rijk	14.292	4.509
Vooruitontvangen van de Provincie	4.569	2.258
Vooruitontvangen ov. openbare lichamen	512	-247
Nog te verrekenen bedragen	6.479	157
Af te dragen loonheffing	38	87
Verplichtingen aan personeel	2.496	2.503
Overige transitoria	477	396
Totaal	39.544	23.603

Nog te betalen kosten

De voornaamste posten binnen het huidige saldo zijn:

- Rente diverse langlopende leningen € 6.175.095;
- Afrekening Greenchoise energiekosten € 1.507.846;
- Afhaaksubsidies Campina € 710.000 en Van Rooi Meat € 153.000;
- Afrekening HWBP bijdrage € 171.000;
- SDE subsidie 2022 en ASD € 444.490;
- Afrekening AQUON monstername Covid € 185.900;
- Afrekening SNB 2022 € 955.505;
- Gemeente 's-Hertogenbosch HBE's 2021 € 287.307 en afrekening warmtelevering € 185.370;
- Pennings Groenvoorziening onderhoud € 360.102;
- HWH bijdrage TMX € 80.667;
- Bijdrage wateraanvoer Waterakkoord € 985.711;
- Advieskosten (Houthoff en Haskoning) € 330.034;

- Accountantskosten 2022 € 52.300;
- Diverse uitgevoerde werkzaamheden en geleverde goederen en diensten € 1.268.751.

Vooruitontvangen inkomsten

Het verloop van de vooruitontvangen inkomsten in 2022 zijn als volgt:

Tabel 74: Vooruitontvangen inkomsten (* € 1.000)

Vooruitontvangen inkomsten	Stand per 31-12-2021	Toevoegingen	Vrijgevallen bedragen	Stand per 31-12-2022
EU		128	128	
Het Rijk	14.292	381	10.165	4.509
Provincies	4.569	2.371	4.681	2.258
Overige openbare lichamen	512	552	1.311	-247
Totaal	19.374	3.432	16.284	6.521

Deze vooruitontvangen inkomsten van het Rijk, de Provincie en overige openbare lichamen zijn te specificeren naar de volgende posten:

Tabel 75: Vooruitontvangen inkomsten per doel (* € 1.000)

Vooruitontvangen inkomsten voor	Vooruitontvangen inkomsten van	Stand per 31-12-2021	Toevoegingen	Vrijgevallen bedragen	Stand per 31-12-2022
	<i>EU</i>		128	128	
	<i>Het Rijk</i>	11	21	14	18
	<i>Provincies</i>	7	1.345	1.216	135
	<i>Overige openbare lichamen</i>	145		92	52
	Totaal	162	1.494	1.450	205
Vooruitontvangen subsidies sva	Overige openbare lichamen	19		15	4
Buitenlandbeleid	<i>Het Rijk</i>	1.870		1.932	-61
	<i>Overige openbare lichamen</i>	90			90
	Totaal	1.960		1.932	29
Subsidie TKI-Gas fase 2	Het Rijk	7.424		5.969	1.455
Subsidie HWBP Ravenstein-Lith	<i>Provincies</i>	86	29	115	
	<i>Overige openbare lichamen</i>	29		29	
	Totaal	115	29	144	
Sensorgestuurd boeren	Het Rijk	3.692		1.669	2.023
Voorschot subsidie HWBP Cuijk-Ravenstein	Provincies	53			53
Voorschot subsidie Biodiversiteit	<i>Het Rijk</i>	1.185		439	746
	<i>Provincies</i>	2.873	11	2.008	877
	Totaal	4.058	11	2.446	1.624
Voorschot subsidie DHZ	<i>Provincies</i>	440	62	500	2
Voorschot subsidie STUW	Totaal	440	62	500	2
Voorschot subsidie NNB	Provincies	224	156	380	
Puzzelen met Ruimte	Overige openbare lichamen	325	200	457	68
	<i>Het Rijk</i>	110	110		220
	<i>Provincies</i>	251	251		502
	<i>Overige openbare lichamen</i>	-199	352	615	-461
	Totaal	162	713	615	261
DPMaas	Provincies	635			635
NVO Subsidie	Overige openbare lichamen	103		103	
Covid Bemonstering	<i>Het Rijk</i>		250	142	108
	<i>Provincies</i>		125	71	54
	Totaal		375	213	162
Hoogwv DB Crevecoeur	Provincies		392	392	
MOK extra capaciteit					
Totaal		19.374	3.432	16.284	6.521

Vooruitontvangen subsidies sva

Op deze balanspost worden de vooruitontvangen subsidies van diverse projecten verantwoord. Het kan voorkomen dat de uitgaven van de betreffende projecten achterblijven bij de totaal ontvangen subsidie. Wanneer de uitgaven op het project van voldoende omvang zijn worden de vooruit ontvangen subsidies naar de betreffende projecten verantwoord.

In 2022 is € 128.000 subsidie toegevoegd en ook vrijgevallen voor de ontvangen bijdrage van de EU life IP Deltanatuur Smakterbroek.

In 2022 is van het Rijk € 21.000 ontvangen voor Torwash en is € 14.000 vrijgevallen ten gunste van het project.

Van de Provincie is € 1.345.000 ontvangen € 1.216.000 vrijgevallen als bijdrage voor het project Life IP Smakterbroek.

Van de overige openbare lichamen is een bedrag van € 92.000 vrijgevallen ten gunste van het project ondersteuning pilot nanofiltratie rwzi Asten.

Buitenlandbeleid

Voor het uitvoeren van diverse projecten in het buitenland ontvangt het waterschap subsidies. Als penvoerder van deze subsidies vinden uitkeringen plaats aan de diverse instanties op basis van gedeclareerde voorschotten of gemaakte kosten. De mutatie betreft buitenlandproject Ghana.

TKI-Gas fase 2

Het vrijgevallen bedrag betreft de terugvordering ad. € 1.901.000 van de subsidie van het Rijk. Daarnaast is er voor € 31.000 kosten gedeclareerd voor het project Superkritisch vergassen fase 2.

Subsidie HWBP Ravenstein-Lith

Per 1 januari 2017 is de Waterwet gewijzigd en zijn nieuwe normen voor de primaire waterkeringen opgenomen. Van alle primaire waterkeringen langs de Maas krijgen de trajecten Cuijk-Ravenstein en Ravenstein-Lith de hoogste norm. Een bedrag van € 5.968.822,35 is verantwoord naar het betreffende project. In 2022 is geen subsidie ontvangen. De niet aangewende subsidie vanuit het Rijk wordt in 2023 (en verder) ingezet.

Subsidie Sensorgestuurd boeren

In 2019 is de meetpilot sensorgestuurd boeren gestart met als doel emissieroutes van nutriënten beter te kwantificeren. In 2022 is er € 28.697 toegevoegd aan het project en is er € 143.527 vrijgevallen voor het project waarmee het project tevens is beëindigd.

Subsidie HWBP Cuijk-Ravenstein

Van onder meer Rijkswaterstaat zijn subsidies ontvangen ten behoeve van de verkenning van het traject Cuijk-Ravenstein. Zo is er in 2022 geen subsidie ontvangen en een bedrag van € 1.169.000 aangewend en verantwoord naar het betreffende investeringsproject.

Subsidie Biodiversiteit leefgebieden

De provincie stelt subsidie beschikbaar voor projecten die bijdragen aan de instandhouding van bedreigde soorten of leefgebieden. Voor het project Smakterbroek/Campagnebeek west is hiervoor in 2019 een beschikking afgegeven en een voorschot ontvangen. In 2022 zijn geen middelen vrijgevallen ten gunste van het project.

Subsidie DHZ

De uitvoering van het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) is gericht op klimaatadaptatie, zoetwatervoorziening en waterconservering. Naast de uitvoering van fase één wordt de tweede fase van het Deltaprogramma Zoet Water (2021-2027) voorbereid. Ook de stresstesten in het kader van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie leveren informatie op over de gevolgen van klimaatverandering en de te nemen maatregelen.

In 2022 is € 11.000 aan subsidie ontvangen en € 2.446.000 vrijgevallen ten gunste van de projecten.

Subsidie STUW

In 2019 is het manifest Brabants mozaïek in ontwikkeling opgesteld, is gestart met een gebiedsproces WBP en met voorbereidingen voor nieuwe afspraken over de samenwerking met de provincie (STUW). Van de provincie Noord-Brabant is in 2022 € 62.217 subsidie ontvangen. Met de vooruitgangen inkomsten en de vooruit ontvangen subsidie konden de uitgaven van € 499.869 worden gedekt.

Subsidie NNB

In 2022 heeft de provincie Noord-Brabant € 155.790 uitbetaald vanuit de in 2020 toegekende subsidiebeschikking voor capaciteitsinzet in relatie tot Natuurnetwerk Noord-Brabant. In 2022 is een bedrag van € 379.644 aangewend ter dekking van de gemaakte kosten voor diverse NNB-projecten. Met de vooruit ontvangen inkomsten en de vooruit ontvangen subsidie konden de uitgaven worden gedekt.

Puzzelen met Ruimte

Waterschap Aa en Maas is namens de regio Noord-Oost Brabant bestuurlijk en ambtelijk trekker van het project Puzzelen met Ruimte. Vanuit de RegioDeal Noord-Oost Brabant zijn hiervoor de komende jaren middelen beschikbaar. Doelstelling is een impuls geven aan een zestal gebiedsprocessen in de regio en twee experimenteergebieden kringlooplandbouw. De inzet is om te schakelen tussen verschillende opgaven in een gebied en waar mogelijk slim te koppelen (met ruimte) zodat kansen ontstaan of knelpunten sneller opgelost worden. In 2022 is € 200.000 aan subsidie hiervoor ontvangen en een bedrag van € 456.941 is aangewend ter dekking van de gemaakte kosten en het beschikbaar stellen van middelen voor gebiedsprocessen. In de Begroting 2022 was dit nog niet voorzien.

DP Maas

Het Deltaprogramma Maas is een samenwerkingsverband van bevoegde en verantwoordelijke partijen voor de inrichting en het beheer van het Nederlandse deel van het hoofdwatersysteem Maas. De Stuurgroep Deltaprogramma Maas heeft in 2015 het procesontwerp voor deze samenwerking vastgesteld. In de afgelopen jaren hebben de acht regionale partijen (drie provincies, vier waterschappen en Rijkswaterstaat Zuid) de middelen en capaciteit bijeengebracht. In 2022 is € 713.000 aan bijdrages ontvangen. € 615.000 is in 2022 aangewend ter dekking van gemaakte kosten.

NVO-subsidie

In 2021 is € 674.594 aan voorschot ontvangen voor de realisatie van tien natuurvriendelijke oevertrajecten. In 2022 zijn geen middelen vrijgevallen ten gunste van het project.

COVID-bemonstering

In 2021 is € 103.075 aan bijdrage hiervoor ontvangen. Dit bedrag is in 2022 aangewend ter dekking van gemaakte kosten zodat er geen subsidie meer vooruit ontvangen is.

Hoogwaterveiligheid 's-Hertogenbosch Crèvecoeur

De activiteiten zijn gericht op de voorbereiding en uitvoering van het project Hoogwaterveiligheid 's-Hertogenbosch, Crèvecoeur. Deze maatregelen zorgen voor een waterstandsdeling in de Maas in de provincie Noord-Brabant en ook wordt gekeken wat het effect is op wateroverlast rondom 's-Hertogenbosch.

In 2022 is subsidie ontvangen van het Rijk (€ 250.000) en de provincie Noord-Brabant (€ 125.000). In 2022 is er voor € 213.042 aangewend ter dekking van de gemaakte kosten.

2.4.3.4 Niet uit de balans blijvende verplichtingen en rechten

Investerings

Met betrekking tot investeringsprojecten is per ultimo 2022 voor € 88,5 miljoen aan opdrachten verstrekt.

Leaseverplichtingen

Het waterschap heeft vier leaseauto's tot haar beschikking. De leaseverplichting betreft een bedrag van € 64.999 Dit bedrag is bepaald op basis van de nog lopende contractperiode per auto (tussen de 1 maand en 2,2 jaar).

Juridische procedures

Rondom de afwikkeling van de renovatie rwzi 's-Hertogenbosch spelen juridische procedures met de aannemer. De uitkomst van deze procedures kan uiteindelijk een materiele impact hebben op de financiële positie van het waterschap. Bij opmaak van de jaarrekening is geen betrouwbare schatting te maken van de uitkomst en de mogelijke financiële gevolgen. Daarom zijn deze in de jaarrekening niet financieel gewaardeerd. Voor een verdere toelichting hieromtrent verwijzen we naar de paragraaf weerstandsvermogen.

Coronacompensatie

Ten tijde van de Coronapandemie hebben de waterschappen actief invulling gegeven aan de oproep van het kabinet om inwoners en bedrijven zoveel mogelijk financieel te ontzien. Hiermee hebben de waterschappen bijgedragen aan een breder maatschappelijk belang en heeft het kabinet de toezegging gedaan dat de waterschappen compensatie kunnen krijgen voor de inkomstenderving over de jaren 2020 en 2021 die daardoor is opgetreden. De nadelige financiële effecten van de coronacrisis bestaan voor de waterschappen met name uit minder opbrengsten zuiveringsheffing van bedrijven en in mindere mate ook meer aanvragen voor kwijtschelding, meer oninbaar-verklaringen en minder opbrengsten van invordering.

Op grond van de jaarrekening over 2020 had waterschap Aa en Maas geen recht op coronacompensatie. De aanvraag voor coronacompensatie over 2021 kan pas voor de zomer van 2023 (peildatum 1 juni 2023) worden gedeclareerd. Indien de declaratie voor de coronacompensatie over 2021 wordt toegekend dan komt in 2023 € 3,3 mln. ten gunste van de exploitatie van de taak Waterzuiveringsbeheer.

Waarborging/garantstellingen

Garantstelling waterschap voor krediet Aquon

In de GR Aquon is in artikel 36 Borgtocht opgenomen dat voor de aan Aquon verstrekte leningen iedere deelnemer jegens betreffende geldgever rechtstreeks aansprakelijk is conform zijn kostenaandeel in Aquon, op basis van de laatst vastgestelde verdeelsleutel. Aquon is in het verleden twee langlopende leningen aangegaan voor een totaalbedrag van € 9,655 miljoen. In 2022 heeft Aquon voor de financiering van de nieuwbouw een tweetal nieuwe leningen afgesloten voor in totaal € 6.705.000. Op 31-12-2022 resteert nog een totale lening schuld van € 12,871 miljoen. Daarnaast heeft de Nederlandse Waterschapsbank aan de Gemeenschappelijke regeling AQUON een kredietfaciliteit verleend van € 7 miljoen. De garantstelling van waterschap Aa en Maas in de leningen en kredietfaciliteit is 10,3%.

Garantstelling waterschap voor hypothecaire leningen personeel

Het waterschap staat garant voor hypothecaire leningen die zijn verstrekt aan voormalig medewerkers van het waterschap op grond van de samenwerkingsovereenkomst Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel. Dit betreft in het verleden verstrekte leningen waarvan de samenwerkingsovereenkomst met ingang van 31 december 2012 beëindigd was. Eind 2022 bedraagt de hoofdsom € 788.882 en de restschuld € 546.021.

Garantstelling aan NWB ten behoeve van doorlopend kredietfaciliteit voor UvW

Alle waterschappen, met uitzondering van Hoogheemraadschap van Delfland, hebben een garantstelling afgegeven aan de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) ten behoeve van een

doorlopend kredietfaciliteit voor de Unie van Waterschappen (UvW). Het maximale bedrag waarvoor een waterschap aangesproken kan worden, is € 2 miljoen.

In de ledenvergadering van de Unie d.d. 16 oktober 2015 is afgesproken dat bij een eventuele aansprakelijkheidsstelling inzake het krediet het verhaalrecht (recht van regres) gebaseerd wordt op het aandeel in de reguliere contributiebijdrage. Het huidige aandeel van waterschap Aa en Maas in de contributie bedraagt 4,5%.

De Unie van Waterschappen heeft in 2017, na instemming van het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas, een lening (groot € 6.013.268) met hypothecaire zekerheid ten behoeve van het pand aan de Koningskade 40 te Den Haag omgezet in een lening met borgtochtverklaring van de waterschappen. De nieuwe lening moet gegarandeerd worden door de waterschappen. Voor de garantstelling geldt een verdeelsleutel voor de waterschappen die optelt tot 100% en als basis de verdeelsleutel conform de contributiebijdrage van de Unie van Waterschappen heeft.

Garantieregeling nieuwe kosten-verdeelsystematiek SNB

Bij de bestuurlijke vaststelling in 2019 van de nieuwe kosten-verdeelmethode bij SNB is een garantieregeling overeengekomen tussen de aandeelhoudende waterschappen van SNB. De garantieregeling houdt in dat de waterschappen Vechtstromen en Scheldestromen van de andere aandeelhoudende waterschappen (Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta) de garantie hebben gekregen dat SNB over de periode 2021 tot met 2026 bepaalde hoeveelheden slib van derden contracteert tegen geprognosticeerde tarieven. Op grond van deze garantieregeling is door de andere waterschappen gegarandeerd dat de waterschappen Vechtstromen en Scheldestromen per saldo geen financieel nadeel zullen ondervinden over de periode 2017 tot en met 2026 vanwege de invoering van de nieuwe kosten-verdeelmethode. Voor waterschap Aa en Maas bedraagt de verleende garantie € 333.333. Het bedrag is pas definitief verschuldigd als kan worden vastgesteld dat SNB niet voldoet aan de gestelde voorwaarden uit de garantieregeling.

Garantiestelling inzake eigen financiering SNB

Het waterschap Aa en Maas staat naar rato van het aandelenbezit garant voor een bedrag van maximaal € 16.179.775 (exclusief eventuele achterstallige (boete)rente of kosten) voor leningen die SNB afsluit. Voor deze garantiestelling heeft waterschap Aa en Maas als zekerheidsstelling, naar rato van het aandelenbezit, een recht van hypotheek op het terrein, gebouwen en installaties van SNB te Moerdijk. De SNB heeft in 2020 en 2022 geldleningen afgesloten met een restant leensom per 31-12-2022 van € 23.562.500.

NWB-OVERZICHT LENINGEN

Leningnummer	aanvang	hoofdsom	rente %	looptijd	saldo		aflossing		saldo	
					31-12-2021	2022	2022	31-12-2022		
Lening NWB 30818*	23-12-2020	€ 27.000.000	0,00%	6 jaar	€ 22.500.000	€ 4.500.000	€ 4.500.000	€ 18.000.000		
Lening NWB 31505	15-4-2022	€ 6.000.000	1,39%	8 jaar	€ -	€ 437.500	€ 437.500	€ 5.562.500		
Totaal					€ 22.500.000	€ 4.937.500	€ 4.937.500	€ 23.562.500		

* In feite is het rentepercentage -0,218% doordat de rente vooraf in één keer is uitbetaald door een hoger bedrag dan de hoofdsom gestort te krijgen

Naar rato van het aandelenbezit bedraagt de garantiestelling van waterschap Aa en Maas voor deze leningen € 6.932.088. In 2022 is geen aanspraak gemaakt op deze garantstelling.

Garantiestelling inzake gedeerde belastinginkomsten

De minister verstrekt wat betreft de waterschapsbelastingen aan een waterschap een uitkering ter bekostiging van:

- a) de door de ambtenaar belast met de invordering kwijtgescholden bedragen van gedupeerden (component 'gedeerde belastinginkomsten')

In juridische termen betreft de uitkering die een waterschap van de Minister van BZK ontvangt een 'incidentele uitkering'. Deze uitkering bestaat in de eerste plaats uit een vergoeding voor de gedeerde belastinginkomsten die het rechtstreekse gevolg zijn van het kwijtschelden van de op

31 december 2020 openstaande belastingschulden van gedupeerden en hun toeslagpartners voortvloeiend uit waterschapsbelastingen.

- b) de kosten die samenhangen met de uitvoering van deze kwijtschelding (component 'uitvoeringskosten'), zijnde het product van het aantal gedupeerden en het normbedrag van € 100.

De totale uitkering bedraagt de som van a en b.

2.4.3.5 Verbonden partijen

De specifieke informatie omtrent de verbonden partijen wordt nader toegelicht in § 1.5.7 Verbonden partijen.

2.4.3.6 Gebeurtenissen na balansdatum

Aanhoudende hoge Inflatie

Vorig jaar schreven we nog over de ontwikkelingen van het coronavirus. Het Nederlandse financiële stelsel heeft de coronacrisis goed doorstaan en kan toekomstige schokken opvangen, zo is gebleken. De inflatie is het afgelopen jaar in veel landen tot recordhoogtes gestegen. Dit komt door een sterke stijging van de vraag naar goederen en diensten na de coronapandemie in combinatie met een achterblijvend aanbod door verstoringen in productieketens. Door de oorlog in Oekraïne zijn de prijzen en daarmee de inflatie verder gestegen. De inflatie was en is op dit moment hoog, maar daalt naar verwachting in 2023. In de praktijk zien wij dat bepaalde elementen van de inflatie vertraagd doorlopen in onze begrotingen. De Europese Centrale Bank (ECB) kan er met haar beleid voor zorgen dat de inflatieverwachtingen voor de middellange termijn in de eurozone stabiel rond de 2% zijn.

Naast de inflatie blijft de beschikbaarheid van personeel in negatieve zin ook een rol in de realisatie van investeringsprojecten. Diverse investeringsprojecten laten over 2022 een vertraging van de uitvoering zien.

2.4.4 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

De Wet normering topinkomens (WNT) is van toepassing op waterschap Aa en Maas. Het toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 € 216.000. Het waterschap valt onder het regime waarin de bezoldiging van de bestuurders en hoogste leidinggevenden niet mag uitstijgen boven het wettelijke bezoldigingsmaximum van € 216.000. Hieronder het overzicht van de beloning van de secretaris-directeur van waterschap Aa en Maas waaruit blijkt dat deze binnen de kaders van de WNT blijft.

Tabel 76: Topfunctionarissen waterschap Aa en Maas

Bedragen x € 1	Dhr. P. Sennema
Functiegegevens	Secretaris-Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01-01/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 158.451,88
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.689,96
<i>Subtotaal</i>	€ 181.141,84
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.000,00
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Bezoldiging	€ 181.141,84
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.
Gegevens 2021	
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01-01/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 152.688,64
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.156,80
<i>Subtotaal</i>	€ 174.845,44
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 209.000,00
Bezoldiging	€ 174.845,44

Naast de hiervoor vermelde topfunctionaris zijn er geen overige functionarissen die in 2022 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2022 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT moeten worden gerapporteerd.

Voorstel en Besluit

Het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas;

gezien het voorstel van het dagelijks bestuur van 9 mei 2023;

gehoord het advies van de commissie Algemene en Financiële Zaken, van de commissie Watersysteembeheer en de commissie Emissiebeheer;

gelet op het bepaalde in de Waterschapswet;

besluit:

- 1 Het Jaarverslag 2022 vast te stellen;
- 2 In te stemmen met het voorstel tot administratieve overboeking van de restantkredieten van onderhanden werk van het verslagjaar 2022 en de daarmee samenhangende geraamde bijdragen die per ultimo 2022 nog niet ontvangen waren;
- 3 Goedkeuren van de kredietoverschrijding op een viertal investeringen, die in 2022 volledig afgerond zijn en geactiveerd worden (zie § 1.5.11 voor verdere toelichting). Het betreft de volgende projecten;

(* € 1.000)

Investeringskrediet/-project	Krediet cfm. investeringsbesluit	Totaal uitgaven (incl. uren/rente)	Openstaande verplichtingen	Totaal gerealiseerd	Restant beschikbaar krediet
10228 - Ren RG St Hub Wilber Fortuna	882	886		886	-4
10239 - RG Vianen	132	134		134	-2
10246 - Renovatie gashouder Lvc	375	377		377	-2
10250 - HWBP bijdrage 2021	7.070	7.474		7.474	-404
Afgeronde projecten	8.459	8.871		8.871	-412

- 4 In te stemmen met het beschikbaar stellen van het benodigd aanvullend investeringskrediet voor de projecten in onderstaande tabel (zie § 1.5.11 voor verdere toelichting);

(* € 1.000)

Investeringskrediet/-project	Krediet cfm. investeringsbesluit	Totaal uitgaven (incl. uren/rente)	Openstaande verplichtingen	Totaal gerealiseerd	Restant beschikbaar krediet	Benodigd aanvullend krediet
10033 - Verdrogingsbestrijding Aa Heeswijk Dinther	1.300	1.298	13	1.311	-11	15
10042 - Wegwerken achterstand groot ondhoud	9.450	9.319	174	9.493	-43	125
10045 - BHS EVZ Esperloop IGP BM	2.350	2.352		2.352	-2	25
10050 - BHS Snelle Loop dtj Benedenloop	1.460	1.478		1.478	-18	24
10227 - Spuiwerken sluis 8 en 9	1.920	1.957		1.957	-37	38
10260 - Herstel damwand Crevecoeur	50	75		75	-25	
10262 - Vervoermiddelen 2022	1.175	688	525	1.213	-38	130
10293 - HWBP bijdrage 2022	7.070	7.669		7.508	-438	438
Niet afgeronde projecten	24.775	24.835	712	25.386	-611	794

- 5 De Jaarrekening over 2022 vast te stellen;

- 6 In te stemmen met het voorstel het resultaat 2022 na bestemming, per taak overeenkomstig het geldende reserveringsbeleid, als volgt te bestemmen:

Watersysteembeheer:

Soort	Ontvangsten	Begroting	Verschil	Bestemming reserve conform begroting doorgevoerd als werkelijk in jaarrekening	Resultaat bestemming	Correctie geboekte mutatie tov werkelijk
<i>Ingezetenen</i>	21.043.124	20.884.240	158.884	296.624	137.740	158.884
<i>Gebouwd</i>	43.466.423	43.710.508	244.085-	910.561-	666.476-	244.085-
<i>Ongebouwd</i>	8.883.485	8.880.188	3.297	30.383	27.086	3.297
<i>Natuurterreinen</i>	135.412	144.716	9.304-	1.359	10.663	9.304-
<i>Egalisatiereserve Watersysteembeheer</i>				1.020.468	1.795.279-	2.377.475 *
Totaal Watersysteembeheer	73.528.444	73.619.652	91.208-	438.273	2.286.267-	2.286.267

*om het juiste saldo te verantwoorden in de jaarverslaglegging is het saldo (€ 438.273) van de reeds doorgevoerde mutaties volgens de begroting gecorrigeerd binnen deze telling.

Bovenstaande staat resulteert in een:

- Toevoeging aan de categorie ingezetenen € 158.884;
- Onttrekking aan de categorie gebouwd € 244.085;
- Toevoeging aan de categorie ongebouwd € 3.297;
- Onttrekking aan de categorie natuurterreinen € 9.304;
- Toevoeging aan de egalisatiereserve watersysteembeheer € 2.377.475.

Waterzuiveringsbeheer:

- Het totaal saldo voor waterzuiveringsbeheer sluit op een toevoeging aan de egalisatiereserve waterzuiveringsbeheer van € 2.307.456.

Het algemeen bestuur voornoemd,

de secretaris

de dijkgraaf

Pieter Sennema

Mario Jacobs

Aan het dagelijks bestuur van het waterschap Aa en Maas

Ingevolge artikel 6, onder k, van de regeling met betrekking tot de organisatie van het financieel beheer doe ik u hierbij ter vaststelling toekomen de Jaarrekening 2022 van waterschap Aa en Maas.

's-Hertogenbosch,

de financieel ambtenaar,

Pascal Reinaerds

Ingevolge artikel 105 van de Waterschapswet bieden wij u hierbij ter vaststelling aan de Jaarrekening 2022 van waterschap Aa en Maas.

de secretaris

de dijkgraaf

Pieter Sennema

Mario Jacobs

Bijlage Sisa verantwoording

Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 20-1-2023										
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering	Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
lenW	E4B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)			Hieronder per regel één CBS (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
					Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01	Aard controle R Indicator: E44B/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/03	Aard controle R Indicator: E44B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06
					1 030010 Provincie Noord-Brabant	€ 0	€ 0	€ 26.475	€ 46.781	Nee
					2					
					10					
					Kopie CBS (code)	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel			
					Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09			
					1 030010 Provincie Noord-Brabant	Sluis O	Nee			
					2					
					10					

Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 20-1-2023										
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering	Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
LNV	L7B	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland			Gebiedsnaam/nummer	Hieronder per regel één provincie (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Totale besteding (jaar T)	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting
		SiSa tussen medeoverheden			Aard controle n.v.t. Indicator: L7B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: L7B/02	Aard controle R Indicator: L7B/03	Aard controle R Indicator: L7B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: L7B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: L7B/06
					1 C2290043/4987743	030010 Provincie Noord-Brabant	€ 62.736	€ 157.994	Nee	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
					2					
					10					

Niet Sisa verantwoording

Puzzelen met ruimte

SiSa 2022 incl extra uitvraag Provincie NIET-OVERHEDEN

	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
Regio deals 3 ^e tranche	Vooringevuld	Beschikingsnummer per (deel)project	Betreft pijler per (deel)project	Besteding per (jaar T) per (deel)project	Publieke cofinanciering (jaar T) per (deel)project	
		(Deel)projecten met een zelfde beschikkingnr kunnen niet als aparte regel opgevoerd worden. Voor dit format vallen ze dan onder hetzelfde (deel) project.		ten laste van Rijksmiddelen	Provincie en gemeenten en waterschappen	
		Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle R
		Indicator: C75B/01	Indicator: C75B/02	Indicator: C75B/03	Indicator: C75B/04	Indicator: C75B/05
	1	060796 Gemeente 's-Hertogenbosch	20001582	Fijn Wonen	€ 173.491	€ 124.280
1	Vooringevuld	Totale cumulatieve besteding per (t/m jaar T) per (deel)project	Totale cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per (deel)project	Totale cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per (deel)project	Totale cumulatieve overige cofinanciering (t/m jaar T) per (deel)project	Toelichting
			Provincie	Gemeenten en waterschappen	Derden	
		Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.
		Indicator: C75B/06	Indicator: C75B/07	Indicator: C75B/08A	Indicator: C75B/08B	Indicator: C75B/13
	1	060796 Gemeente 's-Hertogenbosch	€ 368.079	€ 124.280	€ 0	€ 0
1	Totale cumulatieve uitvoeringskosten (t/m jaar T)	Totale compensabele BTW (t/m jaar T) per (deel)project	Eindverantwoording (Ja/Nee) per (deel)project			
		Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle n.v.t.		
		Indicator: C75B/10	Indicator: C75B/11	Indicator: C75B/12		
1	€ 0	€ 0	nee			

Bijlage Duurzaamheid

Duurzaamheid maakt integraal onderdeel uit van het jaarverslag en geeft een beeld (kwalitatief en kwantitatief) van de stand van zaken op het gebied van: energieverbruik en -neutraliteit; klimaat en CO₂-voetafdruk; circulaire economie en duurzaamheidsprojecten. Deze bijlage is gelinkt aan de “Routekaart Naar een energieneutraal, klimaatneutraal en circulair Aa en Maas in 2050”, vastgesteld 9 december 2021. Vanwege de ontwikkelingen op de genoemde thema’s is de ‘duurzaamheidsparagraaf’ dynamisch waarbij jaarlijks aanpassingen kunnen plaatsvinden.

Definitie duurzaamheid (definitie volgens de VN-commissie Brundtland uit 1987)

Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder de behoeften van toekomstige generaties (zowel hier als in andere delen van de wereld) in gevaar te brengen.

Onderdeel energie

Doel: 2030: 100% energieneutraal (waterschapsector in 2025 energieneutraal)

Definitie energieneutraal (bron: RVO)

Een situatie waarbij over een jaar gemeten het energiegebruik van een gebouw of object (woning/gebouw/wijk/kunstwerk/inrichting, e.d.) tenminste nul is. Dit betekent dat er niet méér energie uit het gas- en elektriciteitsnet betrokken wordt dan er vanuit duurzame bronnen wordt aangeleverd.

Het percentage energieneutraal voor waterschap Aa en Maas wordt als volgt berekend:

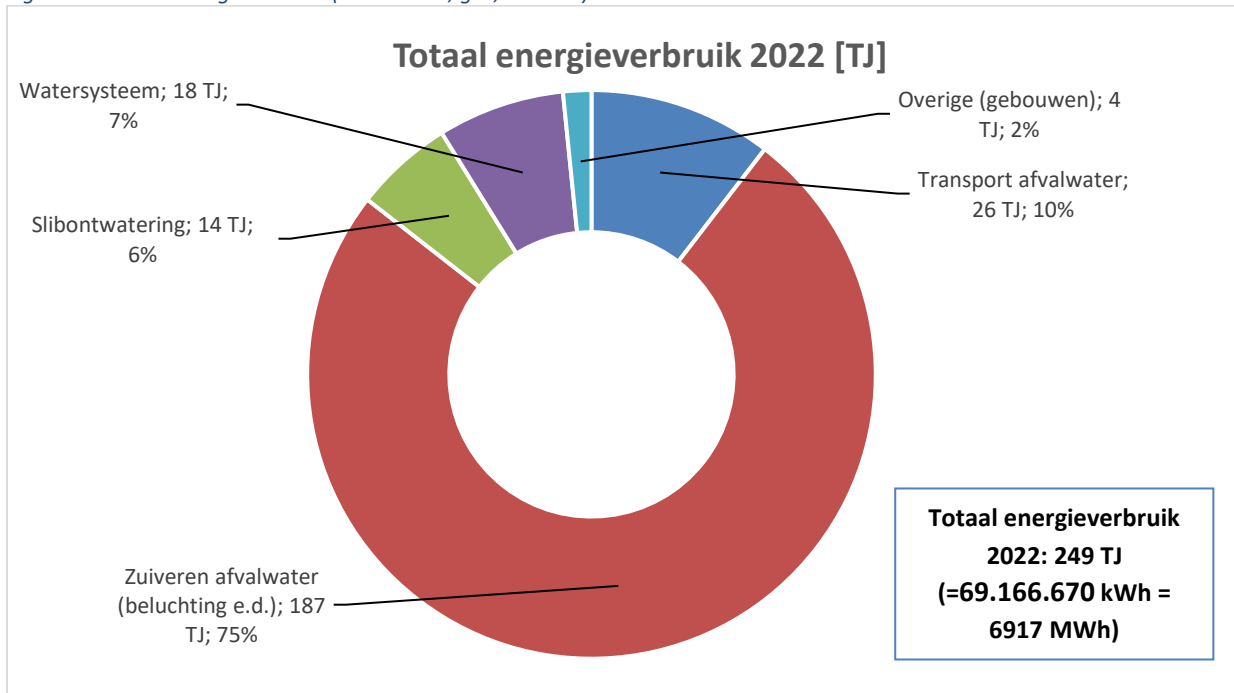
$$\frac{\text{jaarlijks op eigen terrein door onszelf duurzaam opgewekte energie}}{\text{de hoeveelheid jaarlijks gebruikte energie}} * 100$$

Het waterschap wil net zoveel duurzame energie zelf produceren als het verbruikt. Hiervoor wordt momenteel ingezet op biogasproductie, zonne-energie, windenergie en aquathermie.

Primair energieverbruik per bedrijfs onderdeel

Figuur 1 geeft inzicht in het energieverbruik (elektriciteit, aardgas en warmte) per onderdeel van het waterschap.

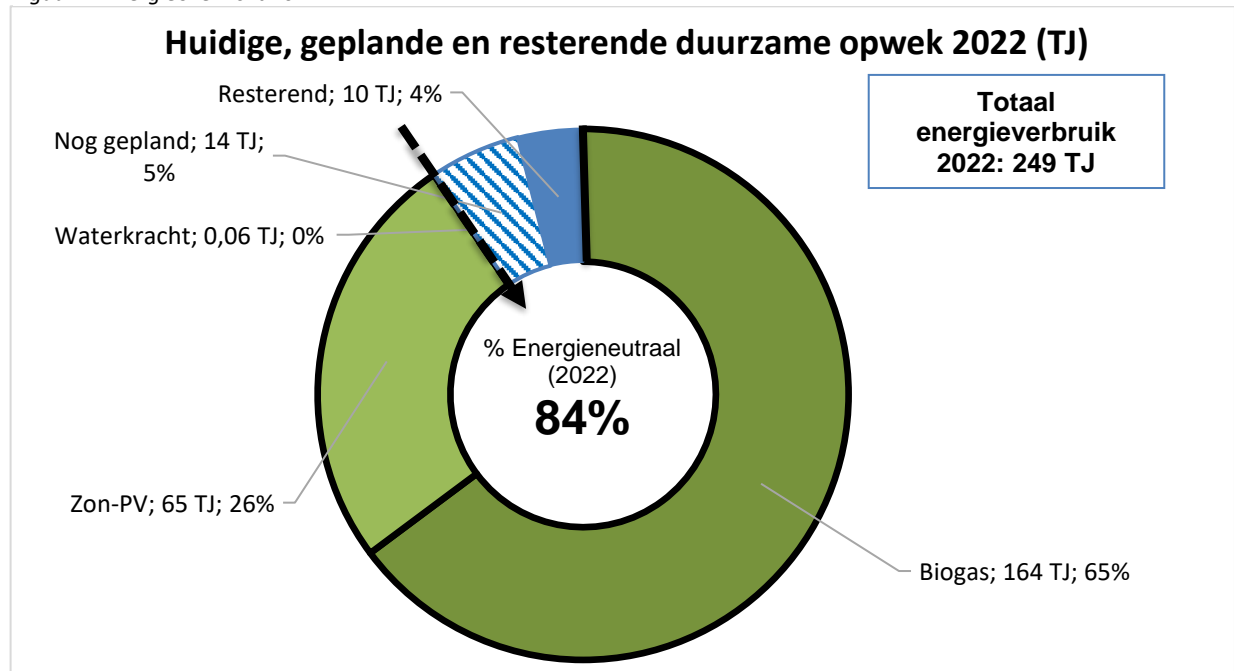
Figuur 1. Primair energieverbruik (elektriciteit, gas, warmte)

Huidige, geplande en resterende duurzame opwek

In figuur 2 is een beeld gegeven van de opwek in 2022, de nog geplande opwek waarvoor budget is gereserveerd (gepland, blauw gestreept) en de nog resterende opwek die moet worden ingevuld met projecten.

Figuur 2. Energieoverzicht 2022

De toekomstige opgave kan wijzigen als gevolg van verdergaand zuiveren conform de ambities in het Waterbeheerprogramma (verwijdering P en N, medicijnresten en opkomende stoffen). Het verwachte verbruik is dan uiteindelijk circa 330 TJ met een onzekerheidsmarge van + of – 30%.

Realisatie en planning duurzame opwek

Voor de opwekking van duurzame energie wordt een aantal zonneweides gerealiseerd. Hieronder is een overzicht gegeven van de realisatie en planning van zonneweides op de rwzi's.

2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Budget 7 zonneweides toegekend	Den Bosch gereed	Dinther en Vinkel gereed	Aarle-Rixtel gereed, Oijen en Land van Cuijk in uitvoering	Oijen en Land van Cuijk gereed, Asten fase 1 gepland	Asten fase 2 gepland + overige projecten	Overige projecten

In de periode 2019 tot en met augustus 2021 zijn alle zon-op-dak projecten gerealiseerd (productie totaal circa 300 Mwh/jr).

Onderdeel Klimaat (CO₂-footprint)

Doelen

2030: 49% reductie broeikasgas ten opzichte van 1990

2050: 100% Klimaatneutraal

Ambitie sector

In de ALV van 14 oktober 2022 van de UvW is de ambitie voor de gezamenlijke waterschappen bijgesteld naar 100% klimaatneutraal in 2035 (inspanningsverplichting).

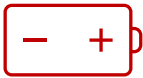

Definitie klimaatneutraal (bron: RVO)

Het begrip 'klimaatneutraal' wordt vooral gebruikt om aan te geven dat bepaalde activiteiten geen negatief effect hebben op het klimaat, waarmee men wil zeggen: per saldo geen emissie van CO₂ en andere broeikasgassen. Te bereiken door sterke reductie van emissies en door compensatie (bijv. boomaanplant) van CO₂-uitstoot. Opmerking: afhankelijk van de scope kan bij de berekening voor klimaatneutraal ook de keten worden betrokken.

Afbakening

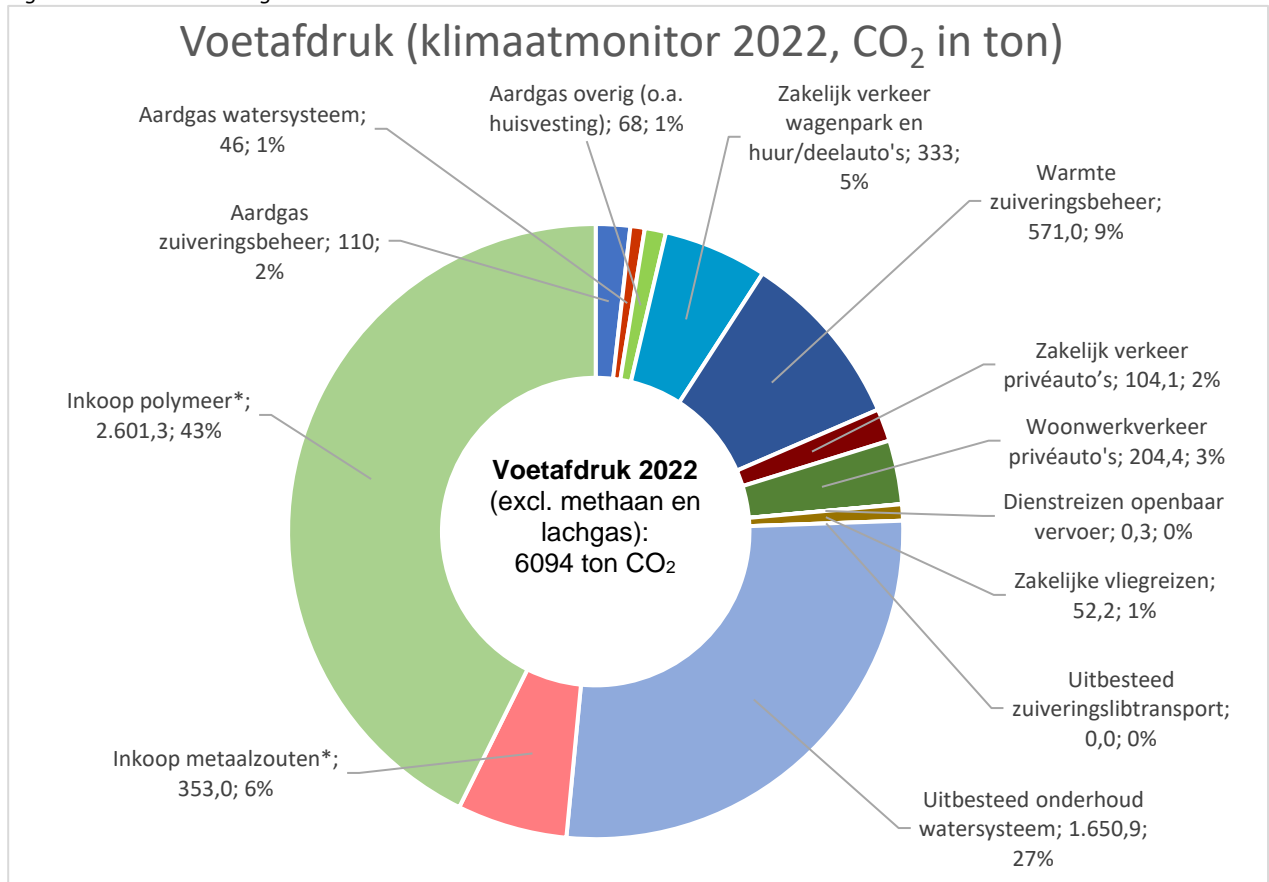
Op grond van de klimaatmonitor en de CO₂-prestatieladder moet met de volgende elementen gerekend worden om de voetafdruk te bepalen. Het betreft alle directe en indirecte bronnen die uitstoot van broeikasgas veroorzaken, dit zijn CO₂, lachgas en methaan (exclusief de uitstoot van de zuiveringen).

Onderdelen klimaatmonitor/CO₂-prestatieladder

 <p>Scope 1: Direct energieverbruik primair proces, mobiliteit</p>	 <p>Scope 2: Inkoop elektriciteit (groen)</p>	 <p>Scope 3: Indirecte uitstoot (metaalzouten, grondverzet, transport, assets, onderhoud)</p>
--	---	--

In figuur 3 staat een overzicht van de uitstoot van alle bronnen waarmee, op grond van de klimaatmonitor en CO₂-prestatieladder gerekend moet worden om de CO₂-voetafdruk te bepalen.

Figuur 3. Emissie broeikasgas uit de klimaatmonitor 2022

Tabel 1. Ter info de van de uitstoot over 2021 van methaan en lachgas in CO₂-equivalenten

Methaanemissie waterlijn rwzi (1 kg methaan = 25 kg CO ₂)	290.953	kg	8.147	ton CO ₂ -eq
Methaanemissie sliblijn rwzi	70.365	kg	1.970	ton CO ₂ -eq
Lachgasemissie rwzi*(1 kg lachgas = 298 kg CO ₂)	118.897	kg	31.508	ton CO ₂ -eq
Methaan in afgassen ketels & WKK's (onverbrande rest)	16.967	kg	475	ton CO ₂ -eq
	497.182	kg	42.100	ton CO ₂ -eq

De gegevens zijn afkomstig van modelberekeningen door de UvW. De gegevens over 2022 zijn medio 2023 bekend.

In 2022 is gestart met:

- Dashboarding klimaatmonitor-afstemming op CO₂-prestatieladder
- CO₂-beprijzing
- Fictieve kortingen op basis van CO₂
- CO₂-boekhouding per project.

Onderdeel Circulair (grondstoffen/materiaalstroomanalyse)

Doelen

2030: 50% gebruik primaire grondstoffen

2050: 100% Circulaire economie (aansluiten bij)

Definitie circulaire economie (bron: de circulaire bouweconomie)

Een circulaire economie is een economisch systeem waarin natuurlijke hulpbronnen niet onnodig worden uitgeput, het gebruik van primaire grondstoffen (metalen, mineralen en fossiel) tot een minimum is beperkt en kringlopen zijn zo veel mogelijk gesloten zodat materialen, onderdelen en producten zo lang mogelijk bruikbaar zijn en hun waarde zo min mogelijk verliezen.

Hierbij wordt de gehele productie- en consumptieketen van grondstoffen, materialen en goederen betrokken. Een circulaire economie zorgt dat ecosystemen kunnen herstellen, activiteiten economisch verantwoord zijn en bijdragen aan het welzijn van mens en dier.

Binnen de circulaire economie wordt zoveel mogelijk teruggegrepen op de zogenoemde R-ladder (geeft de mate van circulariteit aan).

Alle stromen zullen in kaart worden gebracht. Uiteindelijk vertaalt dit zich in de totale hoeveelheid gebruikte primaire grondstoffen en teruggewonnen materialen in percentage en in hoeveelheid.

In 2022 is gestart met:

- Uitrol Routekaart 'Naar een energieneutraal, klimaatneutraal en circulair Aa en Maas in 2050' over heel Aa en Maas.
- Circulair ontwerpen in diverse projecten: onder andere binnen projecten de 'Circulaire Peiler. Met de Circulaire Peiler pas je de R-ladder gestructureerd toe op een project. In de ontwerpfase kan het gebruikt worden als inspiratiebron.
- Materiaalgebruik/materialenstaten opvragen.
- Ontwikkeling dashboarding materialen per type schaars – niet schaars.
- Verkenning gebruik maken van materialenmarktplaatsen (bijvoorbeeld Duspot) in verband met materiaalschaarste en leveringsproblemen.

Bijlage Uitgelichte projecten

Januari 2023

Status mijlpalen inrichtingsprojecten

Afdeling: Grondzaken & Inrichting

Onderstaande overzichten geven de status weer van de mijlpalen en financiën voor de grootste inrichtingsprojecten, als het gaat om doelrealisatie en impact, die een bijdrage leveren aan de volgende opgaven:

EVZ

Beekherstel

Vismigratie

NVO

Waterberging

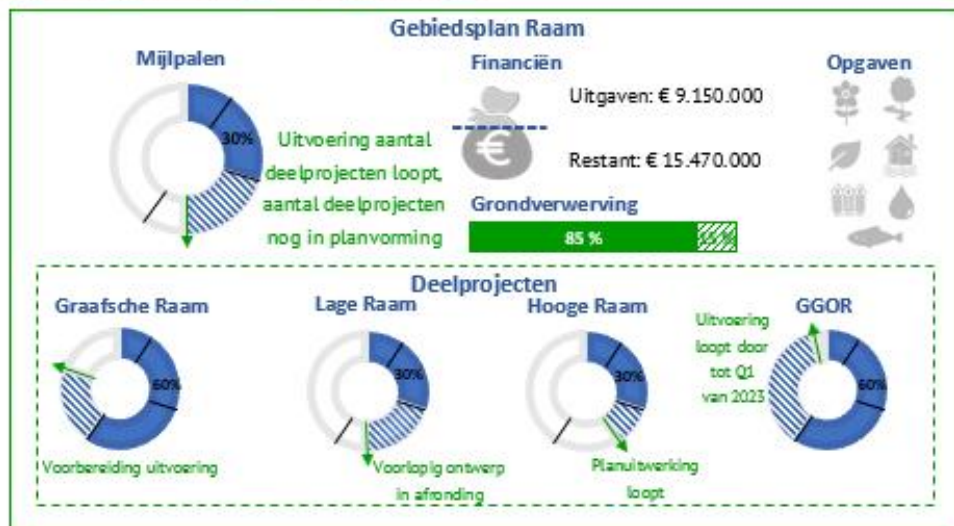
Voldoende water

Verdrogingsbestrijding

Knelpunt wateroverlast

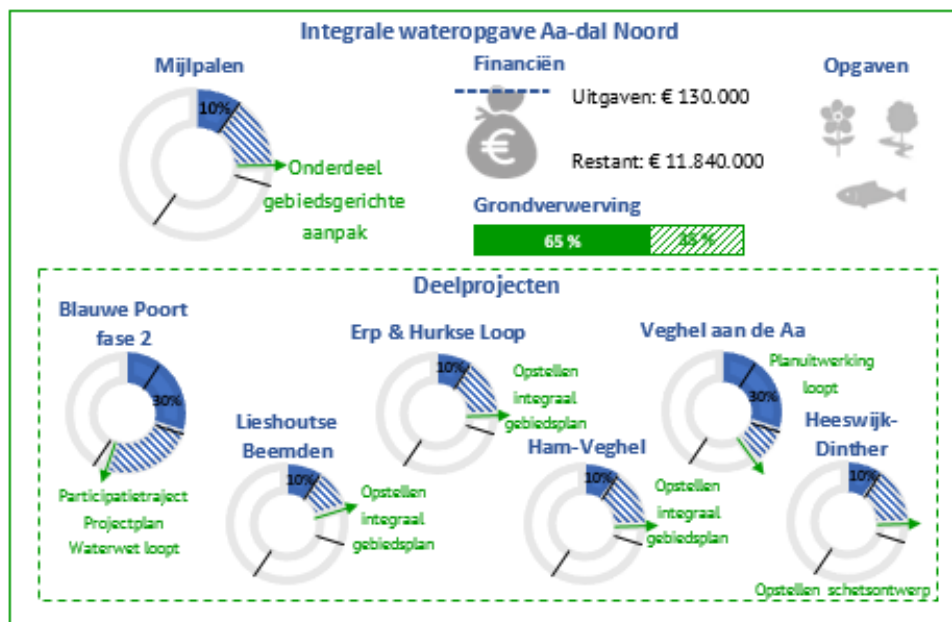
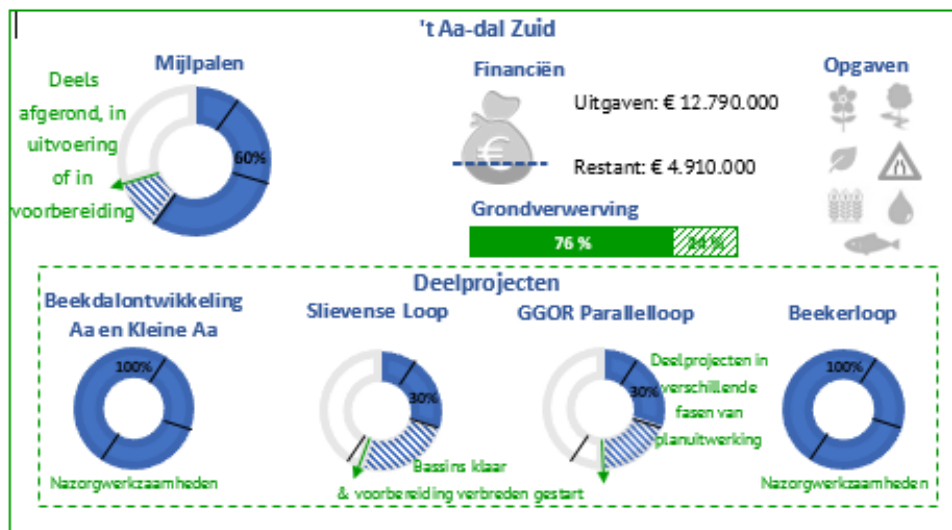
Overzicht mijlpalen en financiën per project:

veilig
voldoende
schoon
water

Meer informatie over de inrichtingsprojecten & de plannen is te vinden op aanmaas.nl/projecten

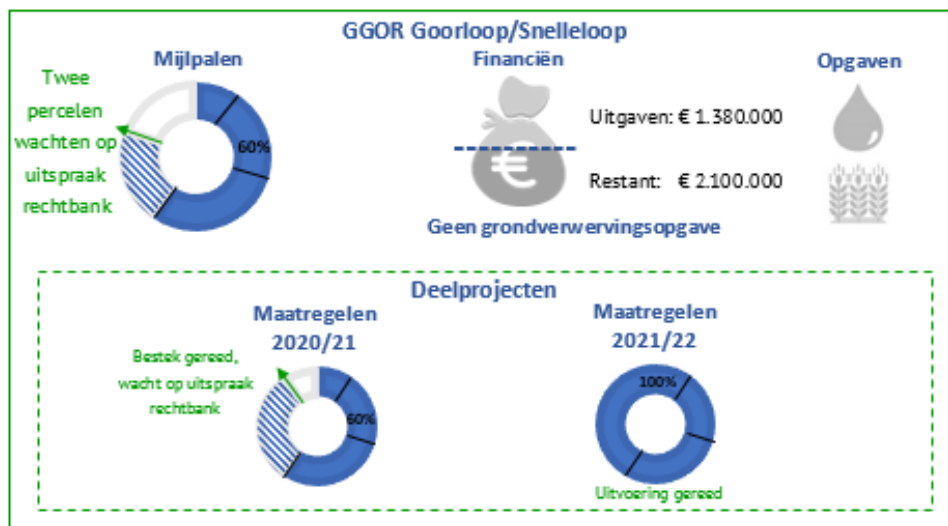
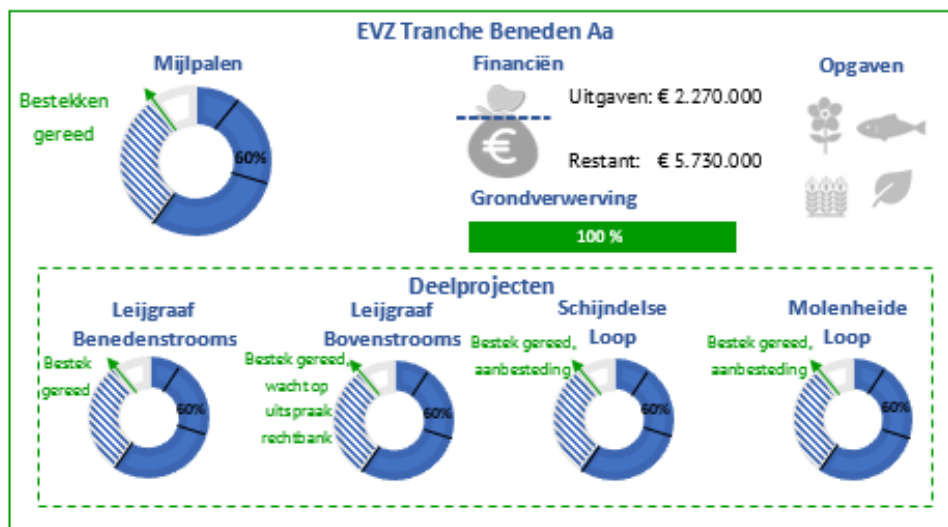
Waterschap
Aa en Maas

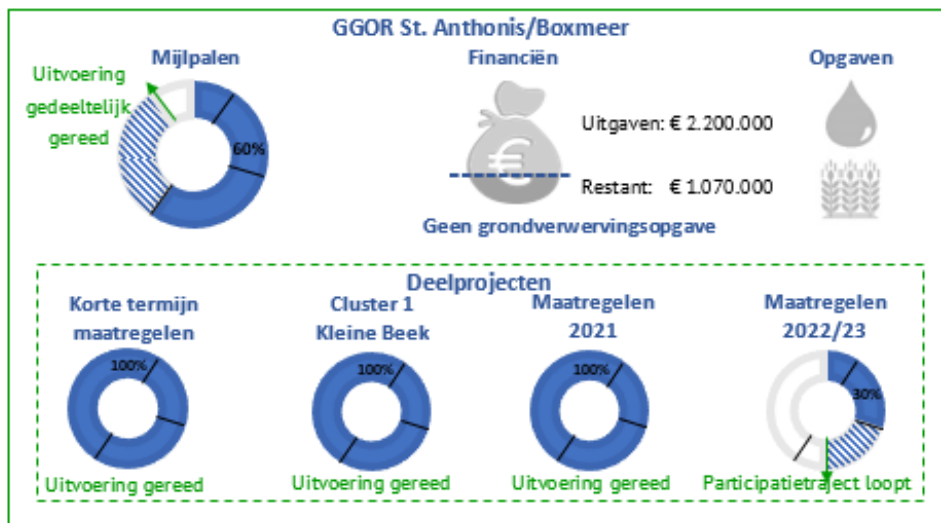

veilig
voldoende
schoon
water

Meer informatie over de inrichtingsprojecten & de planningen is te vinden op aaenmaas.nl/projecten

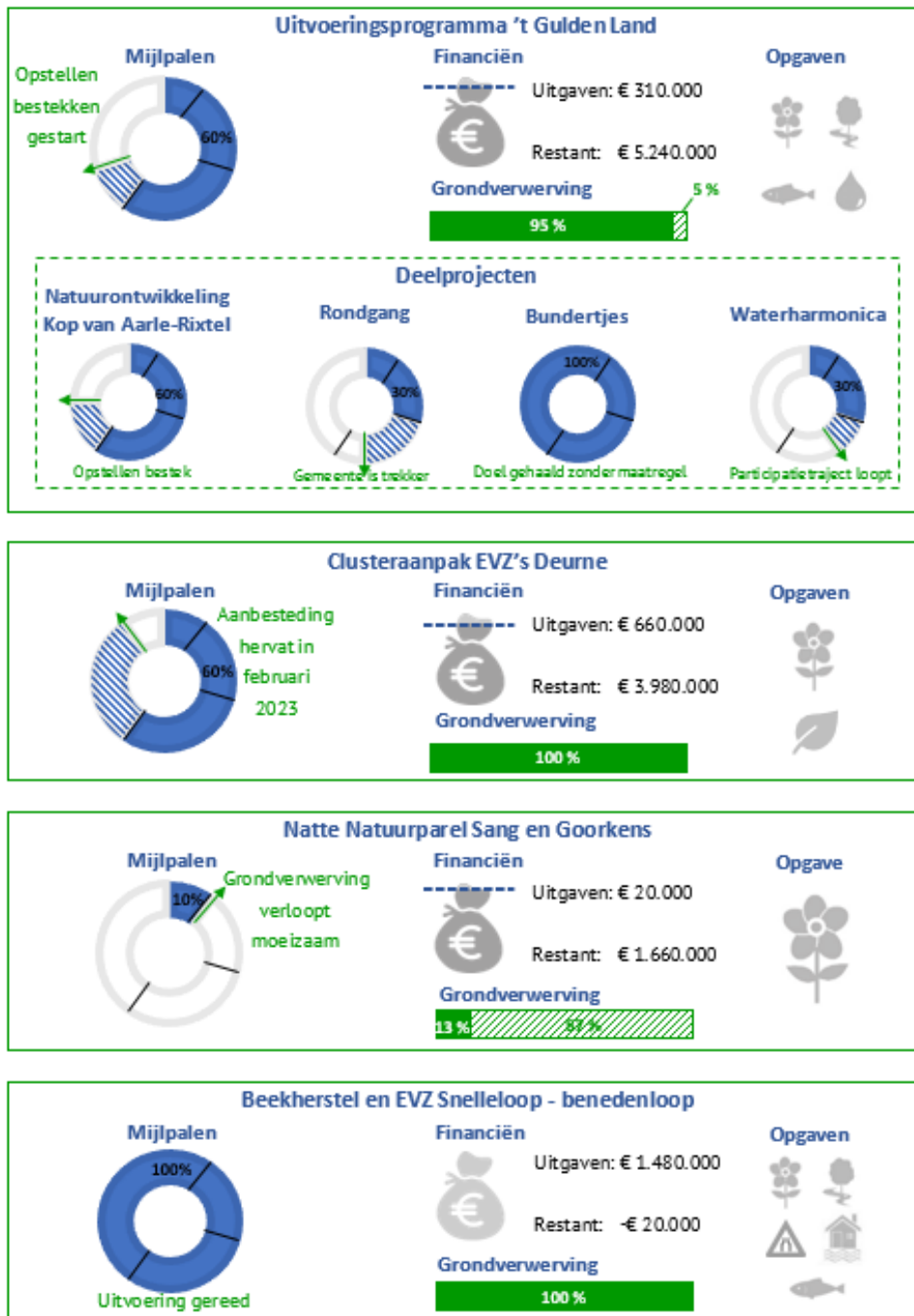

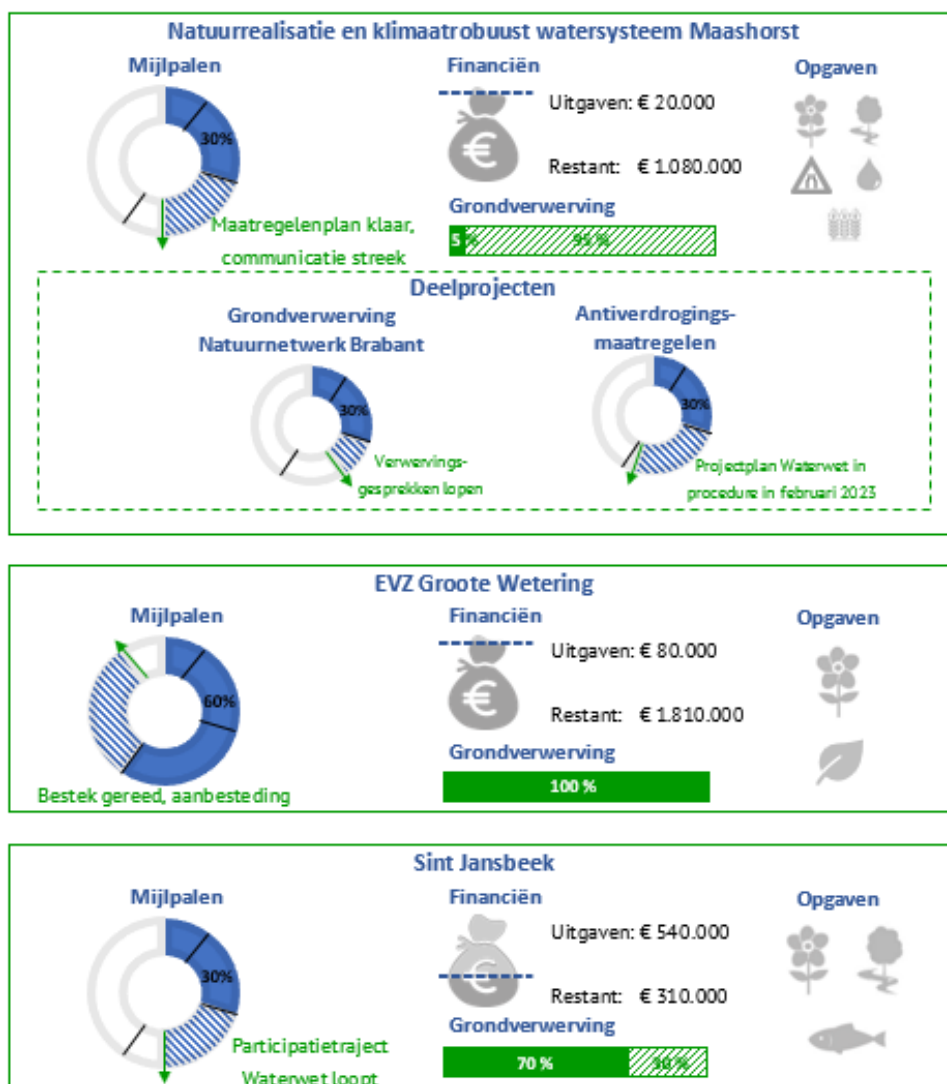

veilig
voldoende
schoon
water

Meer informatie over de inrichtingsprojecten & de plannen is te vinden op aenmaas.nl/projecten

veilig
voldoende
schoon
water

Meer informatie over de inrichtingsprojecten & de plannen is te vinden op aaenmaas.nl/projecten

Januari 2023

Status mijlpalen Zuiveren

Afdeling: Ontwerp & Realisatie

Onderstaande overzichten geven de status weer van de mijlpalen en financiën voor de financieel grootste projecten die een bijdrage leveren aan de volgende opgaven:

Schoon water:
RWZI's

Schoon water:
Rioolgemalen en transportleidingen

Schoon water:
Energie en innovatie

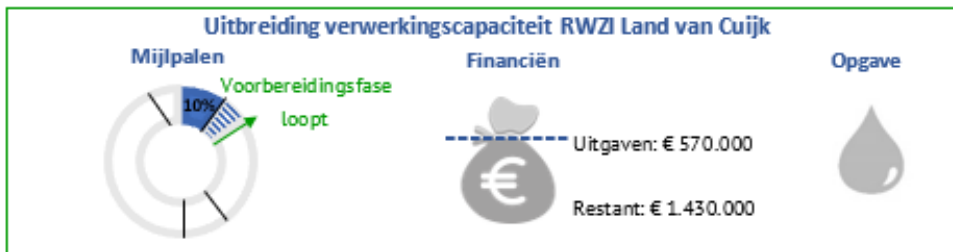
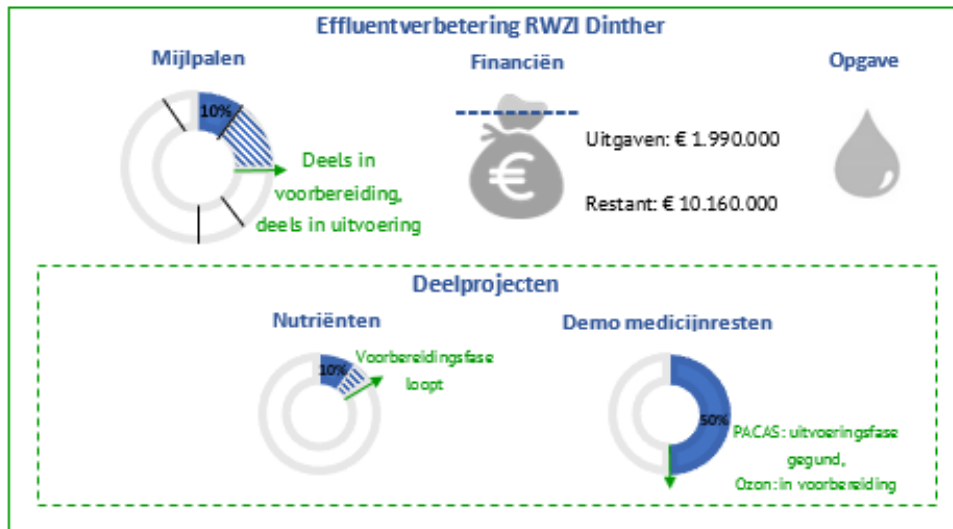

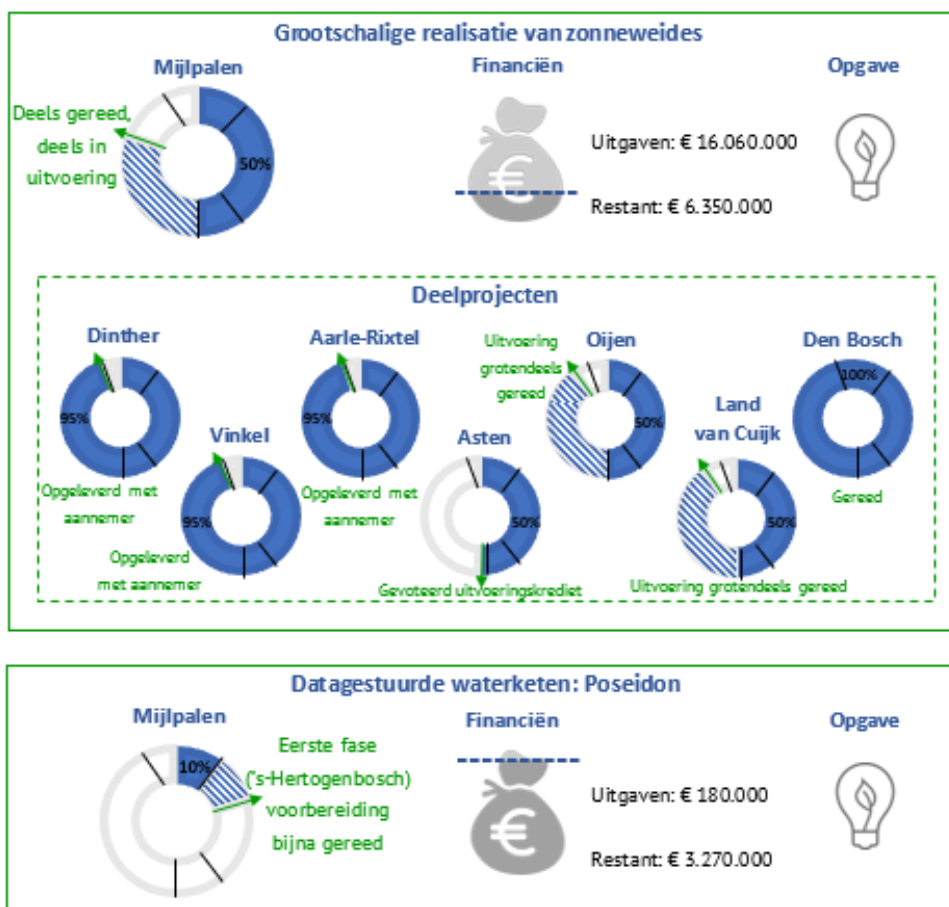
Overzicht mijlpalen en financiën per project:

veilig voldoende schoon water

Januari 2023

Status mijlpalen Bedrijfsvoering

Afdeling: Waterdata & Informatie

Onderstaand overzicht geeft de status weer van de mijlpalen voor het grootste project dat valt onder Bedrijfsvoering, dat een bijdrage levert aan de volgende opgaven:

Verbetering dienstverlening

Efficiënt werken

Digitalisering

Overzicht mijlpalen en financiën per project:

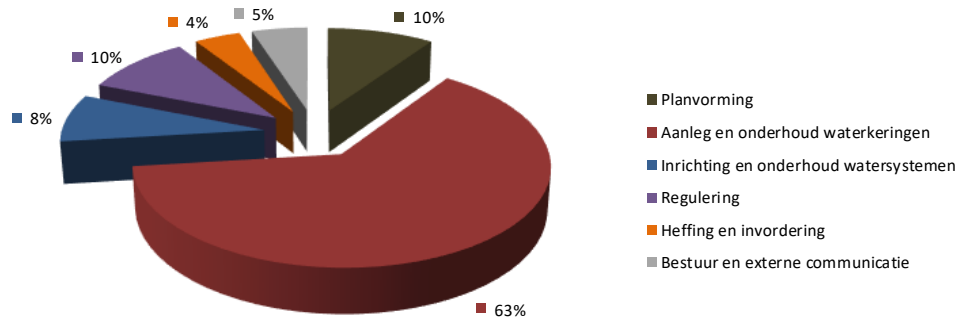
Bijlage realisatie naar beleidsvelden

Waterveiligheid

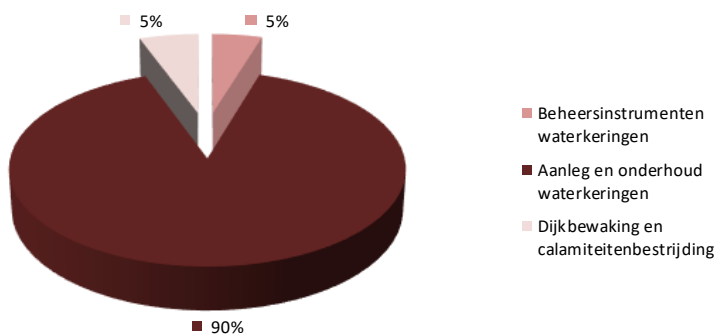
Tabel 77: Realisatie naar beleidsvelden

Beleidsproduct	Rekening 2022			Begroting 2022		Rekening 2021	
	Nettolasten x € 1.000		%	x € 1.000	%	x € 1.000	%
	Totaal	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer				
Planvorming	1.481	1.481		1.540	9,4%	1.443	9,7%
Beheersinstrumenten waterkeringen	461	461		520		312	
Aanleg en onderhoud waterkeringen	8.782	8.782		9.231		8.088	
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	549	549		450		894	
Aanleg en onderhoud waterkeringen	9.792	9.792		10.201	62,6%	9.294	62,3%
Inrichting en onderhoud watersystemen	1.221	1.221		1.017	7,9%	1.256	8,4%
Regulering	1.511	1.511		1.858	9,8%	1.660	11,1%
Heffing en invordering	640	640		727	4,2%	682	4,6%
Bestuur en externe communicatie	866	866		1.009	5,6%	969	6,5%
Dekkingsmiddelen	-118	-118		-48	-0,8%	-385	-2,6%
TOTAAL	15.393	15.393		16.304	100,0%	14.919	100,0%

Grafiek 14: % Aandeel kosten per beleidsveld

Grafiek 15: Het beleidsveld Aanleg en onderhoud waterkeringen gesplitst naar beleidsproducten

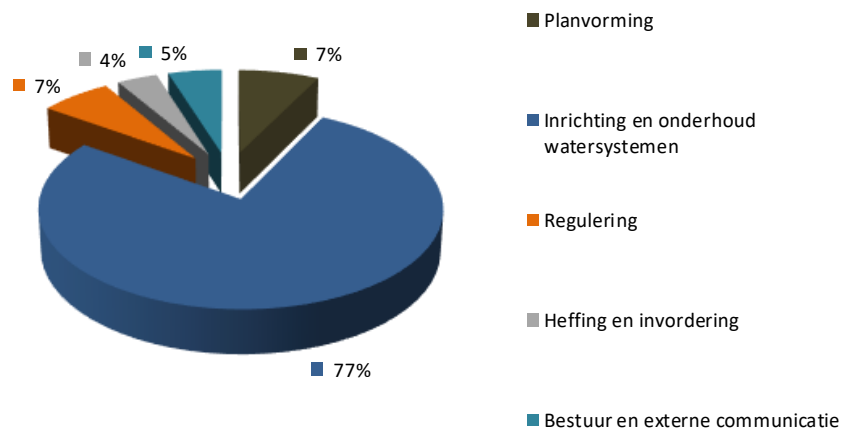

Klimaatbestendig en gezond watersysteem

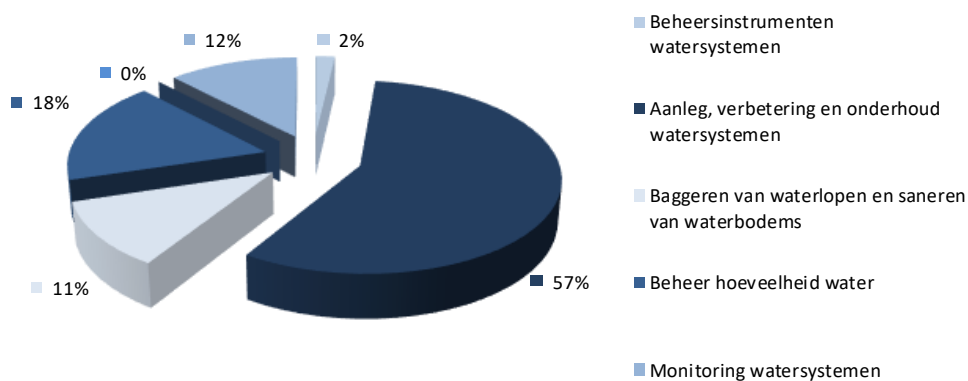
Tabel 78: Realisatie naar beleidsvelden

Beleidsproduct	Rekening 2022				Begroting 2022		Rekening 2021	
	Kosten x € 1.000		%	x € 1.000	%	x € 1.000	%	
	Totaal	Water-systeem-beheer						
Planvorming	4.186	4.186	7,3%	4.345	7,4%	4.329	7,9%	
Beheersinstrumenten watersystemen	757	757		825		822		
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	25.960	25.960		25.999		24.800		
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	4.657	4.657		5.103		5.365		
Beheer hoeveelheid water	9.306	9.306		8.000		8.318		
Calamiteitenbestrijding watersystemen								
Monitoring watersystemen	5.176	5.176		5.525		4.006		
Inrichting en onderhoud watersystemen	45.856	45.856	79,9%	45.452	77,4%	43.310	78,6%	
Regulering	3.156	3.156	5,5%	3.875	6,6%	3.661	6,6%	
Heffing en invordering	1.919	1.919	3,3%	2.181	3,7%	2.045	3,7%	
Bestuur en externe communicatie	2.599	2.599	4,5%	3.027	5,2%	2.908	5,3%	
Dekkingsmiddelen	-353	-353	-0,6%	-144	-0,2%	-1.154	-2,1%	
TOTAAL	57.362	57.362	100,0%	58.736	100,0%	55.099	100,0%	

Grafiek 16: % Aandeel kosten per beleidsveld

Grafiek 17: Het beleidsveld Inrichting en onderhoud watersystemen gesplitst naar beleidsproducten

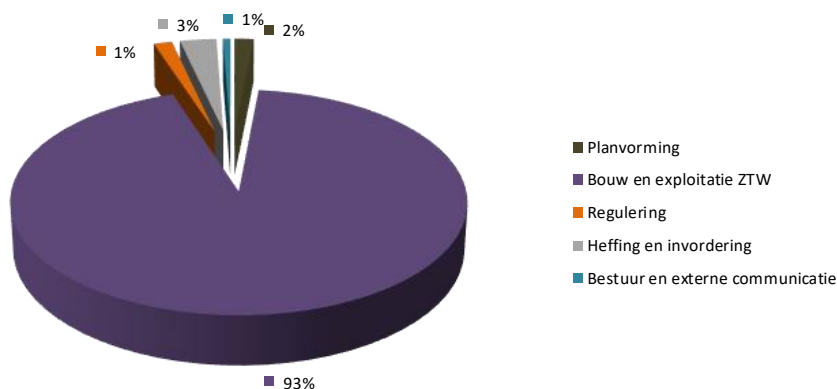

Schoon Water

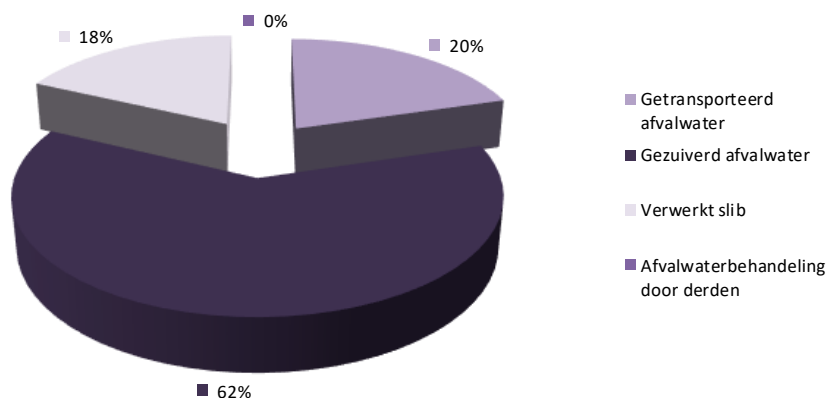
Tabel 79: Realisatie naar beleidsvelden

Beleidsproduct	Rekening 2022				Begroting 2022		Rekening 2021	
	Nettolasten x € 1.000			%	x € 1.000	%	x € 1.000	%
	Totaal	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer					
Planvorming	884		884	1,6%	1.383	2,3%	738	1,3%
Getransporteerd afvalwater	10.654		10.654		11.843		10.352	
Gezuiverd afvalwater	32.184		32.184		30.266		31.371	
Verwerkt slib	9.430		9.430		12.776		11.022	
Afvalwaterbehandeling door derden								
Bouw en exploitatie ZTW	52.267		52.267	93,4%	54.885	92,4%	52.745	92,5%
Regulering	844		844	1,5%	997	1,7%	740	1,3%
Heffing en invordering	1.663		1.663	3,0%	1.900	3,2%	1.671	2,9%
Bestuur en externe communicatie	1.036		1.036	1,9%	1.405	2,4%	1.528	2,7%
Dekkingsmiddelen	-727		-727	-1,3%	-1.190	-2,0%	-415	-0,7%
TOTAAL	55.967		55.967	100,0%	59.380	100,0%	57.006	100,0%

Grafiek 18: % Aandeel kosten per beleidsveld (zuiveringsbeheer)

Grafiek 19: Het beleidsveld Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken gesplitst naar beleidsproducten

Bijlage Verbonden partijen

GR Afvalwater Vught met waterschap De Dommel				
Vestigingsplaats		's-Hertogenbosch		
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke Regeling		
Ingangsdatum		1 januari 1995		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		Aa en Maas ontvangt en behandelt voor waterschap De Dommel het afvalwater van de gemeente Vught op de rwzi te 's-Hertogenbosch		
Bestuurlijk belang		Commissie van overleg waarvoor de DB's van beide waterschappen een lid en een plaatsvervangend lid aanwijzen		
Deelnemende partijen		Waterschappen Aa en Maas en De Dommel		
Relatie met programma		Schoon water		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		Doelmatige behandeling van het afvalwater dat door de gemeente Vught wordt ingezameld en een optimale benutting van de beschikbare verwerkingscapaciteit op de rwzi 's-Hertogenbosch.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij		n.v.t.		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		Aa en Maas ontvangt een vergoeding van De Dommel die bestaat uit het aantal aangeboden ve's vermenigvuldigd met het tarief per ve (Aa en Maas)		
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	n.v.t.	€ 1.695.000 (opbrengst)	n.v.t.	€ 1.644.366 (opbrengst)
2022	n.v.t.	€ 1.728.000 (opbrengst)	n.v.t.	€ 1.673.718 (opbrengst)
Door voortgang in de definitieve aanslagen bij De Dommel kan tussen de jaren een verschuiving optreden in de realisatie.				

Aquaminerals				
Vestigingsplaats		Nieuwegein		
Rechtsvorm		Besloten Vennootschap		
Ingangsdatum		1 januari 2018		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		<p>Aquaminerals verzorgt de afzet van grondstoffen die vrijkomen uit het zuiveringsproces. Het gaat hierbij in eerste instantie om cellulose en struviet.</p> <p>Daarnaast vervult ze, om stagnatie in de slibverwerking te voorkomen, vanaf juli 2021 in opdracht van de UvW de regie over de collectieve incidentencapaciteit in slibverwerking van de Nederlandse waterschappen.</p>		
Bestuurlijk belang		Aandeelhouder met stemrecht.		
Deelnemende partijen		Alle drinkwaterbedrijven in Nederland, waterschappen Aa en Maas, Amstel Gooi en Vecht, Zuiderzeeland en de Hoogheemraadschappen Hollands Noorderkwartier, Stichtse Rijnlanden en Delfland.		
Relatie met programma		Schoon water		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		In het kader van de circulaire economie en duurzaamheid.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij		<ul style="list-style-type: none"> - Langdurige relatie om ontzorgd te worden bij het afzetten en vermarkten van reststoffen en grondstoffen. De beginperiode is in het bijzonder gericht op de afzet van struviet. Inmiddels worden ook zand en roostergoed uit de rwzi's via Aquaminerals afgevoerd. Mogelijk dat op termijn ook (opgewerkt) cellulose via Aquaminerals afgezet kan worden. - Toezien op verder acquireren van waterschappen als deelnemer om zodoende in de toekomst groter aanbod (gezamenlijke afzet) en daarmee grotere schaalvoordelen te kunnen bewerkstelligen. 		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		Aandelenkapitaal ter waarde van € 40.000 (546 aandelen).		
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 1.315.588	€ 3.648.864	€ 1.433.884	€ 2.426.346
2022	€ 1.433.884	€ 2.426.346	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	n.v.t.	n.v.t.	€ 17.278.900	€ 225.459
2022	n.v.t.	n.v.t.	Nog niet bekend	Nog niet bekend

Aquon				
Vestigingsplaats		's-Hertogenbosch		
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke Regeling		
Ingangsdatum		1 juli 2011		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		Aquon verricht laboratoriumonderzoek en heeft als doel te komen tot vergroting van efficiency, vermindering van kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging en kwaliteitsverbetering en versterking van innovatiekracht.		
Bestuurlijk belang		Zetel in het Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur met stemrecht		
Deelnemende partijen		Waterschappen Aa en Maas, De Dommel, Brabantse Delta, Schieland en Krimpenerwaard, Delfland, Rijnland, Hollandse Delta, Rivierenland en De Stichtse Rijnlanden.		
Relatie met programma		Schoon water		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		<p>Aquon verricht monsternamen- en laboratoriumwerkzaamheden t.b.v. de kwalitatieve monitoring (KRW) van het watersysteem, de monitoring van de zuiveringsinstallaties, hydrobiologie (ecologie), waterbodemonderzoek, grondwateronderzoek en t.b.v. handhavingactiviteiten en calamiteiten.</p> <p>In 2022 worden nog specifieke analysewerkzaamheden verricht t.b.v. de COVID-bemonsteringen van de rwzi's en de projecten "Renovatie rwzi Den Bosch", "Onderzoek naar Geneesmiddelen" en metingen n.a.v. onderzoek toepassing "Poederkool op rwzi Oijen". Tevens gaan er steeds meer metingen met sensoren plaatsvinden.</p>		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partijen		Geen, de bestuurlijke en bedrijfsmatige focus is gericht op een stabiele bedrijfsvoering en verlaging van de kosten. Om dit te bereiken is een strategische herijking uitgevoerd. Daarbij is een nieuwe visie ontwikkeld (Aquon 2.0) en een ombouwplan met implementatieplan gemaakt en in maart 2020 is besloten om over te gaan tot centralisatie en nieuwbouw. Dit proces wordt door het AB van waterschap Aa en Maas gesteund. Tevens heeft het AB besloten om de deelname van Aa en Maas in Aquon te continueren.		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		Op basis van aantal productiepunten/verkooppunten.		
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 0	€ 13.722.422	€ 957.316	€ 13.409.413
2022	€ 957.316	€ 13.409.413	€ 1.671.035 (concept)	€ 20.023.018 (concept)
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 26.614.000	€ 2.667.000	€ 30.561.278	€ 3.031.000
2022	€ 33.646.000	€ 3.401.000	€ 32.121.439 (concept)	€ 3.233.000 (concept)

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)				
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling			
Ingangsdatum	1 januari 2005			
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	Het BHIC heeft als doel het behartigen van de belangen van de deelnemende partijen bij alle aangelegenheden betreffende de archiefbescheiden en collecties in rijksarchiefbewaarplaats in de Provincie Noord-Brabant en de archiefbewaarplaatsen van de deelnemende gemeenten en waterschappen.			
Bestuurlijk belang	Het AB bestaat uit 8 leden, het DB uit 4 leden. Niet alle deelnemers (waaronder Aa en Maas) hebben zitting in het bestuur. Wel hebben alle deelnemers de mogelijkheid hun standpunten in te brengen middels het (adviserende) portefeuillehoudersoverleg waarin alle deelnemers zijn vertegenwoordigd.			
Deelnemende partijen	Waterschap Aa en Maas, Waterschap De Dommel, het Rijk en diverse Brabantse gemeenten (Bernheze, Boekel, Boxtel, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad, Oss, Sint-Michielsgestel en Vught). De provincie Noord-Brabant is geen lid van de Gr maar neemt diensten af middels een DVO (dienstverleningsovereenkomst).			
Relatie met programma	Bedrijfsvoering			
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Beheer van de overgebrachte archiefbescheiden en het toezicht op het beheer van niet-overgebrachte archiefbescheiden.			
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partijen	n.v.t.			
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage	Bijdrage op basis van bedrag per inwoner Voor de deelnemende waterschappen is bij de oprichting van het BHIC gerekend met hectare en vervolgens is er een fictief aantal inwoners bepaald. Voor Aa en Maas is dit 30.627.			
Vermogen van de verbonden partij				
	Stand 1-1-xxxx		Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 1.169.576	€ 3.999.098	€ 1.444.272	€ 4.356.507
2022	€ 1.444.272	€ 4.356.507	€ 1.576.213 (concept)	€ 4.633.088 (concept)
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 5.434.700	€ 117.000	€ 5.493.676	€ 117.000
2022	€ 5.645.400	€ 118.700	€ 5.837.496 (concept)	€ 118.700

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)				
Vestigingsplaats		Oss		
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke Regeling		
Ingangsdatum		1 juli 2011		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		BSOB verzorgt de heffing en invordering van waterschapsbelastingen en gemeentelijke heffingen en stelt de WOZ-waarde voor woningen en bedrijfspanden vast		
Bestuurlijk belang		Zetel in het dagelijks bestuur en algemeen bestuur met stemrecht		
Deelnemende partijen		Waterschap Aa en Maas, gemeenten Asten, Bernheze, Boekel, Deurne, Gemert-Bakel, Laarbeek, Maashorst, Oss, en Someren		
Relatie met programma		Bedrijfsvoering		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		Het behalen van een kwalitatief hoogwaardig en efficiënt niveau van belastingheffing en -invordering. Dit leidt tot een adequate dienstverlening aan de deelnemers en belastingplichtigen en het reduceren van de maatschappelijke kosten.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij		Toezien op het opstellen van een strategie voor toetreden van potentiële nieuwe deelnemers en het dientengevolge bereiken van financieel voordeel voor de huidige deelnemers.		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		Aantal WOZ-objecten, aantal aanslagregels en aantal aanslagbiljetten.		
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 299.000	€ 14.733.000	€ 1.243.000	€ 15.316.000
2022	€ 1.243.000	€ 15.316.000	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 9.826.223	€ 3.291.710	€ 8.941.666	€ 3.081.522
2022	€ 9.711.157	€ 3.141.679	Nog niet bekend	€ 3.041.647 (concept)

Het Waterschapshuis (hWh)	
Vestigingsplaats	Amersfoort
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Ingangsdatum	1 juli 2010
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	HWh is de regie-, beheer- en uitvoeringsorganisatie voor de waterschappen op het gebied van Informatievoorziening. De regeling is getroffen om de informatie- en bedrijfsprocessen van de waterschappen te ondersteunen en daarmee te voorzien in een behoefte van algemeen belang.
Bestuurlijk belang	Zetel in het algemeen bestuur en dagelijks bestuur met stemrecht
Deelnemende partijen	Alle Nederlandse waterschappen
Relatie met programma	Bedrijfsvoering
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	<p>Het verbeteren van informatie- en bedrijfsprocessen met behulp van ICT ter bevordering van de kwaliteit en efficiëntie van de taakuitvoering.</p> <p>Dit behelst onder andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kennis samenbrengen en onderzoeken van kansen om te komen tot samenwerking bij nieuwe ICT-projecten; - Efficiënte ICT-ondersteuning door levering, beheer en onderhoud van gemeenschappelijke voorzieningen voor onder andere: <ul style="list-style-type: none"> • Informatievoorziening voor de primaire processen (bv Z-info); • Beheren van kerngegevens die nodig zijn voor het primaire proces en aansluiten op eisen en wensen die daar wettelijk en organisatorisch aan gesteld worden (o.a. DAMO (datamodel) keringen, transport, watersysteem)); - Toegankelijke en transparante waterschapsinformatie om te voldoen aan wettelijke datastromen en andere externe dataverplichtingen (b.v. omgevingswet); - Generieke informatievoorziening voor diverse bedrijfsfuncties (b.v. actueel hoogtebestand (landsdekkend hoogtebestand)), beeldmateriaal (landelijke set luchtfoto's)).
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	<p>Deelname aan (nieuwe) projecten van hWh wordt per project bekeken, mede op basis van een businesscase.</p> <p>Bij prioritering van de projecten zal gekeken worden volgens het principe 'wat moet, wat hoort, wat loont' en naar de aard van het project (product, dienst of advies/ondersteuning), waarbij de volgorde qua prioriteit is:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Producten die we anders zelf moeten aanschaffen; 2. Diensten die we anders zelf moeten aanschaffen; 3. Advies en ondersteuning
Financiële gegevens	
Financieel belang/basis van de bijdrage	In de begroting van hWh wordt onderscheid gemaakt tussen instandhouding en de programma's/projecten. Het instandhoudingsdeel valt onder de verantwoordelijkheid van het bestuur, de programma's/projecten onder de

verantwoordelijkheid van de OGT (opdrachtgeverstafel, bestaande uit directeuren van de waterschappen).
In de Gemeenschappelijke regeling hWh is bepaald dat alleen bij wijzigingen in de instandhoudingsbijdrage een zienswijzeprocedure van toepassing is.

Alle deelnemers dragen conform de unieverdeelsleutel bij aan het instandhoudingsdeel. Dit betekent dat aan 45% van de instandhoudingskosten door elk waterschap gelijk wordt bijgedragen. De overige 55% van de instandhoudingskosten wordt naar rato van de omvang van de belastingopbrengst van elk waterschap verdeeld. Tussen instandhouding en programma's/projecten en tussen programma's/projecten onderling wordt het "Loden deur principe" gehanteerd. Deelnemers dragen alleen de kosten en risico's voor projecten waaraan zij deelnemen. De kostenverdeling bij de verschillende projecten is in deelnameovereenkomsten geregeld. De mogelijke verdeelsleutels zijn vastgelegd in het programmareglement.

Vermogen van de verbonden partij

Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 0	€ 12.214.831	€ 0	€ 8.301.132
2022	€ 0	€ 8.301.132	€ 0	€ 10.241.671 (concept)

Het resultaat van de verbonden partij

	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 20.960.696 excl. btw	€ 1.030.499 incl. btw	€ 22.811.571 excl. btw	€ 1.132.797 incl. btw
2022	€ 24.003.132 excl. btw	€ 1.194.085 incl. btw	€ 25.518.052 excl. btw (concept)	€ 1.244.958 incl. btw (concept)

T.a.v. bovenstaande financiële gegevens dient het volgende opgemerkt te worden:

- De begrotingsbedragen betreffen steeds de primitieve begroting. Gedurende het jaar vinden er bij hWh begrotingswijzigingen plaats (zowel met als zonder zienswijzeprocedure).
- In 2019 heeft de belastingdienst de koepelvrijstelling voor hWh ingetrokken. Dit betekent dat hWh niet meer BTW-vrij diensten mag leveren aan de waterschappen. Daarom worden de cijfers vanaf 2019 herziene begroting zonder BTW gepresenteerd (en met BTW doorberekend aan de waterschappen).

Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant				
Vestigingsplaats		Breda		
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke regeling		
Ingangsdatum		2010		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		Doelmatige bestrijding van de muskusrat en beverrat en het voorkomen van schade door deze soorten aan waterstaatswerken in het bijzonder.		
Bestuurlijk belang		Ieder waterschap wordt vertegenwoordigd door één lid van het dagelijks bestuur		
Deelnemende partijen		Waterschappen Brabantse Delta, De Dommel en Aa en Maas		
Relatie met programma		Veilig en bewoonbaar beheergebied		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		Voorkomen van schade aan waterstaatswerken door muskusrat en beverrat.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij		In de vergadering van 9 oktober 2015 heeft het AB van waterschap Aa en Maas ingestemd met een verlenging van de gemeenschappelijke regeling met minimaal 5 jaar (stilzwijgende voortzetting van de regeling).		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		De waterschappen nemen ieder deel voor één derde (1/3). Dit geldt eveneens ten aanzien van de risico's.		
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 2.793.800	€ 862.100	€ 2.724.628	€ 838.294
2022	€ 2.825.500	€ 890.500	Nog niet bekend	Nog niet bekend

Noord-Brabantse Waterschapsbond (NBWB)				
Vestigingsplaats		Breda		
Rechtsvorm		Vereniging		
Ingangsdatum		1928		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		De NBWB behartigt de gemeenschappelijke belangen van de waterschappen in de provincie Noord-Brabant		
Bestuurlijk belang		<ul style="list-style-type: none"> • Bestuurslid (1 van de 4) • Stemrecht in de algemene ledenvergadering 		
Deelnemende partijen		Waterschappen Brabantse Delta, De Dommel, Rivierenland en Aa en Maas		
Relatie met programma		Alle programma's		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		<p>De behartiging van de belangen van de waterschappen vindt vooral plaats door:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sterke en efficiënte (bestuurlijke) afstemming met partners; 2. Werk met werk maken: organisatie van cofinanciering op regionaal en landelijk niveau; 3. Beleidsmatige afstemming en gezamenlijke aanpak, zoals bijvoorbeeld het grondwaterbeleid; 4. Bij te dragen aan kennisontwikkeling t.b.v. de realisatie van waterdoelen door o.a. de leerstoel Natuurbeschermingswetgeving; 5. Participatie in het GroenOntwikkelfonds Brabant. 		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij		Continuering huidige koers.		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		De algemene ledenvergadering stelt ieder jaar op voordracht van het bestuur de contributie voor ieder lid vast op basis van de door het bestuur aangeboden ontwerpbegroting. Waterschap Aa en Maas betaalt 4/13 ^e deel van de totale contributie.		
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 75.000	€ 47.311	€ 75.000	€ 68.325
2022	€ 75.000	€ 68.325	€ 75.000 (concept)	€ 44.639 (concept)
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 122.000	€ 37.538	€ 128.203	€ 37.538
2022	€ 122.000	€ 37.538	€ 58.699(concept)	€ 19.077 (concept)

De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)				
Vestigingsplaats		Den Haag		
Rechtsvorm		Naamloze Vennootschap		
Ingangsdatum		1954		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		De NWB is een vooraanstaande financiële dienstverlener voor de overheidssector. Voor gemeenten, provincies, instellingen voor volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu, arrangeert de bank korte en langlopende kredieten. De NWB financiert haar activiteiten op de internationale geld- en kapitaalmarkten op basis van een zeer sterke vermogenspositie en triple-A ratings van Moody's en Standard & Poor's. Doelstelling van de bank is het zo gunstig mogelijk en exact op maat aanbieden van de gewenste financieringen. Maatschappelijke relevantie, hoge kwaliteit, een sterke financiële positie en integriteit zijn de hoekstenen van het beleid van de bank.		
Bestuurlijk belang		Middels algemene vergadering van aandeelhouders. Ieder aandeel A geeft recht op 1 stem, ieder aandeel B op 4 stemmen.		
Deelnemende partijen		35 overheden (provincies, waterschappen en de Staat der Nederlanden)		
Relatie met programma		Bedrijfsvoering		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		Bij de NWB kan het waterschap vreemd vermogen aantrekken tegen een gunstigere rente dan elders in de markt. Daarnaast is er m.i.v. 2019 weer sprake is van een te ontvangen dividenduitkering, welke ten gunste komt van de exploitatie van het waterschap.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij		Actief participeren in de algemene vergadering van aandeelhouders.		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		Aandelenbezit: 627 aandelen A à € 115 en 301 aandelen B à € 460 (Totale aandelenuitgifte bedraagt: 50.478 aandelen A en 8.511 aandelen B). De nominale waarde van het totale aandelenbezit van Aa en Maas bedraagt € 210.565.		
Vermogen van de verbonden partij (in miljoenen euro's)				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 1.782	€ 105.100	€ 1.902	€ 94.117
2022	€ 1.902	€ 94.117	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij (in duizenden euro's)				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Resultaat na belastingen	Aandeel Aa en Maas (dividend)
2021	n.v.t.	n.v.t.	€ 121.000	€ 792
2022	n.v.t.	n.v.t.	Nog niet bekend	Nog niet bekend

NV Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)				
Vestigingsplaats		Moerdijk		
Rechtsvorm		Naamloze vennootschap		
Ingangsdatum		14 september 1994		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		Het tot stand brengen van en het in stand houden van de duurzame exploitatie van een slibverwerkingsinstallatie voor de verwerking van zuiveringsslib dat in beginsel afkomstig is van waterschappen.		
Bestuurlijk belang		Ieder aandeelhoudend waterschap benoemt een vertegenwoordiger die de belangen van het waterschap behartigt (stemrecht) in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA). Waterschap Aa en Maas wordt in de AvA. Het geplaatste aandelenkapitaal van de NV bedraagt € 4.538.000 en is volledig volgestort. Aa en Maas is de grootste aandeelhouder met een aandelenbezit van 29,42%.		
Deelnemende partijen		Waterschappen Aa en Maas (29,42%), De Dommel (26,46%), Brabantse Delta (22,56%), Vechtstromen (13,59%) en Scheldestromen (7,97%).		
Relatie met programma		Schoon water		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		Het verwerken van zuiveringsslib tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten met minimale emissies naar het milieu en maximale terugwinning van energie en grondstoffen.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij		De aandeelhouders hebben in de periode juli 2016 - juli 2017 een gezamenlijke slibstrategie opgesteld. In oktober 2017 heeft het AB van waterschap Aa en Maas de slibstrategie vastgesteld. De slibstrategie houdt op hoofdlijnen in dat de komende 10 jaar in beginsel wordt vastgehouden aan de huidige route van SNB. In 2019 is bestuurlijke overeenstemming bereikt over een te hanteren nieuwe kostenverdeelsystematiek. Daarnaast is in 2020 bestuurlijke overeenstemming bereikt over aanpassingen in de governance (o.a. onafhankelijke Raad van Commissarissen) en eigen financiering door SNB.		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		Er geldt een eenheidsprijs per ton ontwaterd slib, met beperkte aanvullende bepalingen over de kwantiteit van de slibaanvoer vanuit de aandeelhouders (een waterschap krijgt een afwijkende prijs in rekening gebracht indien het waterschap meer dan 5% afwijkt van de opgegeven slibprognose).		
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 19.971.000	€ 30.333.000	€ 18.038.000	€ 26.892.000
2022	€ 18.038.000	€ 26.892.000	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 30.556.000	€ 5.522.000	€ 31.371.000	€ 5.731.000
2022	€ 29.671.000	€ 6.186.000	Nog niet bekend	€ 6.979.000 (concept)

Stowa (Stichting toegepast onderzoek waterbeheer)				
Vestigingsplaats		Den Haag (cf statuten)		
Rechtsvorm		Stichting		
Ingangsdatum		1971		
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		Het (doen) verrichten van toegepast onderzoek ten dienste van instellingen belast met het beheer van watersystemen en waterketen, alsmede het vergaren en verankeren van deze kennis bij de deelnemers.		
Bestuurlijk belang		Geen. De heer P. Ketelaars is bestuurslid op persoonlijke titel.		
Deelnemende partijen		Alle waterschappen, provincies en Rijkswaterstaat		
Relatie met programma		Alle programma's		
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		Kennisonwikkeling & innovatie staan bij Aa & Maas hoog in het vaandel. De kennis die wordt ontwikkeld door STOWA wordt afgetapt en vertaald naar de eigen organisatie. Deels door een actieve inbreng in bestuur, commissies en werkgroepen, maar ook doordat STOWA co financiert in projecten van Aa & Maas.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij		STOWA heeft een belangrijke taak om het waterbeheer in Nederland te voorzien van adequate kennis op met name tactisch en strategisch niveau. Daarbij zien we dat nieuwe thema's als duurzaam grondwaterbeheer, opkomende stoffen, maar ook bijvoorbeeld Digitale Transformatie van ons water- en zuiveringsbeheer, de traditionele domeinen (watersystemen, keringen, keten) ontstijgen. De samenwerking met hWh werd verder geïnventariseerd. Daarnaast zien wij een toenemende behoefte om, in lijn met de ontwikkelingen rond de Omgevingswet, op regionale schaal kennis te ontwikkelen op de waterthema's. Om bovendien de beperkte hoeveelheid middelen doelmatig te kunnen inzetten, verwachten wij dat de verschillende onderzoeklijnen binnen de nieuwe kennisprogramma's op transparante wijze worden geprogrammeerd, inclusief bijbehorende budgettering.		
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage		Wordt elke 5 jaar opnieuw bepaald bij een nieuwe strategienota. Op dit moment betaalt Aa en Maas 5,01%		
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 10.300.380	€ 9.190.803	€ 9.627.949	€ 14.283.503
2022	€ 9.627.949	€ 14.283.503	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 24.259.000	€ 442.305	€ 26.983.455	€ 442.305
2022	€ 24.959.000	€ 457.786	Nog niet bekend	€ 457.786
T.a.v. bovenstaande financiële gegevens dient het volgende opgemerkt te worden:				
<ul style="list-style-type: none"> • Naast de contributie dragen wij aan enkele projecten separaat bij. 				

Unie van Waterschappen (UvW)																
Vestigingsplaats		Den Haag														
Rechtsvorm		Vereniging														
Ingangsdatum		1927														
Beleidsinformatie																
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)		Behartiging van de belangen van de Nederlandse waterschappen op nationaal, Europees en internationaal niveau, alsmede de ontwikkeling van een gezamenlijke visie en het bepalen van gezamenlijke standpunten van haar leden en het verlenen van service aan haar leden.														
Bestuurlijk belang		Stemrecht in de algemene ledenvergadering (evenredige vertegenwoordiging)														
Deelnemende partijen		Alle Nederlandse waterschappen														
Relatie met programma		Alle programma's														
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij		Nationale en internationale behartiging van de waterschapsbelangen. Binnen de Unie ligt de nadruk op lobby, communicatie en regievoering over het beleidsthema regionaal waterbeheer. Daarnaast kennisuitwisseling en samenwerking op een veelheid aan onderwerpen.														
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij		Voortzetting huidige koers														
Financiële gegevens																
Financieel belang/basis van de bijdrage		Contributie welke jaarlijks in de algemene ledenvergadering tegelijk met de begroting wordt vastgesteld. Bij ontbinding van de Unie zijn de waterschappen naar rato van contributiebetaling aansprakelijk voor eventuele tekorten na vereffening.														
Vermogen van de verbonden partij																
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx													
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen												
2021	€ 1.993.366	€ 15.546.462	€ 3.134.712	€ 23.517.682												
2022	€ 3.134.712	€ 23.517.682	€ 2.697.666 (concept)	€ 25.577.582 (concept)												
Het resultaat van de verbonden partij																
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas												
2021	€ 10.657.900	€ 466.598	€ 17.570.471	€ 466.598												
2022	€ 11.405.000	€ 489.863	€ 20.557.036 (concept)	€ 489.863 (concept)												
T.a.v. bovenstaande financiële gegevens dient het volgende opgemerkt te worden:																
<ul style="list-style-type: none"> Naast de contributie int de Unie ook onderstaande bedragen: <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>muskus/beverratten- bestrijding</th> <th>contributie blad Het Waterschap (excl btw)</th> <th>SIKB</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2021</td> <td>€ 72.613</td> <td>€ 6.190</td> <td>€ 5.000</td> </tr> <tr> <td>2022</td> <td>€ 90.547</td> <td>€ 6.429</td> <td>€ 5.000</td> </tr> </tbody> </table> Het realisatietotaal 2021 is inclusief € 7,7 miljoen uitgaven t.b.v. projecten waar een gelijk bedrag aan extra inkomsten op projecten tegenover staat. In 2022 is dit € 9 miljoen. Het bedrijfsvoeringsresultaat 2022 voor bestemming bedraagt € 437.044 negatief. Hiervan betreft 38.330 het resultaat reguliere bedrijfsvoering en wordt grotendeels veroorzaakt door overbesteding op de personeelskosten. € 398.714 wordt veroorzaakt door een incidentele last i.v.m. waardevermindering van het pand als gevolg van een uitgevoerde taxatie. Dit 						muskus/beverratten- bestrijding	contributie blad Het Waterschap (excl btw)	SIKB	2021	€ 72.613	€ 6.190	€ 5.000	2022	€ 90.547	€ 6.429	€ 5.000
	muskus/beverratten- bestrijding	contributie blad Het Waterschap (excl btw)	SIKB													
2021	€ 72.613	€ 6.190	€ 5.000													
2022	€ 90.547	€ 6.429	€ 5.000													

laatste bedrag is onttrokken aan de egalisatiereserve 'herwaardering pand' (ingesteld om fluctuaties in de waarde van het pand op te vangen).

Verklarende woordenlijst en afkortingen

Afvalwaterketen	<i>Geheel van inzamelen via de riolering, transporteren en zuiveren van afvalwater van huishoudens en bedrijven</i>
AI	<i>Artificiële intelligentie: wetenschap die zich bezighoudt met het creëren van een artefact dat een vorm van intelligentie vertoont</i>
As50+	<i>De watersamenwerking As50+ bestaat uit samenwerking tussen waterschap Aa en Maas, waterschap De Dommel en de gemeenten Bernheze, Boekel, Landerd, Oss, Uden en Meierijstad</i>
AVK	<i>Aanvullend krediet</i>
Baggeren	<i>Verwijderen van de (vaak slappe) bodem onder water om een water dieper te maken, dit om de doorstroming van het water te bevorderen en/of het waterlichaam bevaarbaar te houden</i>
BBP	<i>Beleids- en Beheerproduct</i>
Beekherstel	<i>Een beek weer de ruimte geven om te kronkelen, zodat natuurlijke variatie in leefmilieus voor planten en dieren ontstaat</i>
Beheerregister	<i>Document van het waterschap met daarin de feitelijke toestand van waterlopen of waterkeringen</i>
Benedenloop	<i>Laagste, nabij de monding gelegen deel van een waterloop</i>
BH(S)	<i>Beekherstel</i>
BHIC	<i>Brabants Historisch Informatie Centrum</i>
BodemUP	<i>Traject van ZLTO voor een betere bodemvruchtbaarheid, voor een betere benutting van nutriënten en om nog meer uit je bodem te halen</i>
BO MIRT	<i>Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport</i>
BOS Hoogwater	<i>Beslissings Ondersteunend Systeem Hoogwater</i>
BrabantStad	<i>Stedelijk netwerk van de vijf grote Brabantse steden Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch en Tilburg én de provincie Noord-Brabant</i>
BSOB	<i>Belastingsamenwerking Oost-Brabant</i>
CASTOR	<i>Onderzoeksproject gericht op de toekomst van de hogere zandgronden</i>

Deltafonds	<i>Het Deltafonds is het financiële fundament onder het Deltaprogramma. Het biedt continuïteit en geeft zekerheid over beschikbare middelen, zonder dat concurrentie met andere bestedingsdoelen nodig is. Hierdoor is het mogelijk de noodzakelijke maatregelen - ook voor de lange termijn - te plannen en is het zeker dat ze in uitvoering kunnen wanneer dat nodig is</i>
DHZ	<i>Deltaplan Hoge Zandgronden; water vasthouden aan de bron</i>
Digital twin	<i>Een digitale kopie die gebruikt kan worden voor onderzoek</i>
DPRA	<i>Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie</i>
Duiker	<i>Kokervormige constructie die twee waterlopen met elkaar verbindt</i>
DVO	<i>Dienstverleningsovereenkomst</i>
Emissie	<i>Uitstoot van stoffen naar water, bodem of lucht</i>
EMU	<i>Economische en Monetaire Unie</i>
Evz	<i>Ecologische verbindingszone</i>
Forfaitaire bedrijven	<i>Zijn kleine bedrijven waarbij het aantal vervuilingsheden kleiner is dan vijf</i>
FTO	<i>Farmacotherapeutisch overleg: huisartsen en apothekers overleggen over het voorschrijven en verstrekken van medicijnen</i>
GGA	<i>Gebiedsgerichte aanpak</i>
GGOR	<i>Gewenst grond- en oppervlaktewaterregime</i>
GOB	<i>Groen Ontwikkelfonds Brabant</i>
Governance	<i>Governance is het waarborgen van de onderlinge samenhang van de wijze van sturen, beheersen en toezicht houden van een organisatie, gericht op een efficiënte en effectieve realisatie van doelstellingen, alsmede het daarover op een open wijze communiceren en verantwoording afleggen ten behoeve van belanghebbenden</i>
HBE	<i>Hernieuwbare brandstof eenheden: certificaten die u ontvangt bij de productie van groene transportbrandstoffen en kunt verhandelen</i>
HoWaBo	<i>Hoogwateraanpak 's-Hertogenbosch: maatregelen voor de berging van hoogwater rondom 's-Hertogenbosch</i>
HWBP	<i>Hoogwaterbeschermingsprogramma</i>
HWH	<i>Het Waterschapshuis</i>

IBP	<i>Interbestuurlijk Programma, is een initiatief van gemeenten, provincies, waterschappen en het rijk om samen meer te bereiken op grote maatschappelijke opgaven</i>
IenW	<i>Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat</i>
IGP	<i>Integraal Gebiedsproject</i>
IRM	<i>Binnen Integraal Riviermanagement werken regionale overheden en het Rijk vanuit één gezamenlijke visie samen aan een veilig, bevaarbaar, vitaal en aantrekkelijk Maas- en Rijngebied</i>
KIWK	<i>In de Kennisimpuls Waterkwaliteit hebben Rijk, provincies, waterschappen, drinkwaterbedrijven en kennisinstituten gezamenlijk gewerkt aan het vergroten van het inzicht in de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater en in de factoren die deze kwaliteit beïnvloeden. Daarmee kunnen waterbeheerders de juiste maatregelen nemen om de waterkwaliteit te verbeteren en de biodiversiteit te vergroten.</i>
Kleurkeur	<i>Kleurkeur staat voor goed maaibeheer van bermen en andere groenstroken. Dankzij Kleurkeur kunnen opdrachtgevers en aannemers zich voorbereiden op een nieuwe standaard voor ecologisch bermbeheer. Kleurkeur is ontwikkeld door De Vlinderstichting en Stichting Groenkeur.</i>
Klimaatadaptatie	<i>Is het proces waarbij de samenleving zich aanpast aan het actuele of verwachte klimaat en de effecten daarvan, om de schade die gepaard kan gaan met klimaatverandering te beperken en de kansen die de klimaatverandering biedt te benutten</i>
KLIMAP	<i>Een consortium van 24 partijen, waaronder STOWA, onderzoekt hoe het water- en bodemsysteem op de zandgronden in Nederland klimaatadaptief kan worden ingericht voor onder andere landbouw en natuur</i>
KRW	<i>Kaderrichtlijn Water, EU-richtlijn om een goede toestand van het oppervlakte- en grondwater in de lidstaten te bereiken</i>
Kunstwerk	<i>Een door mensenhanden gemaakt infrastructureel bouwwerk (o.a. stuw,emaal, sluis, duiker, viaduct, ecoduct)</i>
Legger	<i>Document van het waterschap met daarin de ligging, vereiste afmetingen en toestand van waterlopen of waterkeringen</i>
LNV	<i>Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit</i>
Meanderen	<i>Natuurlijk kronkelen van een beek of rivier</i>
M.e.r.	<i>Milieueffectrapportage</i>

MIRT	<i>Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport: De Rijksoverheid werkt samen met decentrale overheden aan ruimtelijke projecten en programma's voor elke regio in Nederland. Het MIRT richt zich op financiële investeringen in deze programma's en projecten</i>
Natura 2000	<i>Overkoepelende naam voor alle gebieden die onder de Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn als te beschermen gebieden zijn aangegeven</i>
NBW	<i>Nationaal Bestuursakkoord Water</i>
NBWB	<i>Noord-Brabantse Waterschapsbond</i>
NNB	<i>Natuurnetwerk Brabant</i>
NOVEX-gebied	<i>Het betreft hier gebiedsontwikkelingen waar nationale opgaven in het fysieke domein dusdanig stapelen dat een gebiedsgerichte ordening en prioritering van verschillende nationale opgaven noodzakelijk is om te kunnen komen tot de gewenste herbestemming en/of ingrijpende herinrichting met behoud of versterking van de ruimtelijke kwaliteit</i>
NOVI	<i>Nationale omgevingsvisie</i>
NVO	<i>Natuurvriendelijke oevers</i>
NVWA	<i>Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit</i>
NWB	<i>De Nederlandse Waterschapsbank N.V.</i>
PACAS	<i>In een PACAS-installatie (Powdered Activated Carbon in Activated Sludge) wordt poederactiefkool gedoseerd in actief slib. Dit verhoogt het verwijderingsrendement van microverontreinigingen (medicijnresten)</i>
PBB	<i>Persoonlijk Basis Budget</i>
PDCA	<i>Plan Do Check Act</i>
Peilbesluit	<i>Besluit van het waterschap over de na te streven waterstanden in de waterlopen binnen een bepaald gebied</i>
PFAS	<i>Poly- en perfluoralkylstoffen</i>
Piping	<i>Term uit de civiele techniek die aangeeft dat er water door een kade, dijk of ander kunstwerk stroomt als gevolg van een groot waterstandsverschil</i>
POP3	<i>Plattelandsontwikkelingsprogramma</i>

Primaire waterkering	<i>Dijk, duinen of constructie die een dijkringgebied beveiligd tegen overstroming vanuit zee, de grote rivieren en het IJsselmeer</i>
RDI-pilots	<i>Regelbare drainage- infiltratie: modelstudie door waterschap Aa en Maas uitgevoerd naar de invloed in het hydrologische attentiegebied rondom natuurgebied de Deurnsche Peel</i>
Regionale waterkering	<i>Dijk of constructie die bescherming biedt tegen inundatie vanuit een regionaal water, of tegen overstroming van een gebied nadat een primaire waterkering heeft gefaald</i>
RES	<i>Regionale energiestrategie</i>
RG	<i>Rioolgemaal</i>
RNOB	<i>Samenwerking van de 16 gemeenten en 2 waterschappen in Noordoost-Brabant op economische en maatschappelijke opgaven voor de regio</i>
RWS	<i>Rijkswaterstaat</i>
Rwzi	<i>Rioolwaterzuiveringsinstallatie</i>
SDE-subsidie	<i>Is een exploitatiesubsidie, die je krijgt over de energie die je met je zakelijke zonnepanelen opwekt</i>
Sensorgestuurd boeren	<i>Waterschap Aa en Maas wil samen met boeren meer grip krijgen op de waterkwaliteit in de landbouw. We meten daarom 24 uur per dag met allerlei sensoren in de sloot en op het boerenland in het projectgebied</i>
SNB	<i>Slibverwerking Noord Brabant</i>
STILA	<i>De Stimuleringsregeling Landschap heeft als doel om landschapsontwikkeling door boeren en burgers in het buitengebied van Brabant te stimuleren</i>
STOWA	<i>Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer</i>
STUW	<i>Samenwerkingsovereenkomst tot uitvoering waterdoelen</i>
SVI	<i>Slibverwerkingsinstallatie</i>
Torwash	<i>Is een innovatieve techniek die torrefactie integreert met het uitwassen van zouten en mechanische ontwatering</i>
Torrefactie	<i>Is een thermochemisch proces dat onder meer wordt toegepast op biomassa, om het geschikter te maken voor het gebruik als brandstof</i>
TPL	<i>Transportleiding</i>

TTF	<i>Title Transfer Facility, virtuele marktplaats voor het verhandelen van aardgas in Nederland</i>
UV-VIS	<i>Is een spectroscopische techniek waarbij de concentratie van een bepaalde stof in een te analyseren monster bepaald wordt door de absorptie van zichtbaar licht (VIS=visible) of van ultraviolet licht (uv-licht) te meten</i>
UvW	<i>Unie van Waterschappen</i>
Ve	<i>Vervuilingseenheid</i>
Virtual Reality	<i>Simuleert een omgeving via een computer om een gebruiker via diverse zintuigen onder te dompelen in een ervaring</i>
Waterakkoord	<i>Beheerders van watersystemen stellen binnen eenzelfde stroomgebied district waterakkoorden vast, als dat nodig is voor een samenhangend en doelmatig waterbeheer. Beheerders zijn enerzijds het Rijk en anderzijds de waterschappen</i>
Waterkamer	<i>De Waterkamer is verantwoordelijk voor betrouwbare landelijke berichtgeving over waterstanden, overstromingsgevaar en waterkwaliteit</i>
Waterlichaam (KRW)	<i>Water (rivier, meer, beek, kanaal etc.) van aanzienlijke omvang dat door de betreffende EU-lidstaat als zodanig is vastgesteld</i>
WBP	<i>Waterbeheerplan</i>
WKK	<i>Warmte-krachtkoppeling</i>
ZLTO	<i>Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie</i>